POEZII POPULARE DE LA ROMANII DIN TIMOC

POEZII POPULARE DE LA ROMANII DIN TIMOC

Culese de C. SANDU TIMOC

EDITURA AGER

POEZII POPULARE DE LA ROMÂNII DIN TIMOC - NORD-ESTUL SERBIEI ŞI NORD-VESTUL BULGARIEI

Culese de C. Sandu-Timoc

Mulțumim celor care au sprijinit apariția acestui volum:
Lucian Buzdugan,
Mircea Croitoru,
George Ostroveanu,
Ştefan Poienaru,
Cristian Soci,
Culiță Tărâță

POEZII POPULARE
DE LA
ROMÂNII DIN TIMOC – NORD-ESTUL SERBIEI
ŞI
NORD-VESTUL BULGARIEI

Culese de
C. SANDU-TIMOC

Cu o introducere de
N. CARTOJAN

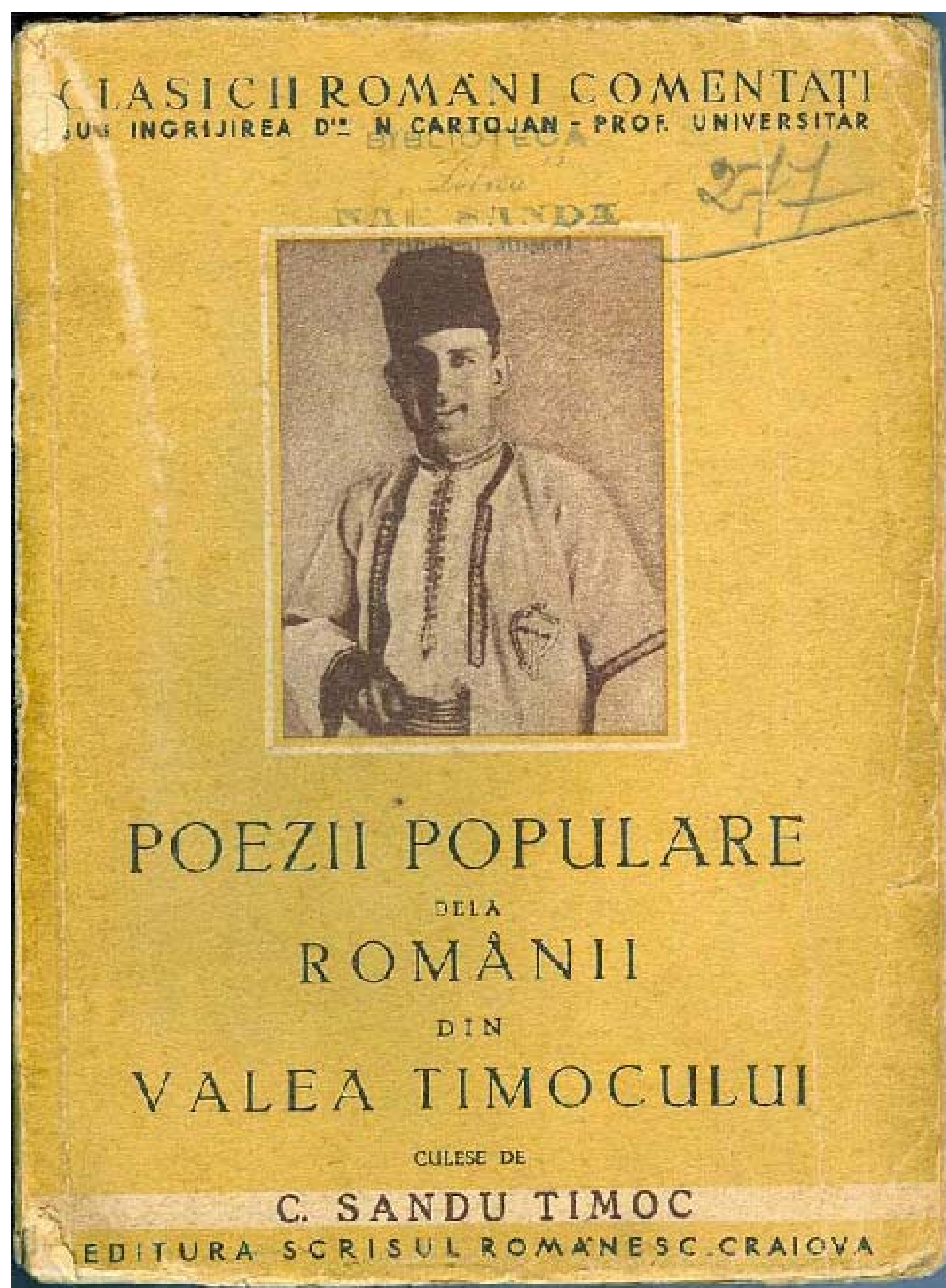
Ediția a II-a
Îngrijită şi redactată de Christian Căpinaru

Editura Ager

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Poezii populare de la românii din Timoc : nord-estul Serbiei şi nord-vestul Bulgariei / culese de C. Sandu Timoc ; cu o introducere de N. Cartojan - Ed. a 2-a / îngrijită şi red. de Christian Căpinaru - Bucureşti: Agrer, 2007
ISBN 978-973-7961-42-6

I. Timoc, Sandu C. (antolog.)
II. Cartojan, Nicolae (pref.)
III. Căpinaru, Christian (ed.)

398(497.1 Timoc)
821.135.1(497.1)

Coperta primei ediții

CUVÂNT ÎNAINTE
La ediția a II-a

Această carte vorbeşte despre una dintre insulele de românitate din vecinătatea țării noastre, pe cale de a se stinge într-un viitor nu prea îndepărtat.

Românii de pe Valea Timocului, la frontiera dintre Serbia şi Bulgaria, formau către 1900 una dintre comunitățile minoritare de o mare vitalitate, prin număr şi cultură populară. Originile românilor timoceni coboară cu aproape două milenii din urmă. Ei aparțineau marii pânze de romanitate, ce începea în Maramureşul românesc şi ajungea în Munții Pind, în Grecia, înglobând Transilvania, Moldova întreagă, Muntenia, Oltenia, Banatul, la nord de Dunăre şi regiunile Daciei Aureliene, la sud de fluviu. In mileniul ce a urmat invaziei şi stabilirii slavi lor în Peninsulă, această pânză de romanitate s-a subțiat în dreapta Dunării, constituindu-se insule vaste în mijlocul lumii slave şi greceşti, între care şi cea de pe Valea Timocului. Contactele acesteia cu românii din Oltenia şi Banat i-au întărit forța demografică şi identitatea culturală în pragul epocii moderne. Dar crearea statelor naționale în regiune şi noua lor politică față de minorități au dat o grea lovitură românilor din vecinătatea țării noastre. Dacă dăm crezare recensămintelor oficiale de acum , aproape un secol, la sfârşitul Primului Război Mondial în Serbia trăiau peste 300.000 de vorbitori de română, după alte surse chiar 500.000, în Bulgaria în jur de 100.000, în vreme ce în Ungaria vecină se aflau 200.000 de români. În zilele noastre, la trei generații distanță, potrivit aceloraşi date oficiale, în Serbia, numărul vorbitorilor de română a scăzut la un sfert, în vreme ce în Ungaria a coborât la 20.000 - 30.000. Această situație față de minorități contrastează cu politica promovată de guvernele de la Bucureşti, cu deosebire în anii interbelici şi de după 1990. Şi nu sunt semne de schimbare în această evoluție a comunităților româneşti minoritare în Noua Europă, care a făcut din cultivarea diversității lingvistice şi culturale a minorităților un punct central al programului ei. Țările vecine, unele membre ale Uniunii Europene, altele aspirante la acest statut, ştiu doar să pretindă drepturi pentru minoritățile proprii din regiune, nu să şi dea aceste drepturi minoritarilor de pe teritoriul lor.

Domnul Cristea Sandu-Timoc este unul dintre românii timoceni care, cu mai bine de şase decenii în urmă, în anii grei ai ultimului război mondial, trăgea semnalul de alarmă asupra agoniei lente a fraților lui de limbă prin această carte, după ce eşuase în încercarea de a înființa o şcoală românească în satul său natal, Zlocutea - Alexandrovăț din Timocul sârbesc. El nădăjduia să modifice cursul evoluției comunității româneşti din Timoc.

În deceniile ce au urmat, politica din Iugoslavia comunistă şi din Serbia postcomunistă a grăbit declinul românilor timoceni. Ajuns la vârstă nonagenară, autorul cărții face o nouă tentativă de a sensibiliza autoritățile române asupra situației dramatice a fraților lui din Timoc prin reeditarea operei sale.

Ce reprezintă baladele populare şi cântecele lirice culese de domnul Cristea Sandu-Timoc în satele din Timoc - nord-estul Serbiei şi nord-vestul Bulgariei cu şapte decenii în urmă?

Mai întâi, ele sunt un certificat de autenticitate pentru limba curat românească vorbită de frații lui din dreapta Dunării. Poezia cântată de ei la nunți şi petreceri ne apare înveşmântată în unul dintre frumoasele graiuri ale limbii române, pusă însă sub interdicție la el acasă, în şcoală şi în biserică, de către autoritățile sârbe, iar vorbitorilor graiului nu li se îngăduie să se numească români. Mai apoi, cartea evidențiază miezul comun de simțire şi cultură populară de pe cele două maluri ale Dunării. Eroii cântecelor bătrâneşti de pe Timoc apar şi în baladele româneşti de dincoace de Dunăre, după cum eroi ai poeziei populare din Oltenia şi Banat sunt prezenți şi în cântecele românilor de pe celălalt mal al fluviului. În sfârşit, cartea subliniază rolul românilor timoceni de punte de legătură între cultura românească şi sud-slavă, sârbă şi bulgară. Împrumuturi de motive şi eroi din literatura populară de pe cele două maluri ale Dunării au fost mijlocite de comunitatea românilor de pe Timoc, aşa cum au semnalat la vremea lor Nicolae Iorga, Lazăr Şeineanu, Ioan Bianu ori Nicolae Cartojan.

Prof. dr. Stelian Brezeanu

12 aprilie 2007

NOTA EDITORULUI

Românii din Timoc fac parte din categoria românilor uitați a românilor cenzurați. Tratați cu indiferență în perioada interbelică, "ascunşi" cu grijă în perioada comunistă, fără şcoală şi biserică în limba română, lipsiți de cele mai elementare drepturi de către autoritățile sârbe şi bulgare, care au ajuns să le nege chiar şi existența, ei şi-au păstrat identitatea de români prin folclor.

I-am cunoscut prima dată acum aproape zece ani, când, în calitate de expert guvernamental am vizitat Timocul sârbesc, sau Tribalia Occidentală, cum mai este cunoscută. Pe Valea Mlavei, de la Pojarevac (Passarowitz sau Podu Lung) până la Bor am întâlnit o lume românească necunoscută mie până atunci. Am vizitat apoi localitățile româneşti Slatina, Gamzigrad, Valaconie (Valea cu Anini), Zlot, precum şi comunitatea românească din Zaicear. Toți vorbeau o frumoasă limbă românească cu accente arhaice. În anul următor am fost consultant de specialitate pentru filmul documentar realizat de Tudor Artenie şi difuzat de televiziunea română *"Prea aproape şi prea departe de noi - Românii din Iugoslavia"*. Între 1999 - 2000 am cunoscut românii din dreapta Timocului, din Tribalia Orientală sau Timocul Bulgăresc, unde locuiesc în 31 de sate din jurul Vidinului, dar şi în circa 70 de sate de-a lungul Dunării. Am fost profund impresionat de tradițiile păstrate, de portul popular, de cântecele şi jocurile populare, pe care am putut să le admir la edițiile a II-a, a III-a şi a IV-a a *Festivalului Folcloric Internațional de cântece şi dansuri vlahe-române de la Rabova şi Vidin* (la edițiile a II-a şi a III-a fiind co-organizator).

În aceste circumstanțe l-am cunoscut pe dI. Cristea Sandu-Timoc, o legendă vie a românilor din cele două Timocuri şi care şi-a dedicat viața cauzei românilor de la sud de Dunăre. Cărțile Domniei Sale: "MĂRTURII DE LA ROMÂNII UITAȚI", *Editura Astra Română*, 1995, "TRAGEDIA ROMÂNILOR DE PESTE HOTARE", ediția a II-a (revăzută), *Editura Astra Română* - Timişoara, 1996 sau "VLAHII SUNT ROMÂNI" documente inedite, *Editura Astra Română* - Timişoara, 1997, au fost scrise, după cum îmi mărturisea, "cu gândul că vor putea fi de folos în primul rând politicienilor noştri, mai ales parlamentarilor, dar şi marelui public, care ar vrea să se

informeze despre existența românilor din afara granițelor țării, despre care, la drept vorbind, se ştie prea puțin sau aproape nimic."

Dar ce roman e viața acestui luptător!

Copil fiind, trece înot Dunărea şi face şcoală românească la Turnu Severin şi la Craiova, visul lui fiind să deschidă şcoală românească în satul său natal, Alexandrovăț - Zlocutea din Serbia, vis neîmplinit nici până azi! Condamnat pentru vina de a fi mers în România pentru a învăța să scrie şi să citească româneşte, cu domiciliu forțat, culege balade şi poezii populare din Timocul sârbesc şi din cel bulgăresc, pe care le publică în 1943 cu sprijinul lui Iuliu Maniu, al dr. Nicolae Lupu şi al profesorului Nicolae Cartojan, care şi prefațează lucrarea!

Acum, la aproape 70 de ani de când au fost culese, *Poeziile populare* apar într-o noua ediție intitulată, la cererea autorului, "POEZII POPULARE DE LA ROMÂNII DIN TIMOC - NORD-ESTUL SERBIEI ŞI NORD-VESTUL BULGARIEI". Am corectat tacit greşeli de tipar sau de ortografie strecurate în prima ediție, dar am păstrat, pentru întreg corpul culegerii, grafia acesteia pentru a conserva elementul de autenticitate al limbii curate româneşti vorbită de românii din Timoc.

Reedităm această carte şi cu speranța ca autoritățile țărilor în care trăiesc cei circa un milion de români din cele două Timocuri să le recunoască dreptul la existență. De asemenea să înțeleagă faptul că în noua conjunctură europeană, minoritatea română este o punte de legătură între țara ai căror cetățeni loiali sunt şi țara mamă, beneficiind, pe bază de reciprocitate, de aceleaşi drepturi de care se bucură în România minoritățile sârbă şi bulgară.

Prof. Christian Căpinaru

20 aprilie 2007

POEZIA POPULARĂ A ROMÂNILOR DIN VALEA TIMOCULUI

D-nul C. Sandu, român timocean, îmi aduce un bogat material de poezii populare româneşti culese din Valea Timocului. D-nul C. Sandu şi-a dat truda de a aduna acest material cu intenţia de a face cunoscut în marginile mari ale românismului şi glasul fraţilor săi timoceni. Am crezut că în aceste vremuri de sângeroasă încăierare între popoarele lumii, în care este în joc şi fiinţa neamului nostru, românii timoceni au dreptul să fie şi ei auziţi în ceea ce au mai scump în inima lor şi în ceea ce a păstrat coeziunea lor: cântecul. Împlinim dar o datorie faţă de cultura neamului, acordând un loc de cinste sufletului românesc din Timoc, în colecţia *Clasicii români comentaţi*.

Românii timoceni locuiesc în sate aproape compacte, în ţinutul sârbesc care se întinde la sudul Banatului şi al judeţului Mehedinţi şi Dolj, de la Dunăre până în creierii muntelui Râtan, între râul Morava şi Valea Timocului. Ei vorbesc o limbă care în unele părţi - la răsărit de linia Techia- Zăicieri spre valea Timocului continuă graiul românilor din Oltenia; iar în alte părţi - spre apus de linia Techia-Zăicieri şi pe valea Mlavei - se apropie de a românilor din sudul Banatului.

În aceste părţi, găsim forme vechi de limbă, ca în textele veacului al XVI - lea (*Palia de la Orăştie*, 1582), forme care se mai găsesc azi în sudul Banatului, ca păstrarea lui **n** înainte de **i** urmat de o vocală: *descuniat*; intercalarea unui **v** eufonic în *luva*; genitivul singular feminin în **iei**: *ţariei Moldoviei*; cuvinte care şi-au păstrat înţelesul primitiv ca: a judeca = a stăpâni (compară cu românescul vechi *judecie*);*jupân* = boier.

Numărul românilor timoceni nu se cunoaşte precis, deoarece statisticile se contrazic. O socoteală sârbească din 1846, întocmită de Iacşici, dă un număr de aproape 100.000, care înfăţişa atunci, după cum observa regretatul profesor de la Universitatea din Cluj, G. Vâlsan[1], peste a 10-a parte a populaţiunii din Serbia. O statistică oficială sârbească din 1895 dădea 159.510; o alta din 1900 înregistra numai 122.429. Profesorul german Weigand, care a călătorit prin satele româneşti din Timocul sârbesc în 1898, îi

---

1 George Vâlsan (n.1885. m.1935), geograf. membru titular al Academiei Române din 1920

socoteşte între 150.000 şi 200.000. Profesorul bulgar Romanski, care a cutreierat şi cercetat din punct de vedere etnografic, în vara anului 1916, întregul ținut, dă o cifră de 232.000. Regretatul Vâlsan, care a încercat să verifice datele, în urma unei călătorii în aceste ținuturi îşi dădea cu socoteala, în 1913, că "după toate probabilitățile populația românească în colțul N.E. al Serbiei se ridică la o cifră cuprinsă între 260.000 şi 300.000". După alte informații, primite recent, numărul românilor din Serbia este cu mult mai mare şi ar atinge cifra de 500.000.

Este însă greu de făcut o socoteală dreaptă. Unii dintre ei vorbesc româneşte, dar cunosc şi limba sârbă din şcoli şi armată. Câțiva - acolo unde au fost în minoritate - şi aceasta la vest de Morava, deşi se numesc români, au uitat însă limba părinților lor şi vorbesc numai sârbeşte, căci această frântură de populație românească, care a luptat adesea cu credință şi vitejie sub steagurile sârbeşti, nu are biserică şi şcoală în limba ei. Câtă vreme românii timoceni au stat sub oblăduirea turcească - adică până la 1833 - ei s-au bucurat de dreptul de a avea biserici şi şcoli naționale. De la 1833 şi mai ales după 1877, acest drept li s-a ridicat treptat. Preoții şi învățătorii în satele româneşti din valea Timocului sunt sârbi. Drama pe care o trăiesc copiii care urmează în şcolile primare sârbeşti din satele timocene ne este înfățişată astfel de dl. profesor E. Petrovici[2]: "Am aflat, anume, că elevi lor nu le era permis să pronunțe nici un cuvânt românesc din momentul în care intrau pe portiță în curtea şcoalei. De aceea îi vedeam în timpul recreației jucându-se într-o tăcere mormântală". Aceeaşi constatare o face şi profesorul maghiar Iosef Szabo.

Atitudinea aceasta a statului sârbesc față de populația românească din Timoc este cu totul neexplicabilă, fiindcă niciodată românii n-au vrut să aibă revendicări teritoriale la Sudul Dunării. Dimpotrivă, dacă au fost vreodată două popoare care în cursul unei istorii milenare să nu fi avut niciodată conflict aceştia au fost: românii şi sârbii. Paginile istoriei ne arată că în epoca de agonie a vechiului stat sârbesc, când turcii invadaseră Peninsula Balcanică, românii au sărit în ajutorul sârbilor după cum au sărit şi în ajutorul bulgarilor. Domnii noştri au acordat, în zilele de restrişte, un adăpost prielnic călugărilor sârbi, ca de exemplu Vlaicu Vodă stareţului Nicodim, pe care l-a ajutat să zidească, mânăstirile Cozia şi Tismana, înzestrate bogat cu moşii şi venituri. Resturile dinastiei sârbeşti au fost primite la noi cu toată cinstea cuvenită, unde unele principese sârbe au fost ridicate pe tronurile ţărilor noastre, ca Despina Miliţa, soţia lui Neagoe şi Despina Elena, soţia lui Petru Rareş.

---

2 Emil Petrovici (n. în Toracul Mic - Banatul "sârbesc" la 4.01.1899, m. într-un tragic accident de tren la 7.10.1969) - dialectolog şi lingvist de renume mondial, profesor la Universitatea din Cluj. Membru al Academiei Române.

În țările noastre au găsit adăpostul şi sprijinul necesar pentru a continua munca lor tipografică, pe care n-o mai puteau împlini în țara lor, călugărul muntenegrean Macarie, pe la 1508, şi Dimitrie Liubavici. La curtea lui Matei Basarab veneau după milă şi ajutoare prelați sârbi, ca Mitropolitul de Inău-Lipova, Longhin Brankovici, care a fost adăpostit o bucată de vreme în mânăstirea Comana de pe țărmul Argeşului; Mitropolitul Mihail de Kratovo sau Mitropolitul Gavril de Pec, care a oficiat, împreună cu Patriarhul Alexandriei, Macarie, slujba în biserica domnească la Sf. Nicolae şi la Crăciunul anului 1653. Cărțile de slujbă bisericească tipărite în epoca lui Matei Basarab se adresează - când nu sunt trimise în dar - nu numai "evlaviosului neam al patriei noastre", ci şi neamurilor înrudite cu noi după credință şi având acelaşi vestit dialect slavonesc ca limbă şi cu deosebire Ungro-Vlahilor, **Bulgarilor** şi **Sârbilor**".

Ba într-un rând (1640), Doamna Elina, soția lui Matei Basarab, la cererea ieromonahului sârb Ioan din Muntele Athos, bosniac de origine, tipăreşte pe propria ei "cheltuială", la Târgovişte, un *Penticostar*, pentru uzul bisericilor sârbeşti. Şi mai târziu, când vremurile s-au mai liniştit la noi, la curtea ospitalieră a lui Brâncoveanu au trăit mulți călugări şi prelați sârbi - între alții marele cărturar şi cronicar sârb, Gh. Brancovici, care, după cercetări recente, a lăsat scrieri religioase şi în limba română[3]. Ajutoarele şi darurile voievodale româneşti, în curgerea vremurilor, s-au revărsat din plin asupra bisericilor şi mânăstirilor sârbeşti apăsate sub stăpânire păgână. Cercetările domnului I. Bărbulescu şi cele recente ale d-lui Emil Turdeanu, privitoare la legăturile sârbilor cu țările româneşti, publicate în *Cercetări Literare*, 1939, au descoperit danii româneşti: la mânăstirile Milesevo, Sopocani, Studenica, Prapatije, Ravanica, Manasia ş.a.

Un trecut cuminte de mai multe veacuri a legat astfel printr-o strânsă solidaritate creştină cele două maluri ale Dunării. Să nădăjduim că în formele noi, în care se va aşeza viața Europei de mâine, sârbi şi români vor continua linia tradiției seculare a strămoşilor lor şi că sârbii vor înțelege în sfârşit, că românii din valea Timocului sunt o realitate etnografică ce nu se poate tăgădui, de care nu trebuie să se teamă, dar care au dreptul la biserică şi şcoală în limba părinților lor. E un drept pe care noi l-am recunoscut sârbilor din Banatul românesc. Trebuie însă să recunoaştem în această cauză vina noastră. Noi am dat totul, sârbii nimic. O prietenie sinceră între popoare vecine nu se poate întemeia însă decât pe recunoaşterea reciprocă a drepturilor naționale.

Colecția de material poetic popular, pe care ne-o aduce d. Sandu-Timoc, destul de variată, cuprinde: balade, orații de nuntă, poezii lirice, pe care timocenii le numesc în graiul lor aşa de expresiv: *frângurele sau frânturele*. Ceea ce surprinde de la prima vedere în colecția d-Iui C. Sandu, ca şi în alte colecții

---

3 Vezi articolul lui Emil Turdeanu, *L 'oeuvre inconnue de Georges Brankovic*, publicat în *Revue des etudes slaves*, tome XIX, fasc. 1,2, Paris, 1939, p. 5 -16.

anterioare, este o frumoasă şi necontenită înflorire a baladei, care de la motive eroice, transmise prin tradiție, se întinde până la actualitățile de senzație ale vremurilor noastre.

Pentru cine vrea să studieze mai adânc balada populară românească culegerea domnului C. Sandu - ca şi culegerea anterioară a lui Giuglea şi Vâlsan - oferă material deosebit de prețios. In primul rând este de reținut faptul că o parte din baladele culese la românii timoceni sunt cunoscute şi în ținuturile româneşti din Nordul Dunării. Astfel *Stanislav Voinicu* ne mai este cunoscut în câteva variante culese în Muntenia[4] şi în Moldova[5], *Mocanu* în variante din Muntenia[6] şi Moldova[7]; *Antofiță a lui Vioară* în variante din Oltenia[8] şi Muntenia; *Mizâlcuța Mizâ! Craiu* în variante din Muntenia[9]; *Moştean Bătrân* în variante din Muntenia[10]; *Dinu şi Voichița* în variante din Muntenia[11], Moldova[12] şi Maramureş[13]; *Oleacu* în variante din Muntenia[14], comitatul Turdei[15] şi Maramureş[16] etc., etc.

Această împrăştiere a aceluiaşi material epic în cele mai îndepărtate colțuri ale pământului românesc ne dovedeşte îndeajuns circulația puternică, care e în tot cuprinsul neamului .

In această întinsă circulație de material epic o bună parte a pornit, fireşte, din ținuturile nord-dunărene, ca de pildă: *Negru Vodă, Tunsu, Jianu, Fiica lui Banu Măgllreanu*[17], care dăruieşte finului său Dragomir "miria din Craiova să judece şi Moldova". *Iancu Unguru*, pe care-l ocolesc:

"Şapte sate jumătate
Țara Românească toată
şi Craina jumătate".

---

4 Tocilescu. *Materialuri folcloristice*, Bucureşti, 1900 p. 80; Ion Creano, 1913. p. 36; Păsculescu, *Literatură populară românească* (edit. Academiei Române) p. 224.
5 *Alexandru Vasiliu, Cântece urături şi bocele de-ale poporului român* (ed. Academiei), 1909. p. 24.
6 Gh. Dem. Teodorescu, *Poesii poporale*, p. 296; Tocilescu, op, cit. p. 135. 136.
7 Colecția Giuglea; Cf. Alex. Vasiliu, op. cit.; Balaban, p. 30.
8 Candrea, Densuşianu. Speranța *Graiui nostru*, p. 71
9 Tocilescu, *op. cit.,* p. 49, 52; N. Păsculescu, *op. cit.* p. 175.
10 Tocilescu. op. cit. p. 126, 1928.
11 Tocilescu, *op. cit.* p. 49. 1249. 1252
12 N. Păsculescu, *Literalura populară românească*, p. 166; Tocilescu, *op. cit.*, p. 139; Ion Creangă.
13 Alex. Vasiliu, *op. cit*. p. 18.
14 Țiplea, *Poezii populare din Maramureş*, Bucureşti, 1906. p. 15.
15 Colecția Giuglea; Cf. Tocilescu *op. cit*., p. 66, 69, 12,61.
16 Sim. Mândrescu, *Literatura şi obiceiuri poporane din comuna Râpa de jos*, comitatul Mureş-Turda, Bucureşti, 1892: *Colea-njos la Sighişoara*, p. 179.
17 Colecția Giuglea. Tit. Bud., *Poezii populare din Maramureş*, p. 13, 22, 24.

Tudor Zăvălaş[18] a cărei acţiune se petrece "Tot în Iaşi", *Miu Zlobiu*, (în baladele noastre «Cobiu», îndreptat greşit de Alecsandri «Copilul», *Miu Aiducu*, în care se găsesc încă amintiri despre "curtea lui Ştefan Vodă" şi despre "boerii ţăriei Moldoviei", *Manolia* (Meşterul Manole), în care se mai păstrează reminiscenţe şi despre cetatea Poenari. Pe această cale au putut pătrude motive din balada românească în cea sârbească. Astfel ne-am explica amintirea unor vechi voievozi români în balada sârbească (Dan Voevod, Marcu şi alţii) pe care nu-i mai întâlnim azi în balada românească din Nordul Dunării.

Câteva balade au trebuit însă să plece şi din regiunile balcanice, şi desigur, şi din ţinuturile sârbeşti, pentru a trece în literatura populară a românilor de la Nordul Dunării. Legăturile baladei româneşti cu balada sârbească au fost indicate de L. Şăineanu şi de regretatul N. Iorga (în *Balada populară românească*). Balada timoceană ne aduce material nou pentru adâncirea acestei interesante probleme privitoare la literatura noastră populară. Bianu într-un articol publicat în *Convorbiri Literare* pe 1908, editând, după manuscriptul nr. 3078 din Biblioteca Academiei, o variantă veche din 1809, a cântecului bătrânesc *Doncilă* şi amintind cu acel prilej şi celelalte versiuni româneşti, cunoscute până atunci, adăuga, la sfârşit, paralele din literatura sârbească şi bulgărească. Din studiul lui Bianu, se putea vedea clar, că balada românească se apropie mai mult de cea sârbească decât de cea bulgărească. Originea transdunăreană a baladei este însă în afară de orice îndoială atât prin numele eroului cât şi prin locul unde se petrece acţiunea (Salonicul sau Ţarigradul). Variantele culese de Giuglea şi Vâlsan - şi acum de Sandu-Timoc - de la românii din Serbia, ne înfăţişează o fază mai apropiată din versiunea sârbească atât prin identitatea de nume a eroului Doiecin (în variantele de la Nordul Dunării e numit mai adesea Doncilă), cât şi prin prezenţa unor Incidente, care lipsesc din celelalte variante româneşti cunoscute până acum.

Deosebirile între originalul sârbesc şi între varianta românească sunt cu totul neînsemnate. O infiltraţie a baladei sârbeşti în literatura românilor din Craina trebuie să vedem şi în *Stoian Bulibaşa*, care a fost cules şi de d-nul Giuglea şi regretatul Vâlsan în Râtcova. Din Craina, balada aceasta a trecut în Nordul Dunării şi a ajuns până în judeţul Teleorman, păstrând toate amănuntele locale sârbeşti: Begu din Cladova, Pasmangi-Aga, Negotinul, Căpitanul din Craina[19], nume pe care un culegător îl explica "ceată de crai, cei cari petrec în chefuri", pe când în realitate este vorba de ţinutul sârbesc al Crainei, din N-E Serbiei[20]

Tot din ciclul baladelor sârbeşti a trecut în literatura românilor din Serbia şi balada *Copilaş de turc*, în care găsim reminiscenţe despre marele

18 Colecţia Giuglea-Vâlsan vezi variantă în Vasiliu opt. cit. p. 33; *Al lui Tudorel*.
19 Colecţia Giuglea-Vâlsan.
20 *Vezi Ion Creangă*, 19.1, p. 388.

erou al literaturii populare sârbeşti: Marcu Kralevici. Se ştie că acest erou căruia fantezia populară i-a plăsmuit o viaţă aventuroasă, are o realitate istorică. E fiul cneazului Vucaşin cel care-şi tăiase, cu sabia, o bucată de principat, din stăpânirea cneazului Lazăr. După moartea tatălui său, Marcu, fiind necontenit stânjenit în donmie, din partea alor săi, a trecut de partea Sultanului Mohamed, a luat parte la expediţiile acestuia în Ţara Românească şi a murit pe pământul nostru la Rovine, în lupta cu Mircea cel Bătrân (1394). In balada *Copilaş de Turc* a românilor din Serbia, eroul şi-a păstrat chiar numele obişnuit în baladele sârbeşti: Marcu Kraleviciu, ceea ce înseamnă Marcu, fiul craiului.

Faptele aduse mai sus, sunt suficiente pentru a îngădui ipoteza, că, în transmisiunea motivelor populare balcanice în literatura română, precum şi în transmisiunea motivelor româneşti în folclorul balcanic, elementul românesc de pe ţărmul dunărean drept, cuprins în stăpânirea sârbească şi bulgărească - dar în strânse legături economice şi sociale (se fac adesea căsătorii) cu elementul românesc de pe ţărmul dunărean stâng - a jucat un rol important. Literatura populară a românilor din Craina sârbească şi a celor din jurul Vidinului şi Rusciucului formează unul din inelele de legătură al literaturii populare sud-slavice cu literatura noastră populară. Din acest punct de vedere studierea literaturii românilor dela Sudul Dunării are o însemnătate deosebită.

O altă baladă a românilor din Serbia, care merită, pentru larga ei circulaţie, o analiză mai amănunţită este *Dinu şi Voichiţa*. Cuprinsul baladei este următorul: o sărmană femeie văduvă rămâne, din 9 copii, numai cu doi: Voichiţa şi Dinu. In curând vin din cele "ţări pustii, din Nadolii" peţitori pentru fiică-sa, şi mama, înduplecată de rugăciunile lui Dinu, se învoieşte să-şi mărite fata în ţări străine. Dar, peste puţină vreme, Dinu moare şi bătrâna rămâne numai cu "mâţa în vatră şi greeru-n perete". Dumnezeu "ca un sfânt", milostivindu-se de jalea mamei, suflă peste mormântul lui Dinu şi îl trezeşte la viaţă. Dinu, înviat se roagă lui Dumnezeu:

"Domane, sfinte Doamne,
Dare-ar Dumnezeu,
Lemnuleţu mieu,
Fă-te calu mieu,
Stâlpuleţu mieu,
Fă-te şeaua calului;
Mătăşica mea
Fă-te frâuleţ;
Pâzişoara mea
Fă-te iepângea".

Dumnezeu îi ascultă ruga; mormântul se deschide şi Dinu porneşte la "Nadolii", să aducă pe sora sa, pe care desprinzând-o din hora nunţii pleacă cu

ea "pe sub podgorii, pe drumul bătrân", pe când deasupra lor pâlcuri de păsărele cântau :

"Doamne, sfinte Doamne
Unde s-a văzut,
Şi s-a pomenit,
Mort cu viu p-un drum".

Voichița încremeneşte de spaimă, dar Dinu încearcă să o liniştească :

"Lasă, naică, lasă,
Păsările cântă
C-a venit primăvara".

Ajuns acasă Dinu trimite pe Voichita la maică-sa, iar el se duce la, mormânt şi se roagă lui Dumnezeu:

"Căluşelul mieu,
Fă-te lemnu mieu;
Şeulica mea,
Fă-te stâlpul mieu;
Frâulețul mieu,
Fă-te mătăşica,
Iepângeaua mea,
Fă-te pânza mea".[21]

Dumnezeu îi ascultă cuvântul şi mortul intră iarăşi în somnul de veci :

"Dumnezeu îl ierta,
Pământu-l răbda".

În timpul acesta, Voichița se duce la maică-sa; dar aceasta temându-se de Sila Samodiva, nu-i deschide până ce Voichița nu-i arată inelu l de argint, "de la logodit". Dumnezeu însă nu le rabdă şi le preface în steie de piatră.

Motivul acestei balade, împământenite în literatura germană de Bürger prin *Lenore*, se regăseşte sub diferite nume ("*Călătoria mortului*" sau "*Fratele înviat*"), în toate literaturile populare balcanice: sârbă, bulgară, albaneză, greacă şi în multe alte literaturi europene. Tema a fost studiată pe larg de D. Caracostea în studiul său de literatură comparată şi folclor *Lenore,* Bucureşti, 1929.

O mențiune specială, din alt punct de vedere, merită balada *Ardiu Crăişor*, care are acelaşi fond ca *Arghir şi Elena* a lui Barac. Balada Ardiu

21 Citatele după ediția Giuglea-Vâlsan, unde pasajul are mai mult dramatism

Crăişor a Românilor din Serbia, este după cât se vede, o prelucrare a poemei lui Barac[22]. Ea aduce o nouă contribuție la chestiunea motivelor cărturăreşti intrate în poezia noastră populară, chestiune pentru care am adus atâtea alte dovezi în studiul: *Cărțile populare*, vol. I şi II.

În sfârşit, câteva bucăți ca : *Legere (Regele) Carol I şi Osman Paşa*, Craliu Alexandru, ne înfățişează un alt aspect interesant din viața literară a românilor timoceni: tendința lor constantă de a învălui în aureola baladei, faptele de senzație ale zilei. Suntem transpuşi astfel într-o lume nouă în care surprindem aezii populari la lucru.

Rândurile de mai sus, credem, suficiente pentru a arăta varietatea problemelor pe care le ridică materialul adunat şi spre a trezi interesul pentru explorarea ştiințifică a acestei mine nesecate de zăcământ popular. Varietatea problemelor ştiințifice şi valoarea literară a creațiunilor proprii timocene îndreptățeşte pe deplin înglobarea acestui material în patrimoniul bunurilor spirituale ale neamului.

Nicolae Cartojan

Aprilie, 1943.

Nicolae Cartojan (n. 4 decembrie 1883, d. 20 decembrie 1944) academician, autor, biograf, cercetător literar, istoric literar, pedagog, publicist român. Profesor la Facultatea de Litere din Bucureşti; membru titular al Academiei Române din 1941.

22 Variantele au fost publicate de Auguste Donzon în *Chansons populaires bulgares inedites*, p. 319 şi urm.

INTRODUCERE

Când am pornit să colind plaiurile mele natale, cu scopul colecționării folclorului în anul 1937, am crezut că munca va fi terminată în cursul unui an. Dar lucrurile s-au petrecut cu totul contrariu şi opera a durat câțiva ani, fără a fi adunat întregul tezaur spiritual timocean pe care mi l-am propus. Imensul material pe care-l descopeream cu cât mă adânceam în cercetări, mă încredința că este necesară o activitate îndelungată şi sistematică.

M-am mărginit să pornesc la lucru fără vreun sprijin moral şi material. Nu am şi nici nu vreau să am pretenția, că am adunat totul. Sufletul românilor timoceni este atât de bogat, încât se impun vaste cercetări ştiințifice.

Numai dintr-un sat şi de la un singur cântăreț care nu este de meserie "lăutar", am putut aduna zeci de balade ce nu pot încăpea în cuprinsul unui singur volum.

Ceea ce m-a îndemnat să pornesc la această grea muncă, nu a fost numai nevoia unei cercetări ştiințifice, ci mai ales pătrunderea într-o regiune curat românească cu jumătate de milion de români, care trăiesc în aproximativ 300 localități între Morava şi Valea Timocului, la un pas de România şi care sunt sortiți să rămână în crudul anonimat în care i-a aruncat politica românească şi cea din țările vecine.

Cu un gând curat, în care metoda ştiințifică mi-a îngenunchiat sentimentele, redând sufletul timocean în formele lui cele mai intime, am dorit să prezint lumii etnicul românesc din Carpații timoceni, scoțându-i din anonimat prin forța lor spirituală curată şi arhaică, prin potențialul lor numeric, care a mirat pe cercetătorii străini, prin vitalitatea şi tradiția lor pur româneasca.

Românii timoceni trăiesc prin ei înşişi. Conservativismul lor, îi va pune încă la adăpost şi procesul de "unificare etnică" nu-şi va ajunge scopul neomenesc, pe care l-au născocit nişte străini de poporul românesc, sârbesc şi bulgăresc, streini care prin asemenea metode, duc o luptă magică pentru a strica legăturile de prietenie tradițională între cele trei țări. Aşa se explică de ce vecinii de peste Dunăre, nu au înțeles să acorde drepturile cele mai legitime unei enorme masse româneşti, legată de România prin Dunăre, axa permanentă de unire şi existență a neamului românesc de-a lungul veacurilor. Din cauza acestei tendințe politice de a deznaționaliza pe cei jumătate de milion de români, frații noştri timoceni, au rămas unicul grup etnic compact în Europa, fără şcoală şi biserică în limba maternă.

Românii timoceni au dat şi carne şi suflet pentru renaşterea națională a țărilor vecine, dar până în prezent gestul lor de cetățeni loiali nu a fost înțeles datorită unor concepții străine de sufletul poporului sârbesc şi bulgăresc şi pe care le-a inventat diplomația străină inspirată de ură şi gânduri întunecate.

Românii timoceni în viitor, vor fi însă puntea de unire şi prietenie cu ţările vecine, iar propaganda şi gândul negru al străinilor de a-i arunca în mrejele asimilării tiranice, nu se va realiza niciodată.

Din cauza acestei greşite şi dureroase metode căreia au fost supuşi fraţii noştri dintre Morava şi Valea Timocului , în cercetările mele am întâmpinat tot atâtea greutăţi câte ar fi întâmpinat un explorator printre triburile malaiezice. Despre aceste greutăţi s-ar putea scrie o carte.

Pentru tipărirea acestei colecţii de poezii, se cuvin toate mulţumirile domnului prof. N. Cartojan, care a îmbrăţişat cu tot sufietul cele mai variate probleme ale limbii şi neamului nostru.

Poezia populară dela românii din Valea Timocului (stăpânit într-o mică parte de către bulgari şi în cea mai mare măsură de către sârbi), dacă prin forma ei iasă de dorit în unele părţi, prin fondul ei, caracterizează bogata imaginaţie a sufietului românesc din Carpaţii Timocului, unde se aude acelaşi grai ca în Oltenia şi Banat şi unde te simţi pe valea Jiului sau a Cernei, pe Munţii Mehedinţiului sau Semenicul bănătean.

Această individualitate etno-psihologică a spiritului timocean, oltean şi bănăţean, a permis existenţa la Porţile de Fier a neamului românesc, pe ambele maluri .

Iată motivul care l-a făcut pe profesorul german de filologie romanică Gamillscheg, să afirme că Valea Timocului este al treilea leagăn de naştere şi existentă a neamului românesc.

Românii din Valea Timocului, trebuiesc scoşi din anonimat nu numai de noi românii dar şi de prietenii de peste Dunăre. Trebuie cel puţin în această epocă de civilizaţie şi cimentare a prieteniei între toate statele lumii, să se recunoască în chip sincer legitimitatea drepturilor celor mai sfinte pentru românii din Valea Timocului. Trebuie să se bucure şi ei de limba lor pe băncile şcolii şi în amvonul bisericii, care în timpul turcilor le-a fost românească. Aşa este posibil ca să se facă din români nişte cetăţeni buni, civilizaţi şi culţi. Contrariu, românii timoceni, în ciuda tuturor metodelor, se vor opune spontan, mărginindu-se a suge totul din sufletul lor curat românesc şi arhaic, fără a ceda sistemelor necivilizate şi neomeneşti, care în acest caz, sunt unice în Europa.

Românii timoceni nu au profesori de istorie şi învăţători, dar îşi cântă trecutul prin lăutarii lor, făclierii permanenţi ai obiditului sufiet timocean. Când îşi cântă baladele, în sunetul în care coarda viorii plânge, bătrâni şi tinerii plâng trecutul străbun, în care eroii au însângerat pentru "legea" şi dreptatea românească:

“Istorie românească
Ca pentru să pomenească”.

C. Sandu-Timoc

Bucureşti, 10 Mai 1943.

Închin această carte amintirii părinților mei Petre şi Gherghina, care îşi dorm somnul în ogorul străbunei Dacii Aureliane, acolo unde şi-au mângâiat sufletul cu aceste cântece şi tuturor fraților mei din Valea Timocului şi din Carpații timoceni.

C. Sandu-Timoc

BALADE

Iana Sânziana[23]

Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Într-al buaz de mare;
Tare mi să-n pare,
Soarili răsare.
Odată zbera,
Apoi şi-mi ofta;
Soare răsărea.
În argeaua mare,
Războaili-ndoaie;
La argeaua mică,
Războaili-mi pică.
Soare-mi răsărea,
Năpraznic eria,
Pe natră-ndrepta,
Natra arunca,
Odată ofta.
Din gură zâcea:
"Ţasă, Iană, țasă"
"Pânză de mătasă",
"Lu soare cămaşe";
"Fir şi ibrişir"
"La soare peşchir",
"Fir şi cu betea ",
"Lu soare giubea[24]*.*
Iana Sânziana,
Sora soarelui
Ş-a pământului,
Din gură zâcea:
"Soare, frățioare",
"Nu-ț mai mor de dor",

23 Variantă: în colecția Giuglea-Vâlsan poartă aceeaşi denumire, pag. 216. În România îi zice "Ileana Cosânzeana"
24 Manta

"De-aşa frățior".
"Unde s-a văzut"
"Şi s-a pomenit"
"Pe ceri pe pământ",
"Să ia frate pe soră",
"Sor pe frațâor?!!..."
"Nu-ți mai mor de dor",
"De-aşa frățâor!"
"Soare luminos",
"Zo ieşti păcătos".
"Du-te, soare, du-te",
"Țărili-oi umbla"
"Fățâş, curmezâş",
"Soare mi-oi căta";
"Protivnică țâie"
"Să-mi samene mie".
"De nu mi-oi găsa",
"La mine oi venea"
"Ş-atunci m-oi ruga",
"Ş-amândoi ne-om lua"
"Şi ne-om cununa"
"Sus la mânăstire",
"De pomină-n lume".
Soare de-auza,
Soar-li luminos,
Zo e păcătos,
Razăli-ntărea,
Ş-apoi că umbla
Țărili cruciş,
Da şi curmezâş
Şi iel că-mi căta,
Lui ca să-şi găsască,
Protivnică lui,
Să-i samene iei.
Soarili-mi căta
Şi iar n-o găsa;
Soar-li răsărea
În gură de-argea.
Odată ofta,
Din gură zâcea:
"Țasă, Iană, țasă"
"Pânză de mătasă",

"Lu soare cămaşe".
"Fir şi cu betea",
"Soarelui giubea".
"Fir şi ibrişir",
"Soarelui peşchir".
"Iote am venit",
"Da tu te-ai gândit",
"Iană, să ne luăm",
"Să ne cununăm"
"Sus la mânăstire",
"De pomină-n lume?!"
"Că ieu am umblat",
"Ţărili făţâş",
"Iar şi curmezâş";
"Şi ieu n-am aflat",
"Protivnică mie",
"Să samene ţâie".
Iana sta, zâcea:
"Du-te, soare, du-te",
"Tu mie să-mi faci"
" Un pod piste mare"
"Cu nouă picioare".
"Faci un pod de ceară",
"Pe inima goală".
"Pe mijloc de pod",
"Tu mi-oi sămăna",
"Zău, o vie mare"
"Cu nouă răzoare".
"Pe răzor de vii",
"Gutui şi lămâi"
"Pruni şi zărzălii",
"Ce să coace-ntâiu",
"Între Stă Mării",
"Ce iai în săcui"
"Şi dai la copii".
"Mai multe năramză[25]*",*
"Că sânt cu miroasă",
"La boieri pe masă".
"Soare-oi sămăna",
" Viţă de-a plăviţă",

25 Poame

"Struguraş cu ţâţă";
"Struguraş de-ai moi",
"De noi de-amândoi".
Soare de-auza,
Năpraznic ieria.
Razăli-ntărea,
Ceara o topea.
Idolii veniră,
Podu i-l făcură.
Pe mijloc de pod
Făcu o vie mare,
Cu nouă răzoare.
Pe răzor de vii
Gutui şi lămâi,
Poame timpurii,
Ce să coace-ntâiu,
Între Stă Mării;
Ce iai în săcui,
Şi dai la copii.
Soare luminos
Mult e păcătos;
Iei când sămăna
Tot o viţă plăviţă,
Struguraş cu ţâţă,
Struguraş de-ai moi,
De iei de-amândoi.
Soar-li răsărea
În gură de-argea,
Odată ofta,
Din gură zâcea:
"Ţasă, Iană, ţasă"
"Pânză de mătasă",
"Lu soare cămaşă".
"Fir şi cu betea",
"Lu soare ghubea".
"Fir şi ibrişir",
"Lu soare peşchir".
"Că ce-ai porâncit"
"Lucru-am isprăvit".
"Da tu te-ai gătit?"
Iana Sânziana,
Sora soarilui

Ş-a pământului,
Din gură zâcea:
"Soare, frăţâoare",
"Nu-ţ mai mor de dor",
"De-aşa frăţâor".
"Unde s-a văzut",
"Pe ceri pe pământ"
"Să ia frate pe soră",
"Sor pe frăţâor?!!".
"Du-te, soare, du-te",
"Tu să mi te duci",
"Pe câmp să te duci",
"Soare, să aduci "
"Oasă părăsâte",
"Di pe câmp uidite".
"În piuă le-oi zdrompea",
"La boi că le-oi da",
"Boii le-o mânca";
"La mine-oi venea",
"Soare, să ne luăm",
"Să ne cununăm";
"Sus la mânăstire",
"De pomină-n lume".
Soar-li păcătos,
Zo e luminos,
Pe câmp să ducea,
Oasă-mi astrângea;
Oasă părăsâte,
Pe câmp sânt uidite.
În piuă le-nzdrompea,
Boi flămânji ţănea;
Trii zâle-i ţânea,
Nimic nu le da,
Oasăli le lua,
Cu apă le uda,
Şi la boi le da,
Boii le mânca;
La Iana-alerga,
Din gură striga:
"Iană, Sânziană",
"Ce mi-ai porânci!",
"Lucru-am isprăvit".

"Oasă-am adunat",
"La piuă le-am pisat";
"La boi că le-am dat",
"Boii le-a mâncat".
Aide să ne luăm",
"Să ne cununăm"
"Sus la mânăstire",
"De pomină-n lume".
Iana Sânziana,
Din gură zâcea:
"Du-te, soare, du-te",
"Mie ca să-mi faci"
"Nişte mândre scări",
"Nişte scări de fter",
"Cue de oțăl",
"Le lipeşti de ceri".
"Amândoi mergem"
"Sus la Mama Eva",
"La Moşu Adam"
"Şi la Sf. Ioan",
"Că ie mai bătrân",
"Din vreme de mult",
"Mai multe-a crezut",
"Şi mi-a petrecut!!"
Soare luminos,
Iel e păcătos.
Razăli- ntărea,
Fteru mi-l topea
Şi iar că făcea
Nişte scări de fter
Cu cuie de oțăl.
Le lipea de ceri,
Cu Iana-mi pleca,
Pe scări să suia,
Pe drum când pleca,
Iana-nainta,
Soarili pe urmă,
Merg să să cunune.
Iana să gândea,
Cum or rămânea,
De mi s-ar neca,
Colea jos în mare,

Într-o neagră vultoare.
Iea aşa grăia:
"Soare luminos",
"Ce ieşti păcătos?"
" Unde am plecat",
"Nu e adevărat";
"Ieu că mi-am văzut"
"Giner-li-nainte",
"Mireasa pe urmă",
"Merg să să cunune"
"Sus la mănăstire",
"De pomină-n lume".
Soare de-auza,
'Nainte trecea;
Da Iană pe urmă.
Merg să să cunune.
Suind sus pe scări,
Pe scară de fter
Cuie de oțăl,
Lipită de ceri.
Soare să suia,
Iana iar aşa.
Iana de-mi vedea,
Di pe scări sărea.
Şi sărea în mare
Să-nece mai tare.
Tălazu o lua,
La fund o ducea,
Iana dicolea;
Iea să pitula,
Subt o rădinea.
Soarili-mi privea,
Pe Iana n-o vedea;
Razăli-ntărea,
Marea-mi turbura,
Apili-nchega,
Pe Iana găsa
Subt o rădinea.
De mână o lua,
Să suia cu iea
Pe scară de fter,
Să suia la ceri.

Şi ei să ivea,
La mama Eva,
Şi la Moş Adam.
Iana Sânziana
La Eva să plângea,
Din gură spunea:
"Mamo, Evo, dea",
"Unde s-a văzut",
"Pe ceri pe pământ",
"Să ia frate pe soră",
"Sor pe Frățior?"
"Mult l-am năcăjit",
"Toate le-a făcut";
"La mine-a venit",
"Şi iar m-a poftit"
"Să-i fiu de soțâie"
"Şi să să cunune"
"Aici sus la mănăstire"
"Sâ fim de pomină-n lume".
Da Mama Eva,
Iea mi să ducea,
Lu Adam spunea.
Adam este mai tare
Să- ntrebe pe soare.
Soare luminos, eria păcătos,
Iel aşa zâcea:
"Or mor, or trăesc"
"Să mă căstoresc"
"Pe Iana-o poftesc!..."
" Adam de-auza,
Pe soare-l lua,
În iad îl ducea,
În iad i-arăta
Un cazan fierbând,
Apa clocotind,
Viermii viermuind,
Mulți voinici țâpând.
Adam îi spunea:
"Soare, frățâoare",
"De pofteşti aşa",
"S-o iai pe Iana",
"Baş pe sora ta",

"Să te cununi cu iea"
"Sus la mănăstire",
"De pomină-n lume".
Soarili zăcea:
"Moş Adame, măi",
"Şi ieu poftesc aşa",
"S-o iau pe Iana",
Da Adam zâcea:
"Aide, soare, aide",
"Noi să ne ducem"
"Să ne judecăm",
"Scupştină[26] *făcem".*
"Sfinţâ s-astrângem",
"Cu toţi ne-ntrebăm"
"Cum te cununăm".
Soare să ducea
Sus la masă-naltă
Şi la judecată.
Adam că-mi avea,
Slugă pe albină,
Că ieria mai bună.
Albina mergea,
Sfinţâ i-aduna.
Sfinţâ că venea.
Venea la scupştină
Să facă o judecată,
Pe cum nu e altă.
Toţ Sfinţâ eria,
Unu n-ajungea,
Care nu-mi venea?
Verde de-o sulfină,
Legea a bătrână,
Iel că n-ajungea.
Mai bătrân aia.
Adam dicolea,
Albina mâna
Să vină cu bine
La legea bătrână,
La scupştina-naltă
Îmi facă judecată.

[26] Parlament, congres

Albina mergea,
Tăbăra striga
La legea bătrână,
Să vină cu bine
Sus la scupştină,
Unde s-a adunat
Sfinţâ Domnului,
Ş-ai Adamului.
Da legea bătrână,
Să-ncălza la foc,
Ie bătrân de tot.
Da legea bâtrănă,
Nici nu răspunzând
Abia că venea,
Lui Adam spunea:
"Moş Adame, măi",
"Ieu că mai fusăi"
"La legea bătrână",
"La uşă strigai";
"Răspunsă gemând",
"Cu mine n-a venit".
Moş Adam zăcea:
"Iară să te duci",
"Aici să-l aduci".
Da legea bătrânâ,
Când veni-n scupştină,
Adam îl întreba:
"Măi, lege bătrână",
"Ieu că am mânat"
"Pe dalbă albină"
"Să vii la scupştină",
"Da tu ai gemut",
"N-ai venit curând".
Da legea bătrână,
Iea vorbi din gură:
"Moş Adame măi",
"Ieu dacă-am gemut",
"Cam îmbătrânit",
"Gem ca-n casa mea".
Adam îi spunea:
"Oi, lege bătrână",
"Oi ştia mai bine",

"Soar-li luminos",
"Iel e păcătos",
"Cere pe Iana",
"Pe Iana s-o ia".
"Pe iea mi-o făcea-o"
"Din soră nevastă ",
"Zâdire de casă".
Da legea bătrână,
Iea când auza,
Din gură zâcea:
"Moş Adame, măi",
"Ia tu sfinţâ tăi",
"Aide să mergem",
"Caii să-i vedem".
Adam de-auza,
Sfinţâ toţ îi lua
Şi la cai pleca,
La cai că mergea,
Caii şi-i vedea.
Caii s-a pârlit;
Zobu s-a-mpetrit,
Piatră s-a făcut.
Sfinţâ să uita,
În zobniţa la cai,
Găsa piatră goală.
Da legea bătrână,
Cam din râs zâmbea,
Din gură zâcea:
"De pofiţi aşa",
"Soare păcătos",
"Prea e luminos!!..."
"Pe Iana c-o lua",
"Mulţ sori s-o făcea",
"Pământu-o-ardea".
Adam de-auza,
Judecata i-o scria
Şi albina că o lua,
La Sf. Ion să ducea.
Sf. Ion când o cetea,
Puţânel că să gândea,
Şi cu Domnu că vorbea.
Sf. Ion aşa zâcea:

"Lele, Doamne, Sfântule",
"Ai pe soare să-l luăm"
"Şi pe ceri să-l lepădăm".
"Să lumineze iel zâua",
"Da pe Iana să o luăm";
"Iar pe ceri s-o lăpădăm"
"Să lumine iea noaptea".
Dumnezău aşa-i zâcea:
"Sf. Ioane, Dumneata".
"Aşa mândru te-ai gândit",
"Şi mai bine-ai făcut".
Dară Sf, Ion
Pe soare că-l lua,
În dreapta-l ţânea,
Pe Iana o lua,
În stânga-o ţânea
Şi mi-i blăstăma.
Pe ceri îi lăpăda:
"Voi să vă duceti",
"De văzut să vă vedeţ"
"De-ntâlnit, nu vă-ntâlniţ"
"Vorbă să vorbiţi",
"Să vă sfãtuiţi".
Ş-acuma pe ceri cum mai mergea,
De văzut mi să vedea,
Da de vorbit nu vorbea.
Ăsta blăstămu făcut,
Dila Dumnezău un Sfânt.
Este, Doamne, ş-acuma,
Doamne, de s-o pomenea.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Iovan Iorgovan

Duboară, cuboară,
Oi din deal în vale,
Un voinic călare,
Voinic iortoman;
Pi-un cal dobrogean,
Ficior de mocan.
Cu şoimii pe mână,
De m-e de minună,
Cu ogarii-n pază,
De m-e de mirază,
Cu Vidră-nainte,
Ca un om cuminte.
Voinic dubăra,
La Cerna-mi venea,
Din gură-mi vorbea:
"Cernă, apă lină",
"'Nceată Cernă-nceată"
"Toate apili"
"Şi talazurli".
"Rămână pietrili",
"Le-ardă soarili",
" Trec cu picioarili"
"Dincolo în aia parte",
"În chip de strinătate".
"Unde-am auzât"
"Fată urezând",
"Fată sălbatică",
"Mare m-e groaznică",
"Şi năpraznică".
Cerna sta, spunea:
"Iovane, Iovane",
"Şi tu Iorgovane",
"Ieu nu pot să-ncet"
"Toate apili"

"Şi talazurli".
"Ieu cât sânt de mare",
"Ieu în mine n-am"
"Rudă[27] *de mireană" .*
"Tu să mi te duci"...
"Mie să-mi aduci"
"Rudă de mireană"
"Cu solz de aurel";
"În mine s-arunci".
"Ieu atunci încet"
"Toate apili",
"Şi talazurli".
Iovan de-auza,
Iel mi să ducea,
Mult pământ trecea.
Şi cum ajungea,
Calu la ceşmea
Sta şi-mi odihnea.
Ş-apoi că-mi găsea
Chip de fată mare.
Mult mi-este-mpletită
Şi mi-e-mpodobită,
De şerpe gătită,
Verde de-a cucută,
Şerpili s-o-nghită.
Iovan să oprea,
Aci la ceşmea,
Cal descăleca,
Țăruşu trăgea,
Țăruş de argint
'L-n fipsă-n pământ,
Cu fata vorbind:
"Față, vară-mea",
"Ce cauți pe-aicea?"
Da fata spunea:
"Iovane, Iovane",
"Daică, mă Iovane",
"Ştii, daică, că sânt "
"Fată de-mpărat"
"DilaȚaligrad".

27 Neam

"Taica m-a mânat",
"Erendă[28] *m-a dat",*
"Verde de-o cucută" ,
"Şerpe să mă-nghită".
"Că la noi aici",
"Daică, s-a sosât"
"Ală, şerpe mare",
"Nouă capete are",
"Şi-mi cere, şerpe cere",
"La zâ câti-un cap de om",
"Şi ieu am venit",
"De iel m-am gătit",
Iovan sta grăia:
"Fată, vară-mea",
"Ce mă rog de tine":
"Ieu sânt drumuit",
"Calu-a ostănit",
"De drumuri bătut",
"Pănă odinesc",
"Ieu aşa poftesc";
"Să-mi caţi[29] *câtăva",*
"Cât oi odinea",
"Ieu de-oi adurmea",
"Şerpili-o venea",
"Tu m-oi pomenea",
Fata de-auza,
La umbră şedea;
Capu-n poală-i lua,
Putân de-i căza,
Iovan adurmea,
Şerpili venea,
Din apă privea,
Trii capete vedea,
Ş-apoi că zâcea:
"Doamne, sfântule",
"Pănă-acuşa-avui",
"De dar câti-un om",
"Dar acuşa trii",
"Ce mă fac cu iei?"

[28] Arendă
[29] Să-i caute în cap

Fetița privea.
Şerpili grăbeşte,
Da nu să glumeşte.
Fata de-ar răspunde
Şi n-are de unde;
Limba-i amurțâtă
Lăcrămili-i pică.
Verde foi de praz,
Lui Iovan pe-obraz.
Lacrăma-l ardea,
Iovan că sărea,
La vale privea.
Şerpe când venea,
Talaji- i mâna;
De mal le bătea,
Malu zo[30] *suna,*
Iovan di colea,
Pe fetiță-o lua,
Pe cal o-arunca,
Şi-mi fugea cu iea
La altă ceşmea.
Pe ceşmea o punea,
Îndărăt să-ntorcea,
Pe şerpe-l întâlnea
Cu arcu când da,
Trii capete-i tăia.
Cu şasă uidea;
La fată-mi grăbea,
Daru să şi-l iea.
Iovan di colea,
Înc-odată da,
Încă trii tăia.
Cu trii rămânea,
Înc-odată da;
Două-i mai tăia,
Cu unu uidea.
Şerpe iar grăbea,
La fată mergea;
Fata-ar înghița.
Iovan ce făcea?

---

30 Ce mai

Dila coadă-l lua,
Zo mi-l ciormănea,
Rău îl vătăma,
Şerpe când sâmța
Că tăiat ieria,
Capu-l învârtea,
'Ndărăt să-ntorcea,
În apă sărea,
Apa că ruşea,
'N piatră să băga,
Capu-afar scotea
Şi zo blăştăma:
"Iovane, lovane",
"Câne de lovane!"
"De ce te-nduraşi"
"Rău mă vătămaşi"
"Eu sângili meu"
"În mare să-l clocesc"
"Muscă să roiesc",
"Calu de su tine"
"Să piară din mine"
"Şi boii-n coşere[31]*",*
Să rămâi de jele",...
Iovan sta, grăia:
"Şerpe, Dumneata",
"Şi ieu oi-ngenunchea",
"La Dumnezău m-oi ruga",
"Berechet o da",
"Porci o arănea",
"Untură-oi topea"
"Boii i-oş ungea"
"Şi la musca ta"
"Fumu oi facea!"...
Iovan să-ntorcea,
Capitili lua,
Limbili tăia,
'N geantă le-aşeza,
La gât o-atârna,
Negru- ncăleca,
Fata să ruga:

31 Legenda spune că musca columbacă de la Golubăț (din stânca Babacaia), de atunci îşi are originea

"Măi lovane, daică",
"Aide să mergem",
"Taica să-ț plătească",
"Să te dăruiască".
"Şerpe-ai omărît"
"Şi m-ai izbăvit".
Da Iovan grăia:
"Fată, vară-mea",
"Ieu oi să mă duc",
"Departe de sat",
"Vară-mea, să cat",
"Rudă de mireană",
"Cu solz de-aurel",
"Poleit cu iel".
"La Cerna mă duc",
"În Cerna s-arunc",
"Cerna va-nceta"
"Toate apili"
"Şi talazurli".
"Trec cu picioarili"
"Dincolo în aia parte",
"În chip de strinătate",
"Unde am auzât",
"Fată urezând",
"Fată sălbatică",
"Mare m-e groaznică".
"Ieu cu-iea m-oi lua".
"Da ştii, fată, ştii",
"Că-n două trii zâle",
"Dau ieu pila tine!"
Fata de-auza,
Palma atingea,
De sânge-o umplea;
În şele-l lovea,
De mi-l însămna.
Şi Iovan pleca,
Cu şoimii pe mână,
De e de minună;
Cu ogarii-n pază,
De mi-e de mirază.
Cu vidra-nainte,
Ca un om cuminte.

Iel când îmi pleca.
Țâganu venea,
Capete-astrângea,
În disagi punea,
La-mpărat să ducea
Şi să lăuda:
"Cinstite-mpărate",
"Iote ce-am făcut":
"Şerpe-am omorît",
"Fata-am izbăvit".
Împăratu de-auza,
Fetița lui o lua.
Şi după țâgan o da.
De nuntă s-apuca
Da fetița zo plângea
Şi din gură aşa-i spunea:
"Nu e, tată, nu e",
"Nu e, tată, ăsta".
"Vez că e țâgan",
"Da ăla-i Iovan ",
"Iovan Iorgovan",
"Călare pe cal "...
"Ficior de mocan"
"Pi-un cal dobrogean",
"Cu şoimii pe mână",
"De e de minună!"...
Cu ogari-n pază",
"De e de mirază";
"Cu vidra-nainte",
"Ca un om cuminte".
"Aşteaptă, tată, şteaptă",
"Că-n două trii zâle"
"Dă iel pila tine!"...
Împăratu adăsta,
Nuntă tot făcea,
Trii zâle-mplinea,
Iovan ajungea;
Ora zo juca,
Iovan zo privea.
Fata de-l vedea:
"Iote, taică, iote",
"Iote-al meu Iovan "

"Cum şede pe cal"
"Cu şoimii pe mână",
"De e de minună".
"Cu ogari-n pază"
"Iel de mirează".
'Mpărat de-auza,
Slugi îmi trimitea
Pe Iovan striga,
La-mpărat venea.
Împăratu întrebând
Capete-arătând,
Iovan că le lua,
Gurili căsca;
Limbe nu avea,
Şi iară el zâcea:
"Cistite-mpărate",
"Astea capete de şerpe"
"Or limbe n-a avut",
"Da cu ce-a-nghițit"
"De s-a arănit?"
Iel dacă vedea,
Geanta dila gât trăgea,
Limbili scotea,
La-mpăratu le-arăta.
Împăratu de vedea,
Atunci pe țâgan îl lua,
Patru cai din grajdi scotea
Pe patru cai mi-l lega,
Din bice când plesnea,
Patru cai cu iel sărea,
Pe țăgan de viu rupea.
Atunci pe Iovan îl lua,
Cu fetița mi-l ruga,
Da Iovan aşa grăia:
"Ia mărită fata ta",
"Da tu mie că mi-oi da"
"Rudă de mireană",
"Cu solzu de-aurel",
"Plec la Cerna cu el!"...
Împăratu de-auza,
La năvodari trimetea
Şi lui Iovan îi găsa.

Lua mireana şi pleca,
Drept în Cerna să ducea.
Şi la Cerna îi spunea:
"În ceată, Cernă-nceată"
"Toate apili"
"Şi talazurli",
"Să rămână pietrili".
"Că ce-ai porâncit",
"Ieu ţ-am isprăvit";
"Cu mireana ţ-am venit! "...
Mireana din disagi o lua
Şi pe Cerna-o lăpăda;
Iacă Cerna că săca.
Iovan călare trecea.
Când în ostrov ajungea,
Drumu la şoimi că le da.
Plecară şoimii chiotind,
Da ogarii schinciuind,
Da şi Vidra chirăind.
Piste groaznica că da,
Dară fata-mi chirăia
Şi din gură-aşa zâcea:
"Iovane, Iovane",
"Daică, mă Iovane!"
"Nu grăbi la mine"
"Că zo m-e ruşine!"
"Sânt în ptelea goală",
"Şi zo m-e ruşine";
"Mă daică, de tine",
"Sântem fraţi pe lume!!"...
Da Iovan nu vrea.
La fată grăbea.
Fata să ruga:
"Ia stăi, daică, stăi",
"Stăi să ne-ntrebăm"
"Ce lege sântem!"...
Iovan sta-i spunea:
"Ieu fată că sânt"
"Copil popii Oprii"
"Din Ţara Moldovii!"...
Şi fata zâcea:
"Şi eu, daică, sânt"

"Fata popii Oprii",
"Din Țara Moldovii"
"Ştii, daică, nu ştii",
"Când ieriam copii":
"Amândoi în casă stam",
"Bobiță-n casă coceam".
"Tu mai multe luaşi",
"Şi mă mâniaşi",
"Ieu vătraiu luai"
"Şi-n cap îți dedei",
"Capu ță-l spărsăi!"...
"Sămnu dila tine".
"Ie făcut de mine!"...
Da Iovan nu vrea,
La fată-mi grăbea;
Fetița rău plânge
Cu lăcrămi de sânge.
Iovan o pupa,
Şi o săruta,
Pe cal o punea,
Cu ea că-mi pleca,
Pe mare mergând
L-al mijloc de mare,
'Ntr-o neagră vultoare
Domnu din slăvi privea
Ş-apoi mi-i făcea,
Tot un stei de piatră;
Câte lemne sânt.
Adusă de vânt,
De iei să oprea.
Ieste ş-acuma,
Colea-n Cerna-njos
Alu Domnu fălos,
Colea-n Țara Rumânească
Ca pentru să pomenească.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 de ani (ştie carte), din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Pătru dila Izvor

Când oi zâce di-un bujor,
Venea carte din Stambol
La Pătru dila Izvor.
Carte albă, slove negre,
Ce spunea inime rele:
Îl chema la milițâie,
Slujească la-mpărăție .
Să slujească pe dreptate
Nouă ai şi jumătate,
La poarta-mpăratului,
Proptă Țăligradului.
Iacă Pătru când pleca,
Şi acasă că-mi lăsa
Nevastă cu doi copii
Şi copiii mărunțăi,
Îşi bat sătenii joc de iei.
Da la iei în sat venea
Un Arnăut mai bogat
Să scoată biru din sat.
Duşmanu- n sat când venea.
Toată lumea-n sat venea
Şi la oră zo juca,
Toată lumea premenită,
D-a lu Pătru e cernită.
Tot plânge şi să gândeşte,
Unde Pătru să căzneşte[32]
Arnăutu o vedea,
Pe toți oamini-ntreba:
"Ce şede mândruța aşa",
"Toată lumea premenită",
"Numai iea şede cernită?!"
Dară cânii-ai de săteni,
De săteni şi vameci mari

[32] Chinue

Că sânt oamini toți de-ai tari,
Pe nevastă o spunea:
"Măi Arnăut al bogat",
"Ce ne scoți biru din sat",
"Asta cea bună nevastă"
"Are doi copii în casă".
"Şi copiii mărunțăi",
"Îşi bat sătenii joc de iei".
"Că bărbatu i-o plecat",
"A plecat iel la armată",
"La-mpăratu să o facă ".
"La-mpăratu la Stambol",
"Pătruță dila Izvor".
"Să slujească pe dreptate"
"Nouă ai şi jumătate".
Arnăutu de-auza,
Azi aşa mâne-aşa,
La nevastă să ducea
Şi din gură aşa-i zâcea:
"Vai, nevastă cea curată",
"Ce stai aşa lăcrămată",
"De purtare te cerneşti"[33]
"Or pe care mi-l jeleşti?"
"Să te duci, te premneşti",
"Să pui fața pe albeală",
"Buză moi la rumineală",
"Că de-oi sta, de nu oi face",
"N-ai face porânca mea",
"Capu dila trup ț-oi lua!"
Nevasta să speria,
Iea acasă să ducea,
Nici la oră nu ieşea.
Arnăutu mi-o căta,
Mi-o căta şi n-o găsa,
Să dusă-n casă la iea.
Cânili mi-o năcăjea
Şi-şi făcu voia cu iea.
Da nevasta rău plângea.
Arnăutu di colea,
Iel cu sâla că o lua

33 Îmbrăcată în negru, doliu

Şi cu nevasta pleca,
Îi lua şi copiii cu iea.
Unde cu iea să ducea?
Unde-i codru-ncocârlat,
Cânili s-a scufundat.
În poală de codru-avea,
Avea Turcu o băştea,
Da nevasta sărmana;
Toată zâua suspinând,
Pe-al iei Pătruţă dorind.
Îl dorea az şi-l dorea mâne,
Păn-la nouă ai de zâle.
Pe-al de zece-a povârnit,
Pătruţă-acasă-a venit.
Găsa casa părăsâtă,
De porci toată râmată.
Cum tăbăra să văita,
Multă lume-l asculta,
Iel mi să văita aşa:
"Oi, sărac de maica mea",
" Unde mi-e nevasta mea?"
"Nevasta cu doi copii",
" Că zo-mi pare rău de iei!"
Fămeiili povestea:
"Măi Pătruţă, Făt-Frumos",
"Care-n lume n-ai mai fost",
"Aşa voinicel frumos".
"Băiete, nevasta ta"
"'Ntotdeauna plângea",
"Şi pe tine te-a jelit",
" Tu mi-te acuşa ai venit".
"Dar pe dânsa mi-a sâlit"
"Un Arnăut bogat",
"Şi nevestica ţi-a luat".
"Nevestica cu copii",
"Ş-bate el joc de ii".
"Arnăutu mi-a vorbit",
"Şi pe-aici n-a mai venit",
"Unde mi s-a scufundat",
"Domnu ştie ştirea lui"
"Şi nevasta cu copii!"...

Cum tăbăra de plângea,
O săcure-n mână lua,
Şi cu săcurea pleca.
Călca ici, călca colea,
Unde-i codru-ncârligat,
Cânili s-a scufundat,
Arnăutu al bogat.
Pe su codru că-mi avea,
O micuță de băştea[34]*;*
Iacă Pătru mi-l găsa.
Arnăuru unde sta?
La umbrița nucului.
Iei şedea şi-mi odinea,
Da nevasta zo-mi săpa,
Arnăutu cucăia.
Pătruță din crâng ieşea,
Cu săcurea când măi da,
Capu dila trup îi lua,
Nici nevasta nu vedea.
Sărea capu ici, colea,
Trupu mătănii făcea,
Da Pătruță zo striga:
"Aoleo, nevasta mea",
"Vino pân-la mine-ncoa".
" Văd Turcu bolborosăşte",
"Vino cu iel de vorbeşte"
"Că nu ştiu deloc turceşte".
Nevasta când auza,
La Pătruță să uita
Şi pe gură-l cunoştea.
Când vorbi vorba cu iea,
Tocma-atunci să pricepea
Că Pătruță a venit,
Arnăutu-a prăpădit.
Iea din gură-aşa zâcea:
"Bată-l Dumnezău de Turc",
"Lasă-l să bolborosască",
"Bărbatu meu să trăiască".
"Âsta cane m-a robit"
"Şi sângili mi l-a supt",

34 Grădină

"M-am făcut neagră pământ".
Copilu o-ntreba: -
-"Care mumă e ăsta?"
"Muică, copilaşii mei",
"Ăsta ieste taica-l tău"
"Şi e bărbățălu meu",
"Cu care m-am cununat"
"Şi pe voi v-am căpătat".
"Arnăutu al din sat",
"Pe câs-trii ne-a robit",
"Ne-a țânut aici la crâng".
Pătruță dacă-auza,
Îşi lua mândra şi pleca.
Să dusă iar la Izvor.
Casăli şi le dregea,
Şi-mi ierna cu nevasta.
Când venii primăvara,
Iel de muncă s-apuca;
"Şi munceşte vara toată,
Umplea curtea de bucate
Şi trăia pe Țară-n pace,
N-are Turcu ce-i mai face.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 de ani (ştie carte), din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului jugoslav.

Marcu Viteazu[35]

Jos pe apa Nistrului,
La morile Turcului,
Turcului, Bolunului;
La căşile Marcului,
Marcului Viteazului,
'Ntr-o Sântă Dumineca,
Da vez Marcu ce făcea.
Cu Turcu să rămăşea;
La beutură să lua,
Să să ducă pomina.
Da la masă-i ascülta,
Cu paru răchiu le da;
Măiculița Marcului,
Ibomnica Turcului;
Dară Marcu ce făcea?
Puțân afară ieşea;
Mă-sa cu capu-i făcea,
Mumă-sa afar ieşea.
Dară Marcu că-i spunea:
"Mumă, muichilița mea",
"Când oi zâce bob năut",
"Cu Turcu m-am rămăşit"
"La beutură ne-am luat";
"Car- pe care ne-om îmbăta"
"Capu dila trup ne-om lua".
"Să ne dai răchiu",
"De-al mălău";
"Nici pe ala să nu-l laşi",
"Cu apă să-l îndoieşti".
"Rându la Turc o venea",
"Să-i dai răchiu Mărmăzâu",
"Ce-adoarme omu de viu";
"Nici pe ala să nu-l laşi ",

35 Variantă. În colecția Giuglea-Vâlsan. pag. 298, poartă aceiaşi denumire

"Cu spirt să-l îndoieşti".
"Să-i dai la Turc să bea",
"Te miri mumă s-o-mbăta",
"Să-i răpun ieu vieața".
Numa-atâta că-mi vorbea,
Iar la masă să punea
Şi pornea de mai bea,
Da mumă-sa ce-mi făcea?
Bat-o Maica Precesta
Ibomnica Turcului:
Lină verde de-o lalea,
Iea de Marcu n-asculta,
Rându la Turc îmi venea.
Îi da răchiu de-al mălău,
Nici pe ala nu-l lăsa;
Cu apă-l îndoia,
Din ce bea tot ar mai bea.
Şi mai bine să treza.
Rându la Marcu venea.
Zo-i da rachiu Mărmăzău,
Ce-mi adoarme om de viu.
Nici pe ala nu-l lăsa,
Cu spirt îl îndoia,
Zo-i da lu Marcu de bea.
Bea Marcu şi să-mbăta,
Pe astal mi să culca;
Zo durmea Marcu dus,
Cu păloşu pe pept pus.
Dară muica Marcului,
Ibomnica Turcului,
Iea din gură-aşa vorbea:
"Turcule, Bolunule",
"Când oi zâce flori domneşti",
"Da ce stai şi mai priveşti?"
"Nu vez Marcu s-a-mbătat "
"Şi pe masă s-a culcat",
"Zo me bun iel de tăiat!"
Dară Marcu că-mi avea,
Vez, o slugă mitiutea;
La fereastă m-asculta,
Toată taina mi-afla.

De Turcu mi să ruga,
Ş-aşa din gură vorbea:
"Turcule, Bolunule",
"Ieu de tine m-aş ruga",
"Puţân drumu că mi-oi da",
"Pe Marcu l-oi săruta".
"Nouă ai l-am ascultat",
"Pânea, sarea i-am mâncat",
"Toată sâmbria mi-a dat",
"Nicio para nu i-a luat".
"Nimic nu m-e vinovat",
"O fi ceva păcat",
"Să moară nesărutat".
Dară Turcu de-auza,
Cu inima să-ntorcea,
Drumu la slugă că-i da.
Dară sluga ce-mi făcea?
La Marcu mi să da,
Să făcea mi-l săruta,
Dinţî-n obraz împlânta,
Trăgea sluga cât putea,
Dară Marcu nu sâmţa,
Parcă purecu-l muşca.
Dară sluga de-mi vedea,
Drept în picioare sărea,
Aşa din gură vorbea:
"Iartă-mi Doamne păcatu",
"C-oi să-mi bat stăpâioru".
"Nouă ai l-am ascultat",
"Pânea. sarea i-am mâncat",
" Toată sâmbria mi-a dat";
"Nimic nu m-e vinovat",
"Veni vremea să mi-l bat".
Palma bici că mi-o făcea,
Piste oichi că mi-l lovea.
Tum-te-atunci să deştepta.
Drept în picioare sărea.
Mâna pe slugă punea.
Aşa din gură vorbea:
"Lele, sluguliţa mea",
"Foaie verde di-un spanac";

"Ce-ţi fusăi ieu vinovat",
"De tu pe mine mă baţ?"
Dară sluga aşa vorbea:
"Marcule, viteazule",
"Marcule, stăpânule",
"Da nu ştii tu ce-ai lucrat?"
"Cu Turcu te-ai rămăşit";
"La beutură v-aţ luat",
"Şi tu mi te-ai îmbătat",
"Pe astal mi te-ai culcat",
"Zo durmeai Marcule dus",
"Cu păloşu pe pept pus",
"Foaie verde bob năut",
"Da mumă-ta-aşa-a vorbit":
"Turcule, Bolundule",
"Da ce stai şi mai priveşti?"
"Nu vez Marcu s-a-mbătat";
"Pe astal mi s-a culcat",
"Zo me bun iel de tăiat!"
"Foaie verde di-un spanac",
"La fereastră-am ascultat",
"Toată taina le-am aflat",
"Ieu, de Turcu m-am rugat",
"De abia drumu că mi-a dat",
"Ieu, la tine am venit";
"Palma bici că mi-am făcut",
"Piste oichi te-am lovit";
"Când oi zâce di-un spanac",
"Şi de-abia te-ai deşteptat",
Dară muica Marcului,
Când aşa ceva vedea,
Pe uşă afar fugea,
Da şi Turcu după iea,
Dară Marcu ce-mi făcea?
Straichina di pe masă lua,
De-asvârlitelea când da;
Capu dila trup îi lua,
Pe Turc îl prăpădea,
Pe mumă-sa mi- prindea, ?
Cu săngir[36] *mi-o lega,*

[36] Zale, lanţ

Cu cătran o cătrănea,
Şi la caş mi-a atârna.
Foc dila picioare-i da.
Mi-ajungea focu la țâță,
Vorbea Marcului măichiță:
"Marcule, copilule",
"Iea priveşte la muichiliță",
"Mi-ajunsă focu la țâță";
"Muică, țâțâşoara ta",
"Ce-ai supt Marcule din iea".
Dară Marcu aşa vorbea:
"Nu e țâțâşoara mea",
"Ci e țâță de cățа",
"Ce-a muşcat Turcu din iea".
Ardea mă-sa de plesnea,
Bea Marcu să vesălea
Şi cu sluga alăturea,
Lăutarii zo-i cânta.
Când focu să potalea,
Dară Marcu ce-mi făcea?
Oasăli i le-aduna
Şi-n piuă le pisa.
Şi-n vânt i le vântura,
Şi nimic nu s-alegea,
C-aşa minte iea mi-avea.

Auzită dela Chiria al Peni de 31 ani, ştia carte, din com. Coilova, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Gruicea

Când oi zâce trii măsline,
Ascultați boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Dintr-a mea copilărie,
Să vă spun un cântecel,
De când eriam mititel.
Când oi zâce de-o cicoare,
Colea-n vale dispre mare
S-a aflat o casă mare.
Da la iea cine-mi şedea?
Cistitul de împărat,
Cu fată de măritat.
Împăratul ie bogat,
Nu găsea giner-de luat
Şi da veste la-mpărați,
Să s-astrângă la Galați.
Nu ştiu astrânge, mi să strânge
Vro saptezăci de-mpărați,
Dila răsărit chemați.
Toț împărații vorbea,
Care fata să i-o iea:
Tot împărații striga
Că fetița să i-o iea
Al ficior bun şi frumos,
Al de Filip Măgerină.
Da-mpăratul sta vorbea:
"Toț împărații aț venit",
"La fata mea în pețât",
"Numai unu n-a venit";
"Craliu[37] *Marcu cel de mult"*
"Şi cu Gruicea copil mic".
Iacă puțin zăbăvea,

---
[37] Regele

Craliu Marcu ajungea
Cu un cal bătrân de tot,
Numai de cinci sute ai;
Da si Gruicea pe-al mai mic,
De doua sute şi cinci zeci.
Cum la-mpăratu-ajungea,
Caii la iesle lega,
Drept în casă alerga,
La coada mesii şedea.
Da mireasa de-i vedea,
Iea de ciste că le da
Câte un par[38] *de vin*
Că sânt ostăniți de drum.
Craliu Marcu ceal de mult
Paru de vin l-a golit,
Un galbin în par punea,
Da si Gruicea iar aşa.
Păruțu de vin când bea,
Diodata când îl sorbea,
Nici limbuța nu uda,
Paru la fată-n mâna da,
Şi când de mână-o prindea,
Numa-odată o strângea;
Oasăli zo-i pârăia,
Da fetița rău tâpa.
Împăratu sta grăia:
"Ai saptezăci de-mpărați",
"Voi luați, beați si mâncați",
"Şi de treaba vă cătați";
"Ăsta-i Gruicea copil mic",
"Baş[39] *nu ştie nimic".*
Da Filipu Măgerină,
Iel din gura aşa grăia:
"Nu este mireasa mea!"
"Ie-a lui Gruicea copil mic",
"Dacă nu ştie nimic!"
Da Gruicea când auza,
Din sobă[40] *afar iesea.*

---

38 Pahar
39 Chiar
40 Cameră

Şi pe vatră să juca.
Cenuşe cu pumnu lua,
Pe vatră mi să juca,
Ulceluşe că făcea,
Cu iele de uşe da,
Ca copilu să juca.
Craliu Marcu aşa vorbea:
"Dacă Gruicea este mic",
"Ieu la stâne l-am crescut";
"Nouă stâne la mulsoare",
"Umpleau nouă ciubare";
"Şi-i dam lui Gruicea să bea",
"Şi-şi uda numă-o măsa".
Împăratu de-auza,
El din gură aşa vorbea:
"Ai, bre Marcu, Crale Marcu",
"Ieu lui Gruicea-al tău i-oi da",
"Nouă coptoare de pâne"
"De va mânca pânili";
"Atunci să ia fata mea"
"Şi toată-mpărația".
Iacă-mpărați asculta,
Împăratu că lua,
Şi la furnel[41] *aducea.*
Dară Gruicea copil mic.
Când tăbăra de mânca
Nouă coptoare de pâne
Şi iar nu să sătura.
Iel pe tugle[42] *tăbăra,*
Să surupe furnili,
Şi să roada tuglili.
Da-mpăratu de vedea,
Tăbăra de să ruga:
"Oi, mă Gruicea, copil mic",
"Baş că n-ai ştiut nimic",
"Iea nu-mi roade furnili"
"N-am und-să coc pânili"
"S-arănesc oştirili".
Iar în casă să baga,

41 Cuptoare
42 Cărămidă

Jucării că să juca,
Împărații logodea
După care fata s-o dea.
Mult vorbeste Măgerina,
Să ia fata de-mpărat,
Ca să traiască cu drag.
Craliu Marcu adăvăra:
"Care-i mai viteaz ca mine",
"Ală să ia fată bună".
Împăratu aşa spune:
"Ai saptezăci de-mpărați",
"Iea luați de beați şi mâncați",
"Că mai am înca una".
"Mai am ieu la pimniță"
"Nouazeci de ardovele"
"Tot cu zămătoc[43] *în iele".*
"De-o putea să mi le bea",
"Să-mi golească-ardoavili".
"Iel atunci fata să-mi iea".
Împăratu l-aducea
Şi-n pimniță mi-l băga,
Ardoavili-i arăta,
Şi din gură îi spunea:
"Iate Gruiceo, copil mic",
"Iea să beai tu vinurli",
"Să-mi goleşti ardoavili!"
"Ş-atunci să-ți dau fata mea"
"Şi toata împărația".
Da Gruicea când auza,
Gura la boc[44] *când punea*
Odată când trăgea
Şi ardovu îl golea.
Ş-aşa pe toate le bea
Şi iar nu să sătura.
Pe dăogi să tăbara[45]
Şi dăogili rodea.
Da-mpăratu sta zâcea:
"Oi, bre Gruiceo, copil mic",

---
43 Vin Tocit
44 Cep
45 Punea

"Ia lasă dăogili",
"Nu-mi spărgea ardoavili".
"N-am und-să pun strugurii".
Iar îndărăt să-ntorcea,
Şi la masă iar şedea;
Tăbăra[46] *de povestea,*
Împăraţii aşa zâcea:
"Ia luaţi să mâncăm, să bem",
"Şi de drum să ne cătăm",
"Că noi mireasă n-avem".
Da cistitu-al de-mpărat,
Mândra vorbă că le-a dat:
"Asteptaţi şi nu-mi plecaţi",
"Că mai am înca una!..."
"Taica-al meu când a murit",
"Piste Marea Neagră-avut"
"Un pui de măr de argint",
"Pe-o parte pârguit",
"Da pe una-mbobocit",
"Pe-a-lălaltă a roşit".
"Asta pui de merişor",
"De păzât, mi-l păzăşte",
"V-o trii zâne, fete mari!"
"Iel dacă va putea",
"Patru mere să-mi aducă",
"De patru ceasuri să-aducă"
"Şi iar să să-ntoarcă",
"Numai merli să-mi aducă",
"Atunci fata mea să ia!..."
Craliu Marcu ceal bătrân,
Iel din gură-a povestit:
"Oi, bre Gruiceo, copil mic",
"Iea să-l iai pe Şargu meu",
"Că ie bătrân de demult"
"Şi mai multe a vazut".
Gruicea pe Şargu că-l lua,
Şi cum-l încăleca;
Pusă buza la pamânt,

46 Începea

Da coada-i şuera-n vânt
Pe Marea Neagră trecând
Când la măr că ajungea,
Iacă zânili durmea,
Dară Gruicea ce făcea?
Măru cu totu că lua
Şi cu iel mi să-ntorcea.
Când de margini apropia,
Zânili să deştepta,
După Gruicea alerga
Şi pe Gruicea când prindea,
Câte trili-l ocolea.
Una pe Şargu-l ţânea,
Una de coadă-l trăgea
Şi la fund îl scufunda,
Una de scări îl trăgea,
Di pe Şargu jos să-l dea.
Dara Şargu sta, graia:
"Oi, bre Gruiceo, copil mic",
"Da ce stai şi mă priveşi?"
"Or nu vez cum năcăjesc".
"Iacă zânili ne-a prins".
"Una de dârlogi mă ţâne",
"Una de coada mă trage",
"Una de scări mi te strânge",
"Di pe mine te răstoarna".
"Scoate mic de mămuzel"[47]*,*
"Şi-nţapă-mă cu iel"
"Din botiţ până-n codiţ"
"Să scoţi fâşie de opinci";
"Sângeraş[48] *de-argint scotea"*
"Piste zâne arunca",
"Lăcatili sa-nchidea"
"Şi legate că le lua".
Atunci Gruicea de-auza
Mâna-n disagă punea,
Mititel mămuz trăgea,

47 Unealtă de înţepat
48 Zale

Din botiț păn la codiț
Scoase-o fâşie de opinci;
Lua săngiru de argint,
Le-arunca la zâne, la gât.
Zânili lega,
Din mare afar iesea,
Mâna Şargu cât putea;
Zece minute uidea,
Iaca Gruicea mi-ajungea.
Măru de casa răzma,
Zânili le-mpriponea;
Iar în casa să baga.
Împaratu când privea;
Măidanu să lumina
Şi iar din gură zâcea:
"Ai saptezaci de-mpărați".
"Iea luați de beați si mâncați"
"Şi de drum să vă cătați".
"Iacă Gruicea ce-a făcut",
"Cu măr cu tot a venit",
"Şi zânili a-mpriponit".
Ai saptezaci de-mpărați,
Dila masă să scula,
Îşi lua drumu şi pleca,
Numă Gruicea rămânea.
Fata lu-mparatu lua
Şi cu iea să cununa;
-Mpărăția dobândea.
Iar la stâne să ducea.
Nouă stâne le mulgea,
Nouă ciubară umplea;
Pe câte nouă le bea,
Numă-şi uda o măsa.
Cu Craliu Marcu că pleca
Sus pe munții Bârsăneşti,
Unde-i frumos să trăieşti.
Craliu Marcu ce făcea?
Într-o mâna îmi țânea,
Budugan de nouăzăci oca.

O călcătura făcea,
Drumu-n Gruicea-l lui că-i da,
Capu că i-l fărâma.
Ş-o cerea pe noru-sa,
Să să joace iel cu ea;
Da noru-sa de vedea,
Sângură să prăpădea.
Craliu Marcu rămânea
Pe toți munții covârşea[49].
Şi căzu-ntr-o boală grea.
Şi iel mi să prăpădea,
Şi pierdu-mpărăția.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

49 Cutreiera

Gruia lui Novac[50]

Plimbă-mi-să,
Poartă-mi-să,
Pin oraş pin Ţăligrad;
Să plimbă pe stradă-n vale
Ceai trii voinicei drumeţ.
Să plimbau pe stradă-n vale,
Căta conac să conăcească,
La Anica crâşmărească.
Când voinicii tuna-n crâşmă,
Pe trii scaune şedea
Scaunili scârţăia,
Trii păreţi îi cuprindea;
Cu pumnu-n masă bătea,
Căta vinişor să bea.
Tot bătând cu pumnu-n masă,
Veni Anica crâşmărească,
Ş-apoi zâsă vorba-aleasă:
"Ce poftiţi voi Dumneavoastă?"
"Da voinicii stau, grăia:
"Măi Anică, crâşmărească",
"Dă-ne vin de-al bun să bem",
"Cât îţi face că-ţi plătim!"
Da Anica de-auza,
Tăbăra la vin căra;
Le căra vinu cu vadra
Şi rachiu cu ocaua.
Şi bea voinicii la bere,
Şi goliră şase vedre
Făr-să pună-un ban pe masă.
Da Anica răspundea:
"Măi voinici, voi Dumneavoastă";
"Imi golirăţi şasă vasă",
"Nu mi-aţ dat un ban pe masă".

50 Variantă; În colecţia Giuglea-Vâlsan, pag. 19, poartă denumirea de "Novac cel Bătrân"

Da Gruiță cel frumos,
Cu mustața răsucită,
Alb la față, Negru-n chică,
Dila masă să scula,
Ş-o palmă bună-i cârpea.
Anica-n călcâi să-nvârtea,
'Ş lua peşchiru şi pleca;
Drept la-mpăratu mergea,
Mâna-n şolduri îmi punea:
"Aman, cistite-mpărate",
"La mine-n crâcimă a venit"
"Ceai trii voinicei drumeț".
"Iei venind pe stradă-n vale",
"Căta conac să conăcească"
"Şi brodiră[51] *în crâcima*[52] *mea".*
"Pe trii scaune-mi şedea",
"Trii păreți îi cuprindea",
"Cu pumnu-n masă bătură",
"Vinişor de-al bun cerură",
"Ceru vinişor de-al bun",
"Să bea la mine pe masă",
"Cât îmi face să-mi plătească".
"Şi-mi băură şasă vasă",
"Nu-mi pusără-un ban pe masă".
"Dacă văzui şi văzui",
"Banii dela iei cerui".
" Unu mai albu la față "
"Cu mustața răsucită",
"Dila masă a venit"
"Ş-o palmă mi-a cârpit".
"Dacă văzui şi văzui"
"Ieu la tine că venii",
"Pe cei trii voinici drumeț",
"Să mergem să-i osândim"
"Că mi-a golit vasăli",
"Nu mi-a dat păralili".
Da-mpăratu întreba:
"Cum le este fața lor?"

51 Nemeriră
52 Cârciumă

Şi Anica sta, grăia:
"Unu-i negru şi bătrân",
"Cam cu oichii largi în cap"
"Şi cu chica rotunjită";
" Unu-mi este mai negrişor",
" Tuns flăcău de munte".
"Iei la masa mea beură"
"Şi banii nu-mi plătiră",
Da-mpăratu-aşa zâcea:
"Âla negru şi bătrân",
"Cei cu ochii largi în cap",
"Şi cu chica rotungită",
"Ie Novac, oțu bătrân",
"Ăla negru puțânel",
"Cei bun şi frumos la față",
"Ie nepotu lui Novac".
"Dă-le vinişor să bea",
"Mestecat şi cu răchiu";
"Să bea până s-o-mbăta",
"Pănă vin cu potera".
Da Anica de-auza,
Iar la crâşmă să-ntorcea,
Tăbăra vin de căra,
Cu rachiul mesteca
Şi-l da la voinici să bea.
Beură pân-să-mbătară
Şi pe masă să culcară,
Împăratu di colea,
Îmi pleca cu potera
Şi crâcima i-o acolea,
Nimenea nu cuteza,
Numai un Arnăut
Cu cioarecii rupț în fund.
El în crâşmă să băga,
Ceai trii voinicei durmea.
Atunci Turcu arnăut,
Cu cioarecii rupț în fund,
Împăratului zâcea:
"Mă-mpărate, luminate",
"Uite ce am să le fac":

"Mai trimitem fogăraş"[53]*,*
"Pe târgu Stambulului",
"Şi mie să-mi aducă"
"Şasă frânghii de mătasă",
"Să-i tai carnea pân-la oasă".
"Ş-alte şapte de Braşov",
" Să-i tai carnea pân-la os".
"Mândru bine l-oi lega"
"Şi să-i luăm cu potera".
Împăratu de-auza,
Mai mână un făgăraş
Pin târgu Stămbulului.
Făgăraşu cumpăra
Şasă frânghii de mătasă,
Să-i tae carnea la oasă;
Ş-alte şapte de Braşov
Să-i tae carnea păn-la os.
Făgăraşu când venea,
Cu frânghiili a jungea,
Ala Turcu arnăutu,
Nu e aga[54] *de nimic*
Cu cioarecii rupți în fund,
Pe Gruiță mi-l lega,
Mi-l lega şi-l ferega,
Şi pe cât trii iar aşa.
Ala Turcu arnăutu,
Cu cioarecii rupț în fund,
Câte-o palmă le-a cârpit,
Gruiță s-a pomenit.
Când odată să-ntindea
Şi frânghiile rupea,
Buzduganu-n mână lua,
Pe poteri să tăbăra.
Şi nu-i bate cum să bate,
Şi-i bate pe toț de moarte,
Toate-agale prăpădea,
I-astrângea şi-i grămădea,
Grămadă de Turci făcea.
Iar în crâcimă că tuna

---

53 Jandarmi
54 Soldați, jandarmi

Şi din gură-aşa striga:
"Oi, mă tată, măi Novace",
"De-asară de când durmiț",
"Da nu vedeț ce-am făcut? "
"De când din somn m-am trezât",
"Ce agale-am prăpădit?!"
Da Novac, oțu bătrân,
Când în coate să răzma;
Pe fereastă largă-afară,
Iel capu că mi-l scotea;
Grămează de turci vedea
Şi din gură-aşa zicea:
"Mulțămesc, taică, Gruiță",
"Că de nu te-ai fi trezât",
"Pe toți ne-ar fi prăpădit".
Câț trii afară ieşea,
Tăbăra de-i bulduşa
Multă blagă[55] *astrângea,*
Pe Anica o chema
Şi-i da galbinii cu poala.
Anica galbinii lua,
În chimir îi băga,
Banii că şi-i ascundea,
Şi iar în crâcimă venea.
Le da la voinici să bea,
Mai beură şi mâncară;
După ce să săturară,
Iară prin Stambul plecară.
Să duceau ei măciucarii,
Măciuca Turci tot de-ai mari,
Multă turcime-omora.
Din Stambul iei când ieşea;
Veniră puțân pe Țară[56]*,*
Văzu Turcii la comoară.
Da Novac, oțu bătrân,
Iel din gură povestind:
"Măi, Gruiță, fiul meu",
"Să ne-ajute Dumnezău",
"Ai cu taica să mergem"

55 Bogați
56 Țara Românească. Aşa numesc România, românii timoceni!

"Să bătem Turcii din Tară",
"Țara să o liberăm",
"De păgâni să o spălăm".
Şi pin Turci că abătea,
Şi nu-i bate cum să bate,
Şi bate iei tot de moarte,
Scotea pe Turcu din Țară.
Țara toată a libărat,
De păgâni o a spălat.
Păgânu e duşman rău,
Trecu-n vale la Bosfora;
Şi trecură Marea Mică,
Nu mai putură de frică.
Novac țara stăpâneşte,
De păcate-o libărăşte
Şi Rumâni-l pomeneşte.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

[57]

Novac

Când oi zâce pelinițǎ,
La vale pe Dunǎrițǎ,
Tare vine-o şeiculițǎ;
Şaica veche cârma nouǎ
Zo taie Dunǎrea-n douǎ.
Darǎ-n şaicǎ cine-mi şede?
Şede Corbea şi Gruia.
Linǎ verde mǎndǎlac,
Şi mi-e Corbea mort de beat
Cǎ de cum mi s-a sculat,
Multe vinuri a cercat.
A beut şi s-a-mbǎtat,
Şi-n şaicǎ mi s-a culcat.
Iacǎ şaica cǎ-mi venea,
Pǎnǎ-n vad la Vidina[58]
Cânii, Turcii de-l vedea,
Toți în luntrii sǎ punea
Şi-naintea lui ieşea.
Şaica-n Dunǎre-i oprea.
Fereşti deşchise eria,
Turcii pe şaicǎ sǎ suia.
Când la Corbea sǎ uita,
Sfântu Gorneac[59] *zo sufla*
Chica pale i-o mâna,
Turcii mi sǎ spǎimânta
Şi fugea ca corili,
Sǎ-neca ca vitili.
Da sluga nemernica,
Mânca-i-ar cânii carnea,
Şi țâța dela dreapta,
Iel din gurǎ aşa-mi zâcea:

---
[57] Variantǎ; e culeasǎ de Giuglea-Vâlsan in colecția "De la Românii din Serbia", pag. 155
[58] Vidin
[59] Vânt care bate în Craina şi aduce zǎpada

"Turcilor voi Turci agale",
"Ce fugiți ca ciorili",
"Vă-necați ca vitili?",
"Veniți că vi-l dau legat",
"Ca pi-un dobitoc la gard!"
Da Turcii dacă-auza,
Sus pe şaică să suia,
Pe Corbiță mi-l lega
Cu cinci frânghii de mătasă,
Tăia carnea păn-la oasă,
Cu alte de Braşov,
Tăia carnea păn-la os,
Şi-l lua pe Corbea legat,
Şi-l ducea la Călăfat,
Călăfat oraş bogat,
Piste Țară[60] *adăvărat,*
Pe Corbiță că mi-l lua
Şi-n țapă că-l înfigea,
Da pe Gruiță-l lega,
Jos de țapa lui Corbiță;
Îl lega Turcii pe Gruiță,
Pică sânge din Corbiță,
Strică fața lui Gruiță;
Cine că mi-i comandă?
Ficioru lui Caragea,
Un turculeț mititel,
Ştia carte giurgiumel.
Iel din gură aşa grăia:
"Turcilor, buni şi agale",
"Câți copii de Turc aveți ",
"Pe toți să-i astrângeți",
"Flinta-n mână să le dați"
"Şi cărtuşe cu patroane"[61]*,*
"Pe Corbiță l-o-mpuşca",
"Să să-nvețe-n el să dea",
Da Turcii când auza
Câți copii de Turc avea,
Pe toți îi astrângea,
Flinta-n mână că le da

60 Țara Românească
61 Cartuşe cu plumbi

Şi cartuşe cu patraoane,
Tăbăra de-l împuşca.
Dară Corbea ce făcea?
Glionţăli le prijunea,
În potcoava cizmelor
Şi -n piatra inelului.
Copiii de turc împuşcând,
Şi de-asupra lui venind.
Corbu pasăre neagră,
Din aripă răzbătând,
Da din cioc tot cârăind,
Şi la carnea lui rămnind.[62]
Dară Corbea răspunzând:
"Măi, vulture, pasăre neagră",
"Nu rămni la carnea mea",
"Şi vino la mine-ncoa",
"Că de-ajută Precesta",
"Ieu țâie că ț-oi făcea";
"Stârv de trii ani să mănânci",
"Binili meu nu-l mai uiți".
Da-l vultur, pasăre neagră,
Jos pe țapa lui şedea
Da Corbiță di colea,
Inel de aur scotea
Şi pe ghiară-i aşeza,
Din guriță-i povestea:
"Măi vulture, Dumneata",
"Să te duci pănă colea",
"Colea-n deal în Stari deal"[63]
"La casăli lui Novac",
"Ce-are barbă ca un țap",
"Sare Dunărea-n ciumag ",
"Dincoace la Calafat"
"Unde ie un rob legat"
"Şi-unu-n țapă-alinat".
Vulturu da că-mi vedea,
Din aripi răzbătea,
Iel odată să-ndrepta
Colea-n deal la Stari deal,

62 Dorind, Poftind
63 Dealul vechi

La casăli lui Novac.
Da Novac, baba Novac,
Tăman bea la cafenea
Cu frati-su Banabac
C-o ploschiță de dud verde,
Ce țânea vro şapte vedre.
Tăman par de vin când bea,
Da vulturu di colea,
Inelu că-l sloboza,
Drept în par îl sprijinea.
Novac baba vinu-l bea,
Când la fundu parului,
Văzu piatra inelului.
Când ş-ardică genili
Să-şi vadă potecili,
Inelu din par îl lua,
Şi pe iel să zăuita,
Prea bine mi-l cunoştea
Şi din gură-aşa vorbea:
"Doi copilaşi c-am avut"
"Crezi Turcii i-a prăpădit";
"Iacă inelu-a venit".
Lăpăda țoale domneşti
Şi-mbrăca călugăreşti.
Pe su chivară-atârna,
Acea spatie turbată,
Ce prăpădea lumea toată.
Genele-şi râdica,
Potecile de-şi vedea
Colea-n vad la Dunăriță
Un de-i fiu-su Gruiță.
Odată să opintea,
Dunărea-n ciumag sărea,
Şi trecu la Calafat
De văzu robu legat
Şi-unu-n țapă alinat.
Dacă văzu şi văzu,
Bun călugăr să făcea
Şi trecu la Vidina,
La mai mică cafenea,
Cu şaptezăci lângă ea,

Unde Turcii bea cafea,
Şi din gură-aşa vorbea:
"Turcilor, boierilor",
"Am trecut la Calafat"
"Şi văzui un rob legat"
"Ş-altu-n ţapă alinat",
"Ş-oi să am cu iei păcat";
"Vedeţi bine ieu că sânt"
"Călugăre pe pământ ".
"Chiar mă rog de Dumneavoastră"
"Să-mi daţi o vadră de vin",
"Robii i-oi cuminica",
"Că moare necuminecat"
"Ş-oi să am cu iei păcat".
Da Turcii dacă-auza
Vadră de vin cumpăra,
Lu moşu Novac i-o da.
Novac baba vadra lua
Şi cu vadra că-mi pleca.
Pe margine de Dunăriţă,
Se mânie pe vedriţă,
De pământ când o trântea,
Dăogili zo-i sărea.
Dunărea-n ciumag sărea,
Chiar la Călăfat trecea,
Frângiili le tăia
Şi din gură-aşa zâcea:
"Măi Corbiţă, taică, mă",
"Să ţâneţi marginili";
"Să le bat mijlocili"
"Că le ştiu soroacili".
"Când Turcu striga: "Aman!" ...
"Să-i bat taică de su mal".
"Când Turcu striga: "Amet!" ...
"Ieu să-i bat taică la piept",
"C-aşa am avut adet"[64].
Când pin Turci că abătea,
Pe toate socacili[65]
Zo le sare fesurli.

---

64 Obişnuită
65 Străzi înguste

Tăbăra de-i bulduşa[66]
Multă blagă[67] *aduna.*
Lua pe Corbea şi pe Gruia,
Pe drum la vale-apuca:
Pănă-n vale la ceşmea,
Unde sta şi odinea.
Apă rece Novac bea,
Şi din gură-aşa grăia:
"Măi Gruiță, taică, mă",
"Ia să-mi cânți un cântecel",
"De când ereai mititel!" ...
Da Gruiță sta, grăia:
"Tată, tăiculița-l meu",
"Creştinu Lui Dumnezău",
"Da ştii, taică, da nu ştii",
"C-un pustiu de glas ce am",
"Când odată-oi răsuna",
"Braji mărunți s-o legăna",
"Lunca valea o-aulea",
"Ape reci o-i turbura",
"Ş-oi să m-audă Zâna",
"Mă loveşte cu-aripa",
"Oichii din cap mi-o sărea",
"Buştean negru-oi rămânea".
Da Novac dacă-auza,
Aşa din gură-i spunea:
"Dila câte mi te-am scos",
"Şi te scot şi dila iea",
"Ce nu-mi faci tu voia mea?!" ...
Gruiță când auza,
Când abătea de cânta,
Braji mărunți îi legăna,
Lunca-n vale răsuna,
Ape reci le turbura,
Zâna din ceri l-auza,
Din noor să slobăza,
Cu aripa mi-l lovea,
Oichii din cap îi sărea,
Buştean negru rămânea.

---
66 Îi căuta de bani
67 Bogăție, bani

Tăbăra Gruia plângea,
Da şi Novac iar aşa;
Cu fața-n sus să punea,
După zâna să uita,
Trii zâle şi trii nopți;
Gida[68]*-n mână o țânea,*
Sta numă-n zână să dea.
A dea-tria zi-mplinia,
Iacă zâna c-o afla,
În noori cum şedea,
Tăman de namneaz[69] *mânca.*
Moş Novac mi-o oichea,
De-odată să opintea,
Cu gida[70]*-n zână când da,*
Şi pe zână o lovea
La foaia zăbunului,
Baş la capu pieptului,
Unde-i pasă zâniei.
Puțânel cum zăbovea,
Iacă zâna că-mi cădea
Moş Novac o prijinea,
Şi pusă mâna pe iea.
Lua cuțâtu ş-o crunta,
Cam de ptelie-o jupuia,
De judecat-o judeca:
"Pune-i oichii tu căța",
"C-ai căzut la mână ra"
"Că-ți iau ptelea di pe tine";
"Carne oi s-arunc la câne",
"Să te fac de basnă-n lume!"
Dară zâna nu baş[71] *vrea,*
Oichii lui Gruia-a punea.
Moş Novac o năcăja,
Ptelea foale-i jupuia;
Când la țâță ajungea,
Dară zâna-mi chirăia
Şi din gură să ruga:

---

68 Sulița
69 Amiază
70 Sulița
71 Prea, chiar

"Moş Novace, Dumneata",
"Ia stai nu mă jupuia"
"Că-i pun oichii acuma".
"Ia lapte din tâța mea".
"Pe oichi negri l-oi spăla".
"Mai mândrii oichi i-o venea".
Moş Novac de auza,
Vedriță-n mână că lua
Şi la țâță o punea,
Tăbăra de o mulgea.
Vedrița când o umplea,
La Gruiță să ducea,
Pe oichi negrii că-l spăla,
Mai mândri oichi îi venea.
Da pe zână-o jupuia,
Îi făcu carnea bucături
Ş-o lăpădă la vulturi.
La tot locu de-ntorsură,
Lasă câte-o bucătură
Să fugă corbii cu iea-n gură.
Ptelea zâniei că lua
Şi foale că i-o făcea,
Îşi lua drumu şi pleca.
Călca ici, călca colea,
Colea la podu de zale,
Unde trec nişte aznale[72]*,*
Căpătăm câtea parale,
Că n-avem de iarnă sare.
"Voi în codru vă scufundați",
"La mine să vă uitați".
Dor atâta le spunea,
Corbiță pe Gruia-l lua
Şi-n codrii să scufunda,
Oichii la Novac țânea.
Da Novac ce mai făcea?
Iel su pod să zgugulea,
Puțânel că-mi zăbovea,
Iacă, Doamne, că-mi venea,
Venea caii ropăind,
Aznalili turuind;

72 Care cu bani şi marfă

Da bănuţii zdrăncănind,
Şi ovreiaşii cântând.
Când pe pod apropia,
Ovreii su pod privea,
Pe Novac baba-l vedea;
Pe lângă car să zgugulea[73]*,*
Călugăre să făcea.
Ovreiaşii, bogătaşii,
Iei din gură aşa vorbea:
"Măi călugăr, dumneata",
"Ce te zguguleşti aşa",
"Or eşti maistor de ceva?"
Călugăru sta, grăia:
- "Sunt maistor da nu aşa";
"De căpestre de-al de boi",
"Şi de săbii de-ale noui!"
Ovreiaşu, bogătaşu,
Iel din gură aşa-mi vorbea:
- "Măi călugăr, Dumneata",
"Tăman vin dinŢarigrad",
"Bună sabie-am cumpărat",
"Şapte mii am numărat".
"Bună sabie mi-am luat",
"la vino la mine-ncoa",
"De cunoaşte-mi sabia?!".
Da Novac dacă-auza,
La ovreiaş să ducea,
Sabia din mână-i lua
Şi pe iea să zăuita.
Din gură aşa spunea:
"Bună sabie-mi câştigai",
"Da pi-un Ovrei n-o cercai!"
"Să văd taie, au nu taie",
"Au să mi-o fac o tigae! ".
În şapte arcuri o-ntindea,
Drumu-n ovreiaş că-i da,
Capu dila trup le lua.
Şi le lua aznalili,
Ş-apuca potecili.
Lua pe Corbea şi pe Gruia

---

73 Se zgârcea, se cocoşa

Şi cu iei mi să ducea
Colea-n deal, din Stari deal,
La casăli lui Novac,
Lui Novac, baba Novac,
Ce-avea barba ca un ţap,
Sărea Dunărea-n ciumag
Dincoace la Calafat.
Dacă vedea şi vedea,
Iel în peţit să ducea;
De umbla ţărili-n cruciş
piste Sava curmeziş.
Ce mândră noră-mi găsa;
Cum eria norica lui,
Nu să află-a nicicui.
Lăutari buni tocmea,
Mândră nuntă că-mi ţânea;
Făcea nuntă cât de bună
O lună ş-o săptămână.
Da mi-o făcea cât de ra,
De când să ivea luna
Şi-mi uidea ca secerea.
Făcu nuntă boierească,
Sus la tabăra turcească,
Colea-n Ţara Rumânească,
Ca pentru să pomenească,
La buni fraţi ca Dumneavoastră.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Ioviță a lui Novac

Colea, mare, colea, vere,
Colea-n deal la Stari deal[74]*,*
La casăli lui Novac,
Lui Novac, Baba Novac.
La cea masă, cea de piatră,
Cu marginili de os.
Ce-i şedea, Doamne, frumos.
Da la masă cine-mi şedea
Unde bea la răfenea?
Tot Novac, Baba Novac,
Cu frati-su Bănăbac,
Cu nepotu-su lovíță,
Bea la masă răfenea,
C-o ploschiță de dud verde,
De țânea vro şapte vedre.
Da nepotu-su lovíță
A auzât iel ş-a aflat
De fata vizârului.
Nepoata-mpăratului.
Baş de Stanca Şergheşanca,
Nepoata-mpăratului.
Să ducea pila băştea[75]*,*
Ş-afla Ioviță de iea.
Cum ar face ş-or dregea,
Să o fure pe Stanca,
S-o fure dila băştea,
S-o ducă la Bănăbac,
Să-i fie noră pe plac
Că ie fată de bogat.
Iel dila masă să scula,
La grajdi de piatră mergea,
'N uşa grajdului şedea,
Şede vânătu rotat;
Paşa-l din Dii[76] *l-a dat.*

74 Bătrânul Deal (Dealul vechi)
75 Grădină
76 Vidin

Când a fost ta-su dănac[77]
Că-mi este frumos şi gras,
Ie făcut dila Ispas.
Pe Vânătu-ncăleca
Şi da fuga la băştea.
Când ajunsă la băştea,
Iel pe Stanca mi-o găsa.
Prisădeşte[78] *florili*
Şi-mi uda garoafili,
Toate busuioacili,
Să facă miroasăli,
Să le poartă fetili.
Da loviță, bun de mâna,
Mi să trasă la pirlaz,
Îi cere floare de năcaz:
"Stanco, Stanco, vara mea",
"Ce mă rog de D-ta",
"la mai rupe-o garofea";
"Să o miros câtă-va",
"Să mai pierd inima ra".
"Şi mai dă-mi ş-un busuioc",
"Că nu mai pot ieu de foc";
Dară Stanca Şergăşanca,
Fetița vizârului,
Nepoata-mpăratului,
lea din gură-aşa zâcea:
"Mă Ioviță, pui de drac",
"Bată-ți sulucată-ți drumu",
"N-are Stanca flori de dat"
"C-astă sară n-a ploiat"
"Ş-am dat bani de le-am udat",
"Banii di pe sărutat".
"Ş-am dat bani de-am îngrădit",
"Toț banii di pe iubit".
"Tu ieşti, daică, pui de drac",
"Ieşti gata de-nceluşat"[79].
"Pe mine n-ai înceluia"
"Să-ți dau florile la pirlaz",
"Să mă săruț pe obraz".
Da Ioviță aşa zâce:
"Stanco, Stanco, vara mea",
"la mai dăm o garafea",
"Să mai pierd inima rea"

---

77 Flăcău
78 Sădeşte florile
79 Înşelat

"Că la taica-am dănăcit"[80],
"Toate fete m-a urît"
"Ş-am plecat în lumea albă"
"Să-mi găsăsc pe lume fată",
"Să minune lumea toată".
Da Stanca când auza,
Mai rupsă o garofea,
Rupsă una, rupsă două,
Când să rupă pe-a de trii,
Iea-şi veni-n minţăli iei,
Mai rupsă ş-un busuioc,
Şi da fuga la pirlaz,
Şi să dusă la Ioviţă.
Da Ioviţă, bun de mână,
O s-o pue la ciochină.
Pe Vânătu să ţânea,
Picioarili pe iel strângea.
Iel cu stânga o minţa
Şi cu dreapta o prindea.
La ciochină o punea,
Di pe cal o săruta,
Şi-mi pleca iel cu Stanca,
Şi-mi mergea cât mai mergea,
Dară Stanca sta, grăia:
"Mă, Ioviţă, bun de mână",
"Cum m-aruncaşi la ciochină",
"Sufleţălu mi-l mâncaş",
"Pe obraz mă sărutaş!..."
"Da ştii, Ioviţă, nu ştii",
"Că Cădriu de-o afla",
"Pe Galbin o-ncăleca",
"Şi m-ajunge acuma".
"Şi pe tine te-o tăia",
"Şi pe tine şi pe mine",
"Strică dragostea pe lume".
"Da de-o fi iel pe Negru",
"Negru lui a-mbătrânit";
"Numai fuge aşa iut",
"Şi scăpăm departe-n câmp".
Iar şedea, cât mai şedea,
Şi Cadriu mi-i sâmţa,
Pe Galbin o-ncăleca,
După Ioviţă să lua
Şi tăbăra de-l gonea.
Da Ioviţă rău fugea,

80 A trăit flăcău

Tot pe Stanca o ţânea;
Că e dânsu bun de mână,
Zo mi-o ţâne la ciochină.
Novacu la masă bind,
Când ş-aridica genili
Să-şi vadă potecili,
Pi lângă masă să uita,
Pe Ioviţă nu vedea.
Iel din gură-aşa zâcea:
"Oi, sărac de maica mea",
"Ai măi frate Bănăbace",
"Noi beurăm şi mâncarăm".
"După ce ne săturarăm",
"De Ioviţă ne uitarăm".
"Că copilu s-a sculat"
"Di lângă noi a plecat".
"Du-te, frate Băbănace",
"Colea-n grajdu-al din afară",
"De priveşte pe Roşioara".
"De-o fi luat pe Roşia"
"Pe iel nu-l prinde nima".
"Că e iute la picior",
"Odată şi de trei ori".
"De-o fi luat pe Vânătu",
"O să mi-l taie Turcu!"
Băbănacu, pui de drac,
Fugea-n grajdu din afară
Ş-o văzu pe Roşioară.
Roşioara e-nşelată,
Ce mai bun de-ncălecată!
Da Vânătu nu eria.
Pe iel Ioviţă l-a luat
Că eria fumos şi gras.
E făcut dila Ispas.
L-a văzut mândru rotat,
Paşa din Dii i l-a dat.
Băbănacu, pui de dracu,
Mi să dusă la Novacu
Ş-apoi din gură-i zâcea:
"Lele, nană, măi Novace",
"Avusăşi un nepoţăl"
"Şi uidişi şi făr-de iel!"
Da Novacu de-auza,
Iel poteca i-o ştia,
Şi fuga-n grajde că da.
Cam la fundu grajdului
Şedea Şargu Mârşanu,

Parcă-i de găini spurcat;
Da cu şeaua e-nşelat,
Zo e bun de-ncălecat.
Bănăbac pe Roşioara,
Că e iute la picor,
Odată şi de trii ori.
Buzduganili le lua,
După Ioviță pleca
Şi trecură la băştea.
Iei pe Stanca n-o vedea,
La pirlazu de băştea
Pe unde Vânătu-a trecut,
Făcu dâre pe pământ,
Iel cu Stanca tot plângând.
Când ieşiră la Periş,
Novacu-mi privea ghioldiş,
Pe Cadriu mi-l vedea,
Pe loviță zo-l gonea.
Da Vânătu zo fugea,
Da Stanca să chirăia;
Da Novac când îi vedea,
Iel din gură-aşa zâcea:
"Bată-l Maica Precesta",
"O să-mi bată nepoțălu",
"Până ajunge Şarga mea!"
"Să-mi ajute Dumnezău".
"Să mai cerc ieu buzduganu".
"Dali[81] *o să-i door ieu calu..."*
Când de iel apropia,
Novac din gură spunea:
"Oi, măi cuscre Cădiaş",
"Ia lasă-mi tu nepoțălu"
"Că ie copilu mitiutel",
"Nimica nu ştie iel".
"Vino la Novac bătrânu",
"Că Novacu-a-mbătrânit"
"Şi mai multe-a petrecut".
"Da, ştii, cuscre, da nu ştii",
"Că copiii fac vrăjbur-li",
"Da bătrânii păciur-li..."
Da Cadriu n-asculta
Şi de-ai morț că-l înjura,
Că i-a furat fetița.
Novacu când auza,
Iel din gură-aşa zâcea:

81 Oare

"Măi Cadrie, Turc bătrân",
"N-ai auzât ş-ai aflat",
"De Novac, Baba Novac",
"Ce-are barba ca un țap",
"Sare Dunărea-n ciumag?",
"Îndreaptă-te la mine-ncoa",
"La buzdugan să ne luăm",
"La flinte să ne-mpuşcăm".
Cădriu când auza,
Buzdugan dila ciochină lua,
Şi-n Novac il răpeza;
Novac îi ştia sama,
Pe Mârşanu-l atingea
Cu dunga călcâiului
Cu vâna genunchiului.
Atunci Şargu Mârşanu,
Pănă buzdugan venea,
Iel pe burtă să punea,
Buzduganul petrecea.
Şargu când să râdica,
La buzdugan să ducea,
Novac Baba că i-l lua
Ş-atunci din gură-i spunea:
"Săi Cădrie, Cădriaş",
"Că de mine n-ascultaşi!..."
Şi la goană mi-l gonea,
L-ndrepta Novac pe munte,
Şi ca uliu pe brăbete;
Şi-l doborî la poiană
Ca uliu pe coțofană.
Când l-ndrepta la şusea,
Cu buzduganu când da,
Di pe Galbina că-l lua
Ş-o falcă-i îndrepta;
Oichii din cap îi sărea
Şi limba că-şi răteza.
Da Novac aşa-i spunea:
"Ț-ă mai bine cuscre-aşa",
"N-ascultaşi de vorba mea"
"Să-ți iau şi pe Galbina!"
Paloş, iatagan trăgea,
Capu dila trup îi lua,
Ş-o lua pe Galbina.
Pleca Novacu cu iea,
Colea-n deal în Stari Deal
La casăli lu Novac,
Cu frati-su Bănăbac.

Novac cum ajungea, Iel la Stanca aşa striga:
"Stanco, nepoţâca mea",
"Până-acuşa, nepoţâcă",
"Dar, acuşa o norică".
"Iacă, taică, ce-am făcut",
"Cu cuscru m-am ogodit",
"Galbina v-a dăruit".
Stanca pe Galbina-o lua
Şi-n grajd de piatră o băga
Fân cu floare Stanca-i da,
Când în casă că venea,
Iar Novacu zo-i spunea:
"Iacă, taică, ce-am făcut".
"Disagii de carne-am umplut",
"Luai tot carne bună, grasă"
"Să prăjim desară varză".
Stanca-n disagi că căta,
Capu la Cadriu scotea,
Lacrămile-o podidea,
Şi din gură-aşa zâcea:
"Lele, tată, măi Novac",
"Cu Cadriu n-ai ogodit".
"I-ai luat capu di la trup..."
Da Novac-aşa zâcea:
"Taci cu taica nu plângea",
"C-aşa este vitejia",
"Vitejia şi mânia".
"Astăzi face, mâne-şi uită",
"Vine alta şi mai uită".
Iară Stanca că-mi tăcea.
Novac da că-mi vedea,
Lăutari buni îmi tocmea.
Făcu nunta lu Ioviţă,
Că i-a adus o copiliţă,
Făcu nuntă cât de bună,
O lună ş-o săptămână.
Da mi-o făcu cât de ra,
De când să ivea luna,
Şi-mi uidea ca secera.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

[82]

Doiecin

Când oi zâce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Din cotro soare răsare,
Sus pe malu măriei,
Sosit-a şi s-a aflat
Un arap negru buzat,
Cu buza cât un ficat.
Când îl priveşti după cap,
Îi stă solzu ca de crap;
Da când îl priveşti pe burtă,
Îi stă solzu ca de ştiucă.
Mânili, prăjinili,
Picioarli, rişchitoarili;
Capu lui cât banița.
N vălitoarea capului,
Ca rotila plugului.
Om de casă şi de masă
Câte-o nevastă frumoasă;
Să şadă cu ea la masă,
Şi mănâncă la mâncare
Nouă coptoare de pâne
Şi bea nouă boți de vin,
Ş-alte nouă de rachiu,
Tăman atuncea-i chefliu.
Şi cere, arapu cere,
În culcare, fată mare,
Cu cine să culca sara,
Pănă-n ziuă îngropa.
Iacă rându că venea
Şi la sora lui Doicin,
Lui Doicin, Doicin bolnavu,
Ceal de nouă ani zăcând.

82 Variantă; se aflã şi în colecția Giuglea-Vâlsan "Dela Românii din Serbia", pag. 29

Sufletu nu i-a ieşit
Că mai are încă rând,
Pe toate nu le-a furşit.
Da Smăranda fată mare
Lua vedriţa cobeliţă
Şi pleca la Dunăriţa.
La Dunăre mi-ajungea
Să-ntâlnea cu vară-sa
Da vară-sa-i povestea:
"Fa, văruică, d-ta",
"Tu la apă mi-ai venit",
"Ştii, văruică, da nu ştii",
"Că la noi mi s-a sosât",
"Tot o ală de arap"
"Cu buza cât un ficat".
"Când îl priveşti după cap",
"Îi stă solzu ca de crap".
"Da când îl priveşti pe burtă ",
"Îi stă solzu ca de ştiucă".
"Om de casă şi de masă",
"Câte-o nevastă frumoasă"
"Să şadă cu ea la masă".
"Mi-este câne ală mare"
"Că mănâncă la mâncare"
"Nouă coptoare de pâne"
"Şi bea duşmanu la bere"
"Câte nouă boţi de vin"
"Ş-alte nouă de rachiu",
"Tăman atuncea-i chefliu".
"Şi mai cere, câne, cere"
"În culcare fată mare".
"Câte fete-n Ţaligrad"
"El cu toate s-a culcat"
"Pănă-n ziuă le-a-ngropat".
"Ş-acu rându ţ-a venit",
"Văruică, desar-te duci"
"Cu arapu să te culci".
Da Smaranda de-auza,
Pe vedre să mânia,
Si-ndărăt mi să-ntorcea,
Şi tuna-n casă plângând;

Ieşea afară suspinând,
Oichii la soare ţânând,
Da Doicin tot întrebând:
"Bre, Smaranda, sora mea",
"Ce tui în casă plângând",
"Ieşi afară suspinând",
"Oichii la soare ţânând",
"Or cu mine ţi s-a urît",
"La căpătâie mutând",
"Aşternute scuturând".
Da Smaranda sta, grăia:
"Lele, nană, mă Doicine",
"Eu ţi-aş spune, mi-e ruşine";
"Şi mi-e ruşine de tine",
"Eşti mai mare decât mine".
"Cu tine nu mi s-a urît",
"Aşternute scuturând",
"Căpătâili mutând".
"N-auzi că mi s-a sosât",
"La malu Stămbulului",
"Tot o ală[83] *de arap",*
"Un arap negru buzat".
"Om de casă şi de masă"
"Câte-o nevastă frumoasă":
"Să şadă cu ea la masă ",
"Să-şi facă voia deplin".
"Şi m-e câne, ală mare",
"Mult mănâncă la mâncare":
"Nouă coptoare de pâne"
"Şi bea cânili la bere".
"Câte nouă boţi de vin"
"Ş-alte nouă de rachiu",
"Tăman atuncea-i chefliu".
"Şi cere arapu, cere",
"În culcare, fată mare".
"Cu cine sara să culcă"
"Dimineaţa o şi-ngroapă".
"Ş-acuşi rândul a venit",
"Cu arapu să mă culc",
"D-aia tun în casă plângând";

83 Monstru

"Ies afară suspinând",
"Oichii la soare țânând".
Da Doicin dacă-auza
El din gură-aşa zâcea:
"Bre, Smarando, sora mea",
"Nu te teme nimica",
"Să te duci und-te-oi mâna",
"Pe murgu din grajdi oi lua",
"Să te duci cu iel colea",
"La fratimiu potcovar",
"Pe negru să-l potcovească",
"Cu cuie de sârmă-ntoarsă",
"Să țână bine la coastă".
"Că m-e naica om bolit",
"Şi m-e frică de căzut".
Da Smaranda de-auza,
Grajdi de piatră deşchidea,
Pe negru de frâne-l lua,
La potcovari să ducea
Şi din gură să ruga:
"Lele nană, potcovari",
"Când oi zâce di-un pelin",
"M-a mână nana Doicin",
"Negru să i-l potcoveşti",
"De grea cale să-l găteşti";
"Cu cuie de sârmă-ntoarsă",
"Să țână bine la coastă".
"Că e nana om zăcut",
"Şi e frică de căzut".
Potcovaru sta, vorbia:
"Bre, Smarando, sora mea",
"Să-ți râdici tu poalili",
"Ca să-ț văd picioarili".
"Negru să țâ-l potcovesc",
"De grea cale să-l gătesc";
"Cu cuie de sârmă-ntoarsă",
"Să-l țână bine la coastă",
"Că e nana om zăcut"
"Şi e frică de căzut".
Da Smaranda de-auza,
Din oichi negri lăcrăma;

Şi cu negru să-ntorcea,
Iară-n grajd că îl băga,
Şi iar tăbăra, plângea,
Da Doicin tot o-ntreba:
"Bre, Smarando, sora mea",
"Ce tot plângi tu naică-aşa?"
Da Smaranda-i sta, spunea:
"Lele, nană, mă Doicine",
"Cum de n-aş poate să plâng",
"Nu ț-ă negru potcovit",
"Da eu la arap mă duc".
Da Doicin că întreba:
"Di ce naică-mi spui aşa?"
Smaranda zo povestea:
"Iote, nană, dice zâc",
"Îmi zâsa nana potcovari",
"Să-mi râdic eu poalili",
"Să-m vadă picioarili";
"Ş-aşa ce m-am supărat",
"Venii cu negru la grajdi".
Da Doicin dacă-auza,
El din gură aşa zâcea:
"Lasă naică nu plângea",
"Merge negru meu ş-aşa"
"'Da tu naică să te duci",
"C-am un frate săbier",
"Sabia să ți-o tocească";
" 'N venin de şerpe s-o călească",
"De arap să o gătească".
Da Smaranda de-auza,
Săbioara din cui lua,
La săbier să ducea
Şi din gură-aşa-i spunea:
"Lele, nană, săbiere",
"M-a mânat nana Doicin",
"Sabia să i-o toceşti";
" 'N venin de şerpe s-o căleşti ",
"De arap să i-o găteşti".
Săbie-ru sta vorbea:
"Bre, Smarando, sora mea",
"Să-ț desfaci chetorili"

"Şi să-mi arăţi ţâţâli",
"Ţâţâli să le iubesc",
"Săbioara s-o tocesc";
" 'N venin de şerpe s-o călesc"
"De arap să o gătesc".
Da Smaranda de-auza
Sabia-n teacă-aşeza,
Iar îndărăt să-ntorcea.
Şi tună-n casă plângând;
Ieşea-afară suspinând.
Oichii la soare ţânând.
Da Doicin tot întrebând,
Şi din gură bombonind:
"Mi-a vorbit câne ceva",
"De plânge sora aşa?"
Iar frati-su c-o-ntreba:
-"Ce plângi naică, sora mea",
"Ţi-a vorbit câne ceva",
"Ia spune tu la naica!?"
-"Lele, nană, mă Doicine",
"Zo me ruşine de tine";
"Zâsa nana săbieriu",
"Să-mi desfac chetorili",
"Să-i scot afar ţâţâli",
"Ţâţâşoarli să-mi iubescă";
"Săbioara s-o tocească",
"De arap să o gătească".
Da Doicin aşa zâcea:
"Taci cu naică nu plângea",
"Taie sabia mea ş-aşa!"
"Du-te naică acuma",
"C-am un frate ovreiaş";
"Da mi-este frate de sânge",
"Da mi-este frate de cruce".
"Frati-miu e ovreiaş",
"Ce-al mai mare dugăiaş";
"Dila frati-miu să ceri",
"Trii topuri de pânză rară",
"Să iai un top dea mai groasă"
"Să mai strâng eu ale oasă";
"Să iai unu de mijloc",

"Să cuprindă piste tot".
"Să iai unu mai subţâre",
"Să-mi mai vină-o ţâră fire".
Iacă Smaranda pleca
La dugaie mi-ajungea
Pe oichi negrii să ştergea,
Ovreiaşu de-o vedea,
Deloc pe soru-sa-ntreba:
"Ce Smarando sora mea",
"O cere nana ceva?!",
"Să-i dau din dugaia[84] *mea?!"*
Da Smaranda zo-i spunea:
"Lele, nană, ovreiaş",
"M-a mânat nana Doicin",
"Trii topuri de pânză-i dai",
"Să-i dai unu de-a mai groasă",
"Să-şi mai strângă ale oasă".
"Să-i dai unu de mijloc",
"Să-l cuprindă piste tot".
"Să-i dai unu mai subţâre".
"Să-i vină o ţâră fire".
Ovreiu, ovreiu erea,
Da cum îşi ţânea legea,
Trii topuri de pânză lua,
Pe ales i le-alegea,
Smarandi-n braţă le da
Şi din gură aşa-i zâcea:
"Du-te naică, mai de grabă",
"El de nouă ani zăcând";
"Zâlili nu le-a furşit".
"C-or mai avea încă rând".
Smaranda acas venea
Pe părete-l aşeza
L-ncinsă cu pânza groasă
Şi-i mai strânsă ale oasă.
L-ncingea cu-a de mijloc,
Şi-l cuprinsă piste tot.
L-ncingea cu-a mai subţâre,
De-i venea o ţâră fire,
Ş-atunci din gură zâcea:

84 Prăvălia

"Bre, Smarando, sora mea"
"Ia adu-l pe Negru-ncoa",
Când pusă picioru-n scară
Deodată mi s-arunca
Pe Negru-ncăleca
La Smaranda că cerea:
"Bre, Smarando, sora mea".
"Ia dă soață săbioară",
"Să-o atârn la subțâoară!".
Pornea cu Negru-mi pleca,
Când pe poarta afar ieşea,
Capu-ndărăt-l învârtea,
Buzduganu nu-l vedea.
El din gură aşa vorbea:
"Bre, Smarando, sora mea",
"Ia dă-mi buzduganu-ăla",
"Că plecai eu la arap",
"Buzduganu l-am uitat".
Da Smaranda zo-mi căsnea,
Nu putea l-aridica,
Atunci Doicin să-ntorcea,
Deştiu-al mic încârliga,
Şi de toartă l-apuca;
La terchie[85] *l-aşeza,*
Îşi lua drumu şi pleca.
Când din sat afar ieşea,
O arătură vedea,
El din gură-aşa zâcea:
"Să mi-l cerc pe Negru meu",
"Să mi-l cerc pe arătură",
"Să-mi mai fac o săritură".
Şi-l mâna pe arătură,
Şi-i făcu o săritură,
Când îl scoasă la şuşea,
Drept la arap pleca.
Când de conac ajungea,
Buzduganu-n mână lua;
De trii ori când învârtea,
Drumu-n tărabă[86] *că-i da,*

85 Ciochină (Cuiul de laşcă)
86 Gard

Tărăbili zo sărea,
Arapu să spământa,
Şi din foişor striga:
"Măi, Doicine, D-ta"
"Ce-mi fărâmaşi tăraba"
"De nouă ai ai zăcut".
"Ş-acuşi la mine-ai venit".
Da Doicin îi răspundea:
"Măi, arape, D-ta",
"Ia vino la mine-ncoa",
"Să-ți dau eu pe sora mea",
"Să te culci câne cu ea".
Da Arapu de-auza,
Jos pe scară dubăra,
Şi din gură-l întreba:
"Măi, Doicine, Dumneata",
"Vrei la flinte ne-mpuşcăm";
"Or la săbii ne tăiem",
"Or la luptă ne luptăm".
Da Doicin aşa-i spunea:
"Vin aproape ne luptăm",
"Cari pe care ne bătem".
Arapu la Doicin venea,
Deodată-l-mbrățişa,
Tăbăra de să lupta.
Arapu când l-aducea,
De pământ când îl znopea,
Până-n gleznă-l scufunda.
Da Doicin să mânia,
Pe genunche-l învârteşte,
Pe arap că mi-l trânteşte.
Păn la genunchi îl scufundă,
Şi arapu iar aşa.
Doicin când să mânia,
Odată să opintea.
Pe Arap când îl znopia,
Până-n subțiori îl scufunda.
Deloc trăgea sabia,
Capu la arap îi lua,

Şi-n desagă-l lăpăda.
Lua pe Negru şi pleca,
Să ducea la potcovari;
Potcoavili să-i platească,
Să nu să mai zăbovească.
La săbier iar aşa
să-i plătească sabia,
Când pe cale că mergea,
Nu ştiu ce nu-s auza,
S-auza un zgomot mare,
încotro soare răsare.
Pin codru verde trecea,
Şi la poiană ieşea;
La poiană-l întâlnea,
Vro doi, trii văcăraşi,
Care vacili păştea,
Ei plângea şi să văita,
Lui Doicin îi povestea:
"Lele, moşule, Doicine",
"La noi aici s-a ivit",
"S-a ivit un şerpe mare",
"Cu oichii cât covețaua",
"Da limbili ca lopata":
"Ne ia vițăii dila vaci",
"Pe noi ne lasă săraci".
"Da şi mânjii dila cai",
"Uidim datori pe mălai".
Moşu Doicin de-auza,
Pe văcăraşi întreba:
"Unde-i vezurina?"
"Să mergem şi păn la ea",
"Belcum[87] *toate n-am furşit";*
"D-aia sufletu nu mi-a ieşit",
"C-oş mai avea încă rând".
Văcăraşii l-aducea,
De unde şerpile ieşea;
Moşu Doicin când vedea,
După piatră să ciucea.

---

87 Poate

Iacă şerpe să-nvârtea,
Capu afară scotea,
Da, Doicin cu sabia.
Şi-i lua capu dila trup,
Răzmă sabia-n pământ,
Făcu brazdă ca de plug.
Capu de şerpe îl lua,
Şi-n disagi că mi-l punea,
Îşi lua drumu şi pleca.
Când în sat că-mi ajungea,
Pila potcovaru da,
Şi lui bacşişu să-i dea.
Dila poartă mi-l striga,
Nu-ntreba nu ispitea,
Deloc capu că-i tăia;
Şi-n disagi că-l lăpăda.
La săbieri iar aşa,
Şi lui capu îi tăia,
Iar în disagi îl punea.
Pila ovreiaş trecea,
Cu ovreiu lua mânca,
Când acasă să ducea,
Da Smaranda adăsta.
Di pe Negru jos să da,
Disagi di pe Negru lua,
Capetili răsturna;
Da Smaranda când vedea,
Ea de frică tremura.
Da Doicin zo-i mai spunea:
"Nu te teme, sora mea ",
"Arapu l-am prăpădit",
"Ţâie zâle ț-am lungit ".
"Cu frații m-am ogodit",
"I-am răpus jos su pământ",
"Să n-aibă la tine gând".
"Acuşi, naică, stii te duci",
"Şi la mine să-mi aduci",
"Patruzăci de protopopi";
"Pe mine să mă cetească",

"Naică, să mă spovedească".
"Domnu din sus s-o uita",
"Sufletu meu l-o ierta".
"Belchem toate le-am furşit",
"C-am avut eu încă rând".
Protopopii ajungea
De ceteală mi-l cetea
Pe Doicin îl spovedea
Domnu sufletu-i ierta
Doicin sufletu îşi da
Lua Smaranda-l îngropa,
La anu să mărita,
Mândru bărbăţăl că lua;
Şi trăia pe Ţară-n pace,
Că n-are arapu ce-i face.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Negotin-Craina, Valea Timocului sârbesc.

Vântu Crivetu[89]

Lină verde, măndălac,
N-aț auzât ş-aț aflat,
Voi, de vântu Crivetu,
Putere dumnezăiască.
Cu iea cine să lovească?!
Împăratul din Stambul,
Câte legiuiri pe pământ;
Iel pe toate le-a bătut,
Numai cu vântu a uidit
Tot cu vântu Crivetu,
Putere dumnezăiască,
Cu ea cine să lovească!?
Pe toț paşii ce i-a-avut,
Iel cu toț mi s-a vorbit;
Numai unu să afla,
Colceag Paşa ceal de mult,
Iel din gură-aşa zâcea:
"Mă-mpărate, luminate",
"Câț paşi ai pe pâmănt",
"Iei toți mi s-a bătut";
"Şi tot că mi-a isprăvit",
"Numai ieu că mi-am uidit".
"Ieu cu vântu să mă bat",
"Baş[90] cu vântu Crivetu";
"Putere dumnezăiască",
"Ieu cu ea să mă lovesc".
Atunci vântu Crivetu,
La Colceag Paşa venea,
Şi din gură-aşa striga:
"Hai bre paşă, bre Colcege",

89 Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan, poartă denumirea "Colceag Paşa", pag. 275
90 Chiar

"Vreai cu mine să te bați?"
Colceag Paşa răspundea:
"Vântule, măi vântule",
"Unde mergem ne bătem?"
Iel din gură aşa-i zâcea:
"Aide paşă, măi Colcege",
"Colea-n câmpu Culilor"[91]*;*
"La fântâna gerului",
"Unde-i pasă turcului".
"Şi mă rog de Dumneata",
"Agalili-oi îmbrăca",
"Să-mbrace nouă cămăşele",
"Piste nouă cămăşele",
"Alte nouă zăbunele",
"Piste nouă zăbunele";
"Să-mbrace nouă cojoace"
"Piste nouă cojocele";
"Alte nouă iepângele"[92]*,*
"Să țină la ger şi iele".
Colceag Paşa de-auza,
Toată oştirea îmbrăca,
Câte nouă cămaşele,
Piste nouă cămăşele.
Îmbrăca nouă zăbunele,
Piste nouă zăbunele;
Şi-mbrăca nouă cojoace,
Piste alte nouă cojocele.
Alte nouă iepângele,
Să țână de ger şi iele.
Colceag Paşa că pleca,
La fântâna gerului,
Colea-n câmpu Culelui[93]*.*
Dară vântu Crivetu,
Cu o nare cam trăgea,
Şi la Coşava[94] *striga:*

[91] Kula – oraş în nord-vestul Bulgariei
[92] Mantale
[93] Kula – Oraş în Bulgaria de nord-vest
[94] Coşava e un vânt ce bate prin regiunea de N-E a Serbiei, Banat şi Oltenia

"Oi Coşavo, sora mea",
"Ia măi sufla câtăva";
"De mai scoate noorii",
"Să te pui cu ploili".
Tăbăra Coşava sufla,
Zâua, noaptea că ploia,
Şi la țoale mi-i uda.
Atunci Vântu Crivetu,
După munț-ai mari să da,
Când tabăra de sufla,
Da Turcii cum îngheța.
Cu puştili în vânt că da,
Vântu sufla,
Turcu-ngheța,
Colceag paşa să ducea,
Groapă-n pământ că făcea,
Şi cedârul[95] *aşeza.*
Şi tuciul îl încinta.
Cine la iel că venea?
O gageală turc bătrân,
Cu cioarecii rupți în fund.
Iel din gură-aşa zâcea:
"O, Efende[96]*, paşo bre".*
"Iacă vântu ce-a făcut",
"Iel pe toț ne-a omorît".
Colceag paşa sta, zâcea:
"Fărâmaț voi puştili",
"Ş-ațâțaț focurli",
"Până-n zâuă să scăpați",
"Fuga de-aicea să dați..."
Turcii puştili frângea,
Condacili i le lua,
Tăman focul l-ațâța
Da şi vântul că-i vedea,
Odată tare sufla;
Şi tăciunii că-i sbura,
În Dunăre-i lăpăda.
Iar Turcu baraf bătrân,
Iel lui paşa că-i spunea:
"Iacă vântu ce-a făcut",
"Focurile ne-a sburat",
"Şi tăciunii-a lăpădat",
"În Dunăre i-a aruncat".

---

95 Umbrela
96 Domnule

Colceag paşa ceal bătrân,
Apoi din gură zâcea:
"Toț caii să vi-i tăiaț"
"Mațălii le lăpădaț".
"Şi-n coşurili la cai să vă băgaț",
Iacă Turcii-aşa făcea,
Cum paşa că-i învăța.
Dară vântu Crivetu,
Când tăbăra de sufla,
Şi pe toț că-i îngheța.
Când zorile să vărsa,
Vântu Crivetu venea,
Cu mustățăli de chidă;
Cu chetorili de brumă,
Cu cârja de ghiață-n mână.
La cedâr mi să ducea,
Şi din gură-aşa zâcea:
"Colceag paşa, Dumneata",
"Ce te-ai băgat în pământ?"
"Mai dă-mi oaste să mă bat",
"Că ăştia-au înghețat",
"Crac de Turc ieu n-am lăsat".
Colceag paşa-nmărmurea,
Nu putea iel răspundea,
Dară vântu di colea;
Cu o nare caldă-mi sufla
Puțâni Turci învia.
Colceagu afar când ieşea,
Pe picioare zo-mi fugea,
Şi da fuga iel la Dii[97],
Dila Dii încătre Stambul.
Tum-te atuncea iel vorbea:

97 Dii este denumirea românească a Vidinului

"Oi sărac de maica mea!"...
"Cine-o mai face ca mine",
"Pedepsât să fie-n lume".
"Baca, baca şim din gheaur"[98]
"Gheaur başi orda"
"Asta Dilio-Iovan başi"
"Putere Dumnezăiască",
"Cu ia cine să lovească?"
În Stambul că rămânea.
Cu vânt nu să mai bătea.
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

98 Înjurătură turcească netraducatabilă

Manolia[99]

Pe Argeş în jos,
Negru Vodă trece,
Pe un cal frumos,
Cu meşterii zece.
Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Dila Poenari,
Cu Manolia zece
Care-i şi întrece.
Cum merg toţ pe cale,
Să-mi aleagă-n vale,
În vale-n Aluniş:
Loc de mănăstire,
Pentru pomenire.
Domnul cum mergea,
Şi-n cale-ntâlnea;
Pi-un biet ciobănaş,
Din fluer doinaş.
Domnu cum îl vede,
Ş-apoi l-ntreba:
"Măi, biet ciobănaş",
"Din fluer doinaş",
"Pe unde-ai umblat",
"De oichi nu ţ-a dat"
"Zâd de mănăstire",
"Pentru pomenire?!"
"Nu cumva te-ai dus",
"Pe Argeş în sus",
"Cu turme te-ai dus";
"Pe Argeş înjos",
"Cu turmili-ai fost";
"Zâdu nămolit",
"Şi neisprăvit?!"

99 Variantă; în colecţie Giuglea-Vâlsan, poartă denumirea de "Manole zidaru" pag. 177 şi 182

Da al biet ciobănaş,
Din fluer doinaş,
Din gură grăia:
"Ba Doamne-am văzut",
"A sară-am trecut",
"Zâdu l-am văzut";
"Rău e-nămolit",
"Şi neisprăvit".
Cânii cum îl vede,
La iel să răpede,
Ş-a latră amurtâu,
Şi-mi urlă-a pustiu.
Colea la grindiş,
În vale-n aluniş,
Domnul Negru Vodă,
Pe cale mergea
Cu nouă meşteri mari,
Calfe de zâdari,
Dila Poenari;
Cu Manolia zece
Care-i şi întrece.
Ciobanii spuneau:
"Iote, Doamne, aicea",
"Zâdu părăsât",
"Din vreme de mult".
Domnul Negru Vodă,
Ce e bun de vorbă,
Din gură grăia:
"Iacă zâdu meu",
"Care-l aleg ieu";
"Zâd de mănăstire",
"Păntru pomenire".
Chiar Domnul zâcea:
"Voi meşterii mari",
"Calfe de zâdari",
"Dila Poenari";
"Cu Manolia zece",
"Şi pe toț vă-ntrece".
"Curând vă sâlīț",
"Sfoarăli-ntindeț",
"Zâdu de-ncepeț".

"Ca să-mi faceţ mie",
"Mândră mănastire",
"De pomină-n lume .
"Da de nu apoi",
"Voiu zâdea pe voi";
"Voiu zâdea de vii",
"Chiar la temelii!".
"Zâdu meu să creasca",
"Apoi să sporească",
"Să nu zăboveasca!".
Meşterii cei mari,
Calfe de zâdari,
Curand să sâlia;
Sfoarăli-ntindea,
Zâdu de pornea.
Zâua ce-mi zâdea,
Noaptea surupa;
A doua zâ aşa,
Ş-a tria zâ iar.
Zâdea în zâdar,
Zâdu surpa,
Chiar jos cădea,
Zâdu nu sporea,
Nici nu-l isprăvea.
Chiar meşteru Manole,
Zâdăraş Manole:
Sfoarăli-astrângea,
Nici numai zâdea.
Ş-apoi să culca
Ş-apoi adurmea,
Ş-un vis că visa,
La iel că venea;
Cea şoaptă de Sus,
Aievea i-a spus:
"Zâdăraş Manolea",
"Cel zâdari ca tine",
"Nu să află-n lume".
"Zâdu n-o spori",
"Pănă n-aţ zâdi",
"Acea întâiu fămeie",

"Acea-ntâiu soțâie ";
"Aducănd bucate"
"La soț şi la frate".
"Prânz de mâncătură",
"Vin de beutură",
"La soțâie bună";
"S-o zâdiț de vie",
"Chiar în temelie".
"Zâdu să vă crească",
"Apoi să sporească",
"Să nu zăbovească".
Negru Vodă vine,
Vine să cunune;
Pe toț vă răpune,
Unu n-aț rămâne,
Chiar meşter Manolia,
Zâdâraş Manolia,
Apoi să treza,
Ş-apoi că-mi verbea:
"Voi meşterii-ai mari";
"Calfe de zâdari",
"Dila Poenari".
"Scule s-astrângeți",
"Toți în genunchiaț";
"Pânea să pupaț",
"Sarea-mi sărutați".
"Cu toț să juraț"
"Taina să țâneț":
"Voi să nu spuneț "
"La soț şi la soră",
"Pe lume cu dor".
"Ieu când m-am culcat",
"Visu l-am visat",
"Ş-aievea mi-a spus:"
"Pănă n-am zâdi";
"Şi ni-om hotărî"
"Acea-ntâiu fămeie",
"Ş-acea-ntâiu soțâie";
"Care s-o ivi",
"Mâne-n zori de zâ",
"S-o zâdim de vie"

"Chiar în temelie",
"Zâdu să ne crească";
"Ş-apoi să sporească",
"Să nu zăbovească".
"Că Negru Vodă vine",
"Vine să cunune";
"Pe toț ne-o răpune",
"Unu n-om rămâne".
Chiar meşterii ai mari,
Calfe de zâdari,
Dila Poenari,
Toţi le grămădea,
Ş-apoi în genunchia.
Pânea mi-o pupa,
Sarea săruta;
Cu toț să jura,
Să ţână taina.
Iei că n-o spunea,
La soț şi la soră,
Pe lume cu dor.
Chiar meşter Manolia,
Şi iel îngenunchia;
Şi iel să jura
Să ţână taina.
Apoi când jura,
Meşteru Manolia,
Iel mi să suia
Pe gard de nuele,
Şi mai sus pe schele.
Arşinu[100] *cioplea,*
Pe zâd l-aşeza,
Da meşterii lui,
Iei să-nfurişară,
Veste că dădură,
La soț la sorioară.
Să nu să ivească;
Să să zăbovească[101]*,*
Zâle să-şi lungească.
Da Meşter Manolia,

100 Piatră paralelipipedică
101 Să întârzie

Iel taina-o ţânea;
Nici nu mai spunea,
La soţ şi la soră pe lume cu dor.
De zâd că-mi zâdea,
Meşteri năvălea;
Arşine-aducea,
Manolia zâdia.
Di pe mănăstire,
La vale-mi privea,
Ş-a avea ce-mi vedea:
Iacă Ana lui,
Floarea câmpului,
Aduce bucate,
La soţ şi la frate.
Manolia privea,
Oichi-şi învelea,
Ş-apoi zo plângea,
Din gură zâcea:
"Iacă Ana mea",
"Iea cum s-a sculat",
"De noapte-a plecat";
"Ş-acas mi-a lăsat"
"Copil nescăldat";
"Şi nelegănat",
"Ţâţă nu i-a dat".
"De noapte-a plecat"
"Sus la mănăstire",
"De pomină-n lume",
"S-o zâdesc de vie",
"Colea-n temelie";
"Zâdu meu să crească",
"Să nu zăbăvească".
La copil cum să gândea,
Ş-aşa rău că-i părea,
Oichi-n sus i-arâdica,
Şi la Dumnezău să ruga:
"Doamne Sfântule",
"Şi puternicule!"
"Măi dă-l Doamne, dă-l"
"O ploaie cu spumă";
"Să-mi curgă şuvoaie",

"Să meargă pâraie".
"S-o oprească-n vale",
"S-o-ntoarcă din cale",
"Şi să zăbăvească",
"Zâle să-şi lungească";
"Copilu să-mi crească",
"Să mă pomenească".
Chiar Domnu-auza,
Ruga-i asculta,
Şi iar Domnu-i da:
Da o ploaie grea,
O ploaie cu spumă;
De-mi curgea şuvoaie,
Şi mergea pâraie.
Ploaia rău ploia,
Ana nu grija,
Poale sumetea;
'Nainte mergea,
Nu să zăbăvea.
Meşteru Manolia,
Dipe mănăstire,
Iar să zăuita;
Pe Ana-mi vedea,
Şi iar să ruga:
"Măi dă-l, Doamne dă-l",
"Pe Sfântu Gorneac"[102],
"Cu vântu-al turbat";
"Paltinii să-ndoaie",
"Brajii să-i despoaie".
"Drumurli o-ncurca".
"Să vină alta",
"Iea să zăbăvească",
"Zâle să-şi lungească",
"Copilu să-mi crească";
"Să mă pomenească".
Chiar că Domnu da,
Pe Sf. Gorneac;
Cu vântu-al turbat,
Sufla-amestecat.
Paltini-ndoia,

[102] Vânt foarte puternic ce bate dinspre munte, în Carpații timoceni

Brajii-i despoia,
Drumurli-ncurca.
Ana ce-mi făcea?
Pin crengi îmi trecea,
Şi iar că mergea;
Meşteru Manolia,
Din gură zâcea:
"Măi dă-l Doamne, dă-l"
"O turmă de oi";
"Cu trii Ciobănei",
"Cu nişte câni răi ".
"Câni să sloboza",
"De s-o speria"
"Să-i verse oala";
"Îndărăt s-o-ntorcea",
"Îmi gătească alta".
"Pănă mi-o găteşte",
"Or cum zăbăveşte",
"Zâlili-şi lungeşte";
"Copilu să-mi crească",
"Să mă pomenească".
Chiar Domnu-auza,
Ruga-i asculta,
Chiar că Domnu-i da,
'Naintea iei ieşea,
O turmă de oi;
Cu trii ciobănei,
Cu nişte câni răi.
Câni să sloboza,
La Ana lătra;
Rău mi-o ocolea,
Ana nu grija.
Pin câni îmi trecea,
Şi să-ndrepta;
Sus la mănăstire,
Iea cum mi-ajungea,
Zâdăraş Manolia,
Mi să cubăra
Pe gard de nuele,
Şi mai jos pe schele.
Pe-Ana-n brață-o lua,

Şi mi-o săruta,
Din gură-i zâcea:
"Ano, soața mea",
"Vin la mine-ncoa";
"Să te zâdesc de vie",
"Colea-n temelie".
"Zâdu meu să crească",
"Apoi să sporească".
Ana să râdea,
Pe Ana-n brață-o lua,
Şi mi să suia;
Pe gard de nuele,
Şi mai sus pe schele.
În zâd o-aşeza,
Meşteri năvălea,
Cu-arşine[103] *pe iea;*
De zâd o zâdeşte,
Da nu să-nglumeşte.
Ana răspundea:
"Manolio, Manolio",
"Zâdăraş Manolio",
"Vreai să te glumeşti",
"Or că mă zâdeşti";
"Mă zâdeşti de vie",
"Chiar la temelie".
Manolia zâcea:
"Ana soața mea",
"Ieu vreau să glumesc",
"De zâd te zâdesc ",
"Ca să isprăvesc";
"D-alba mănăstire",
"De pomină-n lume".
Zâdu rău creştea,
Păn-la gemănare;
Ana sta, plângea,
Din gură zâcea:
"Zâdăraş Manolia",
"Nu-ț mai vez de şagă",

103 Lespezi paralelipipedice

"Nu e bună draga!"
"Zâdu rău mă strânge",
"Trupuşoru-mi frânge";
"Ţâţâşoara-mi curge",
"Copilaşu-mi plânge!"
"Plânge şi suspină",
"Să-i dau ţâţa-n gură".
"Că ieu m-am sculat",
"De noapte-am plecat",
"Ş-acasă-am lăsat";
"Copil nescăldat",
"Şi nelegănat!!"
"Cine ţâţă i-o da?"
"Cine mi-o legăna!!" ...
Manolia zâdea,
Da nu să-nglumea,
Ana rău plângea.
Meşteri năvălea,
Cu arşin pe iea,
Zâdu rău creştea.
Lângă ţâţâşoare,
Ana rău gemea,
Ş-apoi să ruga:
"Meştere Manolia",
"Cel zâdari ca tine"
"Nu să află-n lume!"
"Nu-ţ văzuşi de şagă",
"Nu e bună dragă!"
"Zâdu rău mă strânge",
"Trupuşoru-mi frânge",
"Ţâţâşoarli-mi curge",
"Copilu meu plânge!!" ...
Manolia zâdea,
Lacrămi îi pica;
La oichi să ştergea,
Arşinu-aşeza.
Ana di colea,
Iea dacă-mi vedea,
Că nu este şagă,

Nu e bună dragă,
Din zâd să ruga:
"Meştere Manolio",
"Cel zâdari ca tine",
"Nu să află-n lume!"
"Ce mă rog de tine";
"În drept țâțâşoare",
"Să-mi laşi fereştioare!"
"Că lui Vancea[104]*-l meu",*
"Foame i-o venea",
"Să vină la muica" ...
"Din zâd m-o sugea",
"Păn' s-o sătura!!".
Manolia plângea,
Ciocanili lua;
Arşinul tăia,
Şi chiar că-i făcea.
În drept țâțâşoare,
Două fereştioare,
Țâțâli-i curgea,
Ana-l întreba:
"Manolio, Manolio",
"Nu te-ai înglumit",
"Baş[105] *că m-ai zâdit!"*
"Da-lu Vancea-l meu",
"Cine țâță să-i dea",
"Cine mi l-o legăna?"...
"Pe iel cine l-o scălda",
"Cin' pe ptelie l-o ungea?"...
"Frumoasă ptelie-o avea",
"Să mi-l sărute muica",
"Că zo-mi rupsă inima!!"...
Da Manolia sta zâcea:
"Iote, Ano, soața mea",
"Pisica țâță să-i dea",
"Vânturli l-o legăna";
"Ploilii mi l-o scălda",

[104] Diminutiv de influență slavă pentru Ion (Nelu în România)
[105] Chiar

"Şi ninsoarea l-o ungea".
"Şi Vancea-l meu o creştea",
"Să să facă voinicel";
"Domnul facă colonel",
"Judece armata iel".
Dor atâta că-i spunea,
Pusă-arşinu pe iea,
Dară Ana zo gemea,
Şi Manolia zo plângea;
Aude pe-Ana gemând,
Nu mai poate iel plângând.
Iacă zâdu c-ajungea,
Ajungea păn' la grindiş,
Până sus la coperiş.
Meşterii căra grinduş,
Să-i aşează-acoperiş;
Colea pe grinduş,
Sus pe coperiş;
Meşterii lucrau,
Grindişi aşezau.
S-apuca de coperiş,
Frumos că o coperea,
Negrul Vodă ajungea;
Bună zâua că le da,
Meşterii că-i mulțămea.
Negrul Vodă sta, zâcea:
- "Măi voi meşterii-ai mari",
"Sânteți calfe de zâdari";
"Cu Manolia al de zece",
"Care şi că-ntrece".
"Da voi nu-mi puteț",
"Mie să-mi făceț",
"Altă mănăstire",
"Mănăstire-naltă";
"Şi mai luminoasă",
"Pe cum nu mai e altă!?"...
- "Ba Doamne că ştim",
"Orcând să zâdim",
"C-a să-ț facem țâie",

"Altă mănăstire",
"Mult mai frumoasă",
"Şi mai luminată",
"Pe Țară aleasă";
"Mânăstire-naltă",
"Pe cum nu e altă".
Domnul de-auza,
Apoi să supăra;
Ş-apoi porâncea,
La slugili lui;
Schele-mi cubăra,
Meşteri rămânea.
Sus pe coperiş,
Meşterii uidind,
Şi toț iei plângând.
Schele-a dubărît,
Meşterii a uidit,
Ca să mi-i răpue,
Unu nu rămâie;
Să mi-i prăpădească,
Ca să pomenească.
Meşteri di colea,
Buni meşteri eria,
Sculili că-şi lua,
Şi iei îşi făcea,
Aripi zburătoare,
Din şindrili uşoare.
Aripi ca să zboare,
Di pe mănăstire,
Ca de pomenire.
Meşterii zburau,
Manolia uidea,
Sus pe coperiş.
Iel dacă vedea,
Şi iel îşi făcea;
Aripi zburătoare,
Manolia să zboare.
Când iel să-nălța,
Aripi-n tindea,

Din zâd s-auza,
Un glăştior frumos;
Frumos şi milos,
Zo vine din jos.
Glasu-aşa răspunde:
"Meştere Manolio"
"Nu-ț văzuşi de şagă",
"Nu e bună dragă!"
"Zâdu zo mă strânge",
"Trupuşoru-mi frânge",
"Țâțâşoara-mi curge",
"Vanciu meu zo plânge!!"...
Aşa s-auza,
Manolia privea,
Oichii-şi-nvălea,
Şi iel că sărea;
Di pe mănăstire,
Colea pe şuşea,
Carnea să spărgea;
Oasă fărâma,
Sufletu-i ieşea.
Domnul Negru Vodă,
Iel dacă-mi vedea,
Trupuşoru-i lua;
În oraş, în Argeş,
De-l făcea ceşmea
În oraş în Argeş,
Îl făcu fântână;
Cu apşoară bună,
Apă lecuită,
Cine bolnav că venea,
Şi bea apă dila iea;
Lecuit mi să ducea,
C-aşa Domnu că zâcea.
Da pe Vancea că mi-l lua,
Îl lua surorli şi-l creştea,
Bună şcoală-nvăța,
Să făcu cel bun ficior,
Şi ieşi de colonel.

De judecata-armata toată.
Că ie Țara mai bogată,
Colonelu când crescu,
Şi de ta-su când afla;
Să dusă la mănăstire,
Ce fu pentru pomenire,
Mănăstirea i-o privea,
Pe mumă-sa o vedea,
Cum şedea în zâd zâdită;
Cu arşine-nvăluită,
Dila Dumnezău rândită
Colea-n Țara Românească,
Toată lumea să cetească,
Să nu mai zăbăvească;
Şi din vac păn' la vecie,
Mila Domnului să fie.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăț, jud. Negotin - Craina, Valea Timocului sârbesc.

Ghiță Cătănuță

Când oi zâce peliniță,
Pe ceal deal, pe cea culmiță
Trece Ghiță Cătănuță,
Lele şi cu-a lui mândruță.
Cu cincisprezece cai bătrâni
Şi cu nouă catâri,
Întovărăț cu gălbinei
Şi cu mândra pintre iei.
Trece Ghiță şuerând,
Dară caii rânchezând,
Mândruleana aulind.
Dară Ghiță sta zâcea:
"Mândruleană, soața mea",
"Aşa ieu ce m-aş ruga"
"Ca să-mi cântați un cântecel",
"De când eriam mititel".
Mândruleana sta, zâcea:
"Lele, Ghiță, soața mea",
"Baş acuşa ț-oi cânta";
"Şi-un pustiu de glas ce am",
"Când odat-o răsuna",
"Lunca-n vale-o răsuna",
"Braji mărunți o legăna",
"Ape reci o turbura"
"Şi Rânjețu[106] *m-o-auza",*
"Şi ne iasă colea-n vale",
"Şi ne opreşte din cale";
"Şi pe tine te-o tăia",
"Şi pe mine iel m-o lua".
Dară Ghiță Cătănuță,
Iel din gură aşa zâcea:
"Mândră, mândruleana mea",

106 Ibovnicul, Amantul

"Da ştii, mândră, da nu ştii"
"Că şi ieu, mândră, nu sânt"
"Fămeie cu cârpă-n cap"
"Să mă dau la iel legat!"
"Şi ieu, mândruleană, sânt",
"Şi ieu sânt un voinicel"
"De ţâpă codru de iel".
Mândruleana de-auza,
Când abătea de cânta,
Lunca-n vale-nbobocea,
Braji mărunţ îi legăna,
Ape reci le turbura,
Şi Rânjeţu de-auza,
Înainte le ieşea;
Şi le ieşi colea-n vale,
Şi mi-i opreşte din cale.
Dară Ghiţă-aşa zâcea:
"Mă voinice, Dumneata",
"Dă-te alăturea din drum",
"Să trec cu mândra cântând".
Da Rânjeţu aşa zâcea:
"Nu e mândruleana ta",
"Şi ie ibovnica mea",
"Ce m-am iubit ieu cu iea".
Dară Ghiţă Cătănuţă,
Când aşa iel mi-auza.
Iel din gură aşa grăia:
"Mă voinice, Dumneata",
"Nu e ibovnica ta",
"Şi ie mândruleana mea",
"Ce m-am cununat cu iea".
Da Rânjeţu sta, zâcea:
"Lele, Ghiţă, Cătănută",
"Oi să te las făr' mândruţă".
"Da ştii Ghiţă care sânt?"
"Ieu sânt Florea al florilor",
"Zâua florii le-nfloresc",
"Dimineaţa-nbobocesc",
"Mândrili le-mpodobesc",
"În vale-n luncă le iubesc"
Dară Ghiţă răspundea:

"Mă voinice, Dumneata",
"Da ştii tu care ieu sânt?"
"Ieu sânt luna lu Brumari",
"Lui Brumariu al mai mare"
"Ieu flor-li ţâ le pârlesc",
'"Pănă-n zâuă le-negresc",
"Mândrili mi te urăsc".
Dară Florea-l florilor,
Iel din gură aşa zâcea:
"Oi, mă Ghiţă Cătănuţă",
"Vreai la flinte ne-mpuşcăm";
"Or la săbii ne tăiem",
"Or la luptă ne luptăm".
Dară Ghiţă aşa zâcea:
"La luptă să ne luptăm"
"Că lupta e mai dreaptă",
"Dila Dumnăzău lăsată".
Rânjeţu când auza,
Iel la luptă îl lupta.
Cam în trii zâle de vară,
Cam din zâ şi pănă-n sară
Să luptează, c-oi să moară.
Rânjeţu când l-aducea,
Lui păpucu că-i cădea,
Dară Ghiţă să ruga:
"Mândruleană, mândra mea",
"Ce mă rog de Dumneata",
"Păpucelu mi-a căzut";
"Bagă-mi păpucu-n picior".
"Or mă luptez, or că mor!"
Mândruleana sta grăia:
"Ba, mă Ghiţă, nu aşa".
"Că din doi barbaţăi",
"Tot cu unu-oi rămânea"
"Şi-mi petrec tinereţa!"
"Ghiţă şi mi-oi stăpânea"
"Ai cei nouă catârei",
"Întovăraţ cu gălbinei",
"Şi cu doi cai pintre iei".
Şi iar Ghiţă să lupta,

Brânişoru[107] *să rupea,*
Şelvarii[108]*-n vine cădea,*
Şi iar Ghița să ruga,
"Mândruleană, mândruleană",
"Brânişoru mi s-a rupt"
"Şelvarii-n vine-a căzut"
"Şi me frică de perit".
Mândruleana sta, zâcea:
"Las să-ți fie rău nu-aşa",
"Ieu de tine m-am rugat",
"Dar tu nu ai ascultat",
"Şi tu mie aşa mi-ai spus":
"Ca să-ți cânt ieu cântecelu"
"Să m-audă Rânjețălu",
"C-o să-ți iea iel suflețălu!"
Ghiță-aşa când auza,
Odată să opintea
Şi şalvari-i lăpăda.
Şi-l luptă cât îl lupta,
Apa morțâ mi-l trecea
Şi Ghiță zo să ruga:
"Mândruleană, mândra mea",
"Ia mai cată tu colea"
"În poznariu la şalvari".
"Scoate-mi cea verde basma",
"Şterge-mă pe oichi cu iea";
"Văd bine m-am năduşit",
"Şi me frică de perit".
Da nevasta sta striga:
"Ia taci, Ghiță, nu-mi vorbea"
"Că din doi bărbăței";
"Tot cu unu-oi rămânea",
"Şi-mi petrec tinereața"-
Dor atâta că zâcea,
Da Ghiță să opintea,
Pe Rânjețu l-aducea,
Şi de pământ îl trântea.
Paloş, iatagan trăgea
Capu dila trup îi lua

---
107 Brăcinarul
108 Pantalonii

Şi pe cal să-ncăleca,
Şi-şi lua nouă catârei,
Şi cu mândra pintre iei.
Şi pleca Ghiţă pe cale,
Şi pleca iel şuerând;
Şi cu caii rânchezând,
Cu bănuţă zdrăncănind.
Mână-aici, mână-colea,
Când ajunge la ceşmea,
Iel şedea şi odinea.
Apă rece Ghiţă bea,
Şi pe mândra-o ispitea,
Din guriţă-aşa-i zâcea:
"Da ştii, mândruleana mea",
"Ieu de tine mă rugam"
"Păpucu-n picior l-oi punea";
"Cătărama i s-a rupt",
"Păpucelu mi-a căzut".
"Da tu mândră că-mi zâciai"
"Că din doi bărbăţăi",
"Tot cu unu-oi rămânea"
"Să-ţi petreci tinereaţa".
Dară mândra sta, zâcea:
"Ba, mă Ghiţă, nu aşa".
"Ieu pe tine te-am ştiut"
"Că ieşti ficiorel de trup",
"Rânjeţălu-i de nimic".
Şi iar Ghiţă că-i spunea:
"Mândră, mândruleana mea",
"Când şelvarii mei căzură",
"Picioarli să-mpedeca";
"Da tu mândră te râdeai",
"Tot la Rânjeţu priveai".
Dor atâta judeca,
Capu dila trup îi lua,
Şi-n disagă îl punea,
Şi pe cal să-ncăleca.
'Ş lua cătârii şi pleca,
Mâna ici, mâna colea,
Ajunsă la soacră-sa,

Tăman[109] *sara că-nsăra.*
Iel cătârii şi-i lega
Şi la mumă-sa striga:
"Bună sara, soacra-mea",
"Iote, mamă, am venit"
"Ieu conac să conăcesc"
"Ca să-mi faci o cină bună",
"Să-mi bagi o oală de varză",
"S-o prăjeşti cu carne grasă";
"Cu un cap de jupâneasă"
"Crescută la tine-n casă".
Soacră-sa când auza
Căta-n disagi carne grasă,
Ce-a crescut la iea in casă
Când lua cap de jupâneasă...
Fu fata iei a frumoasă!...
Da baba zo să văita,
Da Ghiță zo să râdea,
Trecu-n vale-n Craiova,
Altă măndruță că lua;
Mai mândră şi mai frumoasă.
Nu ca-asta stricat-aleasă.
Şi de nuntă s-apuca.
Făcu nuntă boierească
Colea-n Țara Rumânească,
La astă cistită masă,
La buni frați ca Dumneavoastră;
Toată lumea să cetească,
Cântec să să pomeneasca.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

109 Tocmai

Badiu

Plimbă-mi-să, poartă-mi-să,
Pin oraş, pin Braşova,
Umblă Turci de-aşteamatu
După Badiu crâcimariu,
Întrebând şi ispitind.
Badiu ici, Badiu colea,
Badiu-n margine de sat,
Într-un bordei afumat,
Turcii pe iel mi-l afla,
Mâna pe Badiu punea
Şi pe Badiu mi-l lega
Cu cinci frânghii de mătasă,
Îi tăia carnea pănă-n oasă.
Tot îl bate-l ispiteşte,
De când Badiu-a crâcimărit,
Câț Turci iel a prăpădit.
Măre, Badiu-mi chirăia,
Turcii la coş l-atârna,
În bătaia fumului,
La dogoarea focului,
Unde-i pasă Badiului.
Măre, Badiu străfiga,
La Bădiuleasa striga:
"Bădiuleasă, crâşmăreasă"
"Cu fața ta aleasă";
"Cu sprânceană neagră trasă",
"Îț samănă de crâşmăreasă".
"De ce stai şi mă priveşti?"
"Or nu vez cum năcăjesc!"
"Ia du-mi-te, crâşmăreasă",
"La frati-miu Nicolcea"
"Cu cizma de opt oca"
"Cu potcoava plumbuită",

"De agale e gătită".
Bădiuleasa de-auza,
Î-şi lua drumu şi pleca
La Frati-su Nicolcea
Cu cizma de opt oca,
Cu potcoava plumbultă,
De agale e gătită,
Nicolcea când o vedea,
Iel din gură-aşa-ntreba:
"Ce mai faci cumnata mea?"
"De-ai venit le mine-ncoa!"
Bădiuleasa sta, grăia:
"Lele, naică, Nicolcea",
"Da ştii naică, da nu ştii",
"La noi in crâcimă-a venit",
"Câte-agale pe pământ".
"Toate crâcima ne-a umplut"
"Şi pe frat-tu l-a legat"
"În bătaia fumului"
"Şi-n dogoarea focului",
"Unde-i pasă Badiului".
Da Nicolcea de-auza,
Iel din gură aşa zâcea:
"Du-mi-te, cumnata mea",
"C-oi să vin ieu acuma"
"Cu pistoalili pocnind";
"Tot de garduri lovind",
"Câni-n sat întărâtând";
"Turcii pe tine-ntrebând":
"Bădiulească, crâşmărească",
"Ce s-aud puştili pocnind?"
"Cânii prin sat alătrând?!"
"Tu din gură le-oi spunea":
"'Turcilor buni şi agale",
"Ăla nu e blăstămat",
"Să-ntărâte câni-n sat".
"'Şi e negustor de boi",
"Şi vine şi pila noi"
"Să dăm doi, lăsăm pe doi",

"Scot pe Badiu dila voi".
Dor atâta că-i spunea,
Bădiuleasa că-mi pleca.
Când la crâcimă ajungea,
Turcii pe Badiu-l năcăja.
Puţânel că zăbăvea,
Iacă Nicolcea venea,
Din pistoale pârăind;
Tot de garduri lovind,
Cânii-n sat-ntărâtând,
Dară Turcii întrebând:
"Bădiuleasă, crâşmăreasă",
"Ce s-aud puşti pârăind",
"Toate de garduri lovind",
"Câni pin sat alătrând?"
Bădiuleasa sta grăia:
"Turcilor buni şi agale",
"Ala nu e blăstămat",
"Şi e negustor de sat",
"A-auzât el şi a aflat"
"C-avem şi noi patru boi";
"Să dăm doi, lăsăm doi",
"Scot pe Badiu dila voi".
Dor atâta că zâcea:
Iacă Nicolcea-ajungea,
Cu cizma de opt oca,
Piste uşă când intra,
Şi Turcii când îl vedea,
Care su pat fugea,
Care-n furnă[110] *că sărea,*
Care de frică murea.
Da Nicolcea di colea
Cu potcoava-i măciuca,
Capetili le spărgea,
Multe-agale omăra.
Că Nicolcea e om bun,
Zâua Badiu măcelari,
Dară noaptea măciucari.

110 Cuptor

Zâua măcelar de boi,
Dară noaptea de ciocoi.
Tot aşa pe Turci batea,
Sta la masă de cină,
Şi cu Badiu-alăturea.
Pi su pat să zăuita,
Vedea Turcu că mişca;
C-o tipsie[111]*-n cap îi da,*
Şi capu că-i fărăma,
Şi din gură-aşa spunea:
"Naică, naică Badiule",
"Sus în pod să-i arădici";
"Bine-n pod i-oi grămădea",
"Foc la conace oi da".
"Să ardă focu casăli",
"Când focu că v-ajungea"
"Colea sus pe coperiş",
"Măre, Turcii o ardea",
"Scrum de chebe[112]*-o mirosa",*
"Da şi Turcii te-o întreba":
"Ce miroasă-n foc aşa?"
"Tu din gură le-oi spunea":
"Iate-agale ce-am făcut",
"Negustorie-am făcut".
"Multă untură-am cumpărat";
"Toată untura de porc"
"Arde să topeşte-n foc".
Atunci Nicolcea pleca,
Dară Badiu ce făcea?
Toată noaptea Turci căra,
Şi pin pod îi grămădea.
Badiu când ardică unu,
Bădiuleasa ardică doi.
Când ardică Badiu doi,
Bădiuleasa ardică trii.
Ş-aşa pe toţ i-ardica,
Foc la conace că da.

---

111 Tavă
112 Haine

Ardea conace plesneşte,
Bea Badiu să vesăleşte.
Iacă Turcii foc vedea,
Şi la Badiu alerga,
Toț pe Badiu mi-l căia.
Focu-n Turcii când ajungea,
Scrum de chebe-amirosa,
Dară Turcii-l întreba:
"Ce miroasă-n foc aşa?"
Dară Badiu-aşa spunea:
"Negustorie-am avut"
"Şi mult am negustorit",
"Multă untură-am avut",
"Toată untură de porc",
"Arde, să topeşte-n foc".
Turcii-aşa dacă-auza,
Cârpili la nas punea;
Măi degraba să-ntorcea,
Pănă focu potolea.
Iacă negustori trecând,
Şi jereg de foc văzând,
Pe tot natu întrebând;
Dară Badiu suspinând,
Tot pe drumuri sta plângând.
Da Turcii dacă-mi vedea,
Toți băga mâna-n poznari,
Toț îi da câti-un dinari.
Care-i da şi câte doi,
Şi-l dăruia cu parale.
Badiu conace făcea
Şi iar crâşmă-mi deschidea.
Cu Bădiuleasa vindea,
Sta Turcii de să gândea:
"Iacă Badiu ce-a făcut",
"Care pe drum a trecut",
"Şi toț mi l-a dăruit".
"Care cu leu şi cu zlot",
"Făcu crâşma iar la loc".
Un Turculeț că grăia:

-"Conacili foc i-a luat",
"Fumu cum a mirosat?"
-"Scrum de chebe pe nas a dat".
-"Crezi iel Turci a măcinat",
"Foc la case că şi-a dat".
Iacă paşa auza,
Alțâ colgii că mâna,
Şi iar pe Badiu-l lega.
Îl bătea şi-l năcăja.
Şi de Turci îl ispitea:
"Badiule, crâşmariule",
"De când tu mi-ai crâşmărit",
"Căte-agale-ai prăpădit?"
"Când ț-a ars conacili";
"Le mirosarăm chebili".
Dară Badiu sta, zâcea:
"Turcilor buni şi agale",
"De când ieu am crâşmărit",
"Niciun Turc n-am omărât",
"Iacă focu mi-a venit",
"Pe mine m-a pârjolit",
"Cu totu m-a sărăcit".
Dară Turcii nu credea,
Şi mai rău că mi-l bătea;
Fum de-ardii la nas îi da,
Da Badiu rău chirăia.
Iar din gură-aşa zâcea:
"Bădiuleasă, crâşmăreasă",
"Da ce stai şi mă priveşti",
"Or nu vez cum năcăjesc?"
"Du-te acuşa, mai de grabă",
"Iar la nana Nicolcea",
"Să mă scoată din belea".
Bădiuleasa de-auza,
La Nicolcea fuga da ,
Pe Nicolcea mi-l găsa,
La mai mică căfenea
Cu şaptezăci lângă iea,
Cu trii proaste-alăturea.

Una-l muşcă, una-l flişcă,
Una cum mi-l gengăleşte,
Chesăluța i-o goleşte.
Bădiuleasa sta, spunea:
"Lele, naică, mă Nicolceo",
"Tu beai şi te vesăleşti",
"Da de Badiu nu grijeşti".
"Iar Turcii l-a ocolit",
"Mândru frumos l-a legat";
"Fum de-ardii la nas i-a dat",
"Măre rău l-a vătămat".
"Ce mă rog de Dumneata",
"Încă odată să mergem",
"Dila-agale să-l scăpăm".
Iacă Nicolcea pleca
Şi iar prin Turcii abătea;
Nu să bate cum să bate,
Şi mi-i bate tot de moarte.
Şi nu-i taie cum să taie,
Şi-i lapădă pin gunoaie.
Multe-agale prăpădea,
Dară Badiu ce făcea?
Toate-agale astrângea,
Şi-n crâcimă că le prindea;
Îi punea focu şi aprindea,
Iel plecă prin Craiova.
Iel prin oraşe plimbând,
Dară crâşma lui arzând.
Iacă calgii-l întâlnea,
Şi lu Badiu sta spunea:
"Badiule, crâşmariule",
"Ce te-mplimbi pin Craiova?"
"Da vez Badiule, nu vez",
"Cum îț ard conacili",
"Ț-arde şi butoaili!"
Dară Badiu di colea,
Să făcea că nu ştia,
Iel de grabă alerga.
Ş-avea Doamne ce-mi vedea,

Focu mi le-a prididit,
Conacili i-a căzut.
Ardea pe jos pe pământ.
Atunci Badiu suspinând,
Da Turcii la iel privind.
Câț Turci eria-n Braşova,
Toț la Badiu că venea,
Şi pe Badiu-l dăruia,
Care cu un leu,
Care cu un zlot,
Să-şi facă casă la loc.
Alte conace-şi făcea,
Iară-n Braşova trăia
Cu Nicolcea-alăturea,
Tot la Turci îm-i măciuca.
Trăia pin Braşova-n pace
Că n-are nima ce-i face.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăț, Jud. Negotin - Craina, Valea Timocului sârbesc.

Moştean Bătrân[113]

Când oi zâce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Dincotro soare răsare,
Mi să vede-o casă mare
Cu fereştile în soare.
Da la iea cine-mi şedea,
Ceal Moştean, Moştean bătrân,
Bătrân, frate, din demult,
Decând pământu s-a, urzât
Moşteanu mi s-a născut,
Barba pe piept i-a albit
Şi la față s-a zbârcit.
De când el mi s-a făcut,
Ficiorel de trup n-a-vut.
La vreme de bătrâneață,
Îi dete Domnu fiu la brață.
Pe el Joi că îl năştea,
Da Vinerea-l boteza,
Sâmbăta mi-l logodea,
Da Dumineca nuntea.
Lăutarii zo-i cânta,
Al Moştean să-nvesălea,
Lăutarii când cânta,
Iacă colgiu[114] *că venea*
Şi la poartă să oprea,
Şi-mi scotea o cărticea,
Pe ginere mi-l chema,
Cărticica-n mână-i da.
Ginerile cartea-o lua
Şi la mireasă i-o da,
Mireasa cartea o lua,
De ceteală o cetea,

113 Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan poartă denumirea de "Moşteanu ăl Bătrân" , pag. 150
114 Jandarmul

Lacrămili-o podidea,
Da Iovancea o-ntreba:
"Măriță soțâia mea, ce-mi cetești și-mi lăcrămești".
"Or cu cartiia vorbești",
"Or la altu te gândești!"...
Da Marița răspundea:
"Iovanceo, soțâia mea",
"La altu nu mă gândesc",
"Numa cartiia cetesc".
"Asta carte albă este",
"Cartea albă slove negre",
"Zo-mi spune inime rele".
"Ț-a venit o cărțicică",
"Cu mândre slove chitită".
"Carte dila-mpărățâie".
"Să te duci la milițâie"
"Nouă ai[115] *și jumătate"*
"Să slujești tu pe dreptate"
"La poarta-mpăratului",
"Proptă Țărigradului".
Da Iovancea de-auza,
El din gură așa zâcea:
"Măriță, soțâia mea".
"Cum îmi scrie cartiia"
"Ș-așa mândru mi-o făcea".
"Ieu 'narmată m-oi ducea",
"Pe mine m-oi adăsta"
"Nouă ai și jumătate".
"Pe-al de zece-o povârnea"
"Ș-oi vedea că n-oi venea",
"Tu mândră mi te-oi ducea"
"Colea pin curtea mea",
"Un car de lemne oi lua",
"Lemnili mi-oi grămădea",
"Și foc la lemne c-oi da".
"Lemnili mi-oi grămădea",
"În vatra celui de foc"
"Să sameni și tu busuioc".
"Busuiocu-o răsărea",

[115] Ani

"Tragi nădejde c-oi venea",
"Busuioc n-o răsărea",
"Pila tine no-i mai da".
"Te-i duce, te-oi mărita".
Numă atâta că-i vorbea.
Cu mândra să cununa
Şi-şi lua drumu şi pleca
La oraş, la Ţăligrad,
Unde e Vancea chemat.
Mi-ajungea la Ţăligrad
Şi să ivi la-mpărat
Împăratu mi-l arma,
Voinicelu zo slujea,
Nouă ai şi jumătate
Că nima nu-i ţâne parte.
Dară mândra de vedea,
Că Iovancea nu venea,
Jos în curte să ducea
Ş-un car de lemne că lua,
Şi cu focu le-aprindea
Toate lemnili-mi ardea.
Nu mai vatra rămânea.
Mătura-n mână că lua,
Vatră de foc mătura.
Busuiocu-n mână lua
Şi sămânţa-i sămăna,
Ş-atunci mândra săraca,
Adăsta cât adăsta,
Busuioc nu răsărea,
Împeţitori-şi primea.
Venea-mpeţitorii-n casă
Cu mândra să ogodească.
Da Moşteanu e bătrân.
Iel tuna-n casă plângând.
Iasă-afară suspinând,
Cu cârpe la oichi ştergând.
Dacă-mi vedea şi-mi vedea,
Împeţitorii stau la iea;
Baş Sfânta Dumineca,
Când nu lucra nimenea,
Lua un târnăcop pe mână,

Şi să la grădină,
La grădină sus în vie,
Tăbăra via-mi săpa.
Şi n-o sapă cum să sapă,
Şi lua rând din deal în vale,
Ş-o săpa la rădăcină,
Ş-o scotea din tulpină;
Ş-asvârlea piste grădină
Că n-are cui sa ramână.
Scoasă-un rând şi scoasa doua,
Scoasă rânduri păn-la nouă.
Când la vale să uita,
Ş-avea Doamne ce-mi vedea,
Tare vine dila vale,
Tare-mi vine-un voinicel.
Voinic negru, calu negru;
Voinicelu-a ostănit,
Calu de drumuri bătut.
Lângă Moştean ajungea,
Şi iel bine-l cunoştea
Că taica-l lui ieria.
Şi din gură aşa zâcea:
"Măi moşule, dumneata",
"Ţ-aş da acuş bună zâua",
"D-acuş e Dumineca"
"Şi nu lucră nimenea!"
"Da ce-mi săpi tu via aşa?"
"Şi n-o săpi cum să sapă?!"
"Ce-ai luat rând din deal în vale",
"Şi mi-o săpi la rădăcină",
"Şi mi-o scoţi dila tulpină?"
"O asvârli piste grădină",
"Or n-are cui să rămână?"
Da-l Moştean, Moştean bătrân,
Cam din vreme şi de mult,
Decând pământ s-a urzât,
Iel din gura-adăvăra:
"Măi, nepote, voinicele",
"De când maica m-a făcut",
"Ficior de trup n-am avut!"...
"La vreme de bătrâneaţă",

"Barbă albă şi mustaţă",
"Iacă Domnul s-a milit",
"Îmi dete ficiorel de trup".
"Iacă ordin a venit",
"Ordin di la-mpărăţie",
"Şi mi-l luă la miliţâie",
"Slujească la-mpărăţâie".
"Ficiorelu mi-a plecat",
"Nouă ai l-am adăstat",
"Pe-al zece-a povârnit",
"Ficioru nu mi-a venit!" ...
"Mândră noră am avut",
"Ea-mpeţitori a primit".
"Lăsai-mpeţitori în casă",
"Târnăcopu-n mână luai",
"Şi la vie că plecai".
"Şi n-o săp ieu cum să sapă",
"Ş-am luat rând din deal în vale".
"Şi mi-o săp la rădăcină",
"Şi o scot eu din tulpină"
"Că n-are cui să rămână!"...
Voinicelu de-auza,
Din gură aşa zâcea:
"Măi, moşule, d-ta",
"Şi ieu sânt voinic ca tine",
"Şi de drum sânt ostănit",
"Şi calu mi s-a bătut".
"Ce mă rog de d-ta"
"Să mă conăceşti o sară".
Dară moşu aşa-mi grăia:
"N-am conac numai de-o sară",
"Da te conăcesc o vară".
Târnăcopu-n mână lua,
Cu voinicelu pleca.
Când acasă mi-ajungea,
Împeţitorii-n casă sta.
Iei tot bea să vesălea,
Pe Măriţă să o ia.
Voinicelu de vedea,
Iel din gură aşa zâcea:
"Măi, moşule, d-ta",

"Roaga-te de nora ta"
"Iea la poartă mi-o aducea",
"Mi-o aducea un par de vin"
"Că sânt ostanit de drum"
"Că-ți văd țâie nunta-n ,casa",
"Mie-aşa nu mi să lasa".
Al Moştean dacă-auza,
Iel în casă să ducea,
Şi din gură-aşa grăia:
"Făi, Mărițǎ, fata mea",
"Ia vezi taică, ori nu vezi",
"Că la poartă s-a oprit",
"S-a oprit un călători"
"Or fi sătos şi flămând";
"Voinicelu-a ostănit"
"Şi e calu drumuit".
"Ia, dăi un păruț de vin"
"La călătoraş din drum".
Da Mărița de-auza,
Umplea un păruț de vin,
Pleca la voinic în drum,
Şi Mărița-aşa zâcea:
"Ia, băete, vin de bea",
"Ieu sânt cu inima rea".
"Voinicu meu l-am perdut"
"Ş-acuşi la altu mă duc".
Voinicelu paru-l bea,
Inelu-n par îl punea;
Da Mărița de-l vedea,
Gândea că v-un dar i-o da.
Pe inel să zăuita
Şi inelu-şi cunoştea.
Că ea când s-a cununat
Şi inelili a schimbat.
La iel când să zăuita,
Lăcrămili-o podidea,
Bărbatu iei că eria.
Fuga-n casă ea că da,
Din gură-aşa zâcea:
"Împețitori, d-voastră",
"Numai purtați minte proastă"

"Că pe care l-am dorit",
"Tum-te acuşa mi-a venit".
'Mpețitorii de-auza,
Dila masă să scula,
Îşi lua drumu şi pleca.
Da nevasta să ducea,
La-l ei mândru voinicel,
Ce-i eria iei bărbățăl.
Calu de frâu că-l lua,
În grajdi de piatră-l băga.
Fân cu floare ea că-i da,
Băiatu de mână-l lua.
Când în casă să băga,
Al Moşteanu rău plângea,
Da Mărița zo striga:
"Ia taci, tată, nu plângea",
"Că pe care l-am dorit",
"Tum-te-acuşa mi-a venit".
"Ăsta-i copilaşu tău",
"Şi bărbățălu, al meu".
Al Moştean de auza,
Di pe scaun când să scula,
La voinicel când privea;
Tum-te-atunci îl cunoştea
Că ficioru lui eria.
De foc, de inimă ra,
Inima i să rupea
Şi iel mi să prăpădea,
Iovancea-l lui rămânea
Şi de grijă că-i purta;
Lină verde tămâioară,
Şi-făcu o pomenioară.
Şi uidea Iovancea-n pace,
Că n-are Turcu ce-i face,
Mare bogat că-mi ieria,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Mizâlcuța Mizâl Craiu[116]

Când oi zâce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale;
Dincotro soare răsare,
Mi să vedeo casă mare.
Da la ea cinemi şedea?
Tot cistitu de-mpărat.
Şi-mpăratu că-mi avea,
El trii fete mari avea,
Cum e una şi alta.
Tot o liță[117] *tot o față.*
Da-mpăratu Turcului,
Din cornu Stambulului,
Îi dete sărmanu ibrior
Şi-i scrisă un răvăşel
Cu mândre slove pe iel.
La-mpăratu-l trimetea,
Ş-aşa-i spune pravila:
"Mă-mpărate, d-ta",
"Ştii-mpărate ce-am gândit?"
"Rându la tine-a venit"
"'Să-mi dai fiu de milițâie"
"Să slujască la-mpărățâie",
"La poarta-mpăratului",
"Proptă Țărigradului".
"Să-mi slujască pe dreptate"
"C-amintrelea[118] *nu să poate",*
Împăratu de rumân,
Este omu al mai bun,
Iel n-avea ficior de dat
Cu trii fete s-a aflat.
Şi pe una mi-o chema,
Alexandra fată bună;

---

116 Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan are denumirea de "Mizilca", pag. 88
117 Față
118 Altfel

Da pe una Elena
Ş-a mai mică Mizâlca.
Împăratu zo plângea,
Cum să facă ş-or dregea,
Să dea fiu de miliţâe.
Împăratu când plângea,
Alexandra-l întreba:
"De ce, tată, plângi aşa?"
"Unde plângi şi suspinezi",
"Numai stai şi te gândeşti?"
Da-mpăratu-aşa spunea:
"Cum, taică, de n-aş plângea",
"Unde s-a sosât ş-aflat"
"Să ceară-mpărat la-mpărat"
"Câti-un ficior de miliţie!"
"Că ieu n-am ficior de dat",
"Cu tril fete m-am aflat!"
"Aşa dânsu mi-a scriat",
"Dacă nu l-oi trimetea",
"Ficioraş de miliţie",
"Cu ascheru[119] *o venea"*
"Şi cu mine s-o bătea",
"Ş-o să-mi ia-mpărăţâia",
"Şi toată avuţâia".
Alexandra de-auza,
"Lasă, tată, nu plângea",
"Că ieu tată să mă duc",
"Fac miliţia la Turc".
Împăratu de-auza,
La bărbier o mâna
Şi cosâţa i-o tundea,
Mândru dănac o făcea.
'Mbrăca ţoale voiniceşti.
Sabia la gât atârna;
Pe roibu-l încăleca,
Despre Stambul îmi pleca.
Când la pod îmi ajungea,
Iacă pe su pod ieşea
Un bivole negru murg.
Cu-un corn săpa-n pământ.
Cu unu năroi mestecând.

---
[119] Armata

Alexandra de-l vedea,
Şi prea rău se spământa,
În dărăt mi să-ntorcea,
Lu-mpăratu-i povestea.
Iar împăratu plângând,
Şi Elena întrebând:
"Ia taci, tată, nu plângea",
"Că şi ieu o să mă duc",
"Să fac armata la Turc",
Şi pe iea că o tundea,
Iar cu țoale mi-o-mbrăca,
Sabie la gât punea;
Pe roibu-l încăleca,
Despre Stambul îmi pleca,
Iar la pod când ajungea,
De su pod că ieşea,
Şerpe mare să vedea,
Cu limbe ca lopata,
Cu oichi ca covețaua,
Când pe pod să-ncolăcea:
Numai limbe ascuțe,
Pe Elena să spământe.
Iar îndărăt să-ntorcea,
Când acasă ajungea
Lu-mpăratu-i povestea:
Iar împăratu plângea
Că-şi pierde-mpărăția.
Mizâlcuța când vedea.
La-mpăratu să ducea,
Din guriță aşa-i zâcea:
"Ia taci, tată, nu plângea".
"Să ştii eu capu l-oi da",
"Iar la Stambul m-oi ducea"
"Şi iar fac eu miliție",
"Scap ieu țâie-mpărățâie".
Mizâlcuța fată mică,
Mai mică şi mai voinică,
În țoale verzi să-mbrăca,
Sabie la gât punea,
Pe roibu-l încăleca.

Îl măna tare boiereşte,
Lele ca Doamne păzăşte.
Iar la pod când ajungea,
De pe pod în sus ieşea;
O bălbătaie de foc,
Podu îl acoperea.
Mîzâlcuța ce făcea?
Pe roibu-l întărâta
Peste foc podu trecea.
Împăratu să uita,
Împăratu zo privea
Şi tăbăra să râdea,
Şi din gură-aşa zâcea:
"Mizâlcuța, fata mea",
"S-ai mertic[120] *de-mpărățâie",*
"C-aşa-mi trebue şi mie".
Mizâlcuța mi-ajungea
La poarta-mpăratului,
Proptă Țaligradului.
Cine pe iea o primea
Abdulmanu aga.
Cu-nvălitoarea capului
Ca rotila plugului.
Pe Mizâlcuța o lua,
Cheili pe mână-i da,
Oastili le judeca,
Mizâlcuța comanda,
Pe agale le-nvârtea,
Abdulmanu privea,
Şi lu-mpăratu-i spunea:
"Mă-mpărate, luminate",
"Aşa mustră n-am văzut",
"De când maica m-a făcut!"...
"Mizâlcuța, Mizâl Craiu",
"Nu-i samănă de voinic";
"Că e glasu subțârel",
"De te miri giurgiu de el!"
"Şi la față albişoară",
"Cu cosâța gălbioară"
Da-mpăratu aşa zâcea:

[120] Noroc

"Sama de Mizâlcuța luați",
"De-o fi chipu de fămeie",
"Singur Domnu să vă știe!"...
"Sama bine voi să luați",
"Curată să n-o lăsați",
"Drumu stricată să-i dați".
"De-o fi chip de voinicel",
"Bine să cunoaşte el"
"Că chipu de voinicel",
"Este numai vână gol",
"Dară chipu de fămeie"
"E mai nalt şi e mai gros",
"Când să duce-n muştruială"
"Glasu de fămeie goală!"...
Da Mizâlcuța-mi avea,
Tot o mică boldeicuță[121]*,*
Ce agalili vorbea,
Boldeicuța tot spunea,
Mizâlcuța când ieşea,
Tăbăra de comanda
Şi mai mândru glas avea.
Da Abdulmanu vrea,
Tot cerea să o cunoască;
Or voinic e or fămeie
Şi-mpăratu să o ştie!
Abdulmanu că spunea,
Împărate, dumneata,
"Nu ştiu voinic e or fămeie".
"Mai mândru glas o să-i vie".
Da-mpăratu de-auza,
El din gură aşa zâcea:
"Măi, Abdulmanu, dumneata",
"Cu Mizâlcuța te duci",
"Logorii[122] *să ridicați",*
"În logori să vă culcați",
"Piste noapte vă sculați",
"Piste voinici vă uitați",
"Sama de Mizâlca luați".
Boldeicuța de-auza,

---

121 Cățeluşe
122 Corturile din lagăr

Pingă Mizâlca şedea,
Când la logor să ducea,
Unde Mizâlca să culca;
Boldeicuța râcăia,
Şi Mizâlca să culca.
Cu băieții-mpreună,
Abdulmanu îmi privea,
Să cunoască iel ceva,
Nimica nu-mi cunoştea,
Tot o potrivă eria,
Iar lu-mpăratu-i spunea,
Da-mpăratu-aşa zâcea:
"Vă duceți la ieşitoare"[123]
"De să duce ca voinicu",
"Nimica să nu-i făceți",
"În samă bine să luați",
"Stricată drumu să-i dați".
Boldeicuța auza
Şi iar Mizâlchi-i spunea.
Mizâlcuța de-auza,
La ieşitoare să ducea.
La trup tăvuță punea,
Ca voinicu să ducea,
Turcii nu să pricepea,
Iacă Mizâlca ieşea,
Tăbăra de comanda
Şi-mpăratu o vedea,
Chiar din gură-aşa zâcea:
"Măi, Abdulman, dumneata",
"Iacă mie mi s-arată"
"Că e Mizâlcuța fată".
"Tot ascheru ți-l iei",
"Pin Stambul cu iel să pleci",
"Cam pin târgul fămeiesc",
"Cam pin tărgul ce-al de flori",
"Unde trece negustori".
De-o fi chipu de fămeie,
Iea la flori o alerga,
Pe care-n mână să ia.
Iacă Abdulman trecea,

123 Closet, WC

Multe flori mândre eria,
Mizâlca nu le privea.
Cam la capu târgului,
'N marginea Stambulului;
Mizâlcuța că-mi vedea,
Nişte suliți tari şi mari.
Iea din gură-aşa zâcea:
"Toți ceauşii[124] *v-adunați",*
"Câte-o suliță luați",
"Da mie să-mi dați",
"Dați pe cea mai mare".
"Toți pe sus le lăpădăm",
"Care pe care-ntrecem".
Ceauşii de auza,
Toți câte o suliță lua,
Cea mai mare suliță
Mizâlchii Turcii i-o da
Şi la poiană ieşea.
Toți cu iele-n sus că da,
La toți sulița cădea;
A Mizâlchii mai sus merge,
La un ceas pe urmă cade.
Abdulman îmi priveşte
Şi lu-mpătatu-i vorbeşte:
"Mă-mpărate, luminate",
"Iote Mizâlca ce-a făcut":
"Pin Stambul când am trecut",
"Colea pin târgul de flori",
"Unde trecea negustori",
"Iea la flori nu s-a uitat".
"Da-n marginea târgului",
"Nişte suliți mari şi tari".
"Iea din gură c-a vorbit"
"Cu ceauşii toți de Turc"
"Câte-o suliță să ia".
"Pe-a mai mare suliiță"
"Mizâlcuții să i-o dea".
"Aşa ce iea a lucrat"
"Pe-a mare suliță i-a dat".
"Le poiană să trăgea",

124 Sergenții

"Cu sulițăli-n sus da",
"La toți sulița cădea".
"A Mizâlchii suliță",
"Mai departe să ducea",
"Pe urmă la un ceas cădea".
Împăratu de-auza:
"Las să fie voinicel",
"Că e prea frumos şi iel".
Cu logorii să-ntorcea,
La căşele[125] *când venea;*
Judeca agale-n pace,
Că nare nima ce-i face!...
Nouă ai că s-a-mplinit,
Şapte zâle i-a trecut.
Iel din gură aşa zâcea:
"Vino Mizâlcuță-ncoa",
"Că armata mi-ai făcut",
"Şapte zâle a trecut",
"Să-ți îmbraci țoalăli tale",
"Să te duci acas cu iele".
Mizâlcuța de-auza,
Lăpăda țoale turceşti,
'Mbrăca de-ale boiereşti,
Îşi lua drumu şi pleca
Şi Turcii o petrecea.
Când să pusă pi-un vapor,
Să treacă-o apă de dor,
Cămaşa deşchetora,
Țâță albe că scotea,
Cu pălmuța le bătea,
Şi din gură le spunea:
"Turcilor, bătrâni agale",
"Da vedeți, da nu vedeți",
"Astea țâțe boldurele",
"V-a judecat pe voi iele".
"Când la mână eu v-am fost",
"Voi în stare nu mi-ați fost".
Da Turcii când auza,
Cu pumnu-n piept să bătea,
Şi toți Aman!... striga,

125 Cazarme

"Baca şim dim gheauru"[126],
"Ce-a-ndemnat-o gheavolu "
"Să ne-arate ţâţâli",
"De ne-a rupt inimili".
Mizâlca din vapor ieşea,
Iar pe roibu-ncăleca,
Şi la-mpăratu venea.
Şi-mpăratu o primea,
Şi pe iea o mărita,
Ficior de alt împărat lua
Şi le da-mpărăţia
Ş-a lui toată avuţia
Singur Domnul iel ştia,
Şi-mpărat că rămânea,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

126 Înjurătură turcească

Ilincuța Şandrului

Lină verde de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Dincotro soare răsare,
Mi să vede-o casă mare;
Cu fereştili-n brumale,
Să-nvârteşte după soare.
Da la iea cine-mi şedea?
Şede Şandru, om bogat.
Cu fată de măritat.
Pe fetiță c-o chema
Ilincuța Şandrului,
Şandrului bogatului,
Propta Țăligradului.
De-unde voivod-auza
De Ilinca cea frumoasă,
Îi scoate suflet din oasă
Pe căic[127] *că să punea.*
Gujbili[128] *că le-ntărea*
Iacă căicu ajungea
La marginea Dunări,
Unde Dunărea coteşte,
Da malu mi să-nvârteşte.
La cea salcă cocoşată,
Ce sta cu burta pe apă,
Unde căicu mi-aşteaptă.
Din căic afară ieşea,
Mi-eşea doi pruni înfloriți;
Nu sânt doi pruni înfloriți,
Şi sânt doi Turci învăliți.
Pe margine de Dunăriță
Frumos ieşi o fetiță
Cu vedrița-n cobeliță,

127 Vaporaş
128 Pânzele

Ia apă rece în vedriță.
Şi cu Turcii să-ntâlnea,
Da Turcii zo întreba,
De Ilinca Şandrului.
Acea mândră de fetiță,
Îi fu Ilinchii-o văruichiță.
Iea pe Turcii când auza
Că-ntreabă de Ilinca,
Pe vedre se mânia,
Fuga la Ilinca da.
Drept în casă să ducea,
Ilincuții că-i spunea:
"Fa, văruică, Ilincuță",
"Ştii, văruică, da nu ştii",
"La tine fată-a venit",
"Tare venind şi sosând",
"Veni doi pruni înfloriți",
"Nu sânt pomii infloriți",
"Da sânt doi Turci învăliți".
"Întrebând şi ispitând"
"De Ilinca Şandrului",
"Şandrului, bogatului",
"Că mi-o cere Voivoda".
"Lină verde de-o sulfină",
"Să facă neagră cădână".
"Ieu aşa c-am auzât",
"Turcii de tine-ntrebând",
"Şi la tine c-am venit",
"Mândră veste ț-am veştit".
Da Ilinca de auza,
Cum tăbăra de plângea,
Din oichi negri lăcrăma
Şi din gură-aşa grăia:
"'Lele, Doamne, Sfântule!..."
"Şi tu, Puternicule!"
"'Unde, Doamne, s-a văzut",
"Cea Rumână după Turc?!"
"Că m-e Turcu porc de câne"
"Să nu-l văd pe lângă mine".
Şi la mumă-sa striga:
"Mumă, muiculița mea",

"Da ştii mumă, da nu ştii".
"Ieu dau fuga la băştea"[129],
"Da tu mumă-oi rămânea"
"'Şi Turcii când m-o căta"
"Dila poartă or striga":
"Şendruleasă, bogătească",
"Iea să ieşi afar din casă",
"Ne dai pe Ilinca frumoasă".
"Că ne cere Voivoda",
"C-aşa vrea inima"
"S-o ia pe Ilinca ta".
Da tu mumă c-oi zâcea:
"Turcilor, buni şi agale",
"N-aţ auzât ş-aţ aflat"
"Că Ilinca a murit",
"Cam din vreme şi de mult!..."
"De când Ilinca-a murit",
"Inima-n mine s-a fript",
"Şi numai pot de urît!..."
"Da de când am îngropat-o"
"lnima-n mine-a crăpat-o..."
"Pe Ilinca-am îngropat-o"
"La stratu cu oicheşele",
"Să-i plângă lumea de jele...",
"La stratu cu busuioc"
"Să-i plângă lumea cu foc..."
Iată Turcii că-mi venea,
Aşa Turcilor grăia:
Da Turcii când auza,
Di pe cai să dubăra
Şi din gură sta, grăia:
"Mumă slabă şi bătrână",
"Tu ieşti Ilincuţii mumă?"
"Noi nu-ţi credem cuvântu",
"Aide să ne-arăţi mormântu".
Şendruleasa, bogăteasa,
Lua pe Turcii şi pe agale
Şi-n grădină că sărea,
Din gură aşa grăia:
"Iote Ilinca colea!"...

129 Grădină

Sapă Turcii după iea,
Pe Ilinca n-o găsa,
Şi da fuga la băştea,
Unde uda florili,
Prisădea garoafili,
Să le-nfloară florili;
Să le poarte fetili,
Mai cu foc nevestili.
Iacă Turcii c-o vedea,
La Ilinca să ducea,
Dila pârleaz că striga:
"Bre, Ilincă, fată mare",
"Da-mi şi mie-o garafea",
"Să o miros câtăva".
Da Ilinca sta, vorbea:
"Turcule, păgânule",
"Bată-ți calu, cată-ți drumu",
"N-are daica flori de dat",
"C-astă vară n-a ploiat"
"Ş-am dat bani de le-a udat",
"Banii di pe sărutat".
"Ş-am dat bani de îngrădit",
"Toți banii di pe iubit";
"La nuiaua şi paraua",
"La tot paru galbinu".
Dară Turcu să ruga:
"Vin, Ilinco, la pârleaz",
"Nu ne face la năcaz..."
Iacă Ilinca venea,
Şi-i adusă-o garofea;
Dară Turcu di colea,
Iel cu stânga o minţa,
Cu dreapta o prindea
Şi pe cal că-o-arunca.
Plecară Turcii cu iea,
Legată ca vai de ea;
Zo plângea şi să văita,
Dară Turcii să ruga:
"Taci, Ilinco, nu plângea",
"Te ducem la Țaligrad",
"Să te vadă cădânili",

"Să-şi dea sufletili";
"Să-ți vadă umbletili",
"Să le rupi inimili".
Şi pe căic o punea
Plecă căicu cu ea;
Da Voivoda zo striga:
"Ia-ntăriți voi gujbili",
"Dați voi cu lopețâli".
Când căicu să-ntărea
Tare la fugă-mi fugea,
Da Ilinca zo plângea,
Şi din gură aşa zâcea:
"Lele, Doamne, Sfântule!"
"Decât roabă Turcilor"
"Ş-argată cădânilor",
"Ieu momeală peştilor"
"Şi rugină pietrilor".
Atât din gură zâcea,
De Voivoda să ruga:
"Mă, Voivode, d-ta",
"Ia dezleagă mânili",
"Să-mi aşez ieu tâmplili",
"Să-mi pun fața la albeală".
"Buză moi la rumineală",
"Că mă văd cădânili",
"Să-şi de sufletili".
Da Voivoda, pui de domn,
N-avu minte de un om;
Mânili le dezlega,
Da Ilinca sărmana,
Se făcu că să-mpletea,
În margine la căic să da,
Apă cu mâna că lua,
Tâmple negre le uda,
Cu marama le ştergea;
Dumba-n Dunăre sărea.
Da şi Turcii după iea
Cu cârligili-o trăgea,
Şi moartă ca vai de iea.
Caicu-ndărăt-nvârtea
La cea salcă cocoşată,

Ce sta cu burta pe apă,
Unde Dunărea coteşte;
Da malu mi să-nvârteşte.
Iei căicu mi-l oprea,
Pe Ilinca că o lua
Şi pe cai că o lega,
Baş moartă ca vai, de iea.
Şi-o dusă la muică-sa,
Şi aşa tucii striga:
"Şendruleasă, bogătează",
"N-aţi pe Ilinca frumoasă".
Şendruleasa de-auza",
Când afară că-mi ieşea"
Pe Ilinca mi-o vedea
Şi moartă ca vai de ea.
Tum-te atunci că mi-o lua,
Pe Ilinca mi-o-ngropa
La stratu cu oicheşele
Să-i plângă lumea de jele...
La stratu cu busuioc
Să-i plângă lumea de foc,
Ş-o băga-n negru pământ,
Şi să uita ca un gând.
Lăutarii că tocmea
Şi-n cântec că o cânta;
Doamne, de să pomenea,
De să cântă ş-acuma.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăt, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Chera Cheralina

Verde de-o cicoare,
Colea-n vad în vale,
Colea-n Gârla Mare;
Încarcă, mi să-ncarcă
Două trii sandale[130]
Cu marfă fămeiască
Că ie mai frumoasă,
În lume mai blăgoasă.
Dila vale-mi vine,
Chera Cheralina,
Fată de Rumână.
De Rumân bogat,
Dila Țăligrad.
Da sandale-ncarcă
Arapu, arapu,
Negru şi buzatu.
Arap de-mi vedea
Că vine Chera,
Arapu-mi vorbea:
"Vino, Chero, vino",
"Vino de ț-alege",
"Marfă fămeiască",
"Că e mai frumoasă!"...
"Şi iar Chero-alege",
"Pene şi mărgele",
"Că sânt frumuşele",
"Sădef de-al mărunt"
"Să mi-l port la gât".
Chera, fată mare,
Mergea pin sandale,
Arapu-mi vorbea:
"Turcilor buni şi agale",

130 Vaporaşe mici

"Ia-ntăriţi voi gujbili"[131]
"Să pornim săndalili",
"Pe Chera să o furăm",
"La Stambol să o ducem";
Da Chera ştia turceşte,
Cu arapu iea vorbeşte:
"Arape, arape",
"Negre şi buzate",
"Ia nu-ntări gujbili",
"Să porneşti săndalili".
"Ştii, arape, ştii",
"Ieu, arape, am"
"Vro trii frăţiori":
"Unu şerpii Dunării",
"Una raţa bălţâiei",
"Şi cu oţu Brăilei".
"Când de noi că-o auza",
"Dupa noi când s-o lua"
"Şi te-ajunge pe săndale",
"Şi-ţi ia capu dumitale".
Da arapu sta, zâcea:
"Aide, Chero, aide"
"Că te cere Juz-Paşa"
"De-a lui mândră nevestea".
"Să te vadă cadânili"
"Să-şi dea sufletili",
Dară Chera-aşa zâcea:
"Arape, arape",
"Negru şi buzate",
"Ieu m-am botezat";
"De albă creştină",
"Nu neagră cadâna".
Da arapu de-auza,
Săndalili le mâna
La vale pe Dunăriţa.
Fraţâ Cherii mi-auza
Şi-mi aleargă colea-n vale,
Colea-n vale-n Gârla Mare.
Iei câs-trii mi să vorbea,
Zâcea şerpii Dunării:

131 Pânzele de la corabie

"Măi, tu, rața bălțâiei",
"Sări în Dunăre la fund",
"Că mergi pin apă curând"
Dară oțu Brăilii,
Dară şerpii Dunării
Să delungea câmpului.
Şi ca vântu alerga
Când ajunsă la săndale,
Sus pe cârmă să suia,
Striga rața bălțâiei:
"Aleargă oțu Brăilii"
"Că i-am prins ieu cârmilii",
"Şi i-am muiat gujbili!"...
Veni şerpii Dunării,
Să suia sus pe săimia,
Dară Turcu rău striga:
"Turcilor buni şi agale",
"Mânaț şaica cât puteți"
"Că Dunărea s-a turburat",
"Nu sântem noi de scăpat".
Veni oțu Brăilii,
Di pe malu Dunării,
Pusă mâna pe arap.
Mâna-n chică-i împlânta
Şi de maică-l înjura,
Ce i-a luat pe soru-sa.
Dară şerpii Dunării,
Îngăurea săndalili,
De izvora apili.
Turcii-aşa dacă-mi vedea,
Săndalili le trăgea
La malu Bosforului,
În poala Stambolului –
Multă blagă râdica,
Pe Cheralina o lua,
O ducea la Brăila.
La Brăila când mergea,
Veni boieri din Brăila;
Pe Cheralina ogodea[132]*,*
Şi de nevastă o lua –

---
[132] Logodea

Frațâ iei c-o dăruia
Cu două, trii săndale pline
Tot de marfă fămeiască,
Ca ie-n lume mai frumoasă.
Mai mult pene şi mărgele
Că sânt mândre frumuşele
Şi sădefuri de-al mărunt
Că ie-n lume şi mai scump –
Cu boieriu văcuia
Doamne, de să pomenea.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Jianu

N-aţ auzât di-un oţoman,
*Di-un Jian şi di-*un Oltean
Şi di-un oţ de căpitan
Care umblă pin păduri
Cu şaisprezece panduri,
Tot în ghete şi cuşături,
*Numai în găitan şi-*nflorituri.
Cu pistoale înarmaţ,
Cu puşti, flinte încărcaţ,
Umblă ca nişte turbaţ;
Că iau mei dela ciobani,
Armăsari dila mocani;
*Făr-de plată, făr-*de bani,
Vai, maica mea, ce duşmani!
Şi păzăsc pila strâmtori,
Ia bani dila negustori;
Că sânt la purtat uşori
Şi la schimbat cu spori.
Jianu mi-e om la sfat,
Fără frică de păcat,
Multe casă a călcat;
Pe cine-ntâlnea smulgea,
Măduva din iel sugea.
Iară lumea de vedea,
Da jalbă la Caragea;
Domnia cât mai curând,
Potera la iel mânând;
Da Jianu-*nţălegând,*
Să opri la Olt fugind.
Călare pe armăsar
*Şi striga: "*podar, podar",
"Trage podişca la car",
"Că nu-ţ va fi în zădar",
*"Trage podu măi de-*adreptu",

"Nu mă trage pe departe"
"Că-ți răcesc un glonț în piept",
"Or te culc, or te deştept".
Da podariul sta privea,
Să făcea că să gândea,
Poterii voind să-i dea.
Jianu iar strigând,
Şi zăbava lui văzând,
Să mai aştepte nevrând,
Dete drept prin Olt trecând.
"Decât să mă rog de prost",
"Până să dea podu-n rost";
"Fi-voi voinic cum am fost"
"Şi voi trece la-adăpost".
"Decât o para la pod",
"Murgu-mi este cam nărod";
"Când ie coada lui nod",
"Trece Oltu ca pe pod".
"De-oi sta ca să mă plătesc",
"La toț să mă căciulesc",
"Da ce naiba haiducesc!"
"Haideț, murgule, haideț",
"Te sâleşte murguleț",
"Nu-ț mai face păru creț",
"Hai la Zlatina, aideț",
"Mergi, murgule, nu sufla",
"Nu sufla, nu te umfla".
"La gazde vom răsufla"
"Şi odină vom avea",
"Gazda mea e-n Valea ra".
Iară murgu când sărea,
Togmai ca căprioara
Poşta un sfert îi părea.
Dar la gazdă ajungând,
Omu auzâ țâpând;
Potera gazdii alergând,
Şi de Jianu-ntrebând.
Iel atunci fugind spre plaiu,
A strigat la murgu "ai",
"Săi, murgule săi",
"Să fugim şerpi şi văi".

"Ţân-te gazdo, nu te da",
"Că s-o moloşea",
"De s-o mira toţ de iea".
Dar când Jianu fugea,
Potera mi-l ajungea;
Mânili-n iel înfigea,
Şi-l ducea la Caragea.
Iar când pi la apus,
Când la curte iel fu dus;
Cu tovarăşii în rând pus,
Aşa cânta cu-n glas sus:
"Stau în drum şi mă gândesc"
"Ce s-apuc, ce să muncesc";
"Pâne să mi-o dobândesc",
"Copilaşii să-mi arănesc".
"Când nădejdea mi-am răspuns",
"Şi şedeam pe gânduri dus",
"Aminte ce mi-am adus?"
"Mă uitam pe deal în sus",
"Mă uitam pe jos pe lunci",
"Vedeam oameni, muieri şi prunci",
"Tot cu plugurile la munci".
"Mă-ntristai mai mult atunci",
"Că toţi îmbrăzda mereu",
"Numai plugulaşul meu",
"De vremuri răle rupsăsă",
"Făr-de aramă rămânsăsă".
"Că ieu numai avusăi"
"Tot brădetul, un bordei!"
"Şi pe vatră unt cu tei",
"Şi-un tăciune de tei",
"Cu cenuşa-ntr-un ulei".
"Şi nici aia nu-i a mea",
"Ce-a tors soacră-mea pe iea",
"Când să-nchină să ia",
"Să spele şi iea cu ia".
"Ş-am umblat, ş-am alergat",
"M-am miluit, m-am rugat";
"De sărac şi de bogat"
"Şi nima-n samă nu m-a luat".
"Am cerut boi într-un ceas",

"Să-mi ar şi ieu un loc di-un pas".
"Nevoie să nu mă las",
"De milă n-am măi rămas".
"Atunci mă-ntorsei şi ieu"
"Şi zâsăi în gândul mieu":
"Dar-ar ,bunu Dumnezău"
"Să umble şi plugu mieu";
"Săbioara să-mi fac plug",
"Şi pistoalele să le-njug".
"Flinta, iataganu lung",
"Să-mi pun într-o parte fes"
"Şi la colnice să ies"
"Să mă pui să brăzdez des",
"Să trag brazda dracului",
"Tot din vârfu dealului"
"Până în capu satului",
"Drept în casa bogatului",
"Drept la furca patului".
Astfel Jianu legat
A stătut şi a cântat
La vale în palat,
De poteră-nprejurat.
Dară pravila judeca,
Cu lanțuri îl închidea
Şi în ocnă mi-l băga.
Unde om nu măi calcă,
Cât o fi lumea asta.

Auzită dela Chivu Irşie com. Stanotârn, jud. Vidin, Bulgaria.

Guda şi Costea

(VARIANTĂ)

Astăzi Luni şi mâne Marţi,
Pleacă Costea la Galaţi
Să ia sare de mneoare,
Să aibe-n toamnă gonitoare.
Şi tărâţă de oiţă,
Să facă la mneluşei ţâţă.
Când mergând Costea pe cale
Să-ntâlnea cu Fulga-n vale,
Cu Fulga aiduc bătrân,
Ce tot vine pila turmă.
Iacă Fulga-i sta vorbea:
"Unde, Costeo mi-ai plecat",
"Cu cine turmili-ai lăsat?!"...
Dară Costea, cioban Costea,
Iel din gură-aşa zâcea:
"Măi, Fulga, aiduc bătrân",
"Toată iarna ai venit"
"Şi la turma ai dârât".
"Da ştii, Fulgo, da nu ştii",
"Că mai are Costea, are",
"Patruzăci de câni bătrâni"
"Şi cinci zăci de Căţălandri";
"Cu Guda, căţa bătrână",
"Ce păzăşte vara-o stână".
Iacă Fulga sta vorbea:
"Iote, Costeo, ce-o să-ţi fac",
"Ieu la turmă m-oi ducea",
"Turmili ţi le-oi rupea",
"Ţâie un cârd că ţ-oi lua"
"Şi-o mioară de frigare"
"Şi-un berbec de o căldare".
Dară Costea aşa-i grăia:

"Nu scapi tu de Guda mea!",
"Chiar în pământ te-oi băga!"...
Da Fulga când auza,
Ală mare că ieria,
Pornea vânturi de sufla
Şi din ceri că lăpăda.
Pica câti-un pic de ploaie,
Câte două de zăpadă,
Vânturli tot vâjăind;
Dară Guda ocolind
Cățălandrii chirăind.
Dară ploia slătărea,
Pănă pe Guda uda.
Guda-n claie să băga,
Cățălandrii iar aşa.
Da Fulga, aiduc bătrân,
Iel în turme să băga;
În multe părți le spărgea,
Un cârduleț lua şi pleca.
Unde mi să scufunda,
Unde-i codru neumblat;
Dealurli s-a surupat,
Fulga-acia s-a băgat.
Lua mneoara de frigare
Şi berbecii de căldare.
Iară Costea când venea,
Turmili le număra,
Chiar în turme nu-mi vedea
Cea mneoară oicheşea,
Ce-ți dai inima pe iea.
Iel la Guda să ducea,
"Asnoapte ce mi-ai făcut"
"Turmili ce n-ai păzât?"
"Fulga aiduc a venit",
"Cârdu din turme mi-a rupt",
"La număr nu mi-a ieşit"
"A mneoară de frigare",
"Şi cu-n berbec de căldare";
"Şi mneoara oicheşea",
"Ce-mi dau inima pe ea".

Câtârliga[133] *râdica,*
Şi pe Guda o lovea;
Dară Guda zo schincea,
Şi din gură-aşa grăia:
"Stai, stăpâne, nu mă bate",
"C-o să-l cat pe Fulga la moarte!"
Atunci Costea ciobănaş,
Câtârliga-n mână lua,
Tăbăra de fluera
L-ai patruzăci de câni bătrâni,
Ş-ai cincizăci de căţălandri.
Şi Guda căţa bătrână,
Ce-mi păzăşte vara-o stână,
Când odată pueza[134]*;*
Iacă Guda rău schincea,
Piste urma lu Fulga da,
Căţălandrii după iea.
Dară Costea trist eria
Şi mergea cât mai mergea
Guda pe Fulga-l sâmţa.
Odată când aulea,
Căţălandrii iar aşa,
Şi pe Fulga-l ocolea,
Cioban Costea alerga.
Când pe Costea îl vedea
Cu berbecu în căldare
Şi mneoara pe frigare,
Cioban Costea când răcnea;
"Aşa căţăluşa mea!"...
"Ia să-i rupi tu vinili",
"Să-i pierdem noi zâlili".
Chiar Guda când îl sâmţa,
Odată să răpeza,
Şi de vine-l apuca;
Vinili i le rupea,
Căţălandrii l-ajuta-
Cânii bătrâni ajungea;
Da din Fulga zo trăgea,
Şi pe Fulga îl rupea.

133 Ciomag cu cuie
134 Umpleau pădurea

Cioban Costea ajungea,
Ş-avea Costea ce vedea:
Un berbece-ntr-o căldare
Ş-o mneoară în frigare.
Iel la cârd să ducea
Şi-n cârd că mai găsa
Pe-o mneoară oicheşea,
Ce-şi da inima pe iea.
Chiar la turme să ducea;
Guda zo le ocolea,
Costea la iea să răstea;
Să păzască turmili,
C-o să-i piardă zâlili.
Da Guda aşa zâcea:
"Mă rog stăpâne de tine",
"Că ieu am îmbătrânit";
"Păru pe mine s-a rărit",
"Nu pot să mai țân la frig".
Alți cățăluşi învăța,
Turmili de le păza.
Cioban Costea rămânea,
Tot cu turme să purta.
Că eria cioban bătrân,
Cam din vreme şi de mult.
Şi iar Costea rămânea
Pin aproape de Galați;
În Țara Rumânească,
Ca pentru să pomenească.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Arghiu Crăişoru[135]

Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Într-al buaz de mare,
Tare mi să-npare,
Mândră casă, mare;
Fereştile-n brumale
Să-nvârte după soare.
La iea cine-mi şedea?
Un cistit de împărat,
Mare luminat.
Şi-mpăratu-avea
Cea mică băştea[136].
Şi-n băştea mi-avea,
Vro cincisprezece meri,
Cu doisprezece peri.
Doisprezece aluni,
Cu doisprezece pruni
Şi toţ pomi de-ai buni.
Împăratu avea,
-N mijloc de, băştea,
Tot un pui de măr;
Nu ştiu fi-va păr,
Or m-e pui de măr.
De flori înflorea
Şi poame lega,
Pe-o parte să cocea,
Pe alta iar lega.
Împăratu când venea
Găsa măru jerpelit,
Crecile le-a frânt,
Rău le-a prăpădit.
Împăratu sta, zâcea:

135 Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan poartă denumirea "Ardiu Crăişor" pag. 229
136 Grădină

"Ce să fie Doamne-asta?"
"Ăsta pui de măr",
"Nu ştiu fi-va păr",
"Ăsta pui de măr",
"Ieu l-am pus cu mâna",
"L-am săpat cu sapa"
"Să mănânce tata".
"Nu-şi cine-a venit"
"De l-a prăuit[137]*".*
Şi-mpăratu-avea
Vro trii ficiorei,
Toț sânt pui de zmei.
Ficioru cel mare
Cu grija-n spinare,
Iel sta grăia:
"Tată, taica-l meu",
"Desară mă duc"
"Măru să-l păzăsc",
"Or şi ce gândesc!".
"Pe care găsesc"
"Mere culegând"
"Să ți-l dau legat"
"Țâie ca pi-un beat".
Împărat de-auza
Din gură-i spunea:
"Du-te ficioraş".
"Mi-eşti ficior mai mare"
"Să ai grije tare".
"Tu n-oi adurmea";
"Până oi prindea",
"Or cine-o venea".
Soarli apunea,
Voinicu pleca,
Su măr să ducea,
Voinicu păza,
Zânili venea,
Măru-i culegea,
Crecili-i frângea,
Rău mi-l jerpelea.
Ceal voinic de noapte,

137 Prăfuit

Cum să pomenea
Şi-n măr să uita,
Şi iel că vedea
Măru jerpelit,
Crecili le-a frânt.
Tăbăra plângea,
La-mpărat venea
Şi mi-i povestea:
"Tată, taica-l meu",
"Ş-al lui Dumnezău".
"Ieu măru-am păzât",
"Nu-şi cine-a venit"...
"Când am adurmit".
"Rău l-a jerpelit",
"Crecili le-a frânt",
"Le văd pe pământ!".
Al de doi ficior,
Pe lume cu dor,
Iel aşa vorbea:
"Tată, taical-meu",
"Acuşi rându meu";
"Şi ieu să păzăsc",
"Belchem[138] *dobândesc".*
Dor atât vorbea,
Şi-mi pleca-n băştea.
Su măr să ducea,
Şi iel îmi păza.
Toată noaptea sta,
Nima nu venea.
La mijloc de noapte,
Puţân cucăia.
Zânili să sloboza
Şi iar măru culegea.
Iel nu le-auza.
Cum să pomenea,
Tăbăra plângea
Şi la-mpărat venea,
Din gură-i povestea:
"Iote, tată, ce-am făcut",
"Toată noaptea am păzât",

138 Poate

"Când fu la mijloc de noapte",
"Puţânel am cucăit";
"Nu ştiu cine a venit",
"Şi iar măru l-a bătut".
Atunci ficioru-al mai mic,
Cel mai bun, tare, voinic,
Iel din gură-aşa grăia:
"Tată, tăiculiţa-l meu",
"Să-ţi ajute Dumnezău"
"Să-mi dai ţoalili tăle",
"Ce te-ai cununat cu iele".
"Să-mi dai săbioara ta",
"Ce te-ai încins tu cu iea"
"Când ai luat pe muica mea".
"Ieu atunci la măr mă duc",
"Ieu măru să ţâ-l păzăsc"
"Şi prea cred că dobândesc".
Împăratu de-auza,
Ţoalili lui că le lua,
Şi lui Arghiu Craiu le da.
Arghiu cum le îmbrăca,
Săbioara o-ncingea,
Îşi lua drumu şi pleca
Şi să dusă la băştea,
Şi în măr să pitula,
Toată noaptea că păza.
Când fu la mijloc de noapte,
Cu sudori grele de moarte,
Îi venea de cucăia.
Deloc trăgea sabia,
Pune plăsălili-n pământ,
Şi cu vârfu sus la gât.
Numa-odată cucăia,
Săbioara-l înţăpa
Şi de somn că îi trecea.
Când în măr să zăuita
Trii zâne în măr vedea;
Câte treile fete mari,
Parcă sânt de gospodari.
Arghiu dacă îmi vedea,
Trasă arcu sta să dea,

Dară Zâna cea mai mare,
Ce e cu grijă-n spinare,
Iea din gură aşa-i grăia:
-*"Arghiu Crăişor"*
"Prididit de dor",
"Arghiu făr de casă"
"Şi fără nevastă".
"Ia stăi de nu da".
"Cere di la mine",
"Că-ți dau eu pe lume".
-*"Zână, Dumneata",*
"Dă-mi pe sora ta",
"A mai mititea!"
"Pe aia, Ileana",
"De crăliță[139] *mie"*
"Să-ți samene țâie",
"De podoabă mie".
Atâta-i spunea,
Arcu-ntins şedea,
Sta numai să dea,
Ileana privea.
Iea dacă-mi vedea,
Din măr cubăra.
Arghiu di colea,
În brață o lua.
Da zâna cea mare,
Cu grija-n spinare,
Iea aşa-i spunea:
"Arghiu, Crăişor",
"Prăpădit de dor";
"Iote sora mea",
"Acuşi zâna ta".
"Tu cum oi păstra-o",
"Aşa mi-oi aveaua".
"Cu iea te-oi culca",
"Calea pe băştea".
"Voi când v-ați iubea",
"Şi ați adurmea",
"Rău o venea",
"Dila iea o fura"

139 Regină

"O viță de păr din cap",
"Şi atunci zâna ț-a plecat".
"Rămâi făr-de casă"
"Şi fără nevastă".
Arghiu de-auza,
Cu zâna-mi pleca,
Colea prin băştea,
Unde să culca,
Iubitu făcea.
Zâna pleca grea
Şi iei adurmea.
Iacă rău când venea,
Dila zână că fura
O viță din păr din cap;
Deloc zâna a plecat,
Pe Arghiu culcat l-a lăsat.
Arghiu când să deştepta,
Şi pe zână n-o vedea;
Cum tăbăra de plângea,
Şi la taică-su-alerga.
Din gură aşa-i spunea:
"Iote, tată, ce-am făcut",
"Toată noaptea am păzât",
"Şi ieu Zână-am dobândit".
"Şi cu iea că m-am iubit",
"Cu ea am adurmit",
"Rău la noi a venit",
"Dila zână mi-a furat"
"O viță de păr din cap".
"Iacă zâna mi-a plecat",
"Ieu am rămas culcat".
"Nu ştiu cum naiba să fac",
"Mă duc în lume s-o cat!"...
Iacă Arghiu Îmi făcea,
Nişte opinci de fter
Ş-o cârjie de oțăl.
Cu nouă cai pleca,
Nouă ai că o căta;
Nouă cai îi prăpădea
Şi pe zână n-o găsa.
Pe picioare pleca,

Din țară-n țară-ntreba;
De-acea casă a de zâne,
Unde-o fi departe-n lume!...
Şi nima nu ştia,
Şi opincili tocea,
Şi cârjia iar aşa.
De tot gol că rămânea,
Tot îşi cată iel zâna.
Pe-o vale cubăra,
Tăman sara însăra,
Sus în munte să uita,
Sus în munte un foc ardea,
Pingă foc ora juca.
Arghiu la foc să ducea,
Acolo pe cine găsa?
Găsa vro trii tărturei[140] .
Tărtureii zo să bătea
Pi-un pustiu de fes.
Arghiu de vedea,
Bună sara că le da,
Tartorii zo-i mulțămea,
Din bătaie să oprea
Cu Arghiu să vorbea.
Tartorii zo-l întreba:
"Măi Arghiu, tu, crăişor",
"Ieşti bun, prididit de dor";
"Ieşti băiat fără de casă",
"N-ai casă nici nevastă".
Da Arghiu le povestea,
Cum cu zâna a pățât,
Şi pe Zână ş-a pierdut.
"Departe am plecat",
"Pe zâna mea s-o cat".
"Da voi tartori grei",
"Voi n-aț fi auzât"
"De casa de zâne",
"Unde-or fi pe lume?"
Tartorii zâcând,
"Noi n-am auzât"
"De casa de zâne",

140 Draci

"Unde-or fi pe lume".
Arghiu şi-ntreba:
"Măi, voi, tartori grei",
"De ce vă certați";
"Şi vă vătămați?"
Tartorii zâceau:
"Arghiu, Dumneata",
"Taica a murit",
"Fiesu i-a uidit",
"Şi noi ne certăm"
"Care să i-l luăm ".
Arghiu întreba:
"Ce vo trebuia"
"Baş şi fesu-ăsta?!"
Tartorii spuneau:
"Arghiu, Dumneata",
"Pe unde-oi umbla",
"Fesu-n cap oi punea",
"Nu te vede nima".
Arghiu de-auza,
Trii părele din poznar lua,
Şi la tartori că le da,
Fesu de-i cumpăra.
Îşi lua drumu şi pleca;
Toată noaptea că mergea,
Şi la zâuă iar aşa.
Unde sara însăra,
Altu foc în munte sus;
Unde tartorii s-a dus,
Să facă şi ei răspuns.
Tartorii la foc şezând,
Toți din jordele[141] *bătând;*
Pi-un păpucel certând.
Arghiu la ei privind,
Şi bună sara le da,
Tartorii îi mulțămea;
Da Arghiu îi întreba:
"Măi, voi, tartori Dumneavoastră",

[141] Nuiele

"Ce sânteţi cu mintea proastă",
"Ce vă certaţi voi aşa",
"Baş pe păpucelu-ăsta!!"...
Da tartorii aşa zâcea:
"Măi, Arghiu, Dumneata",
"Iacă taica a murit",
"Păpucelu i-a uidit!".
Şi Arghiu ispitind,
"Măre ce v-o trebuia"
"Vouă păpucelu-ăsta!?"
"Păpucelu să mi-l daţi",
"Dila voi l-oi cumpăra"
"Că s-a rupt opinca mea",
"Da spuneţi ce-o trebuia?",
Iacă tartorii-i spunea:
"Arghiu păpucelu-ăsta",
"Pe apă te-oi slobăza";
"Sus pe apă c-oi mergea"
"Şi nu mi te-oi scufunda".
Arghiu dacă-auza,
Trii parale că le da,
Şi papucu cumpăra,
Şi iară-i mai întreba:
"Voi, tartori, Dumneavoastră",
"Pe-aici pe munte şezând"
"Şi la focuri încălzând",
"Ştiu bine c-aţi auzât"
"De-a cea casă cea de zâne",
"Unde or fi iea pe lume?!"
Da tartorii că spunea:
"Măi Arghiu, Dumneata",
"Arghiule să te duci",
"În margine măriei",
"Şi pe mare c-oi pleca"
"Să te duci în sus pe mare"
"Dinspre răsărit de soare"-
"Unde şede apa baltă",
"Că-mpăratu nostru-aşteaptă",
"La cea casă, cea de sticlă",

"Inimioara-n tine-ți pică".
"Că-mpăratului de drag",
"Are vo trii coarne-n cap",
"Împăratu de-o-ntreba",
"Lu-mpăratu-oi povestea"
"Să spună el zâna ta".
Iacă Arghiu de-auza,
Păpucelu că şi-l lua,
Jos la mare dubăra,
Şi-n picior şi-l aşeza;
C-o cureluşe-l lega,
Şi pe apă că pleca.
Apa pliută mi-l ţânea,
Şi Arghiu zo-mi drumia[142]
Pe mare, la vale,
Spre răsărit de soare,
Unde şede apa baltă,
Unde-mpăratu aşteaptă.
La cea casă, cea de sticlă,
lnimioara-n tine-ți pică.
Cum în casă ajungea,
Iacă-mpăratu vedea:
"Măi Arghiu, Crăişor",
"Prididitu de dor",
"De când m-am făcut"
"Pe-aici n-a venit",
"Nici un om cu trup".
"Acuşi tu-ai venit",
"Acas m-ai găsât!"...
Arghiu Crăişor,
Din gură vorbea:
"Cinstite-mpărate",
"Mare luminate",
"Ieu că mi-am plecat"
"Zâna mea s-o cat".
"Pământu-am umblat",
"Nici n-am mai aflat"...
"De casa de zâne",

142 Drumuia

"Unde-or fi pe lume!"...
Cistitu-mpăratu,
Iei dacă-auza,
Buciumu că lua,
Când îmi buciuma,
Toți tartorii venea,
Când să-nşiruia;
De mi-l ocolea,
Unu nu ieria!...
Iel tartorii-al şchiop,
Cu mare năroc.
Pe-ai buni-i-ntreba,
"Unde-o fi pe lume?"
Şi iei nu ştia.
Şchiopu când venea,
Pe iel l-ntreba,
Iel îi povestea:
"Cistite-mpărate",
"Acuşa trecui"
"Pin gunoiu lor"
"Fărmături de pâne mâncai",
"Păn-mă săturai".
"Bucium auzâi",
"La tine venii".
Împăratu răspundea:
"Unde ie casa de zâne",
"De şede departe-n lume?"
Dară şchiopu zo-i spunea,
Împăratul-asculta,
Iar din gură-aşa zâcea:
"Pe Arghiu Crăişor îl iai",
"Vă duceți tare ca vântu",
"Ajungeți-nainte ca gându",
Iacă tartorii mi-l lua,
Şi cu Arghiu îmi pleca;
Şi mergea tare ca vântu
Ş-ajungea iute ca gându.
Când la zâne ajungea,
Lui Arghiu îi spunea:

"În prăvălie când oi tuna[143]*",*
"Fesu-n cap că l-oi punea",
"C-aici alili te mănâncă",
"Şi-n sobă te-oi băga",
"Cam departe-ntr-o chiuşea[144]*",*
"Şi fesu-n cap l-oi ţânea"
"Că te vede zânili"
"Şi-ţi răpune zâlili",
"De cină că oi cina",
"Da zâne nu te-o vedea",
Iacă sara însăra,
Da Ileana le gătea,
Mândră cină le făcea,
Numai vro trei perişoare,
Ş-alelalte carne goale -
Iele la masă şedea,
Arghiu între iele sta,
Mândră cină că cina;
Cina păn' să sătura
Şi zânili nu-l vedea,
Dară zâna cea mai mare,
Iea Ilenii sta-i spunea:
"Ileano, daică, Ileano",
"Pănă-acuşa aşa-am mâncat"
"Şi toate ne-am săturat",
"Dară-acuşa nu ne-ajuns",
"Crezi copilu ţ-a crescut"
"Şi mănâncă şi iel mult!",
"De prânz mâne să găteşti",
"Să faci patru perişoare"
"Şi mai multă carne goală",
"Să mâncăm, ne săturăm";
"Că copilu ţ-a crescut",
"Că mănâncă şi iel mult",
Ileana cum să scula,
Căldarea pe foc punea,
Copilaşu şi-l scălda,

143 Intra
144 Colţ

Arghiu fesu-arâdica
Şi copilu îl vedea,
Iel din gură-aşa zâcea:
-"Mamă, iote tata-l meu!"
-"Nu e, muică, nu e",
"Nu e taica-l tău",
"Ş-al lui Dumnezău".
"Lui nu i-o aducea",
"Nici ca vântu păru",
"Nici cioara oştioru".
Şi iar îl scălda,
Arghiu s-arăta,
Ileana-l vedea,
Din gură-i zâcea:
"Arghiu, Crăişor",
"Prididit cu dor";
"Arghiu făr de casă"
"Şi făr-de nevastă!"...
"Tu să te păzăşti"
"De suror-le mele",
"Că ce zâne rele!"...
Ielena afar ieşea,
De surcele surcela,
De prânz să gătea,
Da-Arghiu di colea
Copilu din luică lua
Şi cu copilu pleca;
Colea-n poala mărilor,
Şi să sui pe văpor.
Ileana când venea
Şi copilu nu-l vedea,
Când pe văpor că privea,
Pe Arghiu că-l vedea;
Şi la fel să slobăza[145]*,*
Lângă iei iea şedea.
Surorili iei când venea,
Pe Ileana n-o găsa,
Iele pe sus să învârtea

145 Se lăsa

Şi pe văpor c-o vedea,
Iar-ndărăt să-ntorcea.
Iacă văporu pleca,
La malu mării-ajungea;
Multă-armată-l aştepta,
La pristanişte[146] *adăsta.*
Arghiu din văpor ieşea,
Tăbăra bande[147] *cânta,*
Iaca-n trin mi să punea
Şi acasă că-mi venea,
Mândră nuntă iel făcea;
'Mpărăţâia stăpânea,
Doamne, de să pomenea.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte), din com. Alexandrovăt, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

146 Port
147 Muzica

Broasca Roasca

Când oi zâce măndălac,
N-aț auzât ş-aț aflat,
Colea-n vale-n mândru sat
Şede Stancu om sărac.
De sărac este sărac,
De n-are soțâie-n sat,
Cu trii ficiori de-nsurat.
Ficiorii că i-a crescut,
A-nceput a-nbătrânit,
Da nu s-a căstorit.
Al mai mare sta vorbea,
El Dumitru Făt-Frumos,
Care-n lume n-a mai fost,
El din gură-aşa zâcea:
"Tată, tăiculiță-al meu",
"Să-ți ajute Dumnezău",
"Tată tu m-ai blăstămat";
"Or ursoaica m-a ursat",
"De noi nu ne-am însurat?..."
Dară Stancu om sărac,
De sărac este sărac;
De n-avea soțâie-n sat,
El din gură-aşa zâcea:
"Măi Dumitre, taică mă",
"Taica nu v-a blăstămat",
"Or ursoaica v-a ursat".
"Fincă este vorba-aşa",
"Când oi zâce de-o cicoare",
"Du-te-n soba[148] *dela vale";*
"Lină verde peliniță",
"Să pui mâna pe poliță",
"Trii suliți taică să luați",
"Şi cu ele-n sus să dați",

[148] Camera

"Unde sulița-o cădea",
"Acolo mireasa-oi găsa".
L-ai doi frați,
Sulița-n sat le cădea.
Şi-şi găsiră sulița
Şi deloc mi să-nsura.
A lu Dumitru suliță,
Nu ştia unde eria.
Iel pe cal să-ncăleca,
După suliță-mi pleca.
Mergea negru-mboiestrând,
Dumitru pe iel plângând
Şi de suliță-ntrebând.
Mergea Dumitru pe cale,
Şi-n cale-l întâlnea;
Lină verde foi de fân,
L-ntâlnea un moş bătrân.
Cu barba aibă până-n brâu.
Da Dumitru sta zâcea:
- "Bună calea, moşule!..."
- "Mulțumescu-ți, Dumitre!..."
Dară Moşu-l întreba:
"Măi Dumitre Făt-Frumos",
"Care-n lume n-ai mai fost!"
"Ce mergi pe negru plângând",
"Din oichi negrii lăcrămând?"
Da Dumitru Făt-Frumos,
El din gură-aşa zâcea:
"Măi moşule, d-ta",
"Mi-am pierdut eu sulița".
"Nu ştiu unde a picat"
"Ş-am plecat şi eu s-o cat!..."
Dară moşu ce-al bătrân,
Iel din gură aşa grăia:
"Măi Dumitre, d-ta",
"Ț-am văzut ieu sulița"
"În coadili mărilor",
"În răsăritu soarilui",
"Înfiptă-n piatră şedea",
"Lângă gropanu cu apă verde";
"La cea salcă cocoşată",
"De stă cu burta pe apă".

Dumitru când auza,
Iar tăbăra[149] *de plângea.*
Şi din gură-aşa zâcea:
"Oi sărac de maica mea",
"Piatra este scrisa mea!..."
"Da ce să mă fac cu ea?"
Mâna calu cât putea
La coadili mărilor ajungea;
Mâna pe suliță punea,
Şi pe negru-l întorcea.
Mâna calu cât putea,
Pe unde iel că trecea?
Pin gropan cu apă verde,
Pila salca cocoşată,
Ce sta cu burta pe apă.
Dumitru că mai trecea
Şi din groapă că ieşea,
Ieşi-o broască boboşată.
Dumitru când o vedea,
Mergea Dumitru plângând,
Dar şi negru-mboestrând.
Da şi broasca țopăind,
Mâna calu cât putea,
Până calu-i ostănea.
Când ajunsă la ceşmea,
Unde sta şi odinea,
Iacă Dumitru-adurmia;
Da şi broasca ajungea,
Lângă el mi să culca.
Dumitru să pomenea,
Broasca lângă el vedea,
El din gură-aşa zâcea:
"Oi sărac de maica mea",
"Broasca este soața mea",
Dară broasca sta zâcea:
"Taci, Dumitre, nu plângea".
"Că ieu sânt soțâia ta!..."
Da Dumitru sta vorbea:
"Cum să merg în sat cu tine",
"Să fiu ieu de râs pe lume!"
"Ieu sânt bărbat voinicel"

149 Începea

"Şi la faţă frumuşel",
"Da tu eşti o boboşată",
"De picioare-ncrăcănată..."
Iar pe negru-ncăleca,
Şi pe drum că mi-l pornea;
Merge negru-mboiestrând,
Dară broasca ţopăind.
Când în sat că să băga,
Taică-su când îl vedea,
Că vine cu negru-mboiestrând,
Broasca după el ţopăind,
Taică-su când îl vedea;
Mâna pe topor punea,
După Dumitru să lua.
Da Dumitru ce făcea?...
Iel în coşere[150] *fugea*
Şi cu boi să culca;
Broasca lângă iel venea
Şi lângă iel să culca.
Da Dumitru tot plângea,
Urît pe broască avea.
Da broasca dacă-mi vedea,
Îl păza pă-n adormea,
Pin inel să zăuita,
Toate ţărli le vedea
Când odată corconea;
Iacă mumă-sa-auza,
Mumă-sa Solomeia.
La broschiţă că venea,
Broasca Roasca povestea,
"Iacă, mumă, ce-am poftit":
"Păn-să varsă zorili";
"Tu să-mi faci conacili",
"Conacili le furşeşti",
"Cu argint le poleieşti".
"Când o ieşi soarili",
"Iele-n soare să lucească",
"Dumitru să mă poftească".
Solomeia de-auzea:
Când odată cârăia,
Şi pe iea că auza,

150 Grajd

Să vez muma iadului
Şi cu tot al broştilor,
Că toate mi s-astrângea,
Toată noaptea că lucra;
Lui Dumitru că-i făcea
Mândre palaturi i-ardica.
Când soarele răsărea,
Ele-n soare strălucea,
Dumitru să pomenea.
Case mândre că-mi vedea,
Iel cu broasca să ducea
Şi-n casă când să băga,
Da broschița ce făcea?
Deşchidea cu cheili,
Şi-şi deşchidea cojili,
Mândră fată rămânea!
Da Dumitru de vedea,
El cu broasca văcuia,
Şi ta-su să minuna.
Împăratu de-auza
Că Dumitru Făt-Frumos,
Care-n lume n-a mai fost,
Aşa conace-a făcut,
Cum nu este pe pământ,
Împăratu trimetea:
"Măi Dumitre Făt-Frumos",
"Tu mie că mi-oi făcea",
"Palatur-li iar aşa".
"Cum ale tăle sunt frumoasă",
"Ale mele mai aleasă!?..."
"Şi-naintea lor de casă",
"Nişte pruni înfloriți",
"Cu argintu poleiți";
"Soarli c-o răsărea",
"O-ncepea de-o strălucea".
"Dacă tu nu mi-oi făcea",
"Oi trimete de te-o tăia".
Dumitru când auza,
Cum tăbăra de plângea,
Din mândri oichi lăcrăma,
Da broschița-l întreba:
"Măi Dumitre Făt-Frumos",

"Ce tui în casă plângând",
"Ieşi afară suspinând";
"Or de mine ţă urît?"
"Să-mi dai drumu să mă duc!!..."
Da Dumitru sta vorbea:
"Broschiţă, soţâia mea",
"De tine nu me urît",
"Mândră vorbă mi-a venit";
"Veni pe dalbă artie",
"Veni dila-mpărăţie",
"Da să vezi în ea ce scrie!!..."
"Împăratu a mânat",
"Şi lui aşa ieu să-i fac"
"Iar conace c-ale mele";
"Înaintea la conace",
"Să fac doi pomi înfloriţi",
"Cu argintu poleiţi",
"Când soarili-o răsărea",
"Conacili-o strălucea",
Broasca Roasca sta zâcea:
"Taci, Dumitre, nu plângea",
"Cât trăieşte muma mea",
"De nima nu te speria",
Broasca Roasca ce făcea?
Îl păza pă-n adurmea,
Pin inel să zăuita,
Toate ţăr-li le vedea,
Ş-o văzu pe Salomeia,
Numa-odată cârăia,
Salomeia că venea,
Broasca Roasca sta zâcea:
"Mumă, muiculiţa mea",
"Iacă-mpăratu-a poftit"
"Dumitru lui i-o făcea"
"Iar conace c-ale noastre",
"'Naintea conacelor",
"Să-i facă doi pomi înfloriţi",
"Cu argintul poleiţi",
"Când soarili-o răsărea",
"Conacili-o strălucea";
"Da dacă nu i-o făcea",
"O venea de l-o tăia".

Salomeia de-auza,
Odată când cârăia,
Pila tata iadului
Şi la muma broştilor
Într-o noapte că-i făcea;
Alte conace-i făcea,
Mai mândre şi mai frumoase!...
Nişte conace înnalte,
Nu să află-n lume alte.
Iacă-mpăratu să scula,
Conacili şi le-avea,
Şi iar din gură-i zâcea:
"Măi Dumitre Făt-Frumos",
"Tu mie să-mi aduci",
"Țoalili lui taica-l meu",
"Țoalili de pe lumea-ailaltă";
"Mândru ce l-am îmbrăcat",
"Cu maica mea când s-a luat",
"Ş-amândoi s-a cununat".
"Când a fost taica dănac",
"Ieu de pomană le-am dat",
"Să le-aduci la mine-ncoa!..."
"Dacă tu n-oi aducea",
"Oi trimetea de te-o tăia".
Salomeia când aude
Că-mpăratu aşa răspunde,
Să vezi iea mi să ducea,
Pila tata iadului,
Şi la mama dracului.
Să vezi dracii să ducea,
Pe lumea alălaltă mergea,
Țoalili lu-mpăratu bătrân lua,
Şi la Dumitru venea.
Țoalili lui Dumitru da,
Dumitru-n traistă le punea,
Lu-mpăratu i le da.
Împăratu le vedea
Şi-ncodată să ruga:
"Măi Dumitre Făt-Frumos",
"Ia ascultă la mine-ncoa",
"Noi amândoi să schimbăm"
"Îți dau ție-mpărăția"

"Şi-mi dai tu mie broschiţa".
Da Dumitru aşa zâcea:
"Mă-mpărate luminate",
"Nu-ţi şede ţâie aşa!..."
"Să iai tu broschiţa mea";
"Zo e boboşată ea".
"Iea la oichi e boboşată",
"La picioare-ncrăcănată",
"E urîtă deodată!!"
"Dar împărătiţa ta"
"Zo e mândră şi frumoasă",
"Şi la faţă e sclipoasă".
"Ştii-mpărate, da nu ştii",
"Să ţâi ţoalili-aştea-n cui",
"Că de pomană le-ai dat",
"Împăratu tat-tu le-a purtat"
"Şi tat-tu le-a blăstămat".
Împăratu că le lua,
Când pe cui le atârna,
Da Dumitru când pleca,
Casa pe el s-aprindea
Şi-mpăratu că ardea.
Uidea Dumitru-mpărat,
Piste lume-adăvărat,
Şi-şi ţânea împărăţia;
Ţânea-mpărăţia-n pace
Că n-are nima ce-i face.
Istorie rumânească,
La boieri ca dumneavoastră,
Ca pentru să pomenească.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Dinu şi Voichiţa[151]

Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Într-al buaz de mare,
Tare mi să-npare
Mândră casă mare
Cu fereşti în soare,
Cu nouă uştioare.
La iea cine-mi şede?
Cea maică bătrână,
Cu brâu de sârmă!
Baba că năştea
Nouă ficiorei.
Şi ieşiră oţ,
Şi-miperiră toţ.
Măi la urmă naşte
Dor un copilaş,
Mândru, drăgălaş.
Baba-l boteza,
Numili-i punea
Dinu Costăndinu;
Ceai cu barba neagră
Şi cu mintea-ntreagă,
Ce mai om de treabă!...
Şi pe urma lui,
Baba mai năştea
Mândra copiliţa,
Ce-o chema Voichiţa.
Voichiţa, mlădiţa
Şi păcurăriţa.
Amândoi creştea,
Baba şi-i mâna;
Oili păscând,
Şi stâne mulgând

151 Variantă; în colecţia Giuglea-Vâlsan poartă denumirea "Voichiţa" pag. 253

Fata când creştea,
De doişpe ani eria,
La stâne mulgea.
Dinu, Costăndinu,
Ceai cu barbă neagră
Şi cu mintea-ntreagă,
Ce mai om de treabă!...
Într-o Sânta Joia,
Tot mulgând la stâne,
Dinu mi le mulge,
Voichița le mână,
Le mână la strungă,
Dinu să le mulgă.
Voichița mâna,
Da Dinu mulgea,
Voica când mâna,
La oale-mi privea,
Ş-avea ce-mi vedea.
Nişte noori grei,
Nu sânt curățăi,
Sânt cu piatră-n iei.
Voichița-mi striga:
"Nană, nană, Dine",
"Dine, Costăndine",
"Ceai cu barbă neagră"
"Şi cu mintea-ntreagă",
"Ce mai om de treabă!"...
"Mulge, nană, mulge",
"Mulge câte două"
"Şi sloboade nouă".
"Iote, nană, iote",
"Dila vale-mi vine",
"De jos dispre gârlă",
"Nişte noori grei";
"Nu sânt curățăi",
"Sânt cu piatră-n iei".
Da Dinu-mi zâcea:
"Nu e, naică, nu e",
"Nu e noori grei",
"Şi iei, naică, sânt",
"Împețitorii tăi ".

"Ieu te-am logodit"
"Şi te-am măritat"
"Departe de sat",
"Într-ale nădolii[152]*",*
"Într-ale țări pustii".
Voica de-auza,
Tăbăra plângea,
Din gură zâcea:
"Nană, Nană, Dine",
"Dine, Costandine",
"Ceai cu barba neagră",
"Şi cu mintea-ntreagă",
"Ce mai om de treabă!"...
"Când m-ai măritat",
"Pe care-ai întrebat?"
"Da pe muma noastă",
"Unde mi-ai lăsat-o?"
"Singurică-n vatră"
"Cu pisica-n brață"
"Şi dorind de fata!!"...
"Că muichița noastră",
"Iea ne-a legănat",
"Nouă legăioare".
"I-a ieşit tot pui de oț"
"Ş-a pierit din codru toț".
"Măi la urmă ne-a născut",
"Pe noi doi mărunțăi"
"Şi c-ai mândri bujorei".
"Da tu zo m-ai măritat",
"Pe nima n-ai mai întrebat",
"Mai departe de sat".
Dor atât Voica zâcea,
Înpețâtori ajungea;
Şi pe Voica că mi-o lua,
Şi pleca iei cu Voica,
Verde matostat,
Departe de sat,
Într-ale nădolii,
Într-ale țări pustii.
Cu Voica-mi pleca.

152 Pustietăți

Iei mulgând la strungă,
De jos tare-mi vine,
Cu cârja în mână,
Cea maică bătrână,
Cu brâu de sârmă.
Iea cum ajungea,
Bună dimineața-i da;
Dinu-i mulțămea,
Baba-l întreba:
"Dine, maică Dine"
"Ceai cu barba neagră"
"Şi cu mintea-ntreagă",
"Ce mai om de treabă!"...
"Maică, stâne mulgi",
"Singur mulgi la stână",
"Unde este Voica bună?"
Dinu răspundea:
"Mumă, maica mea",
"Ştii mumă nu ştii";
"Cum sânt fetili",
"Fetili ca merili".
"Când sânt fete mărunțăle",
"Le drag la părinți de iele",
"După ce să mai măresc";
"Iele părință-şi urăsc"
"Şi pe strini îi îndrăgostesc".
"Pe Voica am măritat-o"
"Şi departe mumă-am dat-o",
"Într-ale nădolii",
"Într-ale țări pustii".
Baba de-auza, tăbăra plângea,
Şi mi-l blăstăma:
"Dine, muică, Dine",
"Dine, Costăndine",
"Ce-ai făcut aşa?!"
"Muică, mă uscaşi"
"Şi iar mă lăsaşi"
"Cu pisica-n brață",
"Sângură în vatră".
"Să doresc ieu fată".

"Că Voichița mea",
"Maica-a legănat-o",
"Maica mi-a scăldat-o",
"Ş-am crescut-o fată".
"Vorbă să vorbesc",
"Să mă sfătuesc"
"Ca maica cu fata"
"Şi ca lumea toata";
"Tu mi-ai măritat-o",
"Nu m-ai întrebat!"
"Să dea Dumnezău",
"În boală grea să caz";
"Să zaci să putrezăşti",
"Pe una să sfoiegeşti",
"Pământ nu te rabde",
"Până n-oi aducea"
"Pe Voichița mea"
"La mine în casă",
"Vorbă să vorbesc"
"Să mă sfătuesc"
"Ca muma cu fata"
"Şi ca lumea toată".
"Dine, maică, Dine",
"Să dea Dumnezău";
"Dumnezău să-ți facă",
"Țâie stălpu cal",
"Şi pânza ebâncă[153]*,*
"Şi mătasa frâu".
"Maică, să te duci",
"Pe Voica s-aduci"
"Cu iea să vorbesc",
"Să mă sfătuesc".
Domnu asculta,
Blăstăm să prindea,
Zăcea să spoia;
Pe-o parte putreza,
Dumnezău sufletu-i lua.
Îl lua baba-l îngropa,
Pământu nu mi-l răbda;
Că mumă-sa-1 blăstăma.
Şi iar Domnu că-i făcea:
Să vez stâlpu cal
Şi pânza ebâncă,

153 Pătura de sub şea

Da mătasa frâu.
Dinu Calu-ncăleca,
Şi pleca la soru-sa
Într-ale nădolii,
Într-ale rări pustii.
Iel cum ajungea,
Pe Voichița mi-o găsa;
Tăman la oră juca,
Lăutarii le cânta.
Voica zo-mi juca,
Întră nouă surate,
Întră nouă cumnate;
Toate sânt şerpoaice
Şi bălăuroaice,
Sângili-i surbea.
Voica di colea;
Din oră privea,
Pe Dinu-l vedea.
Din oră să lăsa,
La Dinu să ducea;
Din gură vorbea:
"Nană, Nană, Dine",
"Dine, Costăndine ";
"Şi cu barba neagră",
"Ce mai om de treabă!... "
"Cum tu ai plecat",
"Departe de sat!?"
"Da pe muma noastă",
"Unde mi-ai lăsat-o?"
"Săngură în vatră"
"Cu pisica-n brață!?"
Da Dinu-i zâcea:
"Voichiță, mlădiță"
"Şi păcurăriță",
"Ieu că mi-am plecat",
"Muica m-a mânat"
"Pe tin' să te cat".
"La muma mergem",
"Cu muma vorbeşti",
"Să te sfătueşti"
"Ca muma cu fata"
"Şi cu lumea toată".
"Aide să mergem",
"Nunta s-o lăsăm";
"Că sântem călare"

"Şi mergem mai tare".
Voica de-auza,
Iea să-nfurişa,
Cu Dinu pleca
Ş-amândoi mergea;
Pin păduri mergea,
Păsărli cânta.
Cum cântă păsărli,
Doamne Sfântule
Şi Tu puternicule.
"Unde s-a văzut"
"Şi s-a pomenit",
"Mort cu viu pi-un drum!?"
Voica le-asculta,
Din gură vorbea:
"Nană, Nană, Dine",
"I-auz Nană, auzi",
"Cum ne cântă păsărli";
"Unde Nană s-a văzut",
"Mort cu viu pe pământ?"...
Da Dinu zâcea:
"Lasă, naică, lasă",
"Toate păsărli"
-Şi cântă versurii".
Ş-amândoi mergând pe cale,
Când de sat apropia,
Dară Dinu sta zâcea:
"Voichiță, mlădiță"
"Şi păcurăriță";
"Aide, naică, aide",
"Aide tu-nainte",
"Că ieu să mă duc",
"La livadea lungă",
"Calu priponesc";
"Iar cu tine mă-ntâlnesc"
"Şi cu muma să vorbesc".
Voichița, mlădița
Şi păcurărița,
Iea-nainte să ducea,
Dară Dinu rămânea.
Iel cu calu să ducea,
Şi-n grobişte[154] *să băga,*
Iar la mormânt să culca.

154 Cimitir

Dară Voica ajungea,
La fereastră că striga:
"Mamă, mumă, maica mea",
"Deşchide, muică, uşa"
"Că-mi ajunsă Voica ta ",
Dară baba dila foc,
Iea din gură aşa zâcea:
"Ia fugi grabnico, fugi",
"Ia fugi tu din uşa mea",
"De nu mă mai oftica".
"Că la feli mai ofticat",
"Până sângură m-ai lăsat".
Da Voichița sta zâcea:
"Deşchide, mumă, uşa",
"Că nu sânt ieu grabnica"
"Şi sânt ieu fetița ta";
"Dacă mumă nu mă crezi",
"Vino la fereastă vezi"
"Să-mi vez gâtu cu mărgele",
"La tot deştiu cinci inele",
"Chibzuită de muiere",
Mumă-sa când auza,
La fereastă mi să da;
Pe Voichița mi-o vedea,
Şi iea uşa-i deşchidea,
Voichița-n casă intra,
Mumă-sa-n brață o lua,
Domnu sfântu c-o vedea,
Pe-amândouă le-mpetrea,
Stei de piatră le făcea;
Ş-aşa-n casă rămânea,
Doamne, de să pomenea,

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte), din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Țimocului sârbesc.

Raiul

În oraş, în Vitliem,
Ai Adame să mergem,
Frunză verde mărăcine;
Şi dă-ţ ceva pentru tine,
Să mergem la rai cu bine.
Dar la rai când ajungea,
Avea Domnu ce-mi vedea.
Când la poarta raiului
Şedea floarea soarelui,
Cu druga porumbului
Şi cu spicu grâului,
Doamne, şi cu-al orzului
Şi judeca florili,
Ce ş-a dat miroasăli.
Vorbea floarea soarilui,
C-a pierdut miroasăli:
"Lină verde, lemn pălit",
"Noi, Doamne, am înflorit",
"Când Dumineca-a venit",
"Fetiţăli s-a-mpletit",
"În grădinuţa a sărit",
"Şi pe noi Doamne ne-a rupt";
"În cosăcioară ne-a-nfipt",
"Şi la oră am ieşit",
"Dănacii[155] *le-a zbicit"*
"Şi noi pe jos am picat",
"Toată lumea ne-a călcat",
"De aia miroasăli le-am dat",
"Zo ne-am umplut de păcat".
Lină verde ş-o lalea,
Domnu de-acia-mi pleca,
Şi pin rai mi să plimba,
Pi lângă iad când trecea,

155 Flăcăii

Auza lumea zberând,
Vedea vermii clocotind,
Adam pe Domnu-ntrebând:
"Măi Doamne, puterea Ta",
"Ce lume plânge aicea?"
Dară Domnu-i povestea:
"Aici toată lumea ra",
"Ce-a făcut rău pe lumea-aia".
Când pe ăia vedea
Iei deacia-mi pleca
Şi pin rai mi să plimba.
La o vacă grasă ajungând,
Adam iarăş întrebând,
Dar Domnu spunea pe rând
"Lină verde, lemn pălit",
"Ăsta om cât a trăit",
"Şi cât a fost pe pământ";
"A vorbit vorba pe rând",
"Pe nima nu l-a minţât".
Domnu vorba isprăvea,
Dar Adam inţălegea,
Şi deaicea-mi pleca
La altă vacă ajungea;
Iarba pân-la pept creştea,
Dară vaca tot păştea.
Când oi zâce foi de salbă,
Dară cum eria de slabă...
Putea să să razme-n coadă.
Verde foaie ş-o lalea,
Adam iară întreba:
"Ce ie vaca slabă aşa?"
Dară Domnu iar spunea:
"Când oi zâce iarbă neagră",
"Asta nu e vacă slabă!..."
"Şi ie omu-al mincinos",
"Ce să face tot fălos".
"Cât pe pământ a trăit",
"Tot falnic mi s-a făcut",
"Dar acasă nimic n-avut! ..."
"Toată vorba a minţât",

"Niciuna n-a spus pe rând",
"De-aia l-am năcăjit";
"Vacă slabă l-am făcut",
"Zâ şi noapte tot păscând".
Verde foaie ş-o lalea,
Iei de-acia îm pleca
Şi prin rai mi să plimba;
Jos pe nişte rămurele,
Cântă negre păsărele.
- *"Aştea nu sânt păsărei",*
"Şi sânt copilaş de-ai mei".
"Ce-a murit nerânduiț",
"De mumâni necăpuiț".
- *"Când copiii a murit",*
"Mumânile mi-a durmit"
"Ş-a murit ne rânduit";
"Când la Mine a venit",
"Păsări negre i-am focut".
Dar când privea măi la vale,
Vedea păsări albişoare.
"Ş-aştea nu sânt păsărei",
"Şi sânt iar copii de-ai mei";
"Ce mi-a murit rânduiț",
"Şi căpuiț de părinț".
Măi la vale când pleca,
Un foc mare arzând vedea.
Când la foc iei ajungea,
În mijloc de foc ardea
Fermecătoarea satului;
Ce-a luat sporu câmpului
Şi glasu voinicului.
Da măi la vale mergând,
Vedea un purcel râmând,
La izvoare destupând.
"Ăsta ie la omu-al bogat",
"Purcei de pomană ş-a dat",
"Copiii nu l-a-nfruntat",
"Şi Dumnezău l-a luat"
"Şi prin Rai mi l-a rândit",
"La izvoară destupând".
Dară iei privind

Altu purcel a văzut,
De slab în coadă răzmând,
Niciun izvor n-a găsit.
"Ăsta la omu-al sărac",
"Un purcel ş-a cumpărat",
"De pomană şi l-a dat",
"Copiii l-a înfruntat".
Iei de-acia-mi privea,
Pe Maica Precesta vedea,
Când de copilaş mi-a luat,
La măru-al roşu a plecat.
Când la măr ajungea,
Cu ciumagu scutura,
Dar copiii mi-aduna.
Când de-acia-mi pleca,
Trecea printr-o baltă verde,
Şi mi le da mare sete.
Care copil trochiţ avea,
Din fugă apă prindea,
Când la margine ieşea;
Apă din trochiţ bea,
N-o dorea pe mumă-sa.
Care urcioraş mi-avea,
Din fugă mi-l scufunda;
Urcioru s-a îngânat,
În iel apă n-a intrat.
Când pe uscat mi-eşea,
Iel în gură mi-l punea,
Apă-n ulcior nu găsa,
Zo plângea şi să văita.
O durea pe mumă-sa.
Să vină de undeva;
Doamne cu ţâţâşoara,
Că i s-a fript limbuţa.
Da privind iei după copii,
Vedea muieri ce fac copii,
Toate scrisă-n lăturghii.
Da care nu fac copii,
Nu sânt scrisă-n lăturghii.
Că pe-aicea sânt frumoasă,
Dar la Domnu păcătoasă...

Când oi zâce bob de mei,
Dară care fac copii,
Aicea sânt tălărite[156]*;*
Şi iele sânt măi urâte,
La Domnu sânt blagoslovite.
Muierea care copii ş-omora,
Domnu copiii mi-i lua,
Pui de şerpe mi-i făcea,
La pieptu iei mi-i punea
Şi şerpii din iea trăgea,
Aşa ie pe lume aia.
Care pe aicea rău face,
Pe lumea alălaltă şi-l trage.

Auzită dela Stan Vasilescu de 17 ani (ştie carte), com. Tomislava (Ţoromaşţa), jud. Negotin Craina, Valea Timocului sârbesc.

---

156 Muncite

Tunsu

Veste-n țară a ajuns
De un oț ce-i zâce Tuns,
Care-n codrii a ieşit,
Cu şasă-ntovărăşit.
Tot voinici aleşi pănduri,
Tâlcari aleşi de păduri
Şi umblă din crâng în crâng,
Toț câț trec de iei să plâng.
Că nici unde nu gândeşti,
Cu iei în cale te-ntâlneşti.
Şi te-ntreabă binişor,
Cu cuvânt bun blândişor.
–De-unde vii flăcăiaş,
Din ce sat, din ce oraş;
Ai luat de drum răvaş
Să nu pătimeşti cevaş?
Aceştia Tunsu zâcea,
Tutulor câț god[157] *trecea;*
Şi mi-i jefuia de bani,
Ca pe nişte tâlcari duşmani.
Pe cine-ntâlnea smulgea,
Lumia de dânşii fugia,
Măduva la toț sugea,
Pe cine god întâlnea.
Dumnezău nu l-a răbdat,
Curând în cursă l-a dat,
Drumurli le-a dezlegat.

Auzită dela Stan Vasilescu de 17 ani (ştie carte), com. Tomislava (Țoromaşța), jud. Negotin-Craina, Valea Timocului sârbesc.

157 Care

[158]
Din Măla

Lină verde colălie,
I-ascultați boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Istorie de nestrete[159]
Nestretea mi s-a făcut,
Doamne nu s-a pomenit,
Pe ceal negru de pământ.
Lină verde de-a lalea,
Ce cântecel că eria?
Să vez Sandu din Măla.
Când oi zâce peliniță,
Să vez tată-său Vănuță,
Într-o Sântă Sâmbăta,
N-avea Sandu ce lucra.
La zadrugă[160] *să ducea,*
Şi bomboane cumpăra;
La şcoală să ducea,
Copilaşii i-aduna
Şi bomboane le-mpărța,
Ş-aşa din gură vorbea:
"Copiilor Dumneavoastră",
"Bomboanili să-mi fie mie"
"Că cu mine nu să ştie".
O săptămână-mi trecea,
Vladimir nuntă făcea,
Sâmbăta sara venea;
Lăutarii că-i venea
Şi la nuntă că-i cânta.
Dară Sandu-i auza,
Ş-acasă zo juca;
Lăutarii când tăcea,

158 Sat curat românesc; astăzi cu numele schimbat în Mali Iasenovaț
159 Nenoroc
160 Cooperativă

Dară Sandu ce făcea?
Iel în casă să băga,
Frati-su când îl vedea,
Mâna pe fluer punea,
Pornea Doamne de cânta;
Pornea Sandu de juca,
Parcă-i să arăta.
Iote cina când venea,
Frumoasă masă-ntindea.
Toț la masă când şedea,
Dar şi Sandu iar aşa
Frumos bine că cina,
Dila masă să lăsa
Şi frumos mi să culca,
Dar şi Sandu iar aşa.
Toată noaptea că durmia,
Iate Zâua să făcea,
Baş Sânta Dumineca.
Toț mi să scula,
Dar şi Sandu iar aşa;
De tată-su să ruga:
- "Oi, măi tată, tata-l meu",
"Dăruit de Dumnezău",
"Mă rog, tată, ieu de tine";
"Urzoabili[161] *să mi le faci",*
"Urzoabili mi s-a rupt".
- "Nu pot taică să le fac!"
"Iote la vite să dau",
"Şi pe urmă să le fac".
Atâta că-mi vorbea
Şi afară că ieşea.
Dară Sandu ce-mi făcea?
Urzoabili le făcea,
Le făcea cum măi putea:
Frumos bine să-ncălța
Şi afară că-mi ieşea,
Cu mici copii să găsa,
Pornea de mi să juca;
Vladimir că mai trecea,
Vladimir cu nunta sa.

161 Găurile opincilor

Dară Sandu ce făcea?
După nuntă mi să lua,
Dară nuntaşii vorbea:
"Oi, mă taică, copilaş",
"Întoarceţâ-vă îndărăt",
"Dară unde vă duceţ?"
Numai mergea şi-mi tăcea,
Dară nunta că mergea,
În Isnovăţ să ducea,
Când mireasa ajungea;
Lăutarii zo cânta,
Dară lumea zo juca.
Când lăutarii tăcea,
Lumea-n sobă[162] *când tuna;*
Lăutarii le cânta,
Dară lumea-i asculta.
Valul la mireasă punea,
Dar ginerii ce făcea?
Iel afară că-mi ieşea,
Iel în băieţ că tuna.
La un prietin că mergea,
Pistolaşu mi-l cerea.
Dară văru-su vorbea:
"Vladimire Dumneata",
"Lasă nu pocnea-acuma";
"Când de-aicea mi-om pleca",
"Atuncea om pocnea".
Da Vladimir n-asculta,
Pistolaşu mi-l zbicea[163]*,*
Şi-n vale mi să-ntorcea.
Pistolaşu întindea,
Pe subt un pătul cum şedea,
Ş-aşa din gură vorbea:
"Ia păzâţâ-vă copii",
"Ieu acuşa să pocnesc";
"Să pocnesc mă-nveselesc",
"Că acuşa îmi nuntesc".
Ş-atâta că vorbea,
De pedea că trăgea;

162 Cameră
163 Trăgea cu sila

Când pistolu că pocnea,
Pe Sandu mi-l dubăra.
Da un copilaş striga:
"Măi ginere, Dumneata",
"Omorîşi copilu-ăla!"
Ginerii când auza,
La Sandu să răpeza;
Şi pe brață mi-l sălta,
Şi la Sandu că striga;
Da Sandu nu răspundea,
Să bătea cu grabnica.
Da nuntaşii de vedea,
Iei afară mi-alerga
Şi pe brață că mi-l lua,
Unde-n sobă-l aducea;
Pi-un astal mi-l punea,
Gândea glumă că eria.
Şi la cap că mi-l lega,
După ta-su trimetea;
Nuntaşii că trimetea,
Pe ta-su că-l chema.
Tată-su când ajungea,
La Sandu că-mi alerga
Şi pe brață că mi-l lua
Şi din gură-aşa vorbea:
"Măi, Sănduță, cu taica",
"Nu-l vez pe tatăl tău",
"Dăruit de Dumnezău?"
Da Sandu nu răspundea,
Să bătea cu grabnica
De moarte se pregătea.
Şi tată-său că-mi vorbea:
"Ce lume vă uitaț",
"Nu vez Sandu mi-a murit",
"Mi-a murit făr-de lumină?"
"Ducețâ-vă de cătaț"
"Niscai țoale şi lumină",
"Că ie inimă creştină"
"Nu e lege vez turcească",
"Ci ie lege rumânească".
Da nuntaşii de-mi vedea,

După țoale-mi alerga,
Da Sandu nu aştepta;
Sufleţălu îi ieşea,
Numa lumina apuca.
După mumă-sa trimetea,
Dară fripta mumă-sa,
Iea când auza;
Țolițăli mi le lua,
La Sandu mi să ducea.
Când acolo mi-ajungea,
Pe Sandu mort mi-l găsa
Şi iea jos îmi cădea,
Doamne, de părere ra.
Pornea, Doamne, de-mi plângea,
Ş-aşa Doamne să cânta:
"Pe Sandu l-a omărît",
"Năroit şi zdrențuros",
"Rupturos şi sângeros",
"Ca când bou l-am tăiat",
"Doamne, Doamne, ce păcat!"
"Bine Doamne-l omărîră";
"Ce la mine nu veniră";
"Că ieu vreme aş fi avut",
"Pe Sandu-aş fi premenit!"
"Bine Doamne-l omărîră"
"Di ce Doamne nu cătară",
"Într-atâta sat de mare",
"Vez un rânduleț de țoale",
"Pe Sandu să-l premenească",
"Doamne, să mi-l dichisască[164]*?"*
"Nu mai pot, m-a omărît",
"De dănac[165] *neprimenit!"*
"Sandu meu al dănăcel",
"Tot desculț cu capu gol",
"Nu mai ie nima ca iei!"...
Dară iei cei cu nunta,
Iei mireasa că mi-o lua
Şi pe-acia că-mi pleca,
În trăsură o punea,

164 Împodobească, îmbrace frumos
165 Flăcău

Făr' de ginere mergea,
Din oichi negri lăcrăma,
Şi pornea vez de Măla.
Pe ginere mi-l oprea,
Pân' polițâia venea;
Dar mireasă să ducea,
Să ducea la Măla.
Şi nunta ce-mi făcea?
Lină verde de-o cucută,
Au ce nuntă chinuită.
Polițâia că venea,
Pe Vladimir că mi-l lua,
La canțelarie-l aducea;
La opreală mi-l țânea
Pănă venea comisia.
Comisia când venea,
Pe Sandu mi-l vedea,
Când în cap ce îi găsa?
Un văluş de artie,
Artia la omărît;
Doamne, nu s-a mai văzut,
Pe ceal negru de pământ.
Iar capu i-l cosa,
De-aci polițâia pleca
Pe Vladimir că mi-l lua,
La Negotin că-l ducea.
Dar pe Sandu că mi-l lua
Şi mergea vez de Măla,
La Măla când ajungea;
Mândru leagăn că-i făcea,
La biserică mergea.
Dascălu dacă-mi vedea,
Copilaşi-i aduna,
În biserică să ducea;
Toată lumea îl plângea,
Dară popa iar aşa
Jele, jele, piste jele,
Doamne ce păcate grele;
Pe Sandu-l cetea,
De-acia că-mi pleca;
Mumă-sa mi să cânta,

Şi tată-su să jumulia:
"Mă mir pământe de tine",
"Ieu mă mir cum nu te-ngraş",
"Ce lume mândră mâncaş".
"Mi-avusăi un copilaş"
"Şi pe ăla mi-l mâncaş",
"Inimioara mi-o săcaş";
"Sângurea că mă lăsaş".
Şi la mormânt mi-l ducea
Şi pe Sandu-l îngropa,
Pământ că pe iel trăgea.
Dideasupra iarba creşte,
De jos, Sandu putrezăşte,
Dorul, focul, potoleşte;
Ş-aşa Sandu că-mi făcea,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Anghel Maiti din com. Isnovățul Mic (Măla), jud. Craina, Valea Timocului sârbesc. Autorul popular Anghel Maiti, versifică tragica întâmplare din Isnovățul Mare, petrecută în anul 1936.

Stoian Bulibaşa[166]

Când oi zâce colalie,
I-ascultaţi boieri la mine;
Să vă spun o istorie,
O istorie din Sârbie
Dintr-a mea copilărie,
Să vă spun un cântecel;
Decând eriam mititel,
De un mândru voinicel.
De Stoian Bulibaşa,
Ficiorelu Sârbului,
Fala Nigotinului.
De când s-a bulibăşit[167]*,*
Cu sabie cu cuţât,
Turc în Craina[168] *n-a trecut.*
De trecea Turcu bătrân,
Îl punea de mânca fân,
De trecea Turcu cu barbă,
Îl punea să pască iarbă.
De trecea câti-un ţâgan,
Îl punea de mânca căftălan;
De iel cine că afla,
Ăla Begu din Ada[169] *.*
Când oi zâce di-un bujor,
Trecu Begu din Stambol;
Cu-mpăratu iel vorbea,
Cum ar face facerea
Lui Stoian Bulibaşa.
Împăratu sta zâcea:

166 Variantă; este şi în colecţia Giuglea-Vâlsan, "Dela Românii din Serbia", pag. 38
167 S'a făcut conducător de oaste
168 Provincie în N-E Serbiei, pe Timoc
169 Insula Ada-Kaleh

"Multă blagă[170] *să troşeşti*[171]*",*
"Pe Stoian să-l prăpădeşti",
"Pe Craina să i-o robeşti".
Da Begu de auza,
Din Stambul când îmi pleca,
Până la Vidin venea,
În Vidin la Omirada.
Cadânili când auza,
Câte-o azmă că-i făcea,
Câte-o găină-i tăia
Îi da lu Begu de mânca;
Dar să-i facă facerea
Lui Stoian Bulibaşa.
Cu Omirada vorbea,
Multă blagă-i număra;
Pe Stoian i l-o vindea
Să-l aducă la Ada;
În Ada să-l prăpădească,
Pe Craina să i-o robească.
Omirada di colea
În Bregova[172] *că venea,*
La Niniță-n Bregova,
Cu Niniță ogodea;
Multă blagă lui îi da,
Pe Stoian îl cumpăra.
Niniță din Bregova,
Când oi zâce di-un pelin,
Trecu iel la Nigotin.
La Cărăpancea venea,
La fereastă că striga:
"Cărăpancio Dumneata",
"Ia ieşi păn la mine-ncoa",
"Mândră vorbă să vorbim";
"Baş de finişoru tău",
"De Stoian Bulibaşa".
Niniță zo mai spunea:
"Ştii Cărăpancio, nu ştii";
"Că din Stambul a plecat",

170 Bogăție
171 Cheltuieşte
172 Orăşel românesc cu peste 5000 loc. pe Timoc în Bulgaria

"Cu cea mică săxăna[173]*",*
"Ş-a venit la Bregova",
"Cu cea mică săxăna",
"Să treacă la Nigotin",
"La Nigotin oraş bogat";
"Să-l dăm pe Stoian legat",
"Multă blagă i-am fi luat".
Dară naşu lui Stoian,
Iel aşa că mai zâcea:
"Lasă Begu-ncoa să vină",
"Să ne dea bani măsurat",
"Să-l dau pe finu legat".
Iacă Begu c-auza,
Şi trecu din Bregova,
Trecu colea pila Timoc,
Şi da la Cobişniţa[174]*,*
Cu cea mică săxăna.
De Nigotin să-ndrepta,
În Nigotin când venea;
Să băga-ntr-o cafenea,
Carapancea-l întâlnea.
Şi iar Begu zo-m vorbea,
Cum să-i facă facerea
Lui Stoian Bulibaşa,
Ce judecă pe Craina.
Cărăpancea aşa zâcea:
"Nu e Stoian aicea",
"Stoian e la Zăiceri[175]*",*
"Şi mi-a plecat iel de ieri".
"Să-mi astrângă o verghie[176]*"*
"Ca un chip de datorie".
Naşi-su Carapancea,
Mânca i-ar cânii carnea,
Şi ţâţa dila dreapta.
Pe Burcă pandur îl lua,
Cărăpancea îi scria,
Cartea lui Burcă-i da.

---

173 Căruţă cu bani
174 Sat curat românesc în Timocul "sârbesc"
175 Oraş aşezat pe Timoc, la confluenţa Timocului Alb cu Timocul Negru
176 Birul

Burcă pandur cartea lua
Şi la Zăiceri pleca;
Să ducea Burcă călare,
Şi mâna calu mai tare.
În Zăiceri când ajungea,
Şi la Culă[177] *să ducea;*
Da Stoian Bulibaşa,
Sus în culă că şedea.
Burcă pandur calu lega,
Şi-l lega iel de-o tărabă[178],
Pe scări sus când să suia;
Scărili zo zdupăia,
Da Stoian zo asculta.
Pe fereastă să uita,
Şi văzu calu legat,
Şi cu şeaua înşelat.
Da Stoian mi să gândea,
"Ce-oi să fie Doamne-asta?"
"Un cal legat la stobori",
"Oi să fie acuşi ceva"...
"Or a trecut vro căța",
"La mine prin Craina mea!"
Nici vorba nu isprăvea,
Iacă Burcă traistă ruptă;
Îi scoasă o cărticică,
Lui Stoian în mână-i pusă.
Stoian cartiia cetea,
Pe Dorcea-l încăleca.
Şi mi-l mâna boiestrând,
Da Stoian pe iel gemând;
Ca cânili mârăind.
Pin Isâcova[179] *trecea,*
Şi trecea la Ciocănari[180],
Ş-o lua pe Timoc la vale,
Şi veni la Isnovăț[181].
Şi luă drum de Bregova,

177 Cetate cu turn înalt
178 Gard de blăni de lemn
179 Sat românesc în stânga Timocului
180 Sat românesc în stânga Timocului
181 Sat românesc în dreapta Timocului

Unde Begu că trecea,
Niniță din Bregova,
Iel poteca că-i spunea;
Unde Begu a trecut
Colea-n vale la Timoc.
Da Stoian Bulibaşa,
Iel la Timoc dubăra,
Şi urma că i-o găsa;
Din gură aşa zâcea:
"Iote urma a de Turc",
"Iote pe unde-a trecut";
"Şi da la Cobişnița",
"Şi să băga-n cafenea".
"Bea un par de cafea"
"Oamini din Cobişnița"
"Lui Stoian îi povestea":
"Măi, Stoiane, gazda mea",
"Iote pe-aici a trecut",
"Ăla Begu câne turc",
"Ş-a tunat în Nigotin".
Da Stoian Bulibaşa,
Mâna Dorcea cât putea,
Din oichi negri lăcrăma,
Şi din gură-aşa zâcea:
"Oi sărac de maica mea!"
"A trecut altă căța"
"La mine pin Craina mea".
Iel acasă să ducea,
Numai cina c-o cina,
Şi iel în pat să culca;
Cu nevasta lui vorbea,
Puțânel că zăbovea,
Iacă Burcă că striga;
Stoienița-i răspundea,
Iea din gură-aşa zâcea:
"Oi măi Burcă traistă ruptă",
"Ce strigi tu sara-nsărat",
"La Stoian Bulibaşa?"
"Că voinicu sara nu să strigă",
"Şi să strigă dimineața!"...
Burcă panduru pleca,

Lu Cărăpancea-i spunea,
Cum e lui Stoian taina.
Iacă Stoian să culca,
Cu nevasta-alăturea,
Când zorili să vărsa,
Iel pe oichi mi să spăla;
Beu un par de cafea,
Pe Dorcea-l încăleca.
Şi pleca la cafenea,
Da Stoienița-i spunea:
"Măi, Stoiane, gazda mea",
"Ia nu pleca tu aşa";
"Şi ia-ncinge armili",
"Că-s perde Begu zâlili".
"Noi asară ne-am culcat",
"Iote ce vis am visat":
"Visai şerpili-al moțat",
"Învăluit pe după cap".
Da Stoian când auza,
Nevasta lui ce-i spunea,
Iel din gură-aşa zâcea:
"Aoleu, nevasta mea",
"Visu tău ce l-ai visat",
"Nu e şerpili-al moțat";
"Învăluit pe după cap",
"Şi e ştreangu atârnat";
"De gâtu meu stă legat",
"C-oi să mă vez spânzurat!"...
Lua armili şi-ncingea,
Şi atunci cu Dorcea pleca,
Să ducea la cafenea.
Într-o sobă să băga,
Iel pe Begu mi-l vedea;
La Begu să răpeza,
Mâna-n chică-i împlânta;
De genunchi l-ngenunchea,
Sta decât capu să-i ia.
Naşi-su Cărăpancea,
Iel de mână că-l prindea,
Şi din gură aşa zâcea:
"Stăi, fine, nu face-aşa",

"Nu te teme nimica",
"Atâta te-ai supărat",
"Nu e Begu vinovat",
"La tine Begu-a venit";
"Cu cea mică săxăna",
"Mi să duce la Ada".
"Vede dosu ca-mpupit[182]*",*
"Mulț voinici s-a măldărit",
"Lui ie frică de perit";
"Da dacă merge cu tine",
"Iel n-are frică pe lume!"...
Stoian aşa când auza,
Multă blagă Begu-i da;
Şedea toț iei şi mânca,
Şi de drum iei să gătea.
Iel cu Begu când pleca,
Cu naşu-su Cărăpancea;
Niniță din Bregova,
Şi cu ăla Omirada.
Cu cea mică săxăna,
Şi din Nigotin ieşea,
Când să-ndrepta la şusea,
Stoian că mai rămânea;
Cărăpancea-n furişat,
Drumu pe şuşea a luat.
Da Stoian Bulibaşa,
Merge pe Dorcea-ncălecat;
Din Nigotin să-ncura,
Paloş din teacă trăgea;
De-a tuturiga că-i da,
Schintei de foc că sărea.
Dugăiaşii[183] *să ruga:*
"Măi Stoian Bulibaşa",
"Nu-ncura pe Dorcea-aşa",
"Nu da cu paloşu-aşa",
"Că sare schinteili",
"Şi ne-aprinz dugăili".
Da Stoian Bulibaşa,
Din Nigotin ieşea

---

182 Înmugurit
183 Negustorii

Pi lângă ciobani trecea;
Da ciobanii de-l vedea,
Cum tăbăra de-i cânta.
"Nigotine, Nigotine",
"Cam în vro 2 -3 zâle";
"Zo să urle cânii-n tine",
"Că pleacă Stoian din tine!"...
Da Stoian când auza,
După Begu alerga,
L-apuca din săxana;
Mâna-nchică-i împlânta,
Sta decât capu să-i ia.
Naşi-su Cărăpancea,
Sta din gură şi zâcea:
"Stăi, fine, nu face aşa",
"Că să râde lumea";
"Că de-o fi fine ceva",
"Dau ieu Craina de răia",
"Dau pe Negru de subt mine",
"Şi pe Dorcea de subt tine",
"Nu te dau fine pe tine".
"Pe tine te-am cununat",
"Doi copii ț-am botezat",
"Şi nu fac fine ieu păcat".
Da Stoian când auza,
Iar pe Begu mi-l lăsa,
De petrec îl petrecea,
Când ajunsă la Ada;
Iei în Ada că intra,
Cu cea mică săxăna.
Iacă Begu ce-mi făcea,
Pin Ada să-nfurişa,
Şi pe Stoian îl lăsa.
Da soarili apunea
Begu căpiili[184] *-nchidea,*
Da Stoian Bulibaşa,
Fugea cu Dorcea pin Ada;
Cu paloşu când da,
Bântăli le lovea,
Schinteili zo sărea,

184 Porțile cetății Ada-Kaleh

Cădânili spământa,
Cărăpancea că-1 vedea,
Şi din gură aşa zâcea:
"Ce faci, fine, tu aşa",
"Tu de noi fuga ai dat",
"Şi pe Begu l-ai lăsat!"...
"Pe Begu l-am petrecut",
"Multă blagă ne-a pIătit!"...
"Aide fine să mergem",
"Că ieu mi-am luat partea mea",
"Şi-ţi iai şi tu partea ta".
Iacă Stoian că mergea,
În sobă cum să ducea,
Dară Begu-l întâlnea:
"Sala mili ialdişim"
"Sala, iala, bacalăm".
Stoian turceşte ştia,
"Bine Stoiane ai venit",
"Vin la mine să-ţi plătesc";
"Că de slujbă m-ai slujit",
"Săxănale n-am pierdut".
Da Stoian Bulibaşa,
În sobiţă să băga;
Begu lumina aprindea,
Şi la galbini număra.
Naşi-su Cărăpancea,
Iel în lumină sufla.
Şapte Turci din Cladova,
Iei de su pat când ieşea,
Pe Stoian să grămădea.
Da Stoian Bulibaşa,
Odată să opintea,
Ca pe peri îi scutura.
Cărăpancea di colea,
Iel din gură aşa zâcea:
"Stăi, fine, nu face aşa",
"Ieu de tusă am tuşit";
"Lumina ţ-a căzut",
"Da Turcii mi s-a-nglumit!"...
Iar lumina aprindea,
Dară Begu număra,

Naşi-su Cărăpancea;
Cu genunchi-n şele-i da,
Şi de mâni că mi-l prindea.
Mânili la cot lega,
Şi-l dete la Turc legat,
Ca un dobitoc la gard.
Atunci Begu că mi-l lua,
Din Ada afar îl scotea
Şi la ştreang că-l aducea.
Da Stoian Bulibaşa,
Iel din gură-aşa zâcea:
"Mă Begule Dumneata",
"Tu la mână când mi-ai fost",
"Ieu cădăr[185] *că nu mi-am fost".*
"Ce mă rog de Dumneata",
"Să nu mă spânzuri noaptea".
"Şi să mă spânzuri tu zâua",
"Să mă vadă toată lumea".
Dară Begu-i sta zâcea:
"Măi Stoiane Dumneata",
"N-ai aiducit tu zâua"
"Să te vadă raiaua".
"Şi tu ai aiducit noaptea",
"De nu te-a văzut nima";
"Ieu noaptea te-oi spânzura",
"Să nu te vadă nima".
Şi iar Begu să gândea,
Să mi-l spânzure zâua,
De mi-l văzu raiaua.
Begu un săndâc[186] *lua,*
Pe Dunăre-l lăpăda;
Şi Dunărea-1 aducea,
În vale la Prahova[187]
Prahovenii mi-l găsa,
Şi sândâcul desfăcea;
Şi pe Stoian îl vedea,
Pe Stoian îl cunoştea.
Cam pe sfârcu nasului,

185 În stare
186 Ladă
187 Sat românesc, port pe Dunăre în Serbia, aproape de Ostrovul Mare

Pe fața obrazului.
Şi-n căruță mi-l punea,
Şi-l ducea la Nigotin;
Stoienița că afla,
Şi la Stoian să ducea.
Pe Stoian îl cunoştea,
Îl lua şi mi-l îngropa;
Multă voiscă[188] *astrângea,*
Şi să dusă la Ada.
Pe agale[189] *tăbăra,*
Pe agale mi-i bătea,
Şi iar Craina rămânea;
Stoienița stăpânea
N-are Begu ce-i făcea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte) din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

188 Armată
189 Soldați turci

Negru Vodă

Colea mare,
Colea vere,
Colea-n vad în Bucureşti,
L-ale casă mari domneşti;
L-ale-nalte-mpărăteşti,
Ce să văd din Stoieneşti.
În curtea lui Negru Vodă,
Mulți boieri s-a strâns la vorbă,
Toți boierii Jiului,
Ca stâlpii pământului;
Mâncători de nouă sări,
Ş-avutori de nouă domni.
Iei la masă bea, mânca,
Şi cu paru[190] *cin-le da,*
Le da Dediu vistieriu;
Le da vin de-al Mărmăziu,
Ce-omoară omu de viu.
Şi rachiu de-al spirtăriu,
Mestecat cu dafion,
Ce te face din om neom.
Bea boierii şi mânca,
Toți la vorbă mi să lua;
Negru Vodă ce-mi vorbea,
Nima-n samă nu-l băga.
Dară Dediu când vorbea,
Toți boierii-l asculta,
Vorbă dulce îmi avea;
Şi-n părete s-o vrea da,
În părete să lipea.
Negru Vodă de-auza,
Pe masă să supăra,
Conteş[191] *din spinare lua;*
Şi pe masă-o lăpăda,

190 Paharul
191 Mantaua

Pe uşe afar ieşea.
Trăgea uşa ş-o-nchidea,
Din afară asculta,
Dediță când le vorbea:
"Domnilor, boierilor",
"Îmi şede bine-n domnie",
"Or mai bine-n visterie",
"Să fac ieu bani de domnie?"
Da boierii-aşa grăia:
"Dediule, vistierule",
Mai bine-ti şede-n domnie".
Îşi lua drumu şi pleca;
Negrul Vodă de-auza,
Când acasă ajungea,
Cu cocoana lui vorbea:
"Făi, cocoană, Doamna mea",
"N-ai auzât ş-ai aflat",
"Cu mine ce s-a-ntâmplat",
"Ştii cocoană au nu ştii";
"C-a ieşit altă căța",
"Să țână domnia mea?!"...
"Ăla-i Vidu vistieru!"
"Ce vorbii eu pin domnie",
"Niminea nu vrea să ştie".
"Blăstămatu ce-mi vorbea",
"Toți boierii-l asculta".
Da cocoana sta grăia:
"Domnule, boierule",
"Când o venea Dediu-acasă",
"Noi să-l luăm să mi-l cătăm".
"L-o fi Domnu pe el ursat",
"Să fie el împărat?"
"Să-l cătăm câta pin cap",
"O-avea sămnu de-mpărat!"
Dor atâta că vorbea,
fască şi Dediu venea;
Negru Vodă pui de domn,
N-avu minte de un om.
Îl cătă pe Dediu-n cap,
Găsî sămnu de-mpărat.
Da mi-l cătă pe su brâu,

Găsî spiculeţ de grâu.
Şi mi-l cătă printre spete,
Găsî spiculeţu verde.
Şi-l căta su subţâoară,
Găsa sămn de săbioară.
Negru Vodă aşa vorbea:
"Făi, cocoană, soaţa mea",
"Bune sămne s-a arătat",
"C-o să fie de-mpărat";
"Cu Ficna Dragna mea s-a luat",
"Crezi că o să-i fie de cap!"...
"Ăsta este o căţa",
"Să ţână domnia mea!"...
Da cocoana-aşa vorbea:
"Domnule pe Dediu-l luaţi",
"La apsâna[192] să-l băgaţi",
"La cea apsăna de piatră";
"Di-un corn în pământ băgată",
"De doi neamţ e aşezată".
"Pe Dediţă să-l băgaţi"
"În şuetul şerpilor",
"Şi-n toiul năpârcilor"
"În cârcăitul broaştelor",
"În cel fund de apsăna",
"Să nu-l vadă nimenea",
"Ficna Dragna c-o-ntreba":
"Unde cu Dediu-ai plecat", ..
Unde îl desparţi de sat?!"
Domnul că le răspundea:
"Ficno, Dragno, Jata mea ",
"Ieu mă duc cu Dediu tău";
"Să-i arăt otarăli",
"Să-i spun viili şi moşiili!"...
"Ficna Dragna o tăcea",
"Pă-n l-aduci la apsăna".
Iacă Domnul să scula,
Trăsură mândră-nvârtea;
Patru cai că înjuga,
Ficna Dragna întreba:
"Tată, tăiculiţa-l meu",
"Să-ţi ajute Dumnezău",

192 Închisoare

"Und' te duci cu Dediu meu?"
Negru Vodă răspundea:
"Ficno Dragno fata mea",
"Ieu măduc cu Dediu tău",
"Să-i ajute Dumnezău",
"Să-i spun eu moşiile";
"Să-i arăt otarăli",
"Să-mi ţână domniili".
Ficna Dragna de-auza,
În trăsură aşternea,
Tot pânzuţă de mătasă,
Să-i fie moale la oasă.
Căpătâili de bumbac,
Să-i fie moale su cap.
Dediu-n trăsură şedea,
Domnu caii de frâne lua,
Mâna caii cât putea;
Călca ici, călca colea,
La pustia apsăna.
La cea apsăna de piatră;
Di-un corn în pământ băgată,
De doi neamţ e aşezată.
La cocon Gheorghe mergea,
Ăla coconaş Gheorghiţă,
Vătaşu dila temniţă.
La Negru Vodă să ivea,
Negru Vodă porâncea:
"Lele, coconaş, Gheorghiţă",
"Vătaşu dila temniţă",
"Aide-n coa cu cheili",
"De deşchide uşili";
"Să băgăm blăstămatu-ăsta";
"Să nu-mi ea el Domnia",
"Şi pe Ficna, fata mea".
Cocon Gheorghe de-auza,
Cheili pe mână-şi lua,
Nouă uşi îmi deşchidea,
Pe-a de zece iar aşa.
Pe Dediţă-l aşeza
În şuetul şerpilor
Şi-n toiu năpârcilor,
În cârcăitul broaştelor.

Când pe Dediță-l băga,
Şerpii ca cebuce[193] *sta;*
Năpârce ca fusăli,
Da broaşte ca nucili.
'Nchidea uş-li şi pleca,
Ficna Dragna adăsta,
Dila poartă pănă-n casă;
'Ntinsă pânza de mătasă,
Că vine Dediță-acasă.
Adăsta şi nu-l vedea,
Cum tăbăra de plângea,
Din guriță-aşa vorbea:
"Tată, tăiculiță-al meu",
"Să-ți ajute Dumnezău",
"Ce-l făcuşi pe Dediu meu?"
Negru Vodă sta vorbea:
"Ficno Dragno, fata mea",
"Ia taci de numai plângea",
"Ieu pe Dediu l-am mânat",
"L-am mânat la visterie";
"Să-şi facă bani de domnie".
"La nouă ai ş-oi să vie".
Ficna Dragna-l adăsta
Adăsta un an, or doi,
Adăsta şi doi şi trei;
Nouă ai când să-mplineşte,
Da Dediu nu să iveşte.
Ficna Dragna să scula,
Mândră trăsură-nvârtea;
Multă blagă râdica,
Şi la temniță pleca.
Să dăruie bani la temniță
De păcatu lui Dediță.
Pe temniceri dăruia,
Numa-un fund de apsăna,
Uşa nu să deşchidea.
Ficna Dragna zo vorbea,
Cu-ai temniceri din apsăna,
Dediu glasu-i auza,
Din apsăna răspundea:
"Ficno, Dragno, soața mea",

193 Lulelele

"Ce rău mare v-am făcut",
"M-ați băgat în apsăna",
"În şuetul şerpilor";
"În cârcăitul broaştelor".
"Pe toate le obicnesc[194]",
"Numa una nu poftesc",
"Tot o ală de năpârcă",
"A puiat la Dediu-n chică",
"Când să-ntinde, mă cuprinde",
"Să zgârceşte mă furşeşte";
"Carne din mine ciocneşte",
"Cu ea puii-şi arăneşte".
"Da ştii Dragno da nu ştii";
"Când pe mine m-aț băgat",
"Şerpii că nu s-a aflat".
"Şerpii ca cebucili",
"Năpârce ca fusăli",
"Broaştili ca nucili".
"Dar acuşa mi-a crescut",
"Balauri ca grinzili";
"Năpârcili, cât furcili",
"Broaştili cât ploştili".
Ficna Dragna de-auza,
Cum tăbăra de plângea,
Şi cum să suia-n trăsură,
Şi-mi mâna caii-ntr-o fugă,
Ş-ajungea la Bucureşti,
L-ale case domneşti.
Dila poartă cum striga:
"Lele, tăiculița-l meu",
"Să-ți ajute Dumnezău",
"Ce-l făcuşi pe Dediu meu?!"...
"L-ai mânat la vesterie ",
"Să-şi facă bani de domnie?"
"La nouă ai oi să vie?"
"Nu-mi este la vesterie",
"Şi mi-e Dediu-n puşcărie",
"Pănă lumea nu mai vie!"...
"Domnule, boierule",
"Ieu mă rog de d-ta "
"Să-l aduci pe Dediu-n coa",

194 Suportă

"Dediu este soțu meu",
"Dăruit de Dumnezău".
Negru Vodă de-auza,
Înjuga caii la trăsură,
Alerga-n vale-ntr-o fugă,
La cocon Gheorghiță strigă:
"Vătaşu dila temniță",
"Ia să vii cu cheili";
"Scoate blăstămatu-ăla",
"Numai pot cu Dragna mea".
"C-a ieşit altă căța",
"Să țână domnia mea".
Cocon Gheorghe de-auza,
Veni iut cu cheili,
Şi deşchisă uşili,
Nouă uşi le deşchidea,
Pe-a de zece nu putea;
Că lacătu-a ruginit,
Ş-a prins față de pământ.
El bărofu[195]*-n mână lua,*
Pe lacăt să tăbăra,
Lacătu şi-l fărâma,
Şi pe Dediu îl scotea.
Iacă Dediu ce-a făcut,
Barbă mare i-a crescut,
Piste tot l-a coperit;
Da şi chica i-a crescut,
De-o aşterne aşternut.
Mustățâli s-a lungit,
Putânel le răsuceşte,
Pe su cap le grămădeşte.
Puțânel de odinea,
Negru Vodă atunci îl lua,
La bărbier l-aducea,
De-l tunde bine ciocoieşte,
Şi-i lasă chica-n vărvăric[196]*,*
Cum îi şede de voinic.
Şi-l rade bine pănă-n os,
Şi-l făcu dănac frumos,
Cum înainte mi-a fost.

195 Barosul
196 Potrivit

În trăsură mi-l punea,
Cu Dediu Domnu pleca,
Călca ici, călca colea,
Păn-la groapa de argea[197]
Dediță că-mi ostănea;
Vânt şi soare nu-l vedea,
Unde sta şi odinea.
Căzu-n groapa de argea,
Negru Vodă ce-mi făcea;
Mititel briceag trăgea,
Şi la gât îl junghia.
În trăsură să suia,
Da de Dediu-l astruca,
Sub conteş că îl lăsa,
Pornea trăsura pleca,
Ficna Dragna adăsta.
Dila poartă pănă-n casă,
'Ntinsă pânză de mătasă,
Ca să vină Dediu-acasă.
Iacă trăsura-ajungea,
Din guriță să ruga:
"Tată, tăiculița-1 meu",
"Să-ți ajute Dumnezău",
"Ce-l făcuşi pe Dediu meu?!" ...
Negru Vodă să vorbea:
"Ficno Dragno, fata mea",
"Lasă blăstămatu-ăla",
"Ăla e un blăstămat",
"A beut şi s-a-mbătat",
"Şi la argea s-a culcat",
"Unde l-am lăsat mort de beat";
"Cu contesu s-a strucat[198]*",*
"D-a-fost mare blăstămat!"...
Ficna Dragna de-auza,
În trăsură să suia,
Îşi lua drumu şi pleca,
Calcă ici, calcă colea;
La gropanu de argea,
Ea pe Dediu mi-l găsa.
Îl găsa la gât tăiat,

197 Groapă în pământ unde în vremurile vechi se țesa
198 Acoperit

Cu contesu astrucat,
Nu me nimic vinovat.
Ficna Dragna, dicolea,
Contes di pe iel că lua,
Capu tăiat îi vedea,
Mătasă în ac punea;
Capu la trup îl cosa,
Şi tăbăra de plângea.
Din guriță blăstăma,
"Tată, tăiculița-l meu",
"Să-ți ajute Dumnezău",
"Nici mai bine, nici mai rău",
"Baş să-ți moară cocoana",
"Să te-nsori de nouă ori",
"Nouă cocoane să iai",
"Nouă coconaşi să faci".
"Şi să ieşe pui de oț",
"Să piară din codru toți".
"Mai la urmă să te-nsori",
"Să mai iai o coconiță",
"Să mai faci un coconaş",
"Să care apă la temniță",
"Ntr-o coaje de lobeniță";
"De păcatu lui Dediță".
Domnul Sfânt auza,
Blăstămu ce-l blăstăma.
Ficna Dragna ce făcea,
Pila brâu s-apipia,
Mititel briceag trăgea;
Sângură să junghia,
Piste Dediță cădea.
Căzu trupu-ncrucişat,
Să-i fie lui Domnu păcat.
Negru Vodă adăsta,
Ca să-i vină lui Dragna;
Adăsta, cât adăsta,
Ficna Dragna nu venea.
Negrul Vodă să scula,
'Njuga caii la trăsură,
Alerga-n vale pe fugă,
Şi pe Dragna o găsa,
Cu Dediță-alăturea.

N-are Domnul ce-mi făcea,
Mândru leagăn le făcea,
La mănăstire-i ducea,
Toate păsarli cânta:
"Bucură-te mănăstire,
Că vine Dediu la tine,
Nu vine să să cunune,
Vine să să spovedească,
În pământ să putrezească".
Şi-i băga-n negru pământ,
Şi-i băgară mai adânc,
Să nu putrezească curând.
Domnu-acas că îmi venea,
Deloc murea cocoana;
Să-nsura de nouă ori,
Nouă coconi că făcea;
Şi ieşiră pui de oț
Şi pieriră-n codru toți.
Măi la urmă să-nsura,
Mai lua domnu-o coconiță,
Mai făcu un coconaş,
Căra apă la temniță;
'Ntr-o coaje de lobeniță,
De păcatu lui Dediță.
În oraş la Bucureşti,
Să vedea din Stoeneşti,
În curtea lui Negru Vodă,
Ce eria mai bun la vorbă,
Colea-n Țara Rumânească,
Ca pentru să pomenească.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.

Legere Carol I şi Osman Paşa

Lină verde măndălac,
N-aţ auzât şi ş-aţ aflat,
Cu Turcu ce s-a-ntâmplat?
Cânili s-a supărat,
Pin creştini că a plecat;
Multe sate a tăiat,
Sate pustii a lăsat.
Da creştinu rău de plâns,
Că turcu mi i-a răspuns,
C-auziră de Bătacu;
C-a venit Turcu turbatu,
Ş-a tăiat cu totu satu.
Tinereaţa a aflat,
Fuga-n biserică a dat,
Biserica mi-a-ncuiat.
Iacă turcu i-a aflat,
La biserică a venit,
Săbiili le scotea;
Şi tăbăra de-i tăia,

Nici unu nu lăsa,
Tăia copilaşi de-ai mici,
Şi-i punea coarne la bici.
Bicii de mi-i brăşcăia,
Pe care-l găsa-l tăia,
Toată lumea spământa,
Care putea de fugea,
Trecea pila Rahova,
Da fuga-n Rumania,
Să-şi lungească vieaţa.
Domnitor care-mi uidea,
Mândră jalbă că făcea:
Pila Ţaru Nicolae,
Şi la legeru[199] *Carol.*
Iacă Carol sa-ngrijit,
Cu ţar Nicolae[200] *a vorbit,*
Să ducă-amândoi la turc.
Şi cu armata lui toată,
Să meargă cu toţ îndată.
Atunci ţaru Nicolae,
Împăratu rusului,
Ardica oştirea toată;
Veni-n Băsărabia,
Şi să găsâ cu Carol.
Carol este un om bun,
Îi pare rău de creştin;
Că creştinu e rumân,
Tare strigă Balduin:
"Măi legeru de Carol".
"Ai cu-armata mereor",
"Să mergem la Cozlodui[201]*";*
"O parte în Rahova[202]*",*
"Ei să treacă Dunărea".
"Noi să dăm la Cozlodui",
"Pontoanili să trăgem",

---

199 Regele
200 E vorba, de fapt, de Marele duce **Nicolai Nicolaevici** (n.1831 -d.1891), fratele lui **Alexandru** (**Aleksandr**) **al II-lea Nicolaevici** (rusă: Александр II Николаевич) (n.17. 04.1818, Moscova – d.13.03.1881, Sankt Petersburg). fiul lui Nicolae I al Rusiei, Ţarul (Împăratul) Rusiei de la 2 martie 1855 şi până la asasinarea sa în 1881. De asemenea, a fost şi Mare Duce al Finlandei
201 Comună mare românească la Dunăre în Bulgaria
202 Localitate mare românească la Dunăre în Bulgaria

"Până podul aşezăm";
"Cu tunurli să bătem",
"Şi pe Turc să-l fărâmăm".
"Că Turcu este turbat",
"Multă lume a tăiat",
"Ş-o să-i fie lui de cap".
Da legeru de-miza,
Lângă Dunăre venea;
Îngropa tunuri în pământ,
Să nu le vadă v-un turc.
Da turcu câne duşman,
Să uita de sus din deal.
Bălduinu mi-l oichea,
Şi din gură cum zâcea:
"Măi topgii[203] *tunari de-ai tari",*
"Dă-mi ghiulele de-ale mari",
"Să lăpădăm sus în deal".
"Iote turcu pe redut",
"Bată-l Dumnezău de turc!" ...
Topgii, tunari de-ai mari,
Venea cu ghiulele tari,
Când odată comanda,
Cum cădea ghiulelili;
Şi ca vara ploilii,
Răzbătea lui şanţurli.
Călăraşii di colea,
Su burta de cai punea;
Tot foale de capră starpă,
Să treacă Dunărea-n dată.
Cu caii-n Dunăre sărea,
Caii buni, mari şi tari,
Toţ sânt pui de armăsari.
Înotează mi să joacă,
Sus pe malu Dunării;
Ieşiră călăraşii,
Şi scoasără săbiili.
Şi alerga cât putea,
Pe turc de-l spământa,
Fugea turcu cât putea.

[203] Tunari

Colea-n vale de Arceri[204],
Călăraşii de văzură;
Mai văzură-o brăniştioară,
Şi cât omu-o rătezară.
Ciulpăiori-i îmbrăcară,
L-mbrăcară țoale verzi;
FIinta pe ei atârna,
Flinta-n țoale zo sclipea.
Dară Turcii că-i vedea,
Ei cu tunurli-i bătea,
Gândea armată eria.
Paşa-l turcului striga:
"Dați iute cu tunurli",
"Zo sclipeşte flintili!"...
Arunca turcu granate,
Bătea ciulpanii de moarte.
Şi rumânu ca un leu,
Lui i-ajută Dumnezău;
Îl mâna pe turc în fugă,
Că n-are und-să fugă.
Când trecură roşiorii,
Lăpăda ghiuleli pe ei,
Fuge turcu nu să joacă,
Şi să-ndreaptă de Vrața[205]*;*
Îşi ea drumu pe şuşea,
Că rumânu zo-i bătea.
Veniră-n Beligrăgic[206],
Aproape-n granița la sârb.
Strigă turcu cu mânie,
Să-l laşe sârbu-n Sârbie,
Dară Sârbu aşa-i spune:
"Bată-te Dumnezău de turc",
"Du-te de und-ai venit",
"Eu cu tine ce-am pățât";
"De te-am scos de pe Sârbie",
"Ş-acuşi mai vii la mine!"...

204 Sat românesc la Dunăre în Bulgaria
205 Oraş în Vestul Bulgariei, la poalele Munților Stara Planina, cu o importantă populație românească în secolul al XIX-lea
206 Oraş în Bulgaria de apus, azi Belogradcik, cu o cetate romană, reconstruită de turci, ce avea în secolul al XIX-lea şi populație românească

Da turcu dacă-mi vedea,
Pe şuşea mi să-ndrepta
Cătră Stara Planina[207].
Balduinu-aşa striga:
Unii pe Timoc mergea,
"O armată voi să luaț"
"De Sofia s-o mânaț",
"Da Vidinu să-l lăsaț"
"C-o să-mi mân eu ficiorei",
"Să-l ia di la Timoc ei".
Iacă ficiorei venea,
Deteră pingă Pristol[208]*,*
Şi pe lângă Salcia[209]*;*
Jos pe malu Dunării,
Şi pe-albia Timocului.
Şi dila Timoc îl lua,
Şi-i scoasă din Bregova[210]*,*
Unii pe Timoc mergea,
Sus din oraşu la Cule,
Iacă turcu la Dii[211] *fuge.*
Da partea dina Timoc,
Zo mi-i goneşte cu foc!...
Mi-i scoasă din Cosova[212]*,*
Fugiră la Gânzova[213]
Din Gânzova la Sămârdan[214]*,*
La Sămârdan turcu şedea;
Şede turcu in ocop[215]*,*
Să dea țăreanu[216] *cu foc;*
Să mi-l scoată din ocop.
Lină verde mirodii,
Bătea Turcii dila Dii;

207 Munții Bătrâni (Balcani sau Haemus)
208 Comună în județul Mehedinti, la gura Timocului
209 Comună în județul Mehedinți, față în față cu satul românesc Gumătareț din Bulgaria
210 Comună mare românească în județul Vidin, pe Timoc
211 Denumirea românească a Vidinului
212 Comuna pur românească în județul Vidin -Bulgaria
213 Comuna pur românească în județul Vidin -Bulgaria
214 Smârdan, sat bulgăresc
215 Lagăr
216 Țărean, adică din Țară = Românul

Şi-l păza pe Sămârdan,
Că e turcu la divan.
Da ţăreanu ca un leu,
Zo-i ajută Dumnezău,
Jos pe vale că venea;
Când oi zâce bobolan.
Să tue la Sămârdan.
În Sămârdan e un mic deal,
Privea turcu din divan,
Ce-mi făcea domnul ţărean.
Şi-mi chema o companie,
Compania, pionerii,
Cu lopeţă mari şi tari,
Toată noaptea că săpară;
Ş-un tunel mare făcură.
Şi pin tunel că ieşiră.
Ieşiră-ngă Sămârdan,
La Sămârdan, la redut,
Că e plin şanţu de turc.
Un logor de infanterie,
Trecură pila Inova[217]*,*
Şi-l luară dila dreapta.
Lină verde bobolan,
La vale de Smârdan;
Şapte Turci pi-un Moldovean,
Şasă, şapte pi-un Muntean.
"Ia ieşi turcule-n măidan",
"Să te bat să zaci un an",
"Ieşi afară de pofteşti"
"Să te bat s-o pomeneşti".
"Ce te baţi pe brânci hoţeşte?"
"Vino la piept voiniceşte!"...
Şi veni un sărgenţăl,
Sărgenţălu, mărinelu,
El veni cu colonelu;
De priviră pe redut,
Unde e turcu mai mult.
Dincoace de Sămârdan,
Veni colonelu-n casă,
Şi-ntrebă o bulgărească:

217 Comună bulgărească în judeţul Vidin

"Spune mama cea bătrână"
"De lege eşti o creştină"
"Ai v-un turc la tine-n casă",
"La noi afară să iasă?"
Da bugarca o căța,
Spusă că nu e nima.
Colonelu de călare,
Trecu la fereasta mare.
Şi pocni puşca din casă,
Colonelu-aci rămasă.
Sărgențălu, mărinelu,
Coborî flinta din spate;
Pocni şi el pe fereastă,
Omorî pe turc în casă.
Şi la casă-i dete foc,
Arsă şi baba cu tot.
În locu lu colonel,
Veni-un suptlocotinent,
Iel băiatu cum ajunsă,
Şi odată cum răspunsă:
"De ce stați şi vă uitați",
"Frică la păgân să luați?"
"Ia sunați la tobgi[218] *mari",*
"Să dea cu ghiulele tari",
"Să mai bată pe redut",
"Fi-ar legea lui de turc".
Da tunarii ca tunarii,
Lăpăda ghiulelele,
Mai multe şrapnelili.
Când la vale să uita,
'N vale dispre Bujorița;
Tare venea şi crălița[219]*,*
Vine crălița Mărița.
Veni lângă Sămârdan,
Să dusă la tunu-al mare,
Şi cu stângu pe tăbie;
Iar cu dreapta sus pe tun
Să dea ghiulele-n păgân.
Tare sună şi răspunde:

---

218 Tunari
219 Regina

"Îndemnaț ai mei copii",
"C-ajungem desară-n Dii";
"Îndemnaț şi-naintaț",
"Frica la păgân nu luaț" .
"Că ieu sânt chip de fămeie",
"Şi cu stângu pe tăbie";
"Da cu direptu pe tun",
"Să mi-l bat eu pe păgân".
Da tobgii de-auza,
Mânecili răsfrângea;
Da Cralița Mărioară,
Da cu tunu de s-o moară.
Căzu ghiuleaua-n Calet[220]*,*
Zo striga turcu Amet!...
Când oi zâce sălcioară,
Veni ordin din afară;
Să s-arunce la cuțât,
Bată-l Dumnezău de turc.
Da țăreanu ca un leu,
Zo-i ajută Dumnezău,
Când săriră la bainet,
L-nțăpa pe turc în piept.
Cum pârăie oasăli,
Şi ca piru pe su plug,
Pârăie osu de turc.
Să-ndrepta pe potrivire,
Da tobgii cu şrapnele,
Şi-l băgă pe turc în Dii.
Atunci cralița Mărița.
Odată când îmi suna,
Cum da cu ghiulelili;
Şi suna Caleturli,
Zo plângea cadânili.
Multe-agale prăpădea,
Puțânei că să preda.
Da țăreanu ca un leu,
Zo-i ajută Dumnezău;
Când odată că ieşiră,
În către Dii îmbulzâră.
Roşiori şi cocoşei,

220 În Cetatea Vidinului unde era paşă

Cei mai mândrii călăraşi.
Când tunară ei în Dii,
Văzu cădăne fugind;
Teregele scuturând,
Cocoşeii alergând.
"Stăi turcoaico şi moroaico",
"Să-ț iau cedâru din cap";
"Şi dulvarii di pe tine",
"Să rămâi ca o rumână".
"Să-mi arăț tu fățâşoara",
"Să-ț văd eu şi sprânceioara".
Da cadâna mormănea:
"Aman, ascher beciungiuc",
"Lasă-mă băiat soldat"
"Că la voi ieu m-am predat".
Tare strigă-un colonel:
"Ura! Ura-i mei copii!"
"C-ajunsărăm toț în Dii!!"...
"Ura noastră să trăiască",
"Ce mai oaste rumânească!"...
În cetate la Vidin,
Joacă ora de rumân,
Cu ciubărili de vin,
Că l-a bătut pe păgân.
În cetate la Culuc[221]*,*
Cu ciubărili de cluc,
Că l-a bătut ei pe turc.
Oi! rumânu ce-a lucrat,
Vidinu l-a concentrat,
Din mâna la turc l-a luat;
Şi pământu l-a spălat,
Şi la vale mi-a plecat! ...
Să punea pe văporaş,
Merge văporu la vale,
Despre răsărit de soare.
Ajungea la Rahova,
Din Rahova la Mezdra[222]*,*
Şi ieşiră pe şuşea;
Cu tunurli alerga,

221 O parte din Cetatea Vidinului
222 Oraş aproape de Sofia

La Malu Roşu[223] *mergea.*
Că în Plevna s-a băgat,
Osman Paşa cel bogat.
El Plevna a ocupat;
C-o sută şaizăci de mie,
Pe delături la redute,
Păza ascheru[224] *turcesc.*
Venea-mpăratu rusesc,
Cu tunurli mari şi tari,
Şi tăbăra de bătea,
Să-l scoată din Plevna.
Dară turcu, Malu Roşu,
Bate turcu ca cocoşu.
Rusu împărat bătrân,
Tot din gură comandând:
"Malu Roşu l-a uidit",
"Lăcueşte în el turc".
Când ajunsă Balduin[225],
Şi-mpăratului vorbind:
"Măi-mpărate Nicolae",
"Ia aşteaptă câtăva",
"Până-mi vine gheneralii",
"Să le pun cuie-n papuci",
"Să-nfigă pietrilii",
"Să ies dealurli",
"Să mă bat cu Turcii".
Iacă vine nişte ghiară,
Le pusă rumânu-n picioare,
Suia pe piatră mai tare.
Tăbăra pe Turci cu glioanță,
Cu glioanță şi cu şrapnele.
Cum cădea şrapnelili,
Şi ca grâu sămânat,
Îi cădea la turc pe cap.
Îl dubăra di pe mal,
Şi-l băgară-n Plevna,
Le-nchisără şi apa.

---

223 Malu Roşu sau Cerveni Breg - oraş în Bulgaria, pe Iskăr, odinioară cu o importantă populație românească
224 Armata
225 Probabil vreun comandant român

N-are turcu ce să bea,
Şasă luni că mi-l bătea,
Pănă prau îl furşea.
Din Petarburg[226] *îmi venea,*
Vine ghineral Staletu;
Vine cu cruce la piept,
Că e ghineralu drept.
Şi vorbea cu Balduin,
Că e chipu de rumân.
"Balduine pupă-te-aş"
"Să ne punem pe oraş!".
Balduinu de-auza,
Când odată tăbăra,
Cu tunari mici;
Cu tunari mari,
Fărâma oraşe tari.
Pe Osman Paşa-l rănea,
Cârpa albă râdica;
Cu tot ascheru să preda.
Şi pe el rob îl lua.
Şi-l ducea în Bucureşti,
Îl ducea şi la spital,
De-l lecuia de răni tari.
Da rusu şi cu rumânu,
Luară-n mână şi Plevna;
Şi plecă spre Odrengrad[227]*,*
Îl lua pe Lozengrad.
Iacă ordin că venea,
Anglia şi Franția,
A de trii Italia,
Ei războiu că-l oprea.
Cole-n deal la San Ştefan,
Veni-mpăratu sultan,
De făcură un mir[228] *mare.*
Împăratu Nicolae,
Cu legeru de Carol,
Ei amândoi împărța,
Şi o lua pe Dobrogea.

226 Petrograd, Sankt Petersburg, la acea vreme, capitala Imperiului Rusiei
227 Edrene -Adrianopol
228 Pace

La Rumânia i-o da,
Dară rusu că o lua,
Lua pe Băsărabia.
La Bulgar puţân îi da
Îi da stoliţă[229] *Sofia.*
Şi lui chineaz[230] *îi da,*
Pe-Alexandru Batenberg[231]
Alexandru prusianu,
Stăpânea Bulgăria,
Şapte ai în ea şedea,
Ş-altu războiu făcea,
Să bată cu Crali Milan[232].
Alexandru e răcit,
În bolniţă a murit;
Ş-aşa războiu ieşea,
Doamne de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte) din com. Alexandrovăţ, jud. Negotin-Craina, Valea Timocului, sârbesc.

---

229 Capitala
230 Cneaz (Principe)
231 Alexandru de Battenberg (1857-1893), principe al Bulgariei în perioada 1879-1886. ***Sandro, cum îl numea Carol I, i-a propus regelui României o unire confederativă a României cu Bulgaria, acțiune eşuată datorită opoziției ferme a Rusiei, care a susținut o lovitură de stat, în urma căreia cneazul Bulgariei a fost detronat***
232 Milan Obrenovici (n.1854 în Moldova, m. 1901). Strănepot al lui Miloş Obrenovici şi fiu al faimoasei Maria Obrenovici (născută Catargi), Cneaz al Serbiei între 1868-1882 şi Rege al Serbiei între 1882-1889, ***Deşi jumătate român, născut în România, a dus o politică de deznaționalizare a românilor din Timocul Sârbesc***

Craliu Alexandru

Lină verde, trii măsline,
I-ascultați boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Ce s-a-ntâmplat în Sârbie
Lină verde otrăţăl,
Pe ceal mândru ostrovel,
Răsărit un bujorel,
Ş-ala nu e bujorel;
Şi e Craliu tinerel,
Plânge țara după el.
Vez cum plânge tot Bănatu,
Da cum plânge şi Hârvatu,
Da mai mult sârbu săracu.
Lină verde anason,
Când pleacă Craliu din dvor[233]*;*
Cântă muzica de dor,
Să desparte de ficior.
Şi să pune pe gălie,
Cu-a lui Craliţă[234] *Mărie,*
Şi merge de Bugărie.
Da Bugarii-l aştepta,
Sta Bugari lângă Bugari,
Tot cu tunuri de-ale mari;
Da-mi avea şi de-ale mici,
Că vine Alixandru-aici.
Alixandru din Sârbie.
Cu-a lui Craliţă Mărie.
La Sofia mi-ajungea,
Ş-avea Craliu ce-mi vedea:
Vedea voisca părădită
Numai cu arme gătită
Şi muzica zo mai cânta.
Dară Craliu-al bugăresc,
Drept înainte ieşea;
Drept înainte îi sta.

233 Palat
234 Regină

Şi frumos mi-l pozdrăvea.
Mâna amândoi că da,
Iei în dvor că să băga,
Da Boriz aşa-mi vorbea:
"Bine Alixandre-ai venit",
"La vorba ce am vorbit";
"Să stai pe scaun de argint",
"Şi să şezi pe-aici mai mult".
"Multă vreme mi-a trecut",
"De când nu ne-am mai găsât",
Dară Craliu aşa-mi vorbea:
"Măi Boriză Dumneata",
"Ieu la tine n-am venit";
"Nici să beau, nici să mănânc",
"Nici să şed pe-aici mai mult".
"Ce ieu la tine am venit",
"Ugovoru[235] *să-ntăresc",*
"Vreau de țar să mă crunesc[236]*",*
"Numai vreau să rătuesc",
"Că ieu mult am rătuit",
"Mulț copii am sărăcit";
"Şi neveste-am văduvit",
"Fete mari a-nbătrânit".
Iei vorba ş-o isprăvea,
Ugovorul întărea,
Şi iar Craliu-aşa-mi vorbea:
"Măi Borize Dumneata",
"Iote depeşu de ieri",
"Zo mă chiamă la Marsei".
Şi Craliu că-mi pleca,
De Dubrovnic[237] *mergea,*
Şi Craliu aşa-mi vorbea:
"Mărie, soţâia mea",
"Tu acuş mi te-oi ducea",
"Să iai sama de copii".
Când pusă mâna la piept,
Scrisă-un mândru testament,
Şi Crăliții că i-l da;
La Dubrovnic mi-ajungea,

235 Înțelegerea
236 Încoronez
237 Dubrovnic - Ragusa, oraş pe coasta dalmata, republica maritima cu populație latinofonă în Evul Mediu, rivală a Veneției

Şi iar Craliu-aşa-mi vorbea:
"Mi-a venit un mare dor",
"Tot de Pătru-al meu ficior".
"Tot de Pătru meu al mare",
"Care-nvață la şicoli",
"La şicoli în London";
"La şicolili ale mari",
"C-oi să fie de vlădari"[238].
"Al de doi me Tomislav",
"Al de trii mi-este Andrii";
"Iii toți trii copiii mei",
"Mult îmi pare rău de iei".
Numa-atâta că-mi vorbea,
Şi iei mi să despărța,
Mâna cu Crălița da,
Şi iar Craliu aşa-mi vorbea:
"Foaie verde de bujor";
"Du-te mândro sănătoasă",
"Ca o oicheşea stoloasă",
"Că nu mă mai vez pe-acasă".
"Lină verde, trii măsline",
"Că de mine nu să ştie",
"Multe sămne mi să face";
"Să bate carnea pe oasă",
"Vez asta nu e la bine!"
Numa atâta că-mi vorbea,
Pe văpor mi să punea,
Şi pe apă că-mi pleca.
Baş la calea jumătate,
Să oprea văpor de-odată;
Căpitanu-al de văpor,
Zo-alerga cu mare zor.
Drept la Craliu să ducea,
Drept înainte că-i sta,
Ş-aşa din gură vorbea:
- "Ce mă rog la Dumneavoastră",
"Multe raturi[239] *mi-am umblat",*
"Tot pe-aicea mi-am trecut",
"Ş-aşa nu s-a potrivit";

238 Cârmuitor de țară
239 Războaie

"Baş[240] *la calea jumătate",*
"Să stea vapor de-odată!"
".Dară Craliu-aşa-mi vorbea:
"La focari să porânceşti"
"Să dea putere mai tare",
"Maşinili să-ntărească",
"Vaporul să-l urnească".
"Înainte să mergem",
"C-ala nu ie voinic",
"Care să teme de pierit".
La focari le porâncea,
Maşinăriili-ntăria,
Cu mare sâlă[241] *-mi pleca,*
Şi-nainte că-mi mergea.
Da lu Craliu ce-i venea?
Îi venea o cucăială,
Puţân capu mi-l punea,
Şi somnu că mi-l fura,
Uite Craliu ce-mi visa:
Venea Dumnezău din sus,
Şi-i spunea lui în vis:
"Nu ţ-am spus",
"Lisandre spus",
"Să nu mai pleci tu pe apă?"
"'Nainte duşmani te-aşteaptă";
"Ţ-or fi undeva de dus",
"Cu iroplanu pe sus!"...
Dară Craliu de-mi vedea,
Iel odată că-mi sărea,
La miniştrii povestea:
"Uite, frate, ce-am visat",
"S-a dat Dumnezău de sus",
"Şi mie-n vis că mi-a spus":
"Să nu plec ieu pe apă",
"'Nainte duşmani m-aşteaptă";
"Mi-ar fi undeva de dus",
"Cu iroplanu pe sus!"...
Da miniştrii aşa-mi vorbea:
"Fincă-mi este taina aşa",
"Ai să mergem îndărăt",

240 Chiar
241 Putere

"C-asta vis ce l-ai visat",
"O să fie adăvărat!"...
Dară Craliu aşa-mi vorbea:
"Înainte să mergem",
"Că-ala nu este voinic",
"Care să teme de pierit!"...
Şi-nainte că-mi pleca,
De Marselia-apropia.
Dară Craliu ce-mi făcea?
Pe văpor că-mi ieşea,
Oichianu la oichi punea,
În Marselia să uita.
Ş-avea Craliu ce-mi vedea.
L-al cel mândru spomenic[242]*,*
Multă voiscă mi-a pierit.
La Marselia mi-ajungea,
Şi văporu să oprea;
Craliu jos să dubăra,
Ş-avea Craliu ce vedea.
Vedea lumea chitită,
Şi muzica zo-mi mai cântă.
Pe Craliu-l aştepta,
Cine-nainte ieşea,
Pe Craliu de-l prijunea?
Când oi zâce flori de fân,
Ieşea Bartu[243] *cel bătrân-*
Al Ministru frănțuzăsc,
Drept în brață că mi-l lua,
De două ori mi-l săruta,
Aşa din gură-mi vorbea:
"Bine Ațo[244] *mi-ai venit",*
"La vorba ce ne-am vorbit".
"Multă vreme mi-a trecut",
"De când ratu s-a furşit",
"Ş-amândoi n-am mai vorbit!"...
Di su mână mi-l lua,
Şi-n tomobil şedea;

242 Monument
243 Jean **Louis Barthou**, [n. 25.08.1862 la Oloron-Sainte-Marie (Pyrenees-Atlantiques), ucis într-un schimb de focuri dintre un naționalist croat (ce-l ucisese pe regele Alexandru Karagheorghevici al Iugoslaviei) şi politişti la 9.10.1934 la Marsilia], avocat şi om politic francez, deputat şi senator, ministru şi prim ministru în mai multe guverne, în 1934 era Ministru de Externe al Republicii Franceze
244 Formă de dezmierdare în limba sârbă pentru Alexandru

Craliu în dreapta cum şedea,
Dară Bartu la stânga
Şi-nainte că-mi mergea,
Iei încet că mai mergea,
Craliu lumea pozdrăvea;
Da pin lume ieria
Vro triizăci de gelățăi,
Din triizăci s-alegea trii,
Da din trii rămânea unu;
Bată-l Maica Precesta,
Şi Sânta Duminica.
Vez duşmanu ce-mi făcea,
Şlicu[245] *lu Craliu l-avea*
Şi pe Craliu mi-l oichea.
Chită de flori în mână lua,
Lăvorveriu în flori punea;
Şi pe Craliu mi-l oichea
Un pustiu de-automat,
Tum-te din Nemțâia luat.
Iut la tomobil mergea,
Şi uşa i-o deşchidea;
Dară Craliu de-l vedea,
Iel deloc să-ndupleca;
Găndea ceva i-or spunea,
Da duşmanu ce-mi făcea?
Când odată că-mi pocnea;
Pe Craliu-n stânga rănea.
Şi pe Bartu-l omăra.
Când al doilea că pocnea,
Pe Craliu-n frunte lovea,
La gura poznarului,
La capu pieptului;
La casa sufletului,
Unde-i pasă voinicului.
Pe Craliu mi-l prăpădea,
Cade Alixandru jos,
Cu pieptu lui sângeros.
Cine din lume auza,
Potpucovnic[246] *ce-mi eria,*
Cu polițâia mergea,

245 Fotografia
246 Lt.-Colonel

De călare-mi alerga,
Cu sabia când da,
Mâna stângă i-o tăia.
Din umere-o dubăra,
Da duşmanu tot pocnea,
Trii poliţai dubăra.
Atentator de vedea,
Că iei mort nu eria,
Lăvorveru-l întorcea,
În gură şi-l punea,
Gândea sângur să să-omoare.
Potpucovnic de-mi vedea,
Iar cu sabia că da;
Capu dila trup îi lua,
Pe-atentator omăra.
Iut cu Craliu că-mi pleca,
În Marselia să ducea,
Mulţ doftori mi-aduna
Şi pe Craliu îl vedea,
N-avea, frate, ce-i făcea.
La loc rău l-a lovit,
Nu e Craliu de uidit!...
Craliu-atâta că-mi vorbea:
"Oi, sărac de maica mea",
"Mi să dusă vieaţa",
"Şi perdui tinereaţa";
"Săracii copilaşii",
"Păstraţi Jugoslavia!" ...
Numa-atâta că-mi vorbea,
Sufleţălu slobăza;
Da Miniştrii de-mi vedea,
Iei frumos mi-l pregătea,
Mândru leagăn îi făcea.
Făcea leagăn poleit,
Şi-n leagăn mi-l închidea,
Dideasupra că-i punea;
Sabia şi cu şapca,
Să mi-l vadă lumea.
Cu iel îndărăt pleca,
Merge Alixandru pe mări,
Ocolit în luminări.

Depeşa[247] *o trimetea*
În Jugoslavia.
Beogradu să-ncernea,
Din straşini pănă-npământ,
'N pânză neagră s-a-nvelit.
Zo bătea arângurli,
Pin toate bisericili;
Şi-mi plângea copilaşii,
Că le pleacă părinții.
Jugoslavia să-ntrista,
Gândea războiu să făcea,
Iacă Craliu ajungea;
Beogradu tot ieşea,
Şi voisca[248] *să părădea,*
Muzica-a jale cânta.
Pe Craliu jos că îl da,
Da Cralița de-l vedea,
Din ochi negri lăcrăma,
Piste Craliu îmi cădea,
Şi calu-ncepea-plângea
În două picioare sărea,
La Craliu să răpeza;
Şi pe iel îl mirosa,
Lacrămile-l podidea.
Mare jele că-mi eria,
Pe Craliu că mi-l lua,
Unde mi-l punea?
Pe laftul tunului,
C-aşa-i stă Vlădarului[249].
Da calu lui iar aşa.
Şi unde pe Craliu-l ducea?
În biserică-l punea,
Multă lume că-mi venea,
Din toate satili.
Câte doi că-mi intra,
Şi pe Craliu îl vedea,
Vedea leagăn poleit;
Deasupra şapca şi sabia,

247 Telegrama
248 Armata
249 Conducătorului

Da la cap sta Cralița[250]*;*
Cu-copiii alăturea,
Din oichi negri lăcrăma.
Da şi iea s-a premenit;
Din creştet pănă-npământ,
'N pânză neagră s-a-nvălit,
Varsă lacrămi pe pământ.
Trii zâle mi-l țânea,
Multă voiscă că-mi venea,
Din toate dârjevurli[251]*;*
Numai garda că-mi venea,
Garda şi cu muzica.
Pe Craliu mi-l petrecea,
Multă lume că-mi ieşea;
Tomobilurli urla,
Beogradu dârdăia.
Muzica jele cânta,
Toată lumea mi-l plângea,
La Oplenaț mi-l ducea,
Lângă tat-su mi-l punea;
Toată lumea mi-l jelea,
Da Cralița aşa-mi vorbea:
"Las lumea să nu-l jelească",
"Că mult lumea mi-a jelit",
"Cu războiu, a războit";
"Să vez cuiva o fi venit",
"Copiii de căstorit".
Iar vesălii slobăza
Cum să face ş-acuma.

Auzită dela Chirin al Peni de 31 ani (ştie carte) din com. Coilova, Valea Timocului sârbesc.

250 Regina
251 Țările

Cântec de război

Ascultaț boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Istorie bulgărească,
Din bătaia a turcească,
Scrisă pe albă îrtie[252]*,*
Venită din milițâie.
Ieu vă spun cănunu[253] *meu,*
Cum mă cănuneam de rău,
Spunem tu de doru tău,
Ce dor duci de doru meu?...
Şi scriațâ-m pe îrtie,
Trimeteță-m şi voi mie.
S-aud şi ieu din lumea noastă,
Cu dor din inima voastă,
Care aț rămas acasă,
Şi mâncaț cu toț la masă,
Şi plângeț de mila noastă,
Că sânt la mare pedeapsă.
Că Bugaru s-a-pucat,
Cu Turcu de s-a luptat.
Bugaru ca un viteaz,
Nu dă Turcului răgaz,
Că-l scoasă din graniță
Şi-l băgă în Lozengrad[254]*,*
În Liule-Burgaz[255] *îl goniră.*
Trii zâle în Liule-Burgaz,
Să vez luptă cu năcaz!...
Şi de acolo îl băturăm

252 Hârtie
253 Chinul
254 **Kirklareli** (în vremea Imperiului Ottoman *Kirkkimesne* sau *Kirkkilise* (Patruzeci de Biserici), in greacă: *Σαραντα Εκκλησιες, Saranta Ekklisyes*; în bulgară: *Лозенград*, *Lozengrad*), este capitala ***Provinciei Kirkareli*** în **partea Europeană a Turciei**, cunoscută şi ca **Tracia Orientală**. Populația creştină, greacă şi bulgară, a fost schimbată după 1924 cu turci macedoneni, în special din Salonic
255 Localitate în Turcia Europeană

La Cetalgea[256] *îl gonirăm.*
Muică, Muiculița mea,
Muică tu m-ai blăstămat,
Sau de Domnu sânt ursat,
Să stau în puşcă răzmat,
Nebeut şi nemâncat,
Ca un mare vinovat,
Ca bou legat de gard;
Şi de somn ca un turbat,
Lele muică, ce păcat!...
Rău am fost muică ursat,
Că nouă ni s-a urât;
Tot pe păgâni gonind,
Să nu vină iei curând
Ca să sufleţâm şi noi
S-avem în minte de voi.
Că de voi ne-am depărtat,
Tocmai lângă Ţărigrad[257].
Bugaru merge pe brânci,
Ca pe boi prinde pe Turci.
Vorba voi aț auzât,
Dar noi muică le-am pățât.
Că sântem pin nădolii,
Trecuț pin țări pustii.
La coadili mărilor,
La sfârşitu țărilor.
Şi sântem la marea albă,
Unde turcu stă grămadă.
Câtă iarbă pe pământ,
Atâta-i turcu de mult.
Bugaru nu să fereşte,
Înainte tot sporeşte;
Dăcu glioanță să piteşte,
Pe Turc de mi-l prăpădeşte.
Sânt şapte luni jumătate,
De când şed pin strinătate.
Fira-naibii aşa dreptate,
Zău n-am avut nicio parte
Să scap şi ieu de-aste păcate.

256 Localitate aproape de Constantinopol - Istanbul
257 Constantinopol - Istanbul

Că nouă ni s-a urât,
Pe drumuri grele umblând,
Deal şi vale alergând.
Zece luni am cănunit,
Păn ' de tot ne-am prăpădit.
Şi noi pe turc tot gonind.
Sufletu-n chept s-a oprit,
De Turci omărâț din cuțât.
Iarna zăpez, geru mare,
Vântu vara di pe mare;
Ne usucă vez din picioare,
Ca pe păstrăma la soare.
Să vez noi am şi văzut;
Cu inima n-am crezut;
Binele la omu strin,
Ca dulceața din pelin.
Ama[258] *ie viteaz Bugaru,*
Sparsă capu lu Tătaru.
Bravos baş[259] *la treti polc*[260]*,*
Îi bătu pe Turci de tot.
Alerga iel ca un nor,
Şi-l băga în Caragol[261]
Turcu câtă frunză iarbă,
Da Bugaru nu întreabă,
Şi de Țarigrad l-ntreabă.
Fuge turcu la ocop[262]*,*
Bugaru să prinde pe loc.
Turcu cu sabia-n mână,
Bugaru să prinde de vână;
Să tăvăleşte în ocop,
Fuga turcu lasă tot.
Fuge turcu, strigă cât poate:
"Lăsaț puşti şi tunuri groasă",
"Numai scăpaț cu vieață".
Bugaru ca un iunac[263]*,*

258 Dar
259 Tocmai
260 Regimentul trei, **format numai din Români timoceni**, gloria Bulgariei în 1913
261 Localitate lângă Adrianopol
262 Tranşee
263 Viteaz

Lăsă pe turc sărac.
Că-l scoasă din Lozengrad,
Şi-l băgă în Ţărigrad.
Puţân bine s-a bătut,
Da luară dila turcu mult.
Trii zâle Liule-Burgaz,
Dar luară mult pripaz.
Pentru de spomen[264] *în lume,*
Noi luarăm nişte cămile.
Treti polc[265] *a tot luptat,*
Altili-a ţânut la flang
Pe turc de la puţânat.
Merge Bugaru ca un iunac,
Turcu fuge ca un drac.
Cad glioanţăli din sănin,
Bugaru merge cântând;
Şi la "ura" iel tot dând,
Pe păgân iel prăpădind.

Auzită dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria. Trimeasă de un intelectual din Bulgaria.

264 Amintire
265 Regimentul trei**, format numai din Români timoceni**, gloria Bulgariei în 1913

ORAȚII DE NUNTĂ

Pruorociala

-Bună dimineața, cistiți socri mari,
-Mulțămim Dumneavoastră, boieri militari.
Dar ce umblați, ce cătați?
-Ce umblăm, ce cătam, la nima samă
n-avem să dăm!?

Multe mări am trecut,
Multe țări am bătut.
Şi oraşe şi sate-am colindat,
Şi nima samă nu mi-a dat.
- Cine sânteț, Dumneavoastă
Să ne luaț sama noastră!?
- Dar finca ne-ntrebaț,
Să ne lăsaț, cu-ncetu, cu-ncetu
Să ne dăm cuvântu cu adevăru.
Că de multe ce sânt şi deasă,
Nu vom putea spune aleasă:
Tinărul nostru-mpărat,
De dimineață s-a sculat,
Față albă ş-a spălat;
Chica neagră a cheptenat.
Cu țoale noi îmbrăcat,
Murgu şaua a-nşelot,
Din trâmbiță a cântat,
Mare veste a adullat
Nouă sute grăniceri,
Din cei mai mari nepoț de ghenerali,
Şi pila răsărit de soare,
A plecat la vânătoare,
Ş-a colindat țara de sus dinspre apus;
Pănă ce juganii ne-a stătut,
Şi potcoavili a cherdut.
Atunci ne lăsăm mai jos

Pi-un deal frumos
Ş-alergarăm de venirăm,
Munţâ cu brajii şi cu fagii,
Ceriu cu stelele,
Câmpu cu florile,
Dealu cu podgorile;
Vălcelili cu viorelile,
Satile cu fetile.
Când bătu soarli de sară,
Ieşirăm la drumu-al mare
Şi deterăm de-o urmă de fiară,
Şi stătu toată oştirea-n mirare.
Unii zâsără că ie urmă de zână,
Să-i fie-mpăralui cunună
Aşa să găsâră alţ învăţători,
Mai cunoscători,
Şi găsâră că ie urmă de căprioară
Să-i fie-mpăratului soţioară.
Dar unu cel mai mare,
Cu grija-n spinare,
Călare pi-un cal,
Ca pi-un Ducipal,
Să râdică-n scări,
Să umflă în nări.
Şi făcu oichii roată
Piste-oştirea toată.
Şi-ncoacea privi şi zări
O floare frumoasă şi drăgăstoasă.
Şi văzând că nu-nfloreşte,
Nici nu rodeşte,
Nici locu nu-i prieşte
Şi mai mult să ofileşte;
Ne mai trimeasă pe noi şasă lipani,
Călări pe şasă jugani-
Cu coamili cănite,
Cu frânili jugrăvite,
Cu unghiile belite
Şi coadili-mpletite.
Că cu toţ să pornim
Şi la curtea Dumneastă să venim
Ca floarea s-o lom

Şi la-mpăratu s-a ducem.
Pornirăm şi venirăm
Per fața pământului,
Pe aburii vântului
Bând şi chiuind,
Din pistoale trăznind,
Caii încurând,
Pe nări flăcări vărsând,
Rânchezând,
Din unghii scăpărând.
Până am sosât şi v-am găsât,
Acuma or floarea să ne-o daț,
Or de noi numai scăpaț!
C-am venit cu târnăcoape de argint,
Să scotem floricica din pământ,
S-o scoatem cu rădăcină,
Să sădim la-mpăratu-n grădină
Ca acolo să-nflorească.
Să rodiască, locu să-i priască
Şi să nu să ofilească.
Dacă, Doamne, socrii mari,
Ne credeți niscai tâlhari,
Avem şi ferman[266] *cu pecete*
Dila-mpărățâie!
Cine ştie carte rumânească
Să vie să mi-l cetească,
Iar cine nu ştie, să nu vie
Şi ca de foc să să păzască.
Să ne-aduceț, socrii mari,
Oameni cărturari
Şi-un popă cu barba deasă,
Să ne cetească carte-aleasă.
Să nu fie cu barba cănită,
Să ne rămâie cartia necetită,
Or v-un popă cu barbă rară,
Să ne țâie păn-desară,
Şi unu cu barba ca fusu
Să ne dea curând răspunsu.
Răspunsu nostru este:

---

266 Scrisoare

Şasă pară[267] *cu vin,*
Şasă mărame de in
De care să găsesc ş-aici,
Cusute cu fluturi de-arnigi.
Fie şi cu strămătură,
Numai să fie cu voie bună.
Să fie şi de mătasă,
Numai să fie de-aici din casă,
Dila cistita mireasă,
Să nu fie dila vecine,
Să păţâm vo ruşine;
C-atunci va fi necinstea noastă,
Şi ocara Dumneavoastă.
Socri mari ascultaţ
Şi-n uriechi băgaţ:
Când va da soarili-ndesară,
Dacă nu veţ avea bucate de-ajuns,
S-aveţ butii cu vin,
Carne, vin şi boi graşi,
Vaci lăptoasă,
Fete frumoasă.
Să mai aveţ, socrii mari, şi lăutari,
Când va fi soarili desară,
Mare veste să-mpresoară;
Să lărgiţ casa,
Să-ntindenţ masa.
Că vine-mpâratu-ndată
Cu oştirea lui toată:
O sută cinci zăci şi cinci,
Din cei mai voinici.
Cu mânecili sumeasă,
Scobiţ în măsăle.
Găti, socri mari,
Pentru-aceste toate
Noi vom vrea să descălecăm,
Dar n-avem jos pe ce să ne dăm!
Nu sântem ciobani dila oi,
Să descălecăm în năroi.
Şi sântem boieri mari, ghinerali,
Di lângă mare,

[267] Pahare

De unde soarli răsare!
Nouă să ne-aduceți scaune de argint,
Să descălecăm aici pe pământ.
Să ne-ntindț covoară,
Să descălecăm în pridvoare:
La cai să daț fân gluzden verde,
Cosât din noaptea lui Sf. Gheorghe.
Cu roaua neluată,
Cu floarea nescurată;
Strâns in sărbători,
De două surori.
Caii noşti să mănânce.
Din copite să nu mişte;
Caii noşti să bea,
Din copite să nu dea.
Că şi Dumneavoastă.
Din partea noastă,
Ureichile vi s-ar tăia.
Noi am descăleca,
Am mai sta. v-am mai ura,
Dar mi-e frică că voiu însăra,
Ş-avem de trecut stânci;
Cu văi adânci,
Bine v-am găsât sănătoşi.
Socri mari ce s-a făcut,
Nu mai e de desfăcut;
Să dă numai opt boi şi şapte vaci.
Țâne Socru mare
Astă broască țăstoasă,
Cu astă rădăcină uscatâ.
La şezut mare spătoasă,
Picea lată, picea lată,
Ia-nghite socrule odată!
Să n-o săruț tare,
Că şi căciula din cap îț sare,
S-o săruț mai binişor,
Să-ț pară mai dulcişor,
Poftiț de beaț şi vedeț,
Că ie răchiu de Piteşti,
Când beai te-nveseleşti.
Iar nu țuică de-a Dumneavoastă,

zamă de prue.
Te umfli-n burtă.
Faci burta tobă,
Intră-n sobă
Şi stai cu greierii de vorbă.
Tot vrând socri mari,
Vedem că toți a rămas.
Cei dila spate,
Cu gurile căscate
Cei dinainte cu gurile-mproțăpite.
Aduceț un sac cu prune uscate,
S-arunc în ale guri căscate;
Un putinei cu lapte bătut,
Să le tornăm pe gât.
O straichină cu prune,
Să dau l-ale cocoane,
Că văd că a slăbit de foame;
Şi vo câțva usturoi,
Să dau la ai ciocoi.

Auzită dela Chivu Irşie, com. Stanotârn. jud. Vidin, Bulgaria. Orația este de curând împorta de lăutari Timoceni, în Regat.

FRÂNTURELE

ŞI

STRIGATURI

Fiți-ar, fiți-ar.
Mai băete,
Ciucurili dila bete
Şi potcoava dila ghete,
Zo mă sărutaşi cu săte;
De-mi pocni rochița-n spete.
Şi vr-o cinci coturi de bete.

*
* *

Dascăle, dascăle,
Ardă-ț focu braniştea,
Ce n-ai lăsat drum pin iea,
Să-mi văd şi ieu copila mea,
Cum mi-o poartă maică-sa
În rochiță şi-n giubea
Şi-n papuci ca lămâia.
Şi-n ciorapi ca vişina.

Auzite dela Trună Bondoc de 40 ani, com. Alexandrovăț, jud. Negotin Craina, Valea Timocului sârbesc.

Fată nu te mărita,
Ca-n florit tămaioara;
C-o venit primovara,
N-o avea cine-o purta.

*
* *

Badeo de doru tău,
Îm tot cade păru meu.
Badeo doru tău m-o-moară,
Nu pot bea, nu pot mânca,
Că mi-a săcat inima.

*
* *

Taci, badeo, nu blăstăma,
Ieu mi-am cântat cântecu,
Ieu mi-am pățât patima.
Ieu mi-am cântat cântecu,
Tu ț-ai văzut nărocu.
Nărocu că l-ai văzut.
Ieu nu pot să-ț dau mai mult.

*
* *

Când văd pe mândra că râde.
Inima în mine plânge.
Dar plânge de bucurie
Că ieu ştiu că-mi râde mie.
Râde mândro or la cine,
Inima-ț fie la mine.

Auzite dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin Bulgaria. Cântecile din Stanotârn au fost trimise şi adunate de un intelectual din Timocul bulgăresc.

Trece lumea trec şi eu
Ce-am făcut îmi pare rău,
Şi să treacă lumea-n pace,
Ce-am făcut nu pot desface.
Că ieu am făcut cu drag,
Nimănui vină nu-i bag.

*
* *

Spune-mi, mândro, adăvărat,
În ce apă te-ai spălat?
Pe mine m-ai fermecat.
C-am lăsat caru-ncărcat,
Fânu pe jos negreblat
Ş-am venit la tine-n sat.

*
* *

De m-o săruta o sută,
Ca mândra nu mă sărută,
De m-o săruta o mie,
Ca mândra nu-m place mie.

*
* *

Arnică maică-ai avut,
Ce oichi negrii ț-a făcut;
Oichii negrii ca neghina,
Şi gura ca smochina.

Auzite dela Chivu Irşie, com, Stanotârn, jud. Vidin Bulgaria.

Mândruliță de aproape,
Ieş afară dez-de-noapte.
Numai în in şi-n ciupag
Să mi te sărut cu drag.

*
* *

Taci, inimă, nu plânge,
Că ță rău şi nu ță bine,
Rabdă inimă cât poț,
Nu-ț da sufletu-n spre toț.

*
* *

De muşcat, de sărutat,
Nici popa nu-ț dă păcat.
Părinte, ne blagosloveşte,
Că şi tu iubeşti neveste.

*
* *

Spovedeşte-mă, părinte,
Dar nu-mi da păcate multe
Că sânt cu mândra făcute
Şi nu-m da păcate grele,
Şi mai dă-i şi mândrii mele.

Auzite de la Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin Bulgaria

Badeo, pentru Dumneata
Mă topesc ca cânepa;
Badeo, pentru doru tău,
Întotdeauna mi-este rău.

*
* *

Cine are glas şi cântă,
I să pare zâua scurtă;
Cine are glas frumos,
Îi pare traiu frumos.

*
* *

De s-ar face dealu luncă
Şi crângu poiană lungă,
Să văd mândra und' să culcă,
Să mă duc ca să-i fac umbră.

*
* *

Mândruliță, gură dulce,
Chiamă doru să să culce;
Că de-asară tot pe-afară,
Şi mă tem să nu-l cherz iară.

Auzite dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria.

Doamne, țâne lumea-n ceață,
Să mă duc la mândra-n brață.
S-o sărut s-o strâng cu dor
Ş-apoi să mă culc să mor.

*
* *

Doru meu, mândro, ş-al tău,
Împreună-l Dumnezău,
Doru meu ş-al dumitale,
Facă-l Dumnezău o floare.
O floare mirosâtoare,
Ca s-o pun la-ncingătoare,
Unde inima mă doare.

*
* *

Cine a lăsat oftatu,
Iartă-i Doamne păcatu.
Omu dacă n-ar ofta,
Trupu i s-ar venina.
Da omu dacă oftează
Sufletu să uşurează.

*
* *

Mândra mea de astă-vară
Mă roagă s-o iubesc iară.
Aş iubi-o îmi vine greu,
Aş lăsa-o-m pare rău.

Auzită dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria.

Oichii mândrii şi vorba
Îm mănâncă vieața,
Oichii mândrii şi glasu,
Îm mai îm țân sufletu.

*
* *

Cine m-a dat dorului,
Aibă casa cucului
Şi odihna vântului.

*
* *

Asară vântu bătea,
Badea-n brață mă strângea;
De-ar fi bătut şi mai mult,
M-ar fi strâns de m-ar fi rupt.

*
* *

Ardă-te focu de dor,
Cum te-oi prinde, te omor.
M-ai învățat a iubi,
De nu mai pot odini.

*
* *

Bată-te dorule vai,
La multe rele mă dai;
Da ieu cide[168] *ştiu de tine,*
Şi nu te-am mai spus la nime.

Auzite dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria.

---

268 Câte (de multe)

Frunză verde izmă neagră,
Câț mă văd toț mă întreabă,
Dice port măramă niagră?
Las s-o port c-aşa mi-e drag
C-am un bădiță-n cătană
Şi s-a dus de astă-iarnă.

*
* *

Când oi zâce izmă diasă,
Dila noi a tria casă,
Tot suspină o nevastă,
Că a bătut-o bărbatu,
Să-i spue ibomnicu.
Dar nevasta tot spunea:
"De m-oi frige pe cărbune"
"Ibomnicu nu ț-oi spune".

*
* *

Copiii să bat la uşă,
Mălaiu-i plin de cenuşe.
Bătui mâța cu vătraiu,
Dice nu mi-a scos mălaiu.

Auzite dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria.

Cine strică dragostili,
Măncai-ar grâu păsăr-li;
Să n-aibe sănătate-n casă,
Nici pâne pe masă.

*
* *

O, săracă mândra mea,
Pupu-i oichii şi sprânceana;
Şi cercelu din ureiche,
Cine te vede să crăpe.

*
* *

De supărat m-aş supăra,
Supărarea ce mi-o da?! ...
Ba ieu nu m-oi supăra,
Că destul m-am supărat,
Şi nimic n-am căpătat;
Boală-n oasă mi-am băgat,
Vieaţa că mi-am scurtat.

*
* *

Bine-a zâs frunza din vie,
Că dragostea nu-i moşie,
Că dragostea să furşeşte
Şi cât lumea nu trăeşte.
Dragostea e-nşelătoare,
Şi aduce chinuri mare.

Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chiribeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Ai, mândro, să ne iubim,
La luat să ne gândim;
C-avem doi bătrâni în casă,
Ne-am lua şi nu ne lasă.

*
* *

Măicuță dila vamă,
Taie puiu şi-l fă zamă,
Când oi trece pila noi;
Pentru unu ț-oi da doi,
Şi deasupra buză moi.

*
* *

Cucule, voinicule,
Cucule, porumbac,
Dacă vreai să-ț fiu pe plac,
Netezăşte-ț penile,
Ca mândra sprâncenile;
Netezăşte-ț gândița,
Ca şi mândra cosâța.

*
* *

Calu bun şi mândra bună,
La inimă mă răzbună;
Calu bun şi mândrile,
Alea mănâncă zâlile.

Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Foaie verde, foi de soc,
Vino mândro să te joc;
Să te joc să fii jucată,
Să mă pomeneşti v-odată.

*
* *

-Spune-mi mândro, şi ghiceşte,
Dice codru-ngălbineşte,
Voinic dice-mbătrâneşte?!...
-Codru de zăpadă multă,
Voinic de inimă ruptă;
Codru de zăpadă grea,
Voinic de inimă ra.

*
* *

Zâsă badea c-o veni
Pănă-n fundu grădinii,
Să-i dau gura şi oichii.
O minută n-a venit,
Doamne, rău mi-a părut.

*
* *

De-nsurat m-aş însura,
Dar urât nu mi-aş lua,
Dar nici frumoasă nu-mi place,
Că multe sudori îmi face.

Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Aoleo, oț de dor
Unde te-oi prinde te omor,

*
* *

De-ar iubi bădița zece,
De doru meu nu-i mai trece;
De-ar iubi bădița-o sută,
Pe mine tot nu mă uită.

*
* *

Fă-mă, Doamne, ce m-oi face,
Fă-mă pasăre de-argint,
Cu aripele de vânt,
Ca să zbor unde mi-e dor
Şi să trag unde mi-e drag.

*
* *

Auz badeo acuma Joi,
Leagă clopote la boi,
Şi le leagă badeo leagă;
Tot cu fire de mătasă,
Să te-aud badeo din casă.

*
* *

Mă badeo al meu dulce,
Fă-mi cu oichiu când te-oi duce;
Măcar badeo cu geana,
Să vin lângă dumneata.

Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chiribeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Măi bădiță, păr galbin,
De doru tău mă leagăn;
Cum se leagănă iarba,
Când o taie cu coasa.
Cum o taie pică jos,
Şi cum pică-ngălbineşte,
Aşa doru mă topeşte.

*
* *

Badeo negru ca căldarea,
Cântă de răsună valea,
Când te-aud, badeo, cântând;
Stau în loc greu oftând,
Din oichi negri lăcrămând.

*
* *

Mult mă doare limba-n gură,
C-a rămas mândra sângură;
Mult mă doare limba-n gât,
C-a rămas mândra plângând.

*
* *

Ieu mă duc mândra rămâne,
Cum să fac s-o iau cu mine;
Barem calea jumătate,
Să n-o las aşa departe.

Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chiribeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Eu cu dor, mândra cu dor,
Ne trebue un doftor.
Pe noi să ne doftorească,
De dor să ne mântuiască.

*
* *

Du-te dor unde te mâi
Şi te-aşează unde spui
La badea su căpătâiu.
De te-ntreabă ce mai fac?
Spune-i că m-am măritat.
De te-ntreabă după cine?
După-un sâc de mărăcine,
De mă bate-n toate zâle,
Şi-mi dă lucru cu pumnu,
Şi mâncare cu ruptu.

*
* *

Cât e satu tot de mare,
Doru meu odină n-are.
Nici la umbră, nici la soare,
Nici la umbră de sălcuță,
Numai la tine mândruță.

Auzită dela Măria Nicolova de 53 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Ce folos de tine, dragă,
Că eşti albă şi spălată,
Şi trăieşti tot supărată.

*
* *

Nici o mândră n-am afla,
Care să zâcă aşa:
"Măi voinice, Dumneata",
"Bagă-ţ banii în chesa",
"Că banii ţ-or trebui",
"Dacă te-oi căsători".

*
* *

Oftează, mândro, oftează,
Toată lumea să te crează.
Oftează şi pentru mine,
C-am trăit amândoi bine.
Oftează, oftare-ai foc,
C-aşa mi-ai avut năroc
Să fim amândoi pi-un loc,
Să te ţân ca pi-un boboc,
De mine să nu-ţ baţ joc.

Auzită dela Măria Nicolova de 53 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Nu ştim cum n-aiba-am brodit[269]
Să mănânc cu urât din blid;
De s-o sparge blidu-n fund,
Să scap şi ieu de urât.
Da blidu de cosâtor,
Nu să sparge până mor.

*
* *

-Ce stai, mândro, tot la poartă,
Or eşti proastă, or netoată.
-Nu sânt proastă, nici netoată,
Da sânt mult supărată,
De dragostea de odată.

*
* *

Nu eşti, mândro, vrenică,
Să calci în biserică;
Nici crucea să o săruț,
Nici la popa să te uiț!...
Că biserica-i sfințită
Şi tu mândro ieşti greşită.

*
* *

Ieu cunosc firea badii,
Că cu mine s-ar iubi,
Da nu cutează a grăi!...
Cutează, badeo, vorbeşte
C-a mea inimă te voieşte.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

269 Nemerit

Badeo, cu cin-te iubeşti,
Nici un pic nu te loveşti!...
Uită-te badeo la mine,
Cum sânt tinără ca tine,
Cum ne-ar sta nouă de bine!...

*
* *

Vai de mine mult mă tem,
C-o veni iarna curând,
Ş-aş lua bărbatu urât;
Dar mi-a dat Domnu bine,
Că e frumos ca şi mine.

*
* *

Decât cu urât în casă,
Mai bine cu boala-n oasă;
De boală, bolesc şi scap,
Da urâtu mi-e pe cap.

*
* *

Mândra mea, mândră de domn,
Nu mă drăgosti pin somn;
Cănd gândesc să dorm măi bine,
Tu te-ndrăgosteşti cu mine.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Dragostile tinerele,
Nu să fac din floricele,
Şi din buză subțârele,
Şi din deşte cu inele,
Şi din grumaj cu mărgele.

*
* *

Măi bădiță, buză moi,
Mutăți casa lângă noi;
C-ai un păr cu pere moi,
Să le mâncăm amândoi.

*
* *

Drag mi-ar fi, mândro, de tine,
Mi-e urât pe cin-te țâne.
Că te țâne-n nouă frâne,
De nu poci veni la tine.
Dar-ar bunu Dumnezău,
Să fie pe gându meu,
Tu al meu şi ieu al tău.

*
* *

Cât e de mare pământu,
Ce e mai rău ca urâtu?!
Ba zău mare-i dragostea
De urât te poți ascunde,
Da de dragoste n-ai unde!
Că or unde te-ai ascunde,
La inimă mă pătrunde.

Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Ia-mă, Doamne, şi mă pune
Unde sânt neveste bune
Şi bărbaţâ duşi în lume,
Ia-mă, Doamne, şi mă lasă
Unde sânt fămii frumoasă
Şi bărbaţâ duşi de-acasă.

*
* *

Amară frunza de fag,
Măi amar doru ce-l trag;
Amară frunza de nuc,
Măi amar doru ce-l duc.

*
* *

Fă-mă, Doamne, muscă-n grindă
Să văd pe mândra cum să schimbă,
Fă-mă Doamne muscă-n poartă,
Să văd pe mândra cum să poartă.

*
* *

Câte flori sânt pe câmpie,
Nu sânt ca tine, Mărie;
Mândră eşti, frumoasă eşti,
Dar nu te prea iubeşti.

Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Foaie verde macului,
Pentru voia badiului
M-am dat în timpu dracului
Şi sufletu iadului.
Când eream de nu iubeam,
Unde mă culcam durmeam;
Dar acum de când iubesc,
Nu pot să mă odinesc,
Tot la mândra că gândesc.

*
* *

Dragostea de fată mare,
Ca garoafa din răzoare.
Când bate vântu subţâre,
Atunci te scoate din fire.
Dragostea de nevăstuţă,
Şi ca floarea din crenguţă;
Când o bate vântu-n jos,
Umplu ţara de miros.

*
* *

Urâtu din ce-i făcut?
Din omu carei tăcut,
Pune-o buză piste alta,
Şi iată urîtu-i gata.

Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

De urît m-aş duce-n lume,
Dragostea capu mi-l pune;
De urît m-aş duce-n țară,
Dragostea mă-ntoarce iară.

*
* *

Foaie verde, ismă neagră,
Picioarili mi să leagă;
Arde frunză, arde iarbă,
Ard de tine, mândră dragă.

*
* *

Pentru mândra care-mi place,
Nici părinții n-au ce-mi face! ...
Nici judile satului,
Nici cilenii[270] *satului*
-Cilenii şed să sfătuesc,
Ieu cu mândra mă iubesc.

*
* *

Badea-nalt şi subțârel,
Parcă-i tras pintr-un inel,
Să te tot iubeşti cu iel.
Da şi mândra subțârea,
Parcă-i trasă pin mărgea,
Zău te-ai iubi şi cu iea! ...

Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

270 Consilierii comunali

Trecui valea satului
Să iau fata bogatului.
Şi bogatu-mi dă avere,
Să iau fata lui muiere.

*
* *

Măi bădiță Gherasâm,
Ieu de drag te-aş băga-n sân;
Şi cu drag te-aş sămăna,
Şi cu drag te-aş secera.
Şi ț-aşface stog în prag,
Şi te-aş împleti cu drag.
Şi te-aş cerne pin sprâncene,
Şi te-aş frământa-n inele;
Dar inima ț-aş mânca,
Dor de dor mi-aş stâmpăra.

*
* *

Ra e bucată dragostea,
Cine prinde a gusta;
N-are cap de a lăsa,
Nici minte de a purta.
M-a pus dracu ş-am gustat-o,
Ş-am bolit până am uitat-o.

Auzite de la Anghel Maiti de 21 ani, din com. Işnovățul Mic (Măla), jud. Craina, Valea Tirnocului sârbesc.

Rele sânt frigur-le,
Da mai rele dragostili;
Mama din friguri mă scoate,
Da din dragoste nu poate.

*
* *

Zâsă muma că mă scoate,
Dila câte dila toate;
Dila două nu mă poate:
Dila mândra, dila moarte.

*
* *

De n-ar fi oichi şi sprâncene,
N-ar mai fi păcate grele;
Dar oichii şi sprâncenile
Sânt păcate pe pământ.
Oichii şi sprâncenile,
Alia fac păcatele.

Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Vai de mine ce să fac,
Că toate fetele-mi plac?
Nevestele moarte-mi fac.
Moarte-mi fac nevestele,
Da mă-n vie fetile,
Ş-aşa-mi duc ieu zâlile.

*
* *

Mândră doi oichi ca la tine
Nu sânt în milă cu mine;
Aşa negrii frumuşei,
Ca cireşile oichii tăi:
Care-s coapte la răcoare,
Şi negrăbite de soare.

*
* *

Dare-ar bunu Dumnezău,
Ce-aş iubi să fie-al meu,
N-ar mai fi pe lume rău.
Dumnezău a rânduit
Să ia mândra om urât,
S-aibă traiu năcăjit.

Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Dragostea din ce-i făcută,
Din omu cu vorba multă;
Zâce-o vorbă zâce două,
Îndată dragoste nouă.

*
* *

Fugi, urât, di lângă mine,
C-oi lucra şi pentru tine.
Fugi, urâte, dila spate,
C-oi lucra şi a ta parte.
Mi-am luat urât de o zâ,
Şi mi-o fi pănă-oi trăi;
Mi-am luat urât de-o noapte,
Şi mi-o fi pănă la moarte.

*
* *

Măi bădiță, bunule,
Sămănaț-aş lumile[271]
În toate grădinile
Să zboare miroasăle
La toate frumoasăle.

Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

171 Numele

Scumpa nenii fetişoară,
De te-oi prinde-n ulicioară;
Tu cu zâle n-oi scăpa,
În gură te-oi săruta.

*
* *

Cine zâce ca mine bine,
Mute casa lângă mine
Să trăiască ca şi mine.
Cine zâce că nu mie rău,
Să mute pragu lângă-al meu
Să trăiască traiu meu.

*
* *

Când oi zâce de-o lalea,
Săraca inima mea;
Cum să zbate şi să-ntoarce,
Ştii ca puiu în ghioace.

*
* *

Mândro, de dragostea noastă,
A răsărit un pom în coastă.
Pomu mare, frunză rară,
Păsărele pin iei sboară.
Şi zboară din pom în pom,
Şi cu dor din om în om.

Auzite dela Chivu Irşie, din com. Stanotârn, jud. Vidin, Bulgaria.

Actăz, mâne oi muri,
Cine focu m-or jeli,
M-or jeli fetile,
Că le port inelile.

*
* *

De când s-a dus bădița,
Ie pustie ulița,
Ie pustie numai mie,
Că s-a dus şi numai vie.

*
* *

De când s-a dus bădița,
Ie pustie ulița,
Ulița de fluerat,
Gura lui de sărutat.

*
* *

Mânav-ar focu de gânduri,
Cum veniț voi tot de rând
Şi veniț toate odată,
Să nu fiu tot supărată.

Auzite dela Chivu Irşie, din com. Stanotârn, jud. Vidin, Bulgaria.

SFÂRŞIT

POSTFAȚĂ
LA POEZIA POPULARĂ

Aveam o atracție fascinantă față de cântecul şi balada populară. Mergeam împreună cu părinții încă pe când îmi cădeau dinții de lapte, pe la diferite nunți, praznice la care veneau lăutarii cu taraful lor şi cântau toată noaptea. Baladele erau impresionante, unele puteau să dureze şi două ore, atât erau de lungi. Mă impresionau adânc unele balade cum erau "*Tănislav Voinicul*", "*Badiu*", "*Baba Novac*", "*Gruicea*" şi alți eroi care o sfârşeau prin închisorile turcilor, aruncați în temnițe întunecoase şi reci în care şerpii şi balaurii sugeau sângele voinicului: "*când mă strânge, mă cuprinde, când mai creşte, mă sfârşeşte*", de aceea tot timpul plângeam cu hohote şi o rugam pe muma mea Gherghina să facem ceva că sunt atâția oameni aici la nuntă, să scoatem din închisoare pe omul acesta chinuit, că e păcat să sufere.

Muma mă linişte şi spunea "nu trebuie să plângi, e o poveste şi nu e adevărat" la care eu răspundeam "nu se poate, nu ar fi spus-o lăutarul dacă nu ar fi fost adevărat". De aceea muma se ferea să meargă cu mine pe la petreceri unde se cântau cântece bătrâneşti. Însă îmi plăceau şi cântecele de dragoste sau "frânturele" şi îmi amintesc de primul cântec pe care l-am auzit fredonându-l de muma Măria lu Diudea, care cânta: "bate murgul din picior, colo-n vale la izvor ...".

Vedeam în lăutarii care cântau cântece bătrâneşti un fel de sfinți şi prooroci pripăşiți printre lume de tot soiul să o înveselească. Niciodată cât am fost elev la liceu şi la şcoala normală, nu am crezut că mă voi ocupa să culeg poezia populară aşa cum au făcut-o înaintaşii noştri, Alecsandri, Al. Russo, Reteganu etc.

Pentru mine preocuparea vieții mele era să învăț carte la şcoala normală, să mă întorc în satul natal şi să înființez şcoala românească pentru copiii din sat, de la Zlocutea, numită mai de curând cu nume regesc de Alexandrovac.

La şcoala normală de la Craiova, încă din clasa a V-a cam de pe la 15 ani[272] am început să studiez cântecele şi obiceiurile de la românii din Timoc. În această acțiune am fost îndrumat de ilustrul meu profesor Ilie Popescu Teiuşan. În această clasă, de Paşti, la o serbare la care participa întreaga şcoală, aproximativ 500 de copii şi profesori, am vorbit la o şezătoare despre "*Obiceiurile de Paşti la românii timoceni*". Disertația a fost spusă pe de rost pentru că am avut ambiția să arăt că pot vorbi liber fără text şi într-adevăr m-am bucurat de oarecare succes, spre bucuria profesorilor mei. La această şcoală erau copii români şi aromâni de peste hotare, în clasele mai mici decât clasa mea, încât eu apăream ca un fel de un coleg sau frate mai mare care mă ocupam de fiecare să învețe şi să nu facă politică, să nu se înscrie în Garda de Fier şi să n-ajungă şef de cuib că poate să fie eliminat pe viață şi poate chiar împuşcat, lucruri ce s-au întâmplat mai târziu.

Adevărul este că pătrunsese în rândul tineretului această ideologie extremistă care ar fi avut rostul să întărească neamul românesc din interior şi din afară. Eram îngrijorat pentru soarta lor deşi la noi la Craiova nu erau decât doi elevi cu două clase mai mici decât mine Cutrumba şi Profenza, amândoi din Grecia, pe care îi rugam să fie cât se poate de atenți să nu li se întâmple vreun rău, că aromânii din Grecia au nevoie de ei să le fie învățători. Mai aveam grijă şi de elevii români din Banatul Sârbesc care erau vreo 10, formau o echipă de fotbal puternică care bătea toate clasele.

Cam în aceste condiții am terminat şcoala normală, făcându-mi visuri încă dintr-a patra, că eu voi înființa prima şcoală primară românească la mine în sat, la Zlocutea şi acesta era un vis profetic pentru mine.

Învățam aproape bine, eram pe lângă cei premianți cu notele, dar niciodată nu am luat un premiu, însă mă lăudam către colegii mei că după ce voi termina şcoala voi merge în Iugoslavia, la Belgrad, direct la regina Marioara, fiica reginei Maria a României, îi voi arăta că am diplomă şi voința de a-i învăța pe copiii din satul meu să scrie şi să citească şi în limba lor părintească. O rugam să dea ordin la miniştri să ne îngăduie ca să avem şi noi în Timoc şcoli româneşti. Eram aproape sigur că voi reuşi în această năzuință şi niciodată nu am crezut că în Serbia nu se poate trăi.

272 Adică în 1931

Trebuie să spun că atunci când am terminat şcoala mai întâi m-am repezit la Bucureşti să cer o consultaţie la Ministerul Învăţământului. Ministru era Constantin Angelescu[273] , liberal, iar adjunct Ghiţescu şi director general Stanciu Stoian.

După ce le-am prezentat cererea mea de a înfiinţa prima şcoală primară românească în Serbia, ministrul a cerut un răgaz de trei zile ca să vină de la Belgrad, de la ambasadă, consilierul tehnic pentru cultură, Petre Ionescu[274], şi el român timocean din Bulgaria. A treia zi am primit următorul răspuns, bazat pe informaţiile directe de la Belgrad. Mai întâi că sârbii nu vor accepta o şcoală românească în sudul Dunării, pentru ei o şcoală şi o biserică românească reprezintă o sinucidere şi au insistat ca să renunţ la această ideie fantastică după părerea lor, întrucât se desfăşura într-un teren minat unde mă aflam singur fără nici un fel de ajutor extern. Mi-au propus orice post în România numai să nu îmi pierd viaţa pe acolo că e păcat; "cu sârbii nu se poate nimeni înţelege, iar tu nu eşti o excepţie", ziceau miniştrii. Am insistat să accepte ca să-mi văd visul cu ochii pentru că altfel nu aş ti făcut şcoala şi doream să înfrunt orice risc, fie chiar moartea.

Înainte de a trece Dunărea şi a mă despărţi de ţară şi de oameni cu suflet bun, românesc, de unde am avut ce învăţa, am dat o raită prin satul Puţinei aflat în vecinătatea viitorului Combinat de apă grea din satul Halânga, cam la 7 kilometri de Turnu Severin. Aici aveam să mă despart de nişte oameni de suflet, adevăraţi părinţi, numiţi de către localnici un fel de boieri, care ţineau morţiş să mă înfieze. Dispuneau de o avere bunicică cu prăvălii şi case în Severin, Însă eu doream să-mi iau rămas bun pentru că nu se ştia dacă ne vom mai vedea şi ne-am despărţit toţi trei plângând ca nişte copii pe podul de peste râul Topolniţa, unde ştergându-i lacrimile mamei Veta i-am şoptit încet la ureche: "*mama Veto, eu trebuie să plec, eu am altă menire pe lumea asta, deşi vă iubesc mult, nu am încotro, pentru asta m-am născut eu, ca să merg acolo în Sârbia să lupt şi să mor pentru dorul de neam şi de limbă românească*".

---

273 Dr. Constantin Angelescu (10.06.1869 -1950). Născut la Craiova, studiază la şcoala Obedeanu. Medic şi om politic român. Profesor universitar la Bucureşti. Fruntaş al Partidului Naţional Liberal. Ministru al Instrucţiunii (1918-1919, 1922-1926, 1927-1928, 1933-1937), prim-ministru (I933-1934), consilier regal (1938-1940). Activitate pentru desăvârşirea statului unitar român. Vast program de construcţii şcolare, impunând un model care-i poartă numele. Arestat de comunişti, a murit în închisoare (Data morţii nu se cunoaşte cu precizie. Variază între 14.09.1948 şi 1950) Membru de onoare al Academiei Române (1934).

274 Petre Ionescu s-a născut în localitatea românească Gumătareţ, judeţul Vidin, Bulgaria. În perioada celui de-al II-lea Război Mondial, Petre Ionescu a fost ultimul consul al Consulatului României de la Vidin.

Ajuns în satul meu am urcat dealul pe la fântâna mare, care fusese înghițită de ape şi după ce am deschis poarta mică de sub o arcadă de piatră, pe care fratele meu Ilie cioplise un cap de cal, am găsit casa pustie, doar în curte o pisică cu trei picioare reprezenta singura vietate. Atunci am înțeles blestemul la care s-a referit muma mea Gherghina atunci când fratele meu Ilie a omorât şarpele de casă pe care eu îl hrăneam cu laptele din strachină. O durere sfâşietoare m-a cuprins şi mi-am dat seama că din neamul Sănduleştilor de odinioară nu mai rămăsese nimic. La câteva zile mi s-a comunicat de la primărie că sunt condamnat 6 luni să merg la o carieră de piatră în Macedonia, ca o recompensă pentru faptul că m-am obrăznicit, am trecut Dunărea clandestin şi în loc să învăț la un liceu sârbesc am învățat la o şcoală românească. Fără voia jandarmului am plecat la regina Marioara la Belgrad, să mă conving ce este cu putință să fac. La Ministerul Învățământului mi s-a spus că eu nu am de unde să ştiu româneşte deoarece sunt născut în satul cutare care după ştiința lor e sat sârbesc iar locuitorii sârbi. Am încercat să le prezint argumente că în satul meu nu există nici un picior de sârb şi că toți sunt români, însă ei nu înțelegeau acest lucru invocând tratatul de la Saint Germain din 1918, care nu recunoştea existența românilor în Serbia. Prin urmare diploma mea, pe care am pus atâta suflet şi s-au construit atâtea vise nu făcea două parale. Am alergat la palatul regal, la regina Marioara. Mă gândeam că o româncă nu poate să mă refuze şi tot o să reuşesc să fac şcoală românească în sat. Dar când le-am explicat sârbeşte, aşa cum mă pricepeam coloneilor de la poaltă, unul a sărit la mine, mi-a dat un pumn şi m-a aruncat pe scări. După ce mi-am revenit şi mi-am adunat lucrurile mi-am dat seama că trăiesc pe altă lume. Atunci am înteles de ce ministrul de la Bucureşti spunea că nimeni nu poate să se înțeleagă cu sârbii, deoarece ei au altă limbă şi au altă judecată față de oamenii obişnuiți. Atunci mi-am dat seama că visul meu s-a spulberat, că într-adevăr în această țară nu se putea trăi ca român dar se putea trăi ca sârb, iar mie îmi lipseau virtuțile pe care le are un patriot sârb.

Întors acasă, în domiciliul forțat am descoperit un alt vis care corespundea năzuințelor mele şi am început să adun folclorul românesc din satul Zlocutea şi alte sate vecine.

Puneam tot sufletul pentru culegerea folclorului, lucram şi ziua şi noaptea pentru că nu ştiam cât timp voi putea să rabd în acest paradis. Ştiu că odată fi-am dus la Negotin în zi de duminică şi o domnişoară

învățătoare din Blivanuț, Elisabeta Lapadatovici m-a întrebat ce caut la Negotin duminica când librăriile sunt închise şi nu poți cumpăra caiete, şi totuşi am urcat în tren şi am găsit caietele necesare pentru colecționarea folclorului.

Un timp am poposit pe la Vârşeț, după armată, unde am funcționat la internatul liceului român şi am ajuns în funcția de bibliotecar. De acolo am expediat în Timoc, cu aprobarea directorului, toate dublurile din bibliotecă; era vorba de câteva zeci de pachete trimise în diferite sate româneşti. Expediam şi ziarul *Nădejdea*, aşa că aveam mai mulți cititori.

În timpul iernii (anul 1939) am primit un telefon de la primarul satului, Florea al lui Minoacă, care mă informa că sunt căutat de jandarmerie pentru că vor să-mi însceneze un proces de înaltă trădare de patrie şi mă sfătuia să fac tot ce e posibil să fug în România ca să scap cu viață, lucru pe care l-am şi făcut.

Prima dată am încercat la Academia Română unde era secretar general Alexandru Lapedatu şi preşedinte Dimitrie Gusti, ca să mă sprijine să public colecția mea de folclor literar, însă nu am avut succes.

Între timp l-am cunoscut pe deputatul Nicolae Lupu, lider țărănist şi mai apoi pe Iuliu Maniu şi el şeful Partidului Național Țărănesc. Eu mergeam la aceste personalități nu ca membru de partid ci ca român care aveam nevoie de un mare sprijin într-o chestiune destul de delicată. Doctorul Nicolae Lupu a mers cu mine la profesorul universitar Nicolae Cartojan, care la Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Istoria Literaturii Vechi se ocupa şi de folclor şi publica o ediție din clasicii români comentați la *Scrisul Românesc* din Craiova. Mi-a primit materialul şi a ales cam pentru un volum poezia populară, în special baladele şi în scurt timp a apărut cartea sub titlul "*Poezii populare de la românii din valea Timocului* ", în primăvara anului 1943, cred că în tiraj de 30.000 exemplare.

Volumul a fost prezentat într-o sesiune a Academiei Române, odată cu cartea profesorului universitar Nicolae Bagdazar "*Istoria filozofiei româneşti*", care mi-a confiat la *Casa Şcoalelor* în biroul scriitorului Emanoil Bucuța, că poeziile mele au fost primite de Academia Română cu mare entuziasm spre deosebire de studiul dânsului despre filozofia românească acceptat ca orice carte. Însă ținea să accentueze că poeziile s-au bucurat de un mare succes şi este şi normal întrucât în vremea aceea mareşalul Antonescu intrase în război

împotriva Uniunii Sovietice ca să dezrobească Basarabia, la 22 iunie 1941, şi declarase că va urma anexarea la România a Banatului Sârbesc şi a provinciei din sudul Dunării dintre Morava - Timoc aflate sub ocupație germană şi bulgară.

Cartea aceasta în vreo 10.000 de exemplare am distribuit-o mai întâi la românii din Timocul Sârbesc şi apoi la românii din Banatul Sârbesc, şi el aflat sub administrație germană, despre care se vorbea că de fapt era rupt de teritoriul sârbesc şi nu puteai intra în Banat decât cu paşaport sau acte de trecere, de aceea se spunea între nemții din Banatul sârbesc că după război, având în vedere că Banatul avea atunci peste 300.000 de nemți, va deveni o provincie independentă sub denumirea de *Donau Land*. Deci alipirea la România era cu cântec imposibil de realizat.

Înaltul comandament gennan, din ordinul lui Hitler, a convenit cu generalul sârb Milan Nedici şi omul politic Acimovici să formeze un guvern care să colaboreze cu trupele de ocupație germană şi bulgară şi să lupte împotriva partizanelor comunişti din Serbia dar şi din Bosnia. Comandamentul german a oferit această şansă Serbiei sub condiția suspensivă că exclude anexiunea provinciei Timocului la România dacă guvernul lui Milan Nedici îşi formează o armată de "cetnici" care să lupte împotriva forțelor militare comuniste.

După ce s-a răspândit aproape în întregime această carte pe teritoriul Serbiei împreună cu 40.000 de *Abecedare* şi 35.000 de exemplare din *Noul Testament*, guvernul Nedici s-a speriat de amploarea propagandei româneşti în Timoc şi în consecință s-au organizat grăniceri numiți cetnici care să vegheze ca să nu mai pătrundă cartea romanească din România în ținuturile sârbeşti învecinate.

Au fost cazuri când bărci întregi pline cu pachete de cărti au fost aruncate în Dunăre pentru a nu fi periclitate viețile barcagiilor români timoceni care le transportau de Ia depozitele organizate de noi la pichetele de grăniceri.

Ca represalii, partizanii sârbi au început să atace armata germană pe la spate în regiunile mai populate de românii timoceni ştiindu-se că pentru un soldat german împuşcat mişeleşte pe la spate se executau de către Gestapoul german primii 100 de români aflați pe câmp la lucru. Cum o serie de execuții au avut loc, ne-am speriat în timp ce populația dintre Morava -Timoc intrase în panică.

Aflându-mă atunci la Ministerul Propagandei la cabinetul ministrului Alexandru Marcu şi directorului Octavian Neamțu am convenit să mă deplasez în toamna anului 1943 la Belgrad pentru a găsi soluții politice de informare şi de contactare a generalului Nedici pentru împăcare. Am apelat la Belgrad la deputatul român din Iabucovăț, Pop Dioka Popovici, un prieten al lui Iuliu Maniu şi al dr. Nicolae Lupu ca să intermedieze la primul ministru al guvernului Serbiei ocupate o întrevedere pentru a înceta genocidul împotriva poporului român timocean. Ajuns la Belgrad la deputatul amintit am insistat să folosească oficiile sale politice pentru a găsi un "modus vivendi" cu guvernul Serbiei vizavi de abuzul amintit. Pop Dioka Popovici nu putea să-l refuze pe Iuliu Maniu şi a obținut o audiență la generalul Nedici, rugându-l ca cetnicii sârbi să nu-i mai prigonească pe românii timoceni prin săvârşirea de atentate împotriva armatei germane şi bulgare de ocupație. Drept răspuns generalul Nedici a replicat ostentativ cerându-le românilor să înceteze cu propaganda românească şi mai ales prin răspândirea de abecedare şi cărți de poezii. În concluzie nu s-a ajuns la nici un fel de înțelegere, generalul nu a fost convins că represaliile împotriva populației paşnice trebuie să înceteze. Cu acest prilej deputatul român Pop Dioka Popovici ne-a arătat o scrisoare trimisă din Dubrovnic de către fostul ministru de externe al Iugoslaviei, pare-mi-se dr. Ivan Ribar, în care scria că este colaboratorul mareşalului Tito şi să aibă grijă să-şi păstreze capul că după război el va fi căpetenia românilor care vor trăi într-o provincie autonomă timoceană, în care el va fi liderul principal.

De altfel în tot timpul războiului cartea românească a fost vânată şi înecată în Dunăre iar cei prinşi că o răspândesc au fost omorâți pe loc.

Există şi o baladă populară numită "*Cântecul lui Drăguță*" din Văiuga, care a fost prins cu cărți româneşti ascunse sub tuleii din car pe care îi transporta la munte.

În timp ce mă ocupam cu adunarea poeziei populare la mine în sat, Zlocutea, într-o discreție desăvârşită, de sfânta Maria Mare când este bâlci la Negotin şi la Bregova în Bulgaria, ocazie cu care se trecea frontiera fără paşaport dintr-o parte în alta, studenții şi elevii români de la liceul din Sofia au aflat de preocupările mele şi m-au invitat la ei la Vidin sau la Dii, aşa cum îi zicem noi româneşte. Atunci am aflat că şi

pe ei îi interesează acest lucru şi că vor sprijinii acțiunea mea, de aceea mi-au şi dat câteva poezii populare. Cel mai activ mi s-a părut studentul Vanku Constantin.

Am rămas profund impresionat în vara aceea din 1937, când trecând prin diferite sate din dreapta Timocului, din țara bulgărească, de unde am aflat cu uimire că femeile şi mai ales babele trăiesc prin poduri sau prin păduri, pentru că sunt echipe de frizeri de stat care merg din casă în casă şi tund babele şi muierile mai tinere. Se zice că ele sunt ferchezate, adică tunse până la urechi ca să fie civilizația europeană. Trebuie să explicăm că fetele odată căsătorite îşi acopereau părul cu basma galbenă sau aIbă şi nu se mai dezbrobodeau până la moarte, pentru că era un păcat ca bărbații să le vadă părul; aceasta era semnificația ascunderii prin poduri şi stoguri de paie.

Pe de altă parte ziarul *Timocul*, care apărea la Bucureşti sub redacția renumitului etnolog Florea Florescu din Bregova, cita mai multe cazuri în care unii români au fost împuşcați de grăniceri pentru că vorbeau româneşte la scăldat în Dunăre, iar alții au fost trimişi în judecată, surprinşi că vorbesc româneşte în public, o limbă neoficială, interzisă de statul de drept.

Pentru publicarea acestei cărți am folosit fotografii de la reprezentantul românilor timoceni, Ion Ilie (Iovan llici) din satul Brestovac de lângă Bor, personaj de însemnătate istorică, traducătorul în limba sârbă a poeziilor reginei Elisabeta - Carmen Sylva şi care a fost destituit din învățământ de la şcoala normală din Iagodina, pentru acest motiv dar şi pentru că prin 1913 ceruse guvernului de la Belgrad şcoli şi biserici în toate cele peste 300 de sate româneşti dintre Morava -Timoc.

Tot în această perioadă, după pacea de la Bucureşti (1913), profesorul Ion Ilie a cerut anexarea la România a acestei provincii vecine întrucât se afla în legitimă apărare, împotriva limbii, credinței şi etnogenezei româneşti fiind pornit un proces de intimidare, prigoană şi deznaționalizare forțată.

Cititorul neavizat trebuie să cunoască acest teren minat din dreapta Dunării pe care sârbii s-au făcut stăpâni la anul 1690 printr-o colonizare forțată, pe care sârbii o numesc "Siberia sârbească".

Dificultăţi în studierea şi adunarea folclorului din acest spaţiu blestemat au avut toţi cercetătorii şi folcloriştii care s-au aventurat în această zonă geografică. Primul a fost Emil Picot (1889), fost consul al Franţei la Timişoara; a urmat Gustav Weigand (Leipzig -1900) care a fost arestat fiind surprins că vorbea româneşte cu poporul autohton român din Timoc; M. Blok (1940) etnolog german care studiindu-i pe românii timoceni şi-a întocmit şi o hartă etnografică a fost arestat în 1940. Profesorul universitar din Bucureşti Gheorghe Vâlsan şi etnologul G. Giuglea au întreprins cu studenţii de la Universitatea din Bucureşti, în 1912, o cercetare a folclorului la românii din Timoc, ţinutul Kladova, pe care localnicii o numesc Chia, deoarece configuraţia solului este ca o cheie. Atât profesorii cât şi studenţii români au fost împiedicaţi de jandarmii sârbi să facă cercetări ştiinţifice în această zonă, pe care ei o socotesc un spaţiu strategic al slavismului de miazăzi. Şi ei au fost arestaţi şi alungaţi în România.

Prin anii 1960 în timp ce se construia hidrocentrala Porţile de Fier 1, se puteau organiza cercetări şi studii istorice, folclorice, etnografice etc. atât la românii din Timoc cât şi la sârbii în Banatul românesc. Renumita folcloristă Emilia Comişel, reputat etnolog şi colega sa Ghizela Suliţeanu îmi spuneau că erau urmărite ziua să nu facă cercetări printre românii timoceni, de aceea toate cercetările care le-au făcut au avut loc în timpul nopţii, la lampă, când autorităţile iugoslave nu erau prezente.

In anul 1995 când Academia Sârbă a organizat un congres în Timoc, în satul lui Baba Novac, profesorul aromân Vasile Barba din Freibourg a fost surprins de către udbiştii sârbi în timp ce vorbea româneşte cu populaţia majoritară în piaţa din Dolni Milanovac, fiind reţinut; au fost necesare demersuri pentru ca să fie pus în libertate.

De la acelaşi congres Academia Sârbă a respins un studiu al meu de vreo 30 de pagini despre Baba Novac ca om al locurilor şi făuritor al unităţii românilor sub Mihai Viteazul la 1600, pentru motivul că aduceam argumente că Baba Novac atunci când a fost ars de viu la Cluj în 5 februarie 1600, a declarat că e sârb însă el se referea că face parte din zona de sud a romanităţii, cum de altfel şi azi românii din Serbia când trec în România spun că sunt din Serbia,

sau sârbi, ca să se facă deosebire față de cei din România, dar mai mult ca sigur nu avem nici o probă ca Baba Novac ştia sârbeşte.

Există totuşi un Baba Novac "de beljeac Novac" în folclorul sârbesc şi bulgăresc, însă acesta apare în folclorul slav în jurul anilor 1444 când se înălța cetatea Semendria (Smederevo).

Ei bine, studiul meu a fost respins pentru acest motiv şi securitatea din Timişoara a prins de veste şi a trebuit să îndur câteva luni de anchete pentru simplu motiv că am îndrăznit să-l fac pe Baba Novac vlah sau român. Dacă nu aş fi avut alte studii publicate la Panciova în 1972 (în limba sârbă) despre Baba Novac şi originea sa, ar fi fost posibil să fi fost trimis în judecată a treia oară pentru fapte legate de românii transdanubieni, români tăinuiți, uitați de către "boiernaşii" de la Bucureşti, din diferite "furtățanii" politice trecute.

După 1950 -1960 a început industrializarea forțată atât la românii din nordul Dunării cât şi la cei din sudul Dunării. Situația economică a fost atât de tragică şi îngrijorătoare încât după spusele lor, românii din Timoc, vreo 3 ani nu au vrut să muncească pentru statul comunist. Şi-au ascuns grâul şi porumbul ca în vremuri medievale, în gropi de bucate, au mâncat pir, coajă de copac şi ierburi dar nu au muncit pentru înflorirea comunismului. De aceea Tito prin 1953 a renunțat la colhozuri.

Începând din această perioadă s-a schimbat ceva în sufletul omenesc, s-a rupt legătura cu satul şi fenomenul rustic care ne-a asigurat continuitatea. Atunci dispar din Timoc lotrii sau haiducii şi începe dezumanizarea societății socialiste, ajungându-se, prin anii 1971 , ca românilor timoceni să le fie frică să se declare vlahi, nu numai români, şi s-au recenzat doar 1460 români în 350 de sate româneşti şi 20 de oraşe în Serbia de răsărit. Românii şi-au ascuns pe unde au putut bucatele dar şi cărțile româneşti, să nu fie găsite de autoritățile sârbeşti. S-a ajuns să se îngroape cărțile în care se vorbea despre Dumnezeu şi despre români. Ultimii barzi populari s-au îngropat iar poezia populară a pierit odată cu ei.

Dacă nu aş fi prevăzut atitudinea de teroare şi uzurpare a drepturilor şcolare, religioase ale românilor timoceni poate că multe poezii populare ar fi rămas necunoscute azi, însă din 1937 mi-am dat

seama că într-un teren sec de suflet şi dominat de autoritarism, limba română se află în pericol şi implicit poezia populară.

La o emisiune a televiziunii România Internațional în seara de 7 februarie 2007, ora 18:30, un lider al românilor timoceni, Duşan Pârvulovici, spunea că la ei în Serbia se petrece un fenomen unic în lume, anume încă există interdicția limbii materne în şcoală şi biserică, mass -media, chiar acum în secolul XXI.

În acelaşi timp părintele Boian Alexandrovici de la biserica românească din Malainița se plângea că autoritățile judecătoreşti sârbeşti de la Negotin l-au condamnat la două luni închisoare cu suspendare pentru că a construit o biserică în curtea casei sale împreună cu concetățenii săi, singura biserică românească din țara vecină, Serbia.

Prin urmare aici nimic nu se poate îndrepta. Raportorul consiliului de securitate şi al UE, Ahti Saari, diplomat finlandez, care se ocupă de problema Kosovo declara că poporul sârb ajuns în conflict cu toate minoritățile, nu numai cu albanezii, are o problemă de etnogeneză şi pe cale de consecință nu poate fi salvat. Friedrih Engels în 1848 prevedea o catastrofă pentru Serbia.

Indiferent cum s-ar comporta față de cetățenii săi, administrația de la Belgrad, Sofia sau Atena, un lucru este sigur că se vor naşte din rândul acestor români sau aromâni feciori destoinici care vor lupta cu energie şi fără frică pentru dezrobirea, autonomia sau naşterea unor provincii independente aşa cum au avut românii din Timoc, dreapta Dunării sub turci, provincie autonomă cu principi români de la 1536 până la 1833.

Poezia populară de la românii din dreapta Timocului, din Bulgaria a avut un traseu şi mai dureros în perioada socialismului victorios.

Românii din satul Rabova şi altele s-au opus aderării la colhozuri şi renunțarea la proprietatea privată. Există o poezie populară pe care o cânta un bard întârziat din Călinic, Mitko Petrov de "ziua frâsânelului", a doua zi de Paşti, pe locul sfânt Albotina, nu departe de Dii. Părintele de la biserica din Rabova, Florea lu Cățel, Ion a lu Băzor şi alții, fiind printre ultimii fugari au fost prinşi de stahanovişti, înfăşurați pe o țeapă ca un burduf şi duşi la Dii aproape

30 de kilometri ca să fie văzuţi prin satele româneşti timocene ca duşmani al societăţii socialiste. De la această întâmplare ne-a rămas o poezie populară pe care citind-o astăzi rămâi cu impresia că este vorba de o întâmplare din epoca primitivă. După ce s-au dezmeticit, preotul şi ceilalţi s-au întors în sat şi locuitorii care fuseseră deposedaţi de proprietate, cărora li se luaseră vacile, oile, caprele, atelajele trebuiau să joace în horă plângând de bucurie că nu mai au nici o avere şi că de aici înainte proprietatea lor este a partidului comunist.

Cu toate acestea şi în perioada comunistă poezia populară a înflorit, încât locuitorii din dreapta Timocului, din ţinuturile bulgăreşti, obişnuiau ca în timpul treieratului, atunci când Radio Bucureşti transmitea cântece populare, unul dintre ei mai voinic striga să oprească maşina că Bucureştiul transmite muzică populară şi cântă Maria Tănase, Maria Ciobanu sau alte Marii, cântece care le ungeau sufletul cu farmecul şi măreţia spiritului românesc. Era o obsesie generală a populaţiei să se "adape" din poezia populară, singurul lucru ce le mai rămăsese după ce li se confiscase tot avutul.

Prin anii 1976 aflându-mă la Ateneul Român, unde era sărbătorită Maria Lătăreţu, eram împreună cu istoricul Sava Iancovici-Gârleanu din Timoc, Serbia, şi urcând treptele am zărit figura unui ţăran anonim care stătea şi privea la cei ce intrau în Ateneu. L-am întrebat ce caută la Ateneu? La care necunoscutul ne-a spus: "*eu sunt român de la Dii din Bugărie, da mă ocup cu lăuta şi am auzit la radio că e sărbătorită zeiţa cântecului românesc Maria Lătăreţu. Nu am mai putut răbda, noaptea am trecut Dunărea înot, în cap cu ce mă vedeţi şi desculţ şi am venit să o văd, că nu pot să mor şi să nu văd această femeie fermecată cu dar mare de la Dumnezeu. Mă cheamă Văitiş Ghiţă Colă, din satul Vârf şi mai ştiu că domnul Sandu Timoc a publicat nu demult o carte de poezii populare "Cântece bătrâneşti şi doine" şi vreau să o găsesc la prietenii mei din Bucureşti, pentru că noi din asta trăim, acesta este sufletul din care sugem duhul învierii*".

Când Sava Iancovici l-a prezentat aşa desculţ la Maria Lătăreţu, aceasta a fost atât de impresionată încât l-a îmbrăţişat ca pe

feciorul ei, şi au plâns ca nişte copii care nu s-au văzut de un veac. Chiar şi noi cei din jur am lăcrimat de bucurie.

Cititorii vor înțelege ceva din aceste exemple, cât iubeau ei cântecul bătrânesc românesc. Unul dintre barzii cei mai renumiți din satul meu Zlocutea, Sima Prunarul, în 1972, când am văzut satul meu după o interdicție de 23 de ani, trăgea să moară şi atunci m-a rugat să fac ceva, să merg la mănăstirea Curtea de Argeş, pe care a înălțat-o meşterul Manole zidindu-şi propria soție pentru ca să nu se mai surpe sfânta mănăstire. El dorea ca să-i duc un săculeț de pământ de la talpa acestei mânăstiri, să-l pună pe inimă atunci când va pleca pe lumea cealaltă. "Domnule Sandu vreau să iau şi eu ceva cu mine din tara mea românească".

Putem conchide cu certitudine pentru românii timoceni din Serbia şi Bulgaria că dacă nu ar fi avut o poezie populară în vetre întinse din dreapta Dunării cu obiceiuri şi tradiții strămoşeşti unice la romanitatea orientală n-ar fi putut supraviețui până astăzi acțiunilor teroriste ale naționalismului slav de miazăzi.

Susținem această teorie bazați pe o comparație cu românii din Banatul Sârbesc care deşi începând cu septembrie 1934 sunt recunoscuti minoritate etnică cu toate drepturile şcolare, bisericeşti, mass-media etc., ajungând la o înflorire datorită priceperii şi energiei depusă pe acest teren de către un pedagog înflăcărat şi energic, consilierul tehnic de ambasadă la Belgrad, dr. Atanasie Popovici, fiu de preot din comuna Geanova de lângă Negotin, Timoc Serbia.

Am încercat ca în jurul ideii de folclor sau poezie populară să invocăm şi momente din trecutul acestui popor obidit şi orfan de patrie mumă, după unii. Facem această îndeletnicire convinşi că românii din Dacia Traiană nu cunosc aproape nimic din istoria românilor transdanubieni şi nici nu vor să învețe ceva despre ei fie că nu au timp, fie că instinctul național a pierit la români şi nu mai interesează ideea românească.

În acelaşi timp statele vecine se străduiesc prin toate mijloacele posibile şi imposibile să boicoteze orice activitate a românilor din dreapta Dunării, din Serbia de Răsărit şi Bulgaria, pentru a nu se trezi conştiința națională şi a ridica probleme la marginile de nord ale Serbiei şi Bulgariei.

De 17 ani ducem această neobosită luptă de identitate şi dezvoltare culturală a românilor din această arie de sud-vest, în cadrul Asociației Astra Română Timişoara (p-ța Victoriei, nr. 3, et.2, c.15, tel/fax: 0256/490774), ca nişte fideli succesori ai renumitului apostol al neamului românesc Andrei Şaguna, a Astrei Transilvane şi Astrei Bănățene, desființate în 1948 împreună cu înfloritoarele Case Naționale de pe tot cuprinsul Banatului şi Transilvaniei.

Aşteptăm în acest cadru de dezvoltare sprijinul moral şi material al tuturor românilor din țară şi străinătate putând fi contactați direct prin vicepreşedintele Astrei Române, IPS Mitropolitul Banatului dr. Nicolae Comeanu (0256/490960, Bd. D.Loga, nr.5, Timişoara).

Facem acest apel sincer şi călduros către acei frați care mai simt româneşte întrucât *Asociația Astra Română* este mai mult cunoscută la românii de peste hotare decât la românii din patria mumă.

Întreaga noastră activitate, începută încă din clasa a IV-a la Liceul Traian din Turnu Severin şi continuată sub auspiciile Bisericii Române Ortodoxe, cu binecuvântarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist şi a neobositului Mitropolit al Banatului dr. Nicolae Corneanu, s-a desfăşurat pe altarul propăşirii sfintei limbi româneşti, pe care" unii o plâng iar alții o cântă".

8 februarie 2007

Cristea SANDU-TIMOC

TABLA DE MATERII

O viață dedicată românilor timoceni:
CRISTEA SANDU-TIMOC

Născut la 8 septembrie 1916 în localitatea românească Zlocutea, pe Timoc, în Bulgaria. Trei ani mai târziu această localitate trece împreună cu altele 8 (dintre care 7 erau curat româneşti şi una bulgărească!) în componența Serbiei şi i se schimbă denumirea în Aleksandrovac.
Ce roman e viața acestui luptător!
Copil fiind, trece înot Dunărea şi face şcoala românească la Turnu Severin şi la Craiova, visul lui fiind să deschidă şcoală românească în satul său, vis neîmplinit nici până azi! Pentru vina de a fi mers în România pentru a învăța să scrie şi să citească româneşte a fost condamnat la domiciliu forțat. A cules balade şi poezii populare din Timocul sârbesc şi din cel bulgăresc, pe care le-a adunat într-un volum publicat în 1943 cu sprijinul lui Iuliu Maniu, al dr. Nicolae Lupu şi al profesorului Nicolae Cartojan, care a şi prefațat lucrarea .
La aproape 91 de ani, dl Cristea Sandu-Timoc e la fel de activ în susținerea cauzei românilor timoceni!

Christian Căpinaru

Ce reprezintă baladele populare şi cântecele lirice culese de domnul Cristea Sandu-Timoc în satele din Timoc nord-estul Serbiei şi nord-vestul Bulgariei cu şapte decenii în urmă?

Mai întâi, ele sunt un certificat de autenticitate pentru limba curat românească vorbită de fraţii lui din dreapta Dunării. Poezia cântată de ei la nunţi şi petreceri ne apare înveşmântată în unul dintre frumoasele graiuri ale limbii române, pusă însă sub interdicţie la el acasă, în şcoală şi în biserică, de către autorităţile sârbe, iar vorbitorilor graiului nu li se îngăduie să se numească români. Mai apoi, cartea evidenţiază miezul comun de simţire şi cultură populară de pe cele două maluri ale Dunării.

Eroii cântecelor bătrâneşti de pe Timoc apar şi în baladele româneşti de dincoace de Dunăre, după cum eroi ai poeziei populare din Oltenia şi Banat sunt prezenţi şi în cântecele românilor de pe celălalt mal al fluviului. În sfârşit, cartea subliniază rolul românilor timoceni de punte de legătură între cultura românească şi sud-slavă, sârbă şi bulgară. Împrumuturi de motive şi eroi din literatura populară de pe cele două maluri ale Dunării au fost mijlocite de comunitatea românilor de pe Timoc, aşa cum au semnalat la vremea lor Nicolae Iorga, Lazăr Şeineanu, Ioan Bianu ori Nicolae Cartojan.

Prof. dr. Stelian Brezeanu

POEZII POPULARE DE LA ROMANII DIN TIMOC

ISBN 973-7961-42-0